Arm. 10
Ist. 4°

8

Ed. Gabriella Rosa

Car.v.De seguretat de iny. cap.xxx

De apellacio cō la deman
da es en scrits/e dela sentencia.

Car iij. Dela apellacio. cap. xi
Car.iij. Com enanta lo iutge deles. xij
Car.iij. Cō en la apellacio nos pot.xiij
Car.iij. Cō e en quāt se ha a pseg. xiiij
Car.iij. Cō se dona sentencia dela a.xv
Car.iij. Deles messions en lo segon. xx

De demanda de paraula.

Car.iij. De demanda proposada. xvij
Car.v. De seguretat de iuy. cap. xxx

De appellacio a demanda
de paraula.

Car.iij. De apellacio a demanda. xviij

Execucio de bēs mobles.

Car.iij. De execucio deles sentēc. xxiij
Car.iij. Dela execucio dels bēs. xxiiij
Car.iij. Del creador sino pora da.xxv

Execucio de bens seents.

Car.iij. De execucio de bēs seēts. xxvi

Distribucio de nau: quino
ha fet viatge.

Car.v. Si vexell nou sera execut. xxxij
Car. v. Si lo preu no bastara al.xxxij
Car.xci. Si alguna psona fara fer. xx

Distribucio de nau: q̄ hau
ra fet viatge.

Car.v. Si vexell sera venut aps.xxxiij
Car.v. Com la muller del patro. xxxv
Car.xxiij. Cō se deu pagar lo.cxxxviij
Car.xxiij. On e cō e de quina m.cxxxix
Car.xciij. Itē ordenaren los dits. iij

Salari de cōsols e de iutge
de apells.

Car.v Del salari que prenē lo. xxxvij
Car. vi. Del salari del iutge del. xxxviij

De quines causes non cal
donar demanda en scrits.

Car.iiij. De loguer o salari de m. xxviij
Car.iiij. Dela execucio quis fa cō. xxix
Car.iiij. De patro qui demana. xxvij

De fermanca de dret a que
es rebuda e a que no.

Car.vi. De fermança de dret sobre.xlij

De asportades dalexādria

Car.vi. De asportades de alexād.xliij

Cō hā aiurar los aduocats

Car.vi. Pragmatica del rey en ia.xlij

De fabrica de nau e prme
ramēt de pmesa de part de psoñr a patro

Car.vij. Cō patro vol començar.xlvij
Car.vij. De psoner qui no vol. xlviij
Car.vij. De psoner q̄mor apresde. xlix
Car.vij. Cō patro volra fer maior n. l
Car. vij. Si patro vol crexer la nau. li
Car.xlix. De patro qui volra c. ccxlij
Car.xlix. Declaracio del preced. ccxliij
Car.lxxi. Deq̄ son tēguts pso.cclxxxij
Car.xci. Itē q̄ algū patro o exer.xxiij
En car.xci. Itē q̄ si alguna pson. xxvi

De mestre daixa e calafats

En car. viij. De mestredaxa si crexe. lij

En car. viij. De mestredaxa e calaf. liij
En car. ix. De mestredaxa e calafa. liij
En car. lxv. De mĩstresdaxa e ca. cclxxij

Del compte dela fabrica.

En car. xcv. Item ordenaren los d. ix

Cos nau fabricada de nou

nos pot vendre abans de fet viatge.

En car. vij. De personer qui mor a. xlix
En car. ix. De psoner qui vol vẽdre. lv

De patro que ha afer a mr

cader a scriua e a notxer e a peregrīs e a tots altrs de nau. e aquells a ell. e dels drets que ha pagar en Sicilia. e si mor dit patro o es absent: q deu esser ẽ sõ loc

En car. xiij. De stibadors e de vi. lxxv
En. car. xiij. Cõ lo mercader deu. lxxvi
En car. xiij. De plaça desferra esb. lxxvij
En car. xiij. Declaracio del sobr. lxxviij
En car. xix. De manifestar roba al sc. c
En car. xx. Cõ lo mercader deu pre. cvi
En car. xx. Cõ mercader deu prest. cvij
En car. xx. Cõ mercader deu prest. cviij
En car. xxi. Qui es dit peregri. ca. cxij
En car. xxi. De roba mesa sens sa. cxiij
En car. xxi. Roba manifestada. cxv
En car. xxij. De nolit pagat: si lo. ccxxij
En car. xi. Porrogatiues de patro e. lx
En car. xiij. Del carregar e descar. lxxiij
En car. xij. A q son tẽguts o no. lxxiij
En car. xlv. De nau qui stiba. ccxxxvi
En car. xvij. De conseruatge. cap. xciij
En car. xvij. De dar cap a altra n. xciij
En car. xlvij. De patro qui tirara. cclx
En car. lxxiij. Si nau de mer. cclxxxviij
En car. xxxij. Cõ patro deu anar. cxciij
En car. xciij. Item ordenarẽ: q tot p. v
En car. xciij. Itẽ diẽ: que algũ pat. vij
En car. xcij. Itẽ quel patro haia. xxxvi
En car. xcij. Itẽ q si alguna nau. xxxv
En car. xciij. Itẽ ordenan q tot patr. ix
En car. xi. Del sagramẽt que deu f. lxij
En car. xvij. de exarcia e de mariner. xcij
En car. lv. De quinẽces entre pa. cclviij
En car. lxi. De nau nolieiada el. cclxiiij
En car. lxxiij. De nau coman. cclxxxvij
En car. xciij. Itẽ que nulla pso. xxxvij
En car. xlij. De loguer de notxe. ccxxvi
En car. li. De ordar ancores. ca. ccxlvi

Notxer que deu iurar / e q

deu saber fer / e que pot fer.

En car. xi. Del sagrament que deu. lxij
En car. xij. A que son tẽguts o. lxxiiij
En car. xvij. De exarcia e de marin. xcij
En car. xvij. De conseruatge. cap. xciij
En car. xxiij. De gitar mariner de. cxxv
En car. xlij. De loguer de notxe. ccxxvi
En car. xlv. De nau qui stibar. ccxxxvi
En car. lxi. De nau nolieiada / e. cclxiiij

De scriua qui deu iurar / eq

pot e deu saber fer aquell.

En car. x. Scriua cõ deu esser mes. lvij
En car. x. Del poder e carrech del. lviij
En car. xi. Dela custodia del cartol. lix
En car. xi. Porrogatiues de patro e. lx
En car. xix. De manifestar roba al sc. c
En car. xlij. De loguer de notxe. ccxxvi
En car. xlvi. Del oprar dels vi. ccxxxix
En car. lxi. De nau nolieiada e. cclxiiij
En car. lxxxvi. De armada. cccxxx
En car. xciiij. Ara oiats. cap. i
En car. xciij. Item ordenaren. ca. ij
En car. xcv. Itẽ ordenaren los dits. x
En car. xcv. Itẽ ordenaren los dit. xi
En car. lxxxix. Primerament. cap. i
En car. lxxxix. Que tot mariner o ba. ij

De guardia.

En car.xi. De que es tengut senyor. lxi
Car.lxxvi. enlos cap. darmada. cccxxx

De pilot.

En car.liij. De pilot. cap. ccl

De loguer de mariners.

En car.xiiij. De que es tengut. lxxxij
En car.xiij. De mercader qui ba. lxxxv
En car.xx. De mercader qui volr. ciiij
En car.xxij. De que es tengut p. cxxiiij
En car.xxij. De patro a mariner. cxxxi
En car.xxiij. Cō se deu pagar. cxxxviij
En car.xxiij. On e cō e de quin. cxxxix
En car.xxiiij. De loguer de marinrs. cxl
En car.xxvi. Del que baura patr. cxlix
En car.xxvi. Fet lo viatge mariner e. cl
En car.xxvi. Com la nau se ven en. cli
En car. xxvi. De mariner quis te. cliij
En car.xxvij. A quins seuicis es. cliij
Car.xxvij. De roba trobada en m. clx
En car. xxvij. Condicios de patro. clxi
En car.xxviij. De manner tra. clxxxij
En car.xxviij. De nau logada. clxxxiij
En car.xxxi. De nau qui no pora. cxci
Entar.xxxi. Sila nau p emp. clxxxxij
Car.xxxij. Patro qui nolieiara. cxciij
Car.xlij. De loguer de notxer e. ccxxvi
Car.xlij. De nau quis pert en. ccxxviij
Car. xliij. De roba leuada. cap. ccxxxij
Car.xlv. De espatxamēt de na. ccxxxv
Car.lx. De mercader qui nolieia. cclxiij
Car.lxij. De nau nolieiada e p ē. cclxvi
Car.lxij. Com mariner no deu. cclxvij
Car.lxvi. Cō la roba pot esser. cclxxv
En car.lxxi. De nau q̄ gitara. cclxxxiiij
En car.lxxiiij. Si nau de mer. cclxxxviij
En car.lxxx. De patro e marin. ccxcvij
En car.xc. Itē que tot patro. cap. vi
En car.xc. Item que tot mariner. viiij
En car.xc. Item que tota nau o leny. x
En car.xc. Itē si alguna nau. cap. xvij
En car.xcij. Itē si alguna nau. xxiiij
En car.xciiij. Item ordenaren. ca. iiij

De mariner com sera malalt o mort: com sera pagat.

En car.xxij. Patro no pot git. cxxvij
En car.xxiij. Mariner qui mor. cxxviij
En car.xxiij. De mariner acordat. cxxix
En car.xxiij. De mariner qui va. cxxx
En car.lv. De contiuences entre. ccliiij
En car.lxv. De seuicial e de pat. ccxxij
En car.xc. Itē q̄ filo mariner o alt. vij

Mariners a q̄ son tēguts

En car.xij. Del carregar e descar. lxxij
En car.xij. A que son tenguts l. lxxiiij
En car.xxvij. A quins seuicis es o. clv
En car.xxix. Mariners deuen des. clxxx
En car.xlv. De nau qui stiba. ccxxxvi

De mariner quis adorm ē la guayta.

En car.xxviij. De marīr quis des. clxx
En car.liij. De guaytes de nau. ccli
En car.xc. Item q̄ si algū mariner. xvi

Com patro no pot lancar mariner de nau/ sino per certs casos.

En car.xvij. De exarcia/ de marīs. xcij
En car.xxij. De gitar mariner de. cxxv
En car.xxij. Mariner nos pot. cxxvi
En car.xxij. Patro no pot git. cxxvij
En car.lxij. Com mariner no. cclxvij
En car.xc. Item que tot patro. cap. vi

Com mariner seha recullir e star en nau/e seguir lo uiatge.

Car. xxvij. De mariner quant es. cliij
Car. xxvij. A quins seruicis es ob. clv
Car. xxvij. Raons pqs pot abstr. clvi
En car. xxvij. Condicios de patro. clxi
En car. xxviij. Mariner qui exira. clxvi
En car. xxviij. Mariner qui em. clxvij
En car. xxviij. Marinr qui gita. clxviij
En car. xxviij. Pena de mariner. clxix
Car. xxviij. Mariner nos deu par. clxxi
Car. xxix. Mariner no deu dor. clxxiij.
Car. xxix. Mariner no deu derel. clxxix
Car. xxix. Mariners deuen tirar l. clxxxi
Car. lxiij. Marinr no deu exir de. cclxvij
En car. lxxxviij. Primerament. c. i
En car. xc. Item que tot mariner. c. ix
En car. xc. Item que tota nau. c. x
En car. xc. Item que tot mariner. c. xj
En car. xc. Item si algun mariner. c. xij
En car. xc. Item si algun mariner. c. xv
En car. xci. Item que algun barqr. xxi
En car. xciij. Item ordenaren. c. v
En car. xciij. Item ordenaren. c. vi
En car. xcv. Item ordenaren. c. vij
En car. xcv. Item mis ordenaren. viij

De mariner qui fugira.

En car. xxvij. De mariner qui fu. clvij
En ca. xxvij. Esmena del precedet. clviij
En car. lxiij. Mariner q fugira. cclxviij
En car. lxxxviij. Primerament. c. i
En car. lxxxviij. Item q tot marinr. ij
En car. xc. Item que tot mariner. iij.

De testimoni de mercaders e mariners en constrast que hagen ablo patro o entre ells.

En car. xli. De testimoni dmar. ccxxiij
En car. xli. De testimoi de merca ders en ꝯtrast de patro ab ma. ccxxiiij
En car. xli. Testimoni de marin. ccxxv

Del dret que mariners pagan en Sicilia.

En car. xciij. Item ordenaren. c. ij
En car. xciij. Item tē que quascū mari. vi
En car. xciij. Item ordenaren. c. viij
En car. xciij. Item ordenan. c. viiij

De messio de marinr si pleia ab patro/e de roba e exarcia emblada/ e de vianda gitada per mariner.

En car. xiij. De vianda furtada. lxxix
En car. xxv. Loguer de mariner com se deu esmerçar. c. cxxxij
En car. xxv. De mariners qui pledeian ablo patro. c. cxxxiij
En ca. xxv. declaracio del precedēt. cxliij
En car. xxvi. Deles viades que deu donar lo patro als marin. c. cxlv
En car. xxvi. Patro no es tēgut de dar a meniar a mariner: sino dorm en nau. c. cxxxvi
En car. xxvi. Com la nau se ven en terra de sarrabins. c. cliij
En ca. xxviij. Mariner qemblara. clvij
En car. xxxij. De nau quis pert en terra de sarrabins. c. ccxxviij
En car. lxiij. Com marinr no deu exir de nau p paraula del seyor. cclxvij

Com mariner deu star acomandament. e com noli deu esser comandat sino ço que deu fer.

En ca. x. Del poder e del carrech del scriua. c. lviij.
En car. xxvi. Mariner no es ten

gut de anar en loch perillos. c. cxlvij
En car. xxvi. De prestar mariner
a altra nau. c. cxlviij
En car. xxvij. De remolcar altra n. clx
En car. xxviij. A Mariner cō es tē
gut de fer lo comādamēt del sen. clxij
En cart. xxviij. A Marinер no deu
traure res de nau sens licencia. clxxiij
En car. xxviij. A Mariner deu dar
exarcia dauant nau e ormeiar. clxxv
En ca. xxviij. A Mariner deu anar
a moli. c. clxxvij
En ca. xxviij. De mariner tramís
perlo senyor si es pres. c. clxxxij

Deles armes de mariner.

En car. xxviij. De marinr qui vē
ses armes. c. clxxij.
En cart. xxviij. Deles armes de
mariner. c. clxxviij
En car. xc. Item q̄ tot mariner. c. viij

De asportades de marinr

En ca. xxi. Roba no manifestada. cxv
En car. xxij. De patro a mariner sobre
fet de asportades. c. cxxxi
En ca. xxij. Declaracio del demūt
dit capitol. c. cxxxij
En car. xxiij. De asportades de
mariners. c. cxxxiij
En car. xxiij. De asportades no
licades. c. cxxxiiij
En car. xxiij. Compartiment de
mariners. c. cxxxvi
En ca. xxiij. Del carregar delaro
ba dels mariners. c. cxxxvij

De rasa e desobediēcia de mariner.

En car. xxviij. De marinr qui fa
ra rasa contra son senyor. c. dxiij
En car. xxviij. De marinr qui to
cara iradament son senyor. c. dxiiij
En car. xlvi. Si marinrs sen me
nara la nau sens voluntat. ccxxxviij
En car. xc. Item que tot mariner. c. v
En car. xc. Item que tot mariner. c. xi

De mariners qui irā a pts

En car. li. De nau qui ira a pts. ccxlvij
En car. lij. De exarcia tolta per
lenys armats. c. ccxlviij

De mariners.

Car. xi. Porrogatiues de patro e de. lx
Car. xvij. De conseruatge. c. lxxxxij
Car. xxiij. De assenyalar roba ē. cxxxv
Car. xxv. Patro deu fermar dret p. cxli
Car. xxix. De barquer. ca. clxxvi
Car. li. De orbar ancores. ca. ccxxxvi
Car. lv. De ximēces entre patro. cclij
Car. lxvi. De nau de mercaderi. cclxxvi
Car. lxxij. De nau o leny qui p. cclxxxv
Car. xc. Item que tot mariner. cap. ij
Car. xc. Item si algu t̄c. cap. xiij.
Car. xci. Item tē si algun marinер. ca. xviij
Car. xci. Item que algun barquer. xix
Car. xci. Item que algū xaueguer. xxij
Car. xci. Item si alguna nau. ca. xxvij
Car. xci. Item que ega pagar. ca. xxx
Car. xcij. Item tē que si alguna nau. xxxv

De peregris que han a fer a patro/e patro a peregrins.

Car. vi. Aci comencen les bones. xlvi
Car. xi. Porrogatiues de patro e. lx
Car. xi. De que es tengut senyor de. lxi
Car. xxi. Qui es dit peregri. cap. cxij

Car. xxi. De roba mesa sens sa. cxiiij
Car. xxi Roba no manifestada. cxv
Car. xxij. De que es tēgut lo pat. cxvi
Car. xxij. De plaça donadora a. cxvij
Car. xxij. Dret de patro de aquell cxviij
Car. xxij. Excepcio del damunt dit. cxix
Car. xxij. De barquer e gordia ede. cxx
Car xxij. Dela vianda del peregri. cxxi
Car. xxij. De nolit pagat filo per. cxxij
Car. xxij. De que es tengut pere. cxxiij

Com deu esser estibada roba de mercader/ e de roba mullada / e de roba guastada per rates.

Car. iiij. De patro qui demana. xxvij
Car. xi. De hauer qui prenga dan. lxiij
Car. xi. De roba banyada. cap. lxiiij
Car. xij. declaracio del precedent. c. lxv
Car. xij encara mes de roba bany. lxvi
Car. xij. de roba quis guast p rat. lxvij
Car. xij. De hauer guastat p rat. lxviij
Car. xij. Com deu esser fet sol. cap. lxx
Car. xij. Declaracio del capitol pr. lxxi
Car. xiij. De roba quis carregara. lxxij
Car. xxx. De roba quis guasta. clxxxvi
Car. xxxiiij. De roba banyada. cxcviij
Car. xxxiiij. De barqrs qui pen. cxcix
Car. liij. De roba quis banyara. ccxlix

De naus o lēys com se hā ormeiar.

Car. xvij. De exarcia de mariners. xcij
Car. xxxiiij. De naꝰ ormeiades pmer. cc
Car. xxxiiij. De axometeir. cap. cci
Car. xxxv. Declaracio del precedēt. ccij
Car. xxxv. De ormeiar. cap. cciij.
Car. xiij. De dan pres pfalta de. ccxxvij

D nau nolieiada a scar.

Car. xxix. De nau logada a sc. clxxxiij
Car. xxxi. De adob e de erarc. clxxxv
En car. xxxi. Del tēps q stara. clxxxvi
En car. xxxij. Patro q nolieiara. cxciij
En car. lxiiij. Cōdicios de nolit. cclxx
En car. lxvi. Cō la roba pot ess. cclxxv

De nau nolieiada a quin / tarades.

En car. xiiij. De q es tēgut pat. lxxxiij
En car. xiiij. De mercader qui. lxxxiiij
En car. xiiij. De mercader q ha. lxxxv
En car. xv. Port de quitarade. lxxxvi
En car. xv. De roba carregada. lxxxvij
En car. xv. De poc nolit e mo. lxxxviij
En car. xv. Si patro lexara ro. lxxxix
En car. xvij. De patro qui lexara r. xc
En car. xvij. De roba nolieiada p. xci
En car. xix. De manifestar roba al s. c
En car. xix. De promesa de mercad. cj
En car. xx. De mercader qui volra. cij
Car. xx. de mercaders qui volran. ciij
Car. xxix. de patro qui promet clxxxiiij
Car. xxix. de allometeir. cap. lxxxv
Car. xxx. de roba mesa fraudu. clxxxvij
Car. xxxi. de nau noliciada a quitar. cxc
Car. lvi. Si algun patro dona. cclviij
Car. lvi. de roba amagadament. cclvij
Car. lxiij. de carrech de gra pres. cclxix
Car. lxix. de auinēces entre mer. cclxxi

De mercader qui fera malalt/ e qui morra abans o apres: que la nau haura carregat tot o partida/ o apꝰ de hauer feta vela.

Car. lviij. Si mercader nolieiara. cclxi
Car. lix. Si a mrcader q nolieia cclxij
Car. lx. de mrcader qui nolieiara. cclxiij
Car. lxi. de nau nolieiada e lo p. cclxiij

De impediment.

En car.xiij. De impediment de m. lxxx
En car xiij. De paor de mercader. lxxxi
En car.xiij. Cõ a mercader quis. lxxxij
Car.xx. De patro qui haura spat. cv
Car.xxxi. De nau qui no pora fer. cxcj
Car.xxxi. Si la nau p empatx de s. cxcij
Car.xliij. De roba leuada. ccxxxij
Car.xlv. De patro q̃ pmetra. ccxxxiiij
Car.xlv. De espatxamẽt de nau. ccxxv
Car.lvij. De nau nolieiada p ana. cclx
Car.lxxij. De nau qui pcas fo. cclxxxv
Car.lxxiij. De conserua. cap. cclxxxvi
Car.lxi. De nau nolieiada sẽs tẽ. cclxv
Car.lxij. De nau nolieiada qui. cclxvi
Car.lxx. De empatxamẽt de se. cclxxxij

De loguer e nolit debotes

e gerres buydes/ e de lenyam/ e de stiba/ dors/ e de carregar e descarregar.

Car.xiij. De carregar e descarre le. lxxiij
Car.xiij. A que son tẽguts o no. lxxiiij
Car.xiij. De stibadors e de vitua. lxxv
Car.xxxv. De stiba de botes. cciiij
Car.xxxvi. De carrech de vi. cap. ccv
Car.xlv. De nau qui stibara. ccxxxvi
Car.xlvi. Si gerra se trencara. ccxxxvij
Car.lxv. De stiba de gerres o. cclxxiiij
Car.lxxviij. De carrech de lenyaz. ccxci

De git pla.

Car.xviij. De cas de git. cap. xcv
Car.xviij. De roba gitada. cap. xcvi
Car.xviij. Cõ se deu cõptar roba. xcvij
Car.xviij. Cõ deu esser pagada r. xcviij
Car.xix. La cerimonia q̃s deu fer. xcix
Car.xix. De manifestar roba al scriu. c
Car.xx. De git fet en absencia del s. cxi.
Car.xxi. Cõ se paguẽ auaries. cap. cxij
Car.xxi. Roba no manifestada. cxv
Car.xxiij. De patro a mariner so. cxxxi
Car.xxxij. Declaracio del damũt. cxxxij
Car.xxx. De roba quis guasta. clxxxvi
Car.xxx. De roba mesa fraud. clxxxvij
Car.lvi. De roba amagadamẽt. cclvij
Car.lxxx. Cõ se deu pagar nolit. ccxcvi
Car.xcij. Itẽ q̃ si alguna nau o l. xxvij
Car.xcij. Itẽ q̃ les robes salua. xxviij
Car.xcij. Item que la nau. cap. xxix
Car.xcij. Item que dega. cap. xxx
Car.xcij. Item que si algu. cap. xxxi
Car.xcij. Item declaram. cap. xxxij
Car.xcij. Item que sia licit. cap. xxxiij

De git quasi naufraig.

Car.lxxi. De nau qui gitara. cclxxxiiij
Car.lxxix. De nau qui alleuiara. ccxcv

De roba de nau desempa/ rada trobada cõ ha esser denuncida o p tida o restituida.

Car.liij. De roba trobada. cap. cclj.
Car.xxvij. De roba trobada en m. clx
Car.lxxv. de nau presa e recobra. ccxc

De nau qui p fortuna o al tre cas haura a ferir en terra/ e de ager / manament.

Car.xxxij. de nau qui p fortuna. cxcv
Car.xxxiij. de nau carregada quĩ. cxcvi
Car.xxxiij. del descarregar part ẽ. cxcvij
Car.xliij. de roba leuada. ccxxxij

De rescats.

Car.xlij. de rescat o auinença a. ccxxx
Car.xlij. de rescat o auinença ab. ccxxxi
Car.xliij. de roba leuada. ccxxxij
Car.lij. de exarcia tolta p lẽys. ccxlviij
Car.lxxv. de nau presa e recobra. ccxc
Car.lxvi. de nau de mercadena. cclxxvi
Car.xcij. Itẽ q̃ si alguna nau. xxxiiij

de cõuinença e en quin cas

e cõ ha esser atesa o no. e cõ ha esser feta cõtua. e de nau que haura a descarregar per aygua o per enemichs.

En car. xix. De promesa de merca. cij
En car. lv. De ꝙuinẽça feta en g. cclij
En car. lv. De ꝙuinẽces entre pa. cclüj
En car. lxvij. De nau qui ha. cclxxvij
En car. lxxüj. De ꝙstua cõ ha. cclxxxvi
En car. lxxviij. De conuinença. ccxcij

de entrar en port. e si patro

surgira en algũ loch/ o lexara anar barca plena ab voluntat dels mercaders/ o sis romp lo cap.

En car. xix. De entrar en port. cap. ci
En car. xx. De ancora o exarcia lex. cx
En car. xx. De barca lexada. cap. cx

de comandes.

En car. xxxvij. De comãda a via. ccx
En car. xxxvij. De impedimẽt a c. ccxi
En car. xxxviij. Declaracio del p. ccxij
En car. xxxix. De comanda pref. ccxiij
En car. xxxix. Ytẽ de comanda. ccxiiij
En car. xxxix. De comãda pmesa. ccxv
En car. xxxix. Item de comãda. ccxvi
En car. xxxix. Comãda de diñrs. ccxvij
En car. xl. De comanda de nau. ccxviij
En car. xl. De comãda de nau sẽs. ccxix
En car. xl. De comãda q algu pẽ. ccxx
En car. xli. De comãda quis pdr. ccxxi
En car. xli. De patro qui lexa la. ccxxij
En car. lv. De comãda feta a vs. cclv
En car. lxvij. De comãda q lo. cclxxix
En car. lxix. Cõ comẽdatari deu. cclxxx
En car. lxxij. De nau coman. cclxxxvij
En car. lxxv. De cõuinẽça feta. cclxxxix
En car. lxxix. De nau qui alleui. ccxcv
En car. xcv. In recognouerut. cap. lxix
En car. xcv. Altra del Rey en Jachme
En car. xcvi. Priuilegi del rey Alfonso

de loguer de exarcia palan

ques e vasos e arguens.

En car. xxxvi. De exarcia logada. ccvi
En car. xxxvi. De exarcia manle. ccvij
En car. xxxvij. Cõ exarcia troba. ccviij
En car. xxxvij. De exarcia presa o. ccix
En car. xliüj. De palanqs vas. ccxxiij
En car. lxiüj. De nau o lẽy qui st. cclxxi

de encantar e de adob de

de nau e de noleiament per terra de serra bins/ e si lo patro ven la nau sens volũtat dels personers.

En car. vij. De personer qui moza. xlix
En car. ix. De psoner q volvẽdre p. lv
En car. ix. Cõ se pot/ es deu encãta. lvi
En car. xlij. Casos enq lo patro. ccxxix
En car. l. De adob de nau. cap. ccxlv
En car. lvi. De patro q vẽdra la. cclvi
En car. xci. Ytẽ q tot psoner de na. xxv

de retre cõpte als psoners

En car. x. Del poder e carrech del. lviij
En car. xi. Porrogatiues de patro e. lx
En car. xlvi. Del ꝙprar delesvi. ccxxxix
En car. xlvij. Cõ lo patro deu dar. ccxl
En car. xlviij. Cõ patro deu dar ꝙ. ccxli
En car. xlviij. Declaracio del pre. ccxlij
En car. lxxiij. De nau coman. cclxxxvij
En car. lxxix. De bescõpte alle ccxciij
En car. xcv. Item ordenaren. cap. ix
En car. xcv. Item ordenaren. cap. x

De patro mercaders e mariners qui son en desempatxament com no poden esser detenguts.

En car.lxviij. De patro qui fi.cclxxviij
En car.xcv. In recognouerunt. a.xxiij

Deles coses obmses en la present taula.

Car.lxxviij. De mercaderia encamerada o falsa venuda per bona. ccxciij
Car.xciij. Ordinacions de conselles de barchña sobre los consolats de sicilia.
Car.lxxxvij. Les fermes deles senyories. qui han loat e approuat lo psolat
Car.xci. Que grondoler o barquer no puga tenir sino dos esclaus. cap. xxiij
Car.xciij. Que algũ estrany no gosbosca ni traure fusta de roure ne de alzina deles terres del senyor rey. cap. xxxvij
En car.xciij. Que lo senyor rey ne sos oficials no puguen enquerir ne hauer les penes de mariners o ballesters o altres de nau. qui en aqlles fã cayguts.xxxviij

Privilegis.

Privilegi del senyor Rey en Marti dat en barchña a.xv.de Janer Mccccj. que los cõsols puguen conexer de tots fets mercãtiuols. e compellir e forçar los promens mercaders a venir a consell.

Pragmatica del senyor Rey don Alfõso dada en barchña a.ij.de octubre. Mccccxxiij.ab q̃ reuoca e anulla tots guiatges e allongamẽts donats e donadors a qualsevol. qui sien en derogacio o perjudici o ẽpatxamẽt de causes mercãtiuols

Privilegi del Rey Alfõso dat en barchã a.xx.dagost Mcccclij. q̃ plo Bouernador no pot esser feta inhibicio als psols abãs de esser dada la demãda dauãt ells Itẽ q̃ p guiatges no puga esser empatxada la iuridiccio dels psols. Itẽ q̃ tota aq̃lla iuridiccio q̃ han lo veguer e batle de barchña p manamẽts e empares trẽcats aximetex la hã los dits psols. Itẽ q̃ ples seguretats de iuy ls fermãces no sẽ obligades sino ala cosa iutiada per dits consols o iutge/e no en altre iuy. en cara q̃ dita causa fos euocada enla audiencia. si la aquella euocacio no era feta perla part rea.

Privilegi del senyor Rey don Johan dat en barchña a.vij.de Juliol. Mcccclx. Que si per cas perlos dits consols o iutge inaduertentmẽt sens declinatoria de for pronunciaran diffinitiue nos puga impẽgir a culpa e a carrech dells. ans dits actes sien valits. E mes auant los dona facultat que pugan executar qualsevol sentencies arbitrals. Item que lo portant veus de Bouernador nos puga entremetre per via de recors en alguna manra sino en fet de pobres viudes e pubils/essent lo senyor Rey fora lo prẽcipat de Cathalunya. Itez q̃ enla cort dels alcaldes de barchã les causes de mercaderia hagẽ esser discisides per iuys de mercaders e homens de mar/e no per iuristes/axi en seguretat de iuy com en sentenciar/seruada la pratica e stil e per los capitols de consolat. Item que enla p/mera instancia los consols puguen la pt succunbint enles despeses condemnar.

Car.xcvi. Guiatge p anar vltra mar.
Car.xcvi. De presentar letra de cambi.

Segueix se lo libre de cōso lat nouamēt correcgit e stā/ pat. Enlo qual son conten gudes les leys e ordinaci/ ons dels actes maritims e mercantiuols. Et primo

En qual manera son elets los cōsols e lo iutge deles appellacions quascun any Capitol primer.

Quascun any lo vespre dela festa de nadal de nostre sē yor los prohomēs nauegāts patrons e ma/riners o parti/da daquells a pleguē cōsell enla esglesia de santa Te cla dela ciutat de Valencia. E aqui per eleccio/ e no p redolins tots en vna cō cordants o la maior partida/ elegeren dos bons homens dela art de mar en consols. E vn home dela dita art dela mar/ e no dalguna altra art offici o scīē cia en iutge deles appellacions: ques fā deles sentencies dels dits consols. E les dites eleccions son fetes p priuilegi que los promens dla dita art dela mar hā del senyor Rey e de sos antecessors

Del iurament que fan los consols. .c. ij.

LO dia de nadal los dits consols elets iuren en poder del iusticia ci nil dela dita ciutat/ dis la esglesia de nos tra dona santa maria dela seu/ apres q̄l dit iusticia ha iurat en poder del senyor rey o de son batle: q̄ be e lealment se hau ran enlo offici del dit consolat. que da/rā dret axi al maior com al menor/ e al menor cor al maior/ saluant tota hora la feeltat e lealtat del senyor rey.

Com lo iutge dapells es presentat. e com iura. Capitol. iij.

PAssada la dita festa de nadal los dits consols ab alguns promēs de mar presenten lo dit iutge elet al por/tant veus de procurador enlo regne de valencia/ o a son loctinent. e iura en po der daquell: que be e lealment se haura enlo dit offici. E aquell qui plos dits consols es al dit procurador presentat en iutge deles dites appellaciōs: aquell reb lo dit procurador en iutge de dites appellaciōs. E axi es acostumat de fer no ostastant que enlo priuilegi als dits promēs de mar perlo senyor rey sobre la eleccio del dit iutge atorgat sia ptengut: quel dit iuge quascun any perlo dit sen yor rey o p son procurador sia elet. Cō daço lo dit senyor rey nel dit procurador seu apres la dacio d'l dit priuilegi no ha ie vsat null temps. E axi serues segons q̄ desus es dit.

Com los consols reben p a si e perlo iutge dapells scriua. c. iij.

LOs consols reben a si aquell scri ua: qui benuist los es. E sils par sufficiēt aquell scriua: qui stat bi es lāy passat: comanen li la scriuania enlo lur any. e apres los altres cōsols: qui aps deaquells son elets enlo dit offici: si aq̄ll

tenen per sufficiēt. E en poder daquell scriua dels dits cōsols lo iutge fa sos affers. pertal quel enantamēt del iutge seguesca apres aquell dels consols. Empero los dits cōsols dins lany e tota hora que bēuist los es: poden remoure lo dit scriua dla dita scriuania/ eaquella a altre scriua comanar. E a aço lo dit scriua alqual la dita scriuania primeramēt sera comanada: no pot contrastar.

Dela forma del segell dels consols. c. v.

LOs cōsols han segell enla lur cort redō. enlo qual havn scut/ les dues parts senyal real. lo terç ala fi del scut ōdes damar. entorn del dit segell es scrit Sigillum consolatus maris valentie p domino rege. Ab aquest segell meteix segella lo iuge lur: si res ha a segellar. Aquest segell es tēgut per lescriua dela lur cort.

Qui poden esser cōsols/ e qui iutge/ e qui no. c. vi.

AQuells qui son vn any consols: nou son en lany seguēt. abans hi son altres mudats. Aximeteix lo iutge si muda quascun any. Mas aquells q̄ son stats cōsols e iutge: hi poden esser elets vn any part altre. Encara mes: q̄ lo vn daquells qui sera elet consol: pot esser elet en lany seguent en iutge dels appellacions. Eximeteix aquell qui sera stat iutge: pot en lany seguēt esser elet en consol.

Com los cōsols podē comanar lur loch a quils plau. c. vij.

LOs cōsols abduy olun daquells p malaltia/ o p affers/ o si sen ha de partir dela ciutat de valēcia: poden comanar lur loch: a quils plau: abque sia dela art dela mar. Eaçometex pot fer lo iutge.

Seguex se la forma: com vsen los cōsols en lur offici

E primerament dela demanda en scrits

SOm demanda p scrit dauāt ells es proposada dalgun fet: la coneixença e la determinacio del qual se pertanga al consolat/ segons les costumes dela mar: de aquella demanda es trames translat per son saig ala part demanada. e la part demanada ha a respondre a aquella demanda al terme p lo dit saig de manament dels dits cōsols assignat. e lo demanat abla resposta en semps posa raons en defensio: sin ha algunes: cōtra la dita demanda. Encara demanda de reconuencio: sin ha contra aquell: qui cōuengut en luy laura. Ala qual demanda de reconuencio/ e raons de defensio/ si posades son: lo primer demanador es tengut respōdre. e abla resposta ensemps posar raōs de defensio: sin ha: contra la dita demanda de reconuencio. Ales quals raons de defensio aquell qui la dita demanda de reconuencio haura feta: es tengut respondre. A aquests enantaments afer es feta assignacio de tres en tres dies o mes o mēys segons que als consols es benuist. Fetes aquestes resposstes/ si es demanat p les parts: en altra manera no nil procesnō es nulla: deu esser fet sagramēt de calūnia/ e de veritat a dir ples dites parts e de respondre per aquell ales demādes e raōs per la vna e per laltra part posa

des. E sobre aço que negat sera: deu es ser atorgat dilacio per proua ales pars si p aquelles la dita dilacio demanada sera. ço es deu dies per primera dilacio poden hauer quatre dilacions de. x. dies iurāt ql quarta nola demanē pmalicia ni per alongar lo plet. E si es cas: que hagen a donar testimonis de proues: q̄ sien en pts lunyadanes: es los atorgat temps conuinent per dilacio segons la lunyesa del loch: on la part affermara: q̄ enten donar sos testimonis. En quas/ cuna dilacio es manat ala part: que sia present continuamēt per veure iurar los testimonis: que la part demanāt dins la dilacio dar enten. en altra manera que enla absēcia sua seria rebut lo sagramēt deaquells. Les dilacions passades/ los testimonis publicats/ a requisicio deles parts en continent los consols assignen dia ales parts a oir sentencia. sens que no cal/ ni es necessari: que les parts renuncien a mīs dir/ ni per aquesta rao lo proces no pot esser dit nulla/ nin es nul lat. Pero abans dela publicacio dels dits testimonis o apres pot quascuna deles parts pledeiants traure en proua cartes e altres scriptures publiques en aiuda dela sua proua.

De obicir testimonis. c. ix

Los testimonis publicats/ no es consentit a alguna deles parts: q̄ posen obicions per scrit contra los testimonis: que en lo fet rebuts serā: ni altra reprouacio de testimonis noy es ībuda per scrit ni de paraula. Pero si per alguna deles parts de paraula es allegat: q̄ los dits testimonis o alguns daquells son parents daquell: qui dats los hau ra/ o enemichs daquell: cōtra qui dats seran/ o son persones de algun mal vici: aço es a conexença dels dits consols/ e daquells: ab qui consell han sobre el dit fet/ hagut esguart ales psones dels dits testimonis/ e ala fama e ꝯdicio deaq̄lls

Comse dona sentencia ala demanda en scrits. c. x.

Feta la assignacio p los dits consols ales parts a oir sentencia los dits consols ab lo lur scriua vansen als pmens mercaders dela dita ciutat. e fan legir dauant aquells lanantament e p/ ces del fet. e han sobre aquell cōsell dels dits promēs mercaders. Enapres apleguen consell de pmens demar. e fan los semblantment legir lo dit anantament e proces. e han daquells lur cōsell. E a les vegades han primerament lo dit cō sell dels dits pmens de mar. e aço segōs quels es auinent. Esi abduy los ꝯsells son concordants donen sentencia enlo fet. Esi aquests consells no son concor dants: ço es lo consell dels promens mīr caders ab aquell dels promens de mar affronten los ensemps. E encas quels dits promens de mar nos cōcorden ab los promens mercaders o affrontar ab aquells nos vullen: donen los dits cō sols la dita sentencia segons lo consell dels promens de mar. Car de consell daquells han los contractes a determenar e no segons lo consell dels dits promēs mercaders: si hauer nol volen. car non son constrets per priuilegi del senyor rey ni p altra manera: sino per ço cō es axi acostumat eu han vsat dalgū tēps ença

Dela appellacio. c. xi.

De aquesta sentencia aquell quis sentira aggreuiat: se pot appellar dins deu dies cõptadors del dia dela plació de aquella. E la dita appellació li es rebuda, e es remes al iutge deles appellacions del consolat ablo proces davant los dits consols actitat en loch de apostols. Enla qual appellació ha a/metre los greuges nullitats e iniusticies perlos quals dela dita sentencia se sentira agreuiat.

Com ananta loiuige deles appellacions. c. xij.

Aquell quis sera appellat: es tengut presentar davant lo iutge ablescriua dela cort del consolat lo dit proces e appellació/requirent aquell: que revoch esmẽ e corrige la dita sentẽcia dels dits cõsols. E lo iutge rebuda la presentació del dit proces encontinent assigna dia aoir sentencia enla dita appellació al qual dia cita la part appellada per oir aquella. E si dins los dits deu dies lo cõdemnat nos sera appellat de paraula o per scrit: la sẽtẽcia passa en cosa iutiada

Com enla appellacio nos pot res posar ne prouar de nou. c. xiij.

Ca aytal plet de appellació alguna cosa de nou nos pot posar ne prouar per alguna dels parts. Mas lo iutge ablo pces principal davant los cõsols actitat/e abla dita appellació e greuies ha hauer son cõsell e donar sentencia en lo dit plet de appellació. E de aço han los promens de mar carta del senyor rey

Com e en quant se ha a perseguir la appellació. c. xiij.

Aquest plet dapellacio seha a proseguir continuamẽt per lo apellãt E si passen trenta dies cõtinuus vel diuisim: çoes departidament apres lo dia dla apellacio: que no men son plet: la apellacio es deserta, e la sentencia dels cõsols passa en cosa iutiada.

Com se dona sentẽcia enla apellacio. c. xv.

Lo iutge ablescriua ha son consell sobre lo dit plet de appellacio/axi ab promens mercaders com de mar. no ab aquells qui ia enloplet principal hã donat lur cõsell. mas ab altres en la forma desus declarada. E si attroba ab cõsell la sentencia dels dits cõsols esser bẽ donada: conferma aquella. e si attroba esser mal donada: reuoca aq̃lla/o la correcgeix/segons lo dit consell. E dela sentencia del iutge qualque sia: alguna de/les parts nos pot apellar. E aço per privilegi quẽ hã los dits promens del senyor rey.

De excepcio declinatoria de for. c. xvi.

Com es en algũ fet apres la demãda excepcio declinatoria deiuy per lo demanat proposada: los consols coneixen abãs de aquella excepcio: que en als sia anantat. E si atroben de consell q̃ la conexença del dit fet pertanga aells forcen lo demanat a respõdre a aquella e ananten enlo fet: segons que desus es declarat. E si atroben de cõsell: quel fet no pertanga a ells: remeten les parts a aquell iutge: a quis pertany.

De demanda proposada de paraula/e dela sententencia. c. xvij

QOz la demãda ès proposada da uant los consols de paraula: hoi des les raons de quascuna dels parts/e rebuts testimonis de paraula plos dits consols/cartes o altres informacions: los dits consols ables dites parts en/ semps van dauant los promens merca ders per demanar de consell. e les parts compten dauant aquells lur rao. E a/ ços fa pertal: que ls parts no pusquen dir: que la lur rao perlos consols noera donada a entendre: segons que ells la hauien posada: als pmès: ablos quals hauien hagut consell sobre lo fet. Elos consols dien: ço que han los testimonis testificat. e mostren les cartes o altres ī/ formacions: que les parts los hauran donades. E apres les parts se ixen del consell. e puys los promens mercaders donē cosell als dits consols sobre lo dit fet. E semblantment e enla forma desus declarada los dits csols van ademanar de consell als promens de mar sobre lo dit fet. E haguts los dits csells de pa raula donen sentencia enlo fet. Empe/ ro si per alguna deles parts es request: que la dita sentencia li sia mesa en for/ ma publica/ e que lin sia feta carta testi monial: deu esser fet. Aquest anantamēt aytal qs fa deparaula es fet sens donar dilacio de proua e altra solēnitat de iuy.

De appellacio de sentēcia de paraula. c. xvij.

OE aquesta sentencia pot esser ap pellat de paraula dins deu dies p aquell: quis sentira agreuiat. Elo iutie en aytal cas ve dauant los consols. e p sents les parts certifiques de aquells: p qual rao se son moguts a donar la di/ ta sentēcia. E enapres ables dites pts presents va demanar de consell sobre lo dit fet als dits promens mercaders ede mar enla mañra desus declarada. no ab aquells: qui seran stats al primer con/ sell mas abaltres. E puys segons que troba de consell: dona sentēcia al dit fet La qual sentencia ha a donar en scrits E aço segons carta del senyor rey. A/ quest plet de appellacio ha esser determe nat dins trēta dies. sino la sentēcia pas sa en cosa iutiada/segons que damunt se conten.

Deles messions fetes enlo primer plet. c. xviij.

LOs consols enlo primer plet/ ço es enlo plet principal: no condā/ nen nengu enles messions del dit plet.

Deles messions enlo segō plet. c. xx.

LO iutge si conferma la sentencia dels consols: condamna en sa sen tencia lo appellant enles messions fetes perlo appellat dauant lo dit iutge. E si reuoca la sentencia dls consols o la cor regeix e la esmena: no condamna lo ap pellant enles dites messions. com ha/ gues iusta causa defer ladita appellacio ne aytanpoch hi condamna lo appellat

Dels anantamēts que po den esser fets dauant lo vn consol. c. xxi

QAuant abduy los cōsols o lo vn de aquells/ laltre absent occupat de alguns affers/ son posades deman/ des efets qualseuol anantamēts tro a sentēcia o a alguna interlocutoria o co

nerença. la qual sentencia o interlocuto ria se ha a donar/o la dita conexẽça fer per abduy los dits consols. e no per lo vn de aquells.

Les causes qui seguarden ala iurídiccio dels consols. c. xxij

LOs consols determenen totes q̃/ stions: que son de nolit/ e de damnatge de robes que sien carregades en nau/ de loguers de mariners / de part de nau a fer/ de encantar/ de fet de get/ de comandes fetes a patro o a mariner / de deute degut per patro: qui haia manle/ uat a ops e a necessari de son veixell / de promissio feta per patro o mercader apatro/ de roba trobada en mar deliura o ẽ plaia/ de armaments de naus galeres o lenys. E generalment de tots altres cõ tractes: los q̃ls enles costumes de mar son declarats.

Dela execucio deles sentẽ/ cies. c. xxiij

LOs consols menen aexecucio en los bens mobles del condemnat axi en verells de mar com en altres bẽs lurs sentencies/ e aquelles del iutge en a questa forma: que manen ala part condemnada arequesta daquell: qui ha obtenguda la sentencia: que dins deu dies apres del dit manamẽt comptadors haia pagat ço: en que es cõdemnat o mostrats bẽs mobles clars e desembargats enlos quals la dita sentẽcia sia menada a execucio. En altra manera: que rebran la offerta dels bens mobles: que per la part los sera demostrada.

Dela execucio de bẽs mo/ bles del condemnat. c. xxiiij

FEta la offerta de bens mobles a ví verells com altres perlo condãnat o perla part en defalt deaquell: aq̃lls bens sien subastats per publich corredor per la ciutat per deu dies. e passats los deu dies es feta venda de aq̃lls bẽs al mesdonant publicament. E del preu es satisfet ala part de aço: que li sera iutgat/ e deles messions per aquell fetes en la dita execucio/ donant fermãces de tornador: si algu apparex primer en temps e millor en dret enlo dit preu.

Del creador sino pora dar fermança. c. xxv

SI es estrany o encara dela ciutat e iurara si no hauer la dita fermãça de tornador: es feta crida per la ciutat per publich corredor ab so de trompeta. que com los dits consols hagen a deliurar aytal preu hagut daytals bẽs de aytal hom an aytal: e aquell haia iurat si no hauer fermança de tornador: q̃ si hi ha algu: qui haia / o entena hauer demanda o dret enla cosa venuda o enlo preu de aquella: que dins trenta dies comparega dauant los dits consols p mostrar de son dret. en altra manera: q̃ lo dit preu li sera deliurat sens fermança de tornador. En aytal cas si demanant noy ha vengut dins los trenta dies: lo preu / ço es la cosa iutiada es a aquell deliurada per los dits consols sens fermança de tornador.

De execucio de bès seents del comdemnat. c. xxvi.

SJ cas es: quel comdemnat bens mobles algūs no haura/ vaxells de mar ne altres: e haura bens seents: la dōchs los consols scriuen al iustícia de la ciutat o del loch: on aquells bens sō que com ells baien donada sentēcia cō tra naytal: de aytanta quantitat iutiada anaytal: e aquella sia confermada p sen tencia del lur iutge: si appellacio hi es en treuenguda: e lo dit condemnat no ha ia bens mobles: en que los dits cōsols menen aquella sentencia a execucio: q requeren lo dit iusticia: que en loch dells e per ells men la dita sentencia a execu/ cio enlos bens seents del dit cōdemnat cōm los dits consols dela venda de a/ quells bens seents nos vullen entreme tre/ ne ho bagen acostumat fer. E a/ donchs lo dit iusticia axi com a mer exe cudor mena les sentencies dels dits con sols e del iutge de aquells a execucio en los dits bens, segons forma delfur de la ciutat o costum del loc: on los bens son gan damnatge: lo qual affermara: que per lo patro o culpa de aquell li sera do nat enles sues robes. Si donchs perlo patro aquestes coses atorgades no se/ ran: lo mercader encontinent sens altre alongamēt es forçat pagar al dit patro lo nolit dela roba: que lo patro li bau/ ra liurada/ axi dela exuta com dela ban/ yada o guastada. donant primerament e abans lo dit patro fermansa en poder dels dits consols: que de pla en pla fara dret al dit mercader sobre la dita roba: que affermara: que li fall. o sobre la bā yadura o guastament: que affermara: q̄ es stat fet enla sua roba a culpa del dit patro. E de aytal demanda de nolit non cal res posar per scriptura. abque lo no lit se mostre e sia clar per cartes o ator/ gament del dit mercader o per altra ma nera.

De patro qui demana son nolit/ e lo mercader loy contrasta per ro ba: q̄ li fall/ o que sera mullada. c. xxvij

SJ algun patro de nau o altre ve/ rell se clama de sō mercader del no lit desa roba: que portada li baura: e a/ quell mercader allega: que no li es ten/ gut de pagar lo dit nolit: tro lodit patro li baia deliurada aytal roba: que affer/ ma: queli fall aquella per letra de son cō panyo/ o per altra manera dira: que li fon carregada. o que li baia esmenat al

De loguer o salari de ma/ riner. c. xxviij.

DE loguer de mariner: quis clama de son patro: non cal demanda nē guna posar per scriptura.

De la execucio ques fa cō/ tra patro per deute de prestich. c. xxviij.

DE deute degut ab carta per algun patro a prestador non cal deman da posar per scriptura. Mas lo presta/ dor ve ala cort dels cōsols: e clames del patro abla carta. E si lo terme dela pa/ ga del dit deute es passat: los cōsols ma nen al dit patro: que dins tres o quatre dies fins en deu/ bagut sguart ala quan

titat: que sera dreguda: do e pag al dit p̃
stador lo dit dreute: o mostre bẽs mobls
clars e desembargats: en que la dita car
ta sia menada a execucio. En altra ma
nera: que ells faran la dita execucio en/
los bens mobles que perlo dit creador
mostrats los serã. E aquesta execucio
de aquest dreute se fa/ e lo dit dreute es de/
liurat al creador enla forma expressada
damunt a fer les execucions deles sentẽ/
cies perlos consols donades.

De seguretat de iuy. c. xxx.

Si per lo demanador es demanat
de paraula o per scrit: quelo dema
nat do fermança queli stiga a dret sobr̃
la sua demanda: enaltra manera quesia
manantat coutra aquell: si lo demanat es
estranger: en continent deu donar la di/
ta fermansa. enaltra manera deu esser p̃s
e mes enla preso comuna e star pres me
nant son clam. E si iura: que no ha de
que pagar: ço en que sera condamnat:
deu esser gitat dela preso. Sidonchs no
era pres per alguns casos contenguts
enles costumes dela mar per los quals
deu esser e star tostemps pres e en ferres
tro haia satisfet: ço en que sera condem
nat. E si lo demanat es dela ciutat: e los
consols sabran: que ha bens bastants
a ago: que demanat li sera: fan li assigna
cio: dins la qual do la dita fermansa de
dret. E si los consols apres q̃ requests
ne seran: no forçaran lo demanat a do/
nar la dita fermança de dret: e aquell de/
manat se absentara: que no poza esser a
trobat/ o bens alguns no haia: de que
pag: ço enque sera condemnat: los dits
consols e lurs bens romanen obligats
la cosa iutiada a pagar.

Del poder dels consols

c. xxxi.

Los consols dela mar han tot po
der ordinari en tots los ptractes
que per vs e costum de mar se han a de/
termenar/ e enles costumẽs dela mar son
declarats dits e specificats.

Si vexell nou sera executat

qui es primer en dret. c. xxxij.

Si a istancia decreadors nau o lẽy
o altre vexell qui de nou sera con/
struit: abans que sia varat e leuat deles
stepes/ o abans que haia fet algun viat
ge: sera venut: enlo preu daquell son mil
lors en dret los iornalers / e aqlls: als
quals sera degut per fusta pega/ clauo e
stopa/ e altres exarcies cõprades a ops
del dit vexell. iatsia quen haien cartes o
no cartes: que algun altre creador dl' cõ
struent lo dit vexell/ o prestador ala cõ/
struccio de aquell/ posat quen haia car/
tes.

Si lo preu no bastara als

dits creadors. c. xxxij.

Si lo preu hagut del dit vexell no
bastara a ago: que sera degut als
dits iornalers e aaquells: los quals fu
sta/ pega/ clauo/ stopa e altres exarcies
hauran lurades ala constructio del dit
vexell: aquell preu deu esser departit en/
tre tals creadors persou e lura. car qua
scu de aquells es en vnmeteix dret en lo
dit preu. e en aytals creadors priozitat
de temps nos pot posar ni allegar.

Si verell ſera venut aprés de fet viatge: q̃ es p̃mer en dret. c.xxxiiij

SI la dita nau o altre vaxell aprs que haura fet algũ viatge: ſera venut a iſtãcia de creadors: del preu hagut del dit vaxell ſon pagats primerament los ſtuicals e mariners del dit vaxell de aço: quels ſera degut per lurs loguers. E aço ſens fermança de tornador: com en aq̃ll preu algu noyſia primer en tẽps ne millor en dret quelos dits ſeruicials e marniers. E aprés de aquells los p̃ſtadors creadors del dit verell. çoes aquell qui per lo kalendari dela carta del ſeu preſtech ſe moſtrara hauer preſtat p̃mer. e puys los altres: axicom venen p̃mers. quaſcu donant fermança de tornador/o faent la ſolẽmtat dela crida de. xxx dies deſus inſerta: ſi iurara no hauer la dita fermança de tornador. E en aquell cas: çoes puys lo dit verell haura fet viatge: ſi alguna coſa es deguda als iorna lers/o per fuſta/o clauo/pega/ſtopa/e exarcies del dit verell: aquells aytals creadors/ſi dõchs cartes no haurã del lur deute: enlo cas deſus dit no han alguna porrogatiua/prioritat de temps ne millo/ria en dret als altres creadors preſtadors del dit verell ab cartes. E ſi l's ptſ del patro qui les dites mãleutes haura fetes: no abaſtaran a pagar aquelles: allo es pagat als dits preſtadors del's parts dels perſoners: ſi fermen ala mal leuta feta perlo dit patro: en altra mane ra los dits perſoners non ſon tenguts. com lo dit patro no haia poder de obli gar los bens de caſa dels dits perſoners ſi donchs de aquells procuracio o altre plen poder ab carta no hauia.

Cõ la muller del patro es p̃mera en tẽps e millor en dret. c. xxxv

E Si lo patro del dit verell ha mul ler: e aquella ha obtenguda ſen/tencia contra los bens de aquell del ſeu dot e eſcreix per alguna iuſta cauſa: e lo marit no ha alguns altres bens: en los quals ladita dona ſe puga entegrar en lo dit dot e eſcreix: e haura diſcutits a/quells bens: ela dita dona ſe oppoſara al preu hagut del dit verell: e perlo kalẽ dari dela carta ſua dotal apparra prime ra entemps enlos bens del dit marit ſeu quels altres creadors del dit verell: en a queſt cas la dita dona çoes en l's parts quel dit marit ſeu hauia en aquell verell es primera en temps e millor en dret q̃ls altres creadors del dit marit ſeu.

Com deuen eſſer determe/nats los plets perlos conſols. c. xxxvi.

LOs conſols per carta que han dl' ſenyor rey: han poder: quels pleſ e queſtions que dauant ells ſe menen: oien/e aquells per ſi degudа determenẽ breument ſumaria e de pla ſens brogit e figura de iuy/ſola facti veritate attenta: çoes ſola veritat del fet atteſa/ſegons: que de vs e coſtum de mar es accoſtu/mat de fer.

Del ſalari: que prenen los conſols deles parts. c. xxxvij.

DEles demandes que ſon poſadeſ dauant los conſols/axi de parau

la com per scrit: sobre les quals ells do nen sentencia: prenen abduy los cõsols per lur salari tres diñrs de quascuna pt per liura. ço es que si demanda es posa da de cent liures: e los consols determe/ nen per sentencia: que aquell qui dema/ na cent liures: non deu hauer sino vint o no res: de totes les cẽt lures han tres diners per liura de quascuna part. e axi segons mes o menys.

Del salari del iutge deles appellacions. c. xxxviij.

LO iutge pren salari de aço: quels consols hauen iuriat: ede ques se ra appellat: tres diners per liura de qua scuna part: si dauant lo iutge ve algun fet per appellacio. e no en altra manera

Si se haura suspita dels cõsols. c. xxxviij

QUant lo vn dels cõsols o abduy en algun fet son recusats per sus/ pitosos per alguna deles parts: qui ple deiaran dauant aquells: e les raons de suspita seran apparents: han a si acom/ panyar vn home dela art dela mar: si lo vn es recusat. E si abduy son recusats: han a si acompanyar dos bons homẽs dela dita art de mar ales parts no suspi/ tosos. e ab aquests ensemps fan lurs a nantaments/ e donen sentencies en los affers. E no han mes salari dels dits tres diners per liura per quascuna delz parts. los quals se parteixen enfre ells.

De suspita del iutge deles

LO iutge aximeteix si es recusat p suspitos: ha ab si accompanyar vn home dela art dela mar / no suspitos ales parts. e ab aquell lo plet dela ap / pellacio determenar. e lo seu salari ha a partir ab aquell.

Com los consols e lo iut/ ge donen lurs sentencies per les costu / mes dela mar/ o per consell. c. xxxxi.

LEs sentẽcies que per los dits cõ sols e iutge son donades: se donẽ per les costumes scrites dela mar / e se / gons q̃ en diuersos capitols de aquel / les es declarat. E la on les costumes e capitols no abasten: donen se aconsell de prohomens mercaders e de mar. ço es to ta hora ales mes veus del cõsell/ hagut esguart ales persones: qui donẽ aquell

De fermansa de dret sobre quals empares es rebuda. c. xxxxij.

SObre totes empares fetes p los cõsols es rebuda fermança de dret Exceptat sobre empara feta de roba: de la qual roba/ ço es de simetexa ha degut nolit. sobre la qual empara fermãça al/ guna noy es rebuda.

Pragmatica del Rey en Jaume del iuramẽt de aduocats. c. xliij

SApien tots: que nos en Jaume per la gracia de deu rey darago de mallorques e de valencia e cõpte de bar celona e de vrgell e senyor de montpeller volents proueir a utilitat dela ciutat e del

regne de mallorques: stablim per nos e per los nostres per tostemps : que los aduocats iuren sots aquesta forma: yo aytal iur: que feelment en offici de aduocacio me haure. e negun plet/lo qual segons ma bona cõsciencia iniust me parra: no rebre sots auocacio mia. ne alguna cosa maliciosamẽt fare ne dire en negun plet rebut sots ma aduocacio. E si enlo començament o enlo mig o enla fi del plet ami parra lo plet no iust: axi tãtost ho dire a aquell: lo qual defendre. e contra ma bona consciencia en res no allegare. e en neguna conuinença no sere ne fare ab aquell: lo qual aiudare: de neguna certa part dela cosa: dela qual sera pledeiat: esser mia. ne instruire ne informare les parts sino de veritat a dir.

Aci acaba lorde iudiciari dela cort dels consols.

de sportades de alexãdria.

EAxi hom multiplica les quintarades de alexandria: cõ los mercaders noliegen als senyors deles naus e dels lenys. çoes a dir sportades. Primeramẽt es tengut lo senyor dela nau de portar dos quintars e mig de coto per sportada fins enla terça part. e si ell volra carregar vltra la terça part sia tengut ala terça part enaxi com ell volria de coto carregar: sia tengut de rebre a. ij. quintars la sportada. E lo quart de pebre item encens. item laca. item gingebre: q munta. v. quintars per sportada. item de brasil quatre quintars. item de oli. ij. quintars. item de lentidasti: çoes de cosses de caxa e de barril. i. quintar per dos quintars al quitar: qui es nomenat for fozi. item de canyella. iij. quitars p sportada. item de coto filat. iij. quintars per sportada lo quart forfozi per sportada item. ij quintars genouins de stopa. itẽ lixadera. iij. quintars per sportada. itez de porcellanes gobes. xij. quintars per sportada. item bagadell. vi. quintars e mig per sportada. item de indi gros. iij quitars e mig forfozi per sportada. itẽ de sucre encofi. ij. quintars genouns p sportada. o en caxa o en barils. i. quintar genoui persportada. item de dents de elefant. vi. quitars e mig forfozi p sportada. item de lana de capells. iij. quitars lo quart forfozi per sportada. item de alum enlo primer e enlo segon sol. ij. quitars genouins per sportada. e en laltre sol. ij. quintars e mig.

Aci comencẽ les bones costumes dela mar. c. xxxvi

AQuests son los bons stablimẽts e les bones costumes: que son de fet de mar. que los sauis homens qui van per lo mon: ne començaren a donar als nostres antecessors. los quals faeren perlos libres dela sauietat deles bones costumes. On daqui/auant podem trobar: que deu senyor de nau fer a mercaders e a mariner e apelegri o a altre home: qui vage enla nau. E encara qual cosa deia fer mercader a senyor denau/e mariner al sẽyor dla nau o del leny/e pelegri atrassi. Car pelegri es dit tot home: qui deia donar nolit de la sua persona sens sa mercaderia.

Com patro vol comencar nau: q̃ deu declarar als psoners. c. xlvij

Comencem: coz lo senyor dela nau o del leny començara de fer la nau: e volra fer parts: ell deu dir e fer entenēt als personers: de quantes parts la fara e de quin gran/ e quant haura en pla / e quant haura en sentina/ e quant obzira e quant haura per carena.

De personer qui no volra o no poza fer la part promesa. c. xlviij

Si aço fara entenent lo senyor de la nau als personers: e los personers li prometran defer part: aquella pt queli prometra de fer lo personer: aquella li deu attendre. E silo persoñr no loy pot attendre/ o no vol fer: ço queli haura cōuengut: lo senyor dela nau o del lēy lon pot destrenyer abla senyoria. o pot manleuar sobre aquella part: que aq̃ll li deuia fer. Façam compte: que ell hi de ga fer vna setzena/ e noy bagues fet cō pliment sino amya setzena: e axi podem fer de vna setzena multiplicament cō de vn quarter: e si ell li deu fer aquella dita part: e nola li fa: lo senyor dela nau o del leny pot empenyorar lapart cōplida per fer compliment ala part: queli haura cō uenguda de fer. E son fet perço aquest capitol: car aquell qui comença la nau o leny: nola començaria: si sabia quelos personers li deguessen fallir / ne ho po / guessen fer.

De personer qui moz apres hauer comēçat o promes de fer pt. c. xlix

Si algu prometra de fer part a algu en nau o en leny: si aquell qui la part haura promesa defer: morra ans que aquella nau o aquell leny/ en que haura promesa defer part: no sera fet ni acabat: los hereus olos detenidors dels bens de aquell qui mort sera: no son tē/ guts de res a aquell senyor: aqui aquell qui mort sera: haura promis de part afer mētre viu era. si donchs en son testamēt ell no ho manara/ o manat iaquit nou haura. Ans si aquell qui mort sera: ha uia donats alguns diners a aquell per rao dela part: que ell hauia promesa de fer ab ell: si los diners seran tants: que bastassen a fornir tota la part: q̃ aquell hauia promesa de fer: la part aquella deu esser venuda: ans que la nau o leny par tesca o isca daquell loch: on sera stat fet No contrastant peraquell capitol: qui diu: que nau o leny nos pot vendre ne encantar: tro que haia fet viatge. Per qual rao? perço car hom quāt es mort no es tengut de tenir fur ne ley ne costu / ma. saluo deute o comanda e de tort: sil te. Encara p altra rao: perço car al dia que algu moz: aquell dia es partida to ta ꝯpanyia que abalguns bagues. que hom qui mort es: no ha companyo. E si peruētura aquells diners que ell hau ra donats a aquell: no bastassen aalgu na part a complir: lo senyor dela nau o del leny es tēgut de cerquar: qui li fornes ca aquella part: que aquell quimort es li haura promesa de fer. Encara sia ten/ gut lo dit sēyor dela nau de retre aquells diners: que ell rebuts haura: als hereus o als detenidors dels bens de aquell: q̃ los dits diners li dona. Saluo empe / ro: que si aquell/ qui senyor sera: hau / ra a fer alguna lexa a aquell qui li forni ra aquella part: q̃ aquell qui mort es li

li hania promesa de fornir: aquella leixa
ayta l deu esser abatuda daquells diners
que ell haura rebuts. Empero que tot
aço sia fet: que desus es dit. mēys de tot
frau. E perles raons desusdites son fet
aquest capitol. Ara respongam: que la
volgues fer. ell no faria tan gran leny/ e
fer lia menor: si ell sabia: que aquell per
soner hagues poder: queli fallis de res:
que conuengut li hagues.

Com patro vol fer maior
nau: que no haura dit als psoners. c. l

ARa parlem del senyor dela nau o
del leny: qui començara la nau en
forma poca/ e dara mes en sentina e per
carena e de pla/ e ferla maior lo terç o lo
quart o la meytat: abans que nou hau
ra fet a saber als personers: sapies quel
personer nolin es tengut de res a crerer:
sino solament: axicom ell los ho haura
fet entenent al començament. Esi ell la
crex despuys: lo personer hi deu hauer la
sua part: axi be com si hauia mesa part
al creix: queli haura fet. Saluāt vna co
sa: quel mestre la faes de maiors mesu/
res: quel sēyor dela nau li hagues dites
e empreses ablos personers. Mas silo
senyor dela nau la volra creixer: ell deu a
nar a quascun personer/ e demanar los
ne: ia si los dits personers volran: quel
cresca les parts. e veure los qui ho vol
ran/ e los qui ho contrastaran. Façam
ara compte que sien quatre e sis: los. vi
vencen als quatre/ e. x. los. viij. E per/
co per dos o per tres o per quatre oper
cinh personers pus sien los menys: no
deu star de creixer la nau. E axi son ten/
guts los personers qui contrastā al sen
yor dela nau de fer la part: que promesa
li hauran: axicom la maior força dels p
soners faran. E deu austar ala deman/
da tots los personers ensemps.

Si patro vol crexer la nau
los personers a que li son tēguts. c. li.

SEgōs que enlo capitol desus dit
es contengut: diu que si lo senyor
dela nau o del leny volra creixer aquella
nau o aquell leny: que ell ho deu fer a sa/
ber e dir a tots los personers. Esi tots
los personers ho volran: ell la pot cre/
xer. e en aço no ha contrast negu. Mas
la on diu: que si la maior força se accor/
dara que ell la cresca: que ell ho pot fer
que per quatre ne per. v. psoners no deu
star: que nos cresca: mas no diu aquells
personers qui aço contrastaran: de que
li son tenguts/ e de que no. e axi pora hi
hauer algū contrast. E per aquesta rao
que contrast algu noy pusca hauer: los
nostres antecessors feren aquesta esme
na. E digueren enaxi/ e declararen: que
ver es: que la nau o leny se pot crexer: p9
la maior força dels personers ho vulla:
mas empero es axi attendre: que deu es
ser vist e esguardat lo poder de aquells
personers: qui contrastaran. perço com
peruentura hi haura alguns daquells:
qui ho contrastaran: que si ells hauen
res mes a bestrer en aquella nau o en a
quell leny: sino en axi com ells ho com/
prēgueren al començament: quāt la nau
se comença: ells ho haurien a manleuar
o baratar o haurien a vēdre alguna co
sa: que tostemps ne serien despagats. e
seria mal fet. perque encara algū home
qui fa part en nau o en leny: fa ho algu

nes vegades p gran amistat que hau/ ra ab aquell: qui la nau o leny volra fer mes que per sperança de guany: que ell nesper hauer. E per aq̃sta rao seria mal fet: que aquell hi fos dammificat. E p les raons desus dites los nres antichs qui primers anaren perlo mon: veren e coneguerē: que mal seria fet. E perço di gueren e declararen que si algū personer de aquells qui contrastarā: que la nau o lo leny nos cresca perno poder: si hau ran promes de fer vna octaua: que noy sien tenguts de fer mes de vna setzena. e lo senyor dela nau nols pusca de res als forçar. perque car culpa es del senyor de la nau o del leny: cō aquell noli atten tot ço que li hauia pmes. perço car ell crex la nau ol leny menys del voler dells. e p aquesta rao lo senyor dela nau o dl'leny nols pot destrenyer. E axi lo senyor dela nau deu cercar altrs personers. queli fa cen compliment aaquelles parts: que a quells noli pozan complir. E encara si faeren gran gracia als senyors dels na^{s} e dels lenys: cō dltot no absolueren dits personers. mas faeren bo perço: quels senyors dels naus e dels lenys no fossē del tot desfets. que gens pas no es rao que negu puixa ni deia hauer poder en los bens daltruy: sino atant coz aquell de qui seran li volra donar. Empero si aquells personers qui bo contrastaran seran la menor partida/ e seran apode/ rats/ e haurā poder de complir aquella part: q̃ promesa haurā de fer sens lur dā lo senyor dela nau o del leny a qui promi sa la hauran de fer: los ne pot destrēyer. tot enaxi coz enlo capitol desus es ia es clarit e certificat: q̃ en totes coses es rao: que la maior força so apodere e sen bo porte. E per les raons desus dites tot senyor de nau o de lēy deu guardar/ e fer de guisa: com ha en cor de fer nau o leny que ho faça/ e ho emprenga en guisa e en manera ab aquells/ qui part hi pro/ metran de fer: que entre ell ni ells no pu ga hauer algun contrast peralguna rao E perlos esclariments desusdits son fe ta aquesta esmena.

De mestredaixa si creixera les mesures. c. lij.

SI algun mestredaxa fara maiors mesures: q̃l sēyor dela nau no hau ra empres abell: de tota la messio del cre ximent dela obra deu pagar la meytat/ e perdre lo loguer daytants iornals: com hi obrara. Encara lo mestredaxa es tē gut de dir a quascun ptoner totes les m̃ sures: les quals haura empreses ablo sē yor dela nau. E encara los es tengut de dir: qna obra fa. si es fort: o si es febla.

De mestredaixa e calafata q̃ son tēguts al patro el pat^{o} aells. c. liij

SI mestresdaixa o calafats obra/ ran ab algū senyor de nau o de lēy ells son tēguts defer bona obra e stable e en res no deuen flaquejar. E si los me stresdara e los calafats fan bona obra: e que sien mestres/ e que aquella obra o maio e millor fossen sufficients de fer e de tenir enlur poder: si lo senyor dla nau o del leny/ qui la obra los haura mesa ē poder/ e abvoluntat dellmeter la haurā emparada e començada/ e stant enla o/ bra haura algun desgrat dels sobredits mestres: los dits mestres faent be e dili gentment totço que ala obra ptany: elo sēyor dela nau los ne volra gitar plo des

grat: que peruentura dells haura: o per uentura trobara altres. quila li farien p millor mercat: lo senyor dla nau o del lēy nols ne pot gitar. ni ells nola poden ra quir: pusque ells hauran començada a quella obra: fins que sia acabada. pus aquells mestres sien bons e sufficients de aqlla obra a fer/ e encara de molt mil/ lor e maior que aqlla no es. E silo sen yor dela nau los ne gitara: pusque ells sien bons e sufficients/ e faran be e dili gentment tot ço que a aquella obra per tanga: negun mestredaixa ni negun ca/ lafat nos deu metre en aqlla obra a fer si dōchs lo senyor dla nau o del leny no sen auenia/ o no sen era auengut ab a/ quells mestres: qui la obra haurien co/ mençada. egens aquells nos sen deuen moure perla paraula dl senyor dela nau o leny. ans ho deuen fadigar a aquells mīstres: qui aquella obra hauran comē çada. E si ells los ho atorgan/ e ho re nuncian: ladonchs ells poden emparar de fer e de obrar en aquella obra. e abās no. car si abans que ells no haguessen haguda fadiga de ells: bi obrauen: farí en semblant: que ells qui aço comença rien de fer: haguessen desalt e menyspreu de aquells mestres: qui aqlla obra hau rien començada/ e fessen encara mes fa rien semblant: ques altassen de treball. p ço quascu se deu guardar de mal e de tre ball tot aytant cō pot. car de mal de poc na hom assau. E aytambe lo senyor de la nau o del leny se deu guardar de fer des plaers a aquells mestres: que ell meter haura hagut e ab sa volūtat haurā co mençada la sua obra. pusque ells facē be e diligentment: ço q̄ pertany a aqlla obra. e axi deulals leixar acabar. Mas empero si aqlls mestresdaira o calafats qui hauran comença la obra de fer: no seran sufficiēts: que ells la sapien fer: lo senyor dla nau los ne pot gitar e metre en poder daltres mīstres: qui sapien fer aquella obra sua. E aquells mestres q̄ la obra sabran fer: no son tenguts de de manar paraula a aquells mestres: qui aquella obra hauien començada. pusq̄ ells nola sabiē fer ne sabien exirne acap Ans son tenguts aqlls: quis faran me stresdaixa o calafats: quis emparan de alguna obra fer: e nola sabran fer: sino que enganan les gents: de fer esmena a aquell: de qui aquella obra sera: de tota la messio e de tot lo dan: que per culpa dells haura sostengut. Empero tot mes tredaxa e tot calafat se guart es deu gar dar: equina obra fara ne quina no. q̄ si per culpa dela obra que ell haura feta: lo senyor dela nau o del leny haura afer esmena als mercaders/ on sostendra al gun dan: los sobredits mestres qui a/ quella mala obra hauran feta: son ten/ guts de rembre e de esmenar aquella es/ mena: que lo senyor dela nau haura ha guda a fer als dits mercaders. e encara tot lo dan: quel senyor dela nau ne hau ra sostengut per culpa dla falsa obra q̄ los dits mestres li hauran feta. E si a/ quells mestres no haurā de que pagar deuen esser presos e mesos en poder dla senyoria/ e star tant: tro que haiē satisfet e entegrat al senyor dela nau tot lo dan que per culpa dells haura sostēgut. que axi lin son tenguts: com si loy hauiē em blat o tret dela casa enganosamēt. E lo senyor dla nau es tēgut donar a quas/ cun mestre: qui enla sua obra obrara: perquascun iorn tres diuers per pa ep

beure/e encara lo loguer: q̃ ab ells em/
pendra. si donchs los dits mestres no
li volen fer gracia:quel sperassen del vn
dissapte al altre. e aço es voluntat dels
mestres:si ho faran o no. quel senyor de
la nau o del leny nols ne pot destrenyer
ne forçar/ sino tansolament a lur volun
tat. E silos mestres obraran ablo seny
or dela nau acosiment: q̃ algun preu no
haura entre ells:lo senyor dela nau los
es tengut de donar tot aytãt com altres
mestres pẽdran en altres obres e segõs
quel temps sera/ e segõs lestament dela
terra. Perque tot mestre daixa e tot ca
lafat sia que faça obra ascar:sia q̃ faça
aiornals:se deu guardar:que faça bona
obra e stable. perço que la pena que de
sus es dita:noli pogues desus venir. E
fon fet pço aq̃st capitol:car molt mestre
daixa e molt calafat faria molta mala o
bra:si ell sabia: que ell nõ hagues a sos
tenir nengun treball ne negun dan. e p
ço es iposada la pena:que desus es di/
ta:perque quascu se guart:e ia quina o
bra fara/ne quina no.

De mestre daixa o calafat: qui fara obra a scar. c. liiij

SI algũ mestre daixa o calafat pẽ
dra o fara alguna obra a scar:ell
es tengut de pagar a tots los mestres q̀
ab ell obraran en aquella obra:la qual
ell haura presa a scar/ e promesa de fer a
aquell: de qui sera. E si aquells mestres
qui ab ell obraran:no saben: que ell fa
ça aq̃lla obra a scar:lo senyor dela obra
los ho deu dir e demostrar. perço que si
aq̃ll mestre era baratador o trafegador
o que no hagues de que pagar: aquells
mestres qui ab ell haurien obrat: no siẽ
enganats/no sabent q̃ ell faça aquella
obra a scar. E si lo sẽyor dela obra nols
ho diu o demostra: com ells comẽcen a
obrar en aquella sua obra:si aquell me
stre qui la obra fara a scar: nols volra
pagar/o no haura de que: aquells mes
tres qui ab ell hauran obrat en aquella
obra:sen poden tornar e emparar aq̃lla
obra: q̃ ells feta hauran. eaquella obra
deu star tant emparada: troque aquells
mestres siẽ satisfets de tots lurs maltrets
e encara de tot dan e de tot destric e de to
ta messio que ells sufferta hauran. Em
pero si lo senyor de qui aquella obra se
ra: los haura dit e demostrat: q̃ aquell
mestre li fa aquella sua obra a scar:eells
ho haurã entes:pag los aquell mestre
o nols pag: aquells sobredits mestres
no poden ni deuen emparar aq̃lla obra
que feta hauran. pusquel senyor dela o/
bra los hobaura dit:com ells comencẽ
a obrar:que ell a scar fa fer aq̃lla obra.
Empo sil senyor dela obra dira a aq̃lls
mestres:que pẽsen de obrar: que ell los
pagara be e pla tots lurs maltrets: e hi
obraran en fe del senyor dela obra/e per
les paraules:que eil los haura dites: si
ell ha ia pagat aquell mestre de tot ço q̃
pmes li haura/o no sia pagat: si el mes
tre no pagara aq̃lls mestres/ o no hau
ra:de que pusca pagar:lo senyor dela o/
bra los es tengut de pagar. perço cõ p
mes los ho haura: sia que ell tenga da
quell mestre alguna cosa/o no. que me
ster es: que aquells mestres siẽ pagats
perço com en fe del senyor hi hauran o
brat/e pço car ell los promes de pagar
q̃ si ell peruentura promes nols ho ha/
gues:los sobredits mestrs no baguerẽ
obrat/e bagueren fet de lur prou enaltra

part. perque tot senyor de obra / sia que la faça fer ascar o a iornals: se guart: q prometra o que no. que mester es: que tot ço que pmetra: que bo attenga vul la o no. E si los mĩstres dara o calafats qui faran obra a scar: e empendran ab lo senyor: de qui la obra sera: que ells la liurarã feta a dia cert / o a temps sabut: e entre ells baura posada o mesa pena certa: si los dits mestres no bauran acabada aquella obra: axicõ promes baurã: lo senyor dela obra los pot demanar la pena: que entre ell e los dits mestres mesa hi posada sera. E ells dits mestrs son tenguts de donar aquella menys de tot contrast. E si entre ells pena alguna mesa ne posada nosera los dits mestres sõ tenguts de donar al senyor dela obra tot dã e tot destrich e tota mĩssio: q ell ne baura feta / ne fara. E deu ne esser cregut per son sagrament. Empero es axi aentendre: que fos fet aquell destrich per culpa e per negligencia dels sobredits mestres. e si per culpa e per negligencia no sera fet aquell dan o aquell destrich: no es rao: que ells bo dian esmenar / ne encara la pena si posada hi sera: pagar: p? per culpa dells no sera fet. perço car als vegades vey empatrament de deu o de senyoria. e axi a empatrament de deu o de senyoria no pot algu als dir ne contrastar / ne es rao: que bo pusca. Empero si lo senyor dela obra no entendra de fer les pagas: axicõ ablos mestres empres baura: en baurã a fer messio: on sostendran algun dan: tot enaxi es tengut e obligat lo senyor dela obra als sobredits mestres: com los mestres son aell. e axi semblantment que sia rao e egualtat

De personer qui vol vendre la part: que te enla nau. c. lv.

Encara deu hom saber: que si algũ personer volra vendra la part: q baura començada de fer enla nau: ell bo deu fer asaber al senyor dela nau. e tot en aquella guisa es tengut fer laltre. E si lo senyor dela nau no vol: que hi entre: noy pot entrar: entro que la nau haia fet viatge. perço es entendre: que aquell qui la comprara: lon poria gitar per maluolença. E per aquesta rao no poden fer encantar los persones ablo senyor dela nau: entro que la nau haia fet viatge. E quant la nau haia fet viatge: ellas pot encantar del personer al señor / e del senyor al personer. Empero lo personer deu donar al senyor dela nau auantatge de donar e de pendre. E sia en voluntat del senyor dela nau de dar o de pendre: si dõchs encant publich noy hauia. E perço fon fet aquest capitol: car lo senyor dela nau hi baura molta fatiga / e molt maltret / e baura començada la nau: que si ell no fos: no fora feta.

De nau com se pot es deu encantar entre lo senyor e los personers c. lvi.

Segons que dit e demostra enlo capitol desus dit: q̃ nau o leny nos pot encãtar: tro haia fet viatge: e es ver abque sia nau o leny: que de nou se faça

o que algu la hagues comprada ab vo
luntat e sabuda de tots los personers o
dela maior partida: e la on diu: quel per
soner deu donar auantatge al senyor de/
la nau o del leny de donar o de pedre: si
dochs encat publich noy haura: axime/
tex se deu seguir e entedre perço com no
es ne seria iusta rao: que si hi hauia vn
personer o dos: qui per leugeria de lur
seny/ o per sobergaria de lur moneda: q
ells hagessen: deian ne pusquen apor/
tar algun senyor de nau o de leny en que
ells hagessen alguna part: aencant pu
blich: si donchs lo dit senyor dela nau o
leny nos volra: es rao: que nos deia ser
perque? perço car ales vegades la ma/
ior força dels senyors deles naus o dels
lenys han a fer algunes messions: que
no volen metre en compte als persoñrs
p hauer gracia dells/ e perço car ells hã
fe: q pusquen ablos dits personers guã
yar en moltes de guises e en moltes de
maneres: les quals no cal ara dir ne re
capittular. e peruentura algunes vega/
des los dits senyors deles naus o dels
lenys han a fornir enla nau o enlo leny
que ells fan fer: mes parts: que ells no
cuyden fer: com la dita nau o leny comẽ
cen. e axi los dits senyors deles naus o
dels lenys son esmesos: que ells no han
diners: ne hauran: de quen pusquen ha
uer ales vegades. Encara per altra rao
perço car lo dit senyor dela nau o del lẽy
hi haura molta fadiga haguda/ e molt
mal tret/ e molt treball e molta ancia/ e
molt affany: perque no seria ne es rao: q
per fellonia: que vn personer o dos o p
desgrat que ells hagessen del dit senyor
dela nau o del leny: lo pogessen aportar
a encant publich. que segons les raons

desusdites totavia lon porie gitar a grã
menyscap dellmeteix. e axi lo dit senyor
dela nau odel leny romãdria desset o grã
res consumat del seu. e los dits perso nrs
no sen millorarien enres. perque es rao
que vn personer ne dos nol pusquẽ por
tar a encant publich: si nou volra lo dit
senyor dela nau per les raons desusdites
Empero si com la dita nau o leny hau/
ra fet viatge: axicom desus es dit: si tots
los personers o la maior partida volrã
encantar o aportar aencant la dita nau
o leny al dit senyor. ells ho poden fer: q̃
lo senyor desusdit no pot ni deu enres cõ
trastar. Si donchs entre lo dit senyor e
los dits personers alguna conuenença
o promissio no sera stada feta. E si la
dita cõuinença o promissio desusdita en
tre ells feta no sera: la dita nau o leny se
deu es pot encantar. Es a entedre: que
los dits personers han poder de destren
yer o de fer destrenyer ala senyoria al sen
yor dela nau de fer lo dit encant publich.
perço car segons dret e rao e egualtat e
costuma de qualseuulla cosa que sia fet
o mogut algũ ptrast: totavia apodera
e deu esser seguit tot ço: q̃ la maior par/
tida o força volra. e allo se deu seguir/ e
als no. E axi si tots los personers o la
maior partida o força volra encãtar ab
lo dit senyor dela nau o del leny: lodit sen
yor dela nau o del leny deu fer encant ab
los dits personers en aquesta guisa: q̃
qui mes hi dara: aquell lo deu hauer.

Mas empero si tots los personers o
la maior partida dels personers no encã
taran o no volran encãtar: lo dit senyor
dela nau no es tengut de encantar ab a
quells personers: si ell nos volra. Sal/
uo en aytant empo: que si vn personer

o dos o tres volẽ encantar o apportar a encant al dit sẽyor dela nau o leny: los dits personers opersoner han e deuẽ dir al dit senyor dela nau o leny: o vos nos dats a rao daytant deles nostres parts: o nos darem a vos a rao daytãt deles vostres. E daço desus dit poden forçar los dits personers al dit senyor dl'anau o leny: vulla lo dit senyor dela nau o lẽy o no. E axi lo dit sẽyor dela nau ha auã tatge de dar o de pendre. Salues empero totes conuinences o promissions o manamẽts fets entre ells en totes coses E enaxi lo dit senyor dela nau o lẽy pot forçar als dits personers en totes aytã/ tes guises o maneres com los dits per soners poden e deuen forçar al dit seny/ or dela nau. Empero si entre lo dit seny or dela nau e los dits personers encant publich se fara: encãt publich no ha ne deu hauer senyoria neguna: que tots de/ uen esser personers simples. si dõchs en tre ells nohaura alguna conuinença em presa: que algu dells hi dèia hauer algũ honramẽt o alguna senyoria. Empero si cõ ells volran encantar: entre ells em pendran: que sia donat algun auantat/ ge a aquell: qui primer dira: li deu esser dat. E si entre ells alguna cõuinença p rao del auantatge desusdit feta ne empre sa no sera: lo vn no es tẽgut de donar al altre lo dit auantatge: sinos volra. E p les raõs desusdites son fet aq̃st capitol.

Lescriua coz deu esser mes e del iurament e delafceltat de aquell/ e de la pena del contra faent. c. lvij.

LO sẽyor dela nau pot metre scriua en la nau abconsentiment dels per soners. saluo que no sia son parent. E deu lo fer iurar ab testiom dl's mariners e dels mercaders e dl's psoners: si en loc ne sera: que sia suau e feel apbe al merca der com al senyor dela nau/ e a mariners e a pelegrins e atota persona: que vaia en nau. e que tenga lo cartolari. eq̃ noy scriua res sino lo ver e ço que ou de qua scuna deles parts/ e ell q̃ do dret a quas cu. E si lo cartolari hauia tengut algun hom menys del scriua: nosera cregut res quey fos scrit. E si lescriua scruia: ço q̃ no degues: deu perdre lo puny dret e deu esser marcat al frõt ab ferro calt/ e deu p dre tot quãt baia. axi be si ell ho scriua com si altre ho hauia scrit.

Del poder e del carrec del scriua. c. lviij.

LEscriua ha aytal poder: quel sen yor dela nau no deu res carregar a la nau sino en presencia del scriua. ni ne gun marmer no deu leuar roba/ ne gitar en terra / ne desestibar menys de sabuda del scriua. E si res se pert en la nau: ços a saber bala o farcell o altra mercaderia o algũa altra roba: que scriua haia scri ta: o sia stat al carregar: lescriua la deu pagar. e si lescriua no ha de que pagar: deu ho pagar la nau: sin sabia esservenu da saluat lo loguer als mariners. E les criua pot comprar e vendre totes coses ços a saber ferramenta o vianda o sa goles e tot aparellament de nau menys de sabuda del senyor dela nau. Empero de exarcia deu ho fer a saber al senyor de la nau e lo senyor dela nau als personers q̃ urã ab ell. E si ells nou volrã: lo sẽyor dl'a nau hopot bẽ apprar: pq̃ sia necessa

ri ala nau.

De custodia del cartolari. c. lviij.

CAcara lo senyor dela nau deu fer iurar lescriua: que ell no dorma ẽ terra menys dels claus dela caxa:en que sera lo cartolari. E neguna vegada no iaquesca la sua caxa oberta:en que tendra lo cartolari sots la pena desusdita.

Dorrogatiues de patro e de scriua e de personer. E dela fe e creença:que es donada al cartolari. c. lx.

DOta la messio axicom de menjar e de beure deu pagar la nau al senyor e al scriua. E encara deu mis pagar al scriua sabates tita e paper e pergami E lo senyor dela nau deu pẽdre aytal loguer com vn dels altres notxers;quivã enla nau / e aytantes deportades com de loguer ala forma del loguer. e deu loy donar lescriua e scriure axi be cõ dels altres:qui seran marners. Esi algun personer ira ab ell enla nau: ell deu fer iurar lo notxer:que li diga veritat:la que pot affanyar aquell personer. e ell que li do allo. E si lo senyor lo volra millorar de res:que ho pot fer. E si lescriuava acosiment:ell li deu donar de loguer axicor a vn proer dels cominals:quey sien. E silo senyor lo volra millorar;que ho pot fer. L o senyor dela nau pot tota via demanar de ꝯpte al scriua; sia parent seu o altre. Mas senyor denau noy pot parẽt metre seu per scriua sino es ab voluntat dels personers odels mercaders. Esi algun scriua hauia stat en blasme de alguna scriuania o de algũ furt:que hagues fet: no pot lenar tal scriua parent seu ne altre. Encara mis scriua es tẽgut de dar compte als personers tota via:que ells lon demanen:sique fos exit dela scriua / nia/o que fos enla nau encara. Mes es tengut a quascun personer de retre compte de tot ço que haura rebut de nolit e despes e venut e cõprat. E lescriua pot pendre de quascun mercader penyora:q̃ be li valega lo nolit e les auaries axibe dels personers com dels altres e de pelegrins e de mariners e de tota persona q̇ deia donar nolit o aueries. E deuen se donar los loguers e les aueries en presentia del cartolari dela nau. Cartolari es mes cregut que carta. car la carta se pot reuocar:e lo cartolari no. E tot ço que es enlo cartolari mes:deu esser cregut e tengut: abque la nau tenga prois en terra/ o lescriua sia en terra: que ho scriua.

De que es tẽgut senyor de na a mercader e a pelegri. c.lxi.

ff. naute, caupones & stabularij.

SI tu vols saber:de que es tengut lo senyor dela nau o del lẽy als mercaders:aci ho pots saber. Lo senyor dela nau es tengut de saluar e de guardar als mercaders e als pelegrins e a tota persona: quevaia enla sua nau axibe al menor com al maior. e de aiudar contra tots homẽs de son poder/e temr los nech contra cossaris e contra totes persones:qui mal los volguessen fer. Encara es tẽgut lo senyor dela nau de temir nech tota la lur roba e lur hauer e de salvar e de guardar axicom desus es dit. encara que deu fer iurar lo notxer els paneros els psoners els marĩers e tots aq̃lls

quiy iran e hi seran / e tots aquells qui pẽdran loguer dl'a nau: que aiuden asal uar e guardar los mercaders e los lurs hauers/e de tots aquells: qui en la nau iran de lur poder. encara mes que nols descobren ne fassen rasa ne ladronici ni baralla contra algu daquells: qui desus son dits. Encara mes: que no traguen ne metẽres enlanau sens sabuda del scri ua o del notxer. ne metre ne traure de nit ne de dia: ql notxer olguardia nou sabes

Del sagrament que deu fer lo notxer. c. lxij.

Encarames deu fer iurar lo notxer per aqlla rao: q hauran iurat los mariners/ e mes encara: que ell diga ve ritat als mercaders de tot ço: que ells li demanaran. eque no isca de port ney en tre sens voluntat dels mercaders. mas lo notxer ha poder de totes altres coses afer ab cõsell dels panesos de tallar ar/ bres e tolre de veles e iunyir aveles e de pendre vna volta e de fer totço que per tany ala nau. Saluant empero: qell sia sufficient a notxer/ que sapia compassar e tallar veles/ e stibar a trau/ e dõar lats e conexer la volta: ab que guanyara ab son contrari. Esi aço no sab fer e ha en la nau panes o proer: quiu sapia fer: a/ quell notxer deu esser cassat de aqll loch e mes aqll panes o aqll proer. E si lo dit notxer ho sab fer: tot ço que hõ li ha conuengut: li deu hom obseruar e tenir. E si lo senyor dela nau lon volra gitar per maluolẽça: e lo notxer sera pagat de sõ loguer: ell sen poza anar. E si pagat no es: lo sẽyor dela nau lo deu pagar. E si aço que conuengut haura: axicom de sus en aquest capitol es scrit: no sab fer ne pot attẽdre: tot dan etota messio qn fara nen sostendra lanau: aquell notxer ho deu de tot pagar. E lo notxer no deu iaure despullat: q sia sa. e deu aiudar aor meiar a saluamẽt lanau. e fer al pus pst que pusca lo seruey dela nau. e si tot ho pot fer: noy deu metre terme. e deuse tenir ab lealtat axi be ablos mercaders com ablo senyor dela nau e ab mariners eab pelegrins e ab tots communament.

De hauer qui prenga dan p mal stibar o p altra negligencia. lxij

Senyor de nau ne notxer no deu sti bar ne deu fer stibar en vert. ne sti bar nengun fax: que hom tema/ ne bala ne farcell: que damnatge hi prengues: pres darbres ne de timonera ne de senti na ne de porta ne de negũ altre loch: on mal pogues pendre. Encara lo senyor es tengut demoltes altres coses als mr caders. Hauer qui sia mes en nau: sis banya per cuberta o per murada o per arbres o per sentina o per timoneres o per ambrunals o per porta o per metre en loch dubtos o per poch crostam. car lo senyor deu esmenar tot lo dan: ql mer cader pendra en aquell hauer: quis se/ ra bãyat: ab quel senyor dela nau hi bast e si noy basta: deu sẽ vendre la nau: que psoner ni prestador non pot res hauer. saluo los mariners: qui no perden lurs loguers.

De roba banyada .lxiiij

Roba que sera trobada banyada en nau oen leny: e sera banyada p aygua de cuberta o p murades o encara per fallida de crostam: lo senyor dela nau o del leny deu sostenir tot lo damnatge.

E sis banya per aygua del pla: q̃ la nau o lo leny faça: e sia sufficientment encrostamada: eper murada ne per cuberta no faça aygua: lo senyor dela nau no sia tẽgut de res esmenar.

Declaracio del p̃cedẽt. lxv

OJt es esclarit e certificat lo capitol dessusdit: que si nau o leny fara aygua per murades o per cuberta: que aquella roba que p aygua de murades o de cuberta se banyara es gastara: quel senyor dela nau es tengut de esmenar als mercaders: de qui aquella roba sera: tot lo dan: que ells ne pendrã ne sostendrã Es entendre: que sila nau o lo leny correra e sostendra tãgran fortuna de mal temps: queli fara gitar la stopa del's murades o dela cuberta: esi peraquesta rao que dessus es dita: la roba que enla nau o enlo leny sera: se banyara os gastara: lo senyor del leny o dela nau non es tengut de algunа esmena afer aaquells mercaders: de qui aquella roba banyada o gastada sera: pus no es fet per sa culpa E fon fet perço aquest capitol: car aempediment de deu ne de mar ne de vent ne de senyoria negu no pot res dir ni cõtrastar. Eper aquella raometera nau o lẽy qui per fortuna de maltemps perdra alguna exarcia: axicom son timõs o timoneres o arbres o antenes o veles o alguna altra exarcia: e per rao de qualque sia exarcia: que la nau o lẽy per fortuna de maltemps perdra: enla nau oenlo lẽy se banyara es guastara alguna roba: lo senyor dela nau nõ sia tengut de esmena a fer. pusque per sa culpa nos sera banyada ne guastada.

Encarames de fet de roba banyada o guastada. c .lxvi.

SEgons que dasus es dit: esclarex nau o leny qui fara aygua per murades o per cuberta: per qual rao es absolt lo senyor dela nau odel leny: que no es tengut de esmena a fer de roba: que si banyo que si guast per banyadura. E en aquesta esmena los nostres antecessors volgueren esclarir: ço que diu leny qui fara aygua per pla sol que sia sufficientment encrostamat: losenyor dela nau o del lẽy no sia tengut de esmena a fer de roba: que per aygua de pla sera bãyada Volem esclarir: çoque diu: sufficientmẽt encrostamat: com deu esser entes. perçoq̃ entre los senyors deles naus odels lẽys e los mercaders no pusca bauer algun cõtrast. Departirem ho enaxi: que tota nau o tot leny en que lo crostam sera p9 alt que lo paramijal/ oque sia par apar del paramijal / e que sia per tota la nau o per tot lo leny spes / e per tot comunal tro sus ales scoes: per aygua que faça p lo pla: no sia tengut de roba: que si bãy o que si guast: de esmena a fer lo senyor dela nau o del leny als mercaders: de qui sera aquella roba banyada oguastada Per qual rao? perço car com los mercaders nolieiaran aquella nau oaquell leny: guardassen bo: si era ayguader o no. e perço cõ si ells verẽ e conegueren: q̃ aquella nau o aquell leny/ que ells nolieiaran: fera aygua plo pla: si nou digueren al senyor: de qui era: ell nols es de res tengut. Empero si los dits mercaders loy digueren o loy feren entenent: qualq̃ cosa oqualque promissio que ell los fes: aquella es mester: que ell los attena Empero si lo crostam sera res pus bax que lo paramijal: si la nau olo leny fara

aygua perlo pla: lo senyor dela nau o del leny es tengut de tota roba esmenar q̄ p aygua depla sia banyada o guastada p qualque rao. perço que iatsia aço quel paramijal hi sia mes e posat ptenir fort o per dar enfortiment ala nau o al leny: axi be hies posat perlo crostam: que vē ga par apar dell. Eperles raons desusdites feren aquesta esmena e aquest escla/riment los nostres antecessors. per rao que ytrast no pusca hauer entre los mr̄ caders/ e los bons homens: qui van p la mar: qui son senyors dels naus o dels lenys.

De roba quis gasta per ra/ tes/ o altrament se pert. c. lxvij.

SI hauer sera gastat per rates en la nau: e no ha gat enla nau: lo sē yor dela uau sera tengut de esmenar. Ha uer q̄ mes sia enla nau/ e sia scrit en cap breu: sis pert enla nau stant: lo senyor de la nau deu esmenar aquells hauers.

de hauer gastat per rates p no hauer gat en nau. c. lxviij.

SI hauer sera gastat per rates e q̄ enla nau no haia gat: lo senyor lo deu esmenar. mas no declara: si enla nau haura gats en aq̄ll loch: on la dita nau stibara: e com de aqui seran partits: los dits gats moran o seran morts: e rates hauran gastat algun hauer: ans que siē en loch: que gats pusquen hauer. Dilo senyor dela nau comprara gats e metra tantost: com enlo loch sera: quen troba ra a vēdre o a donar/ o en qualque ma nera enla nau los metra: no sia tēgut de restituir los dās desusdits. pus en culpa dell no sera esdeuengut.

Si roba pendra dan per es/ ser stibada en vert. c. lxviiij.

QUcara si lo senyor dela nau fara metre res en cant: que es entendr̄ en vert: tot lo damnatge que sia pagat

Com deu esser fet sol. c. lxx

SEnyor de nau o de leny no deu fer de hauer de algun hom mercader sol ha hauer daltre mercader. e si ho fa e lauer qui es sol: pendra dan per laltre que va desus: lo senyor dela nau es ten/ gut de restituir lo dan.

declaracio del capitol pre/ cedent. c. lxxi.

SEgons que enlo capitol desusdit diu: senyor de nau o de leny no deu fer de hauer del vn mercader sol. Esi ho fa: el hauer qui al sol sera: pendra dan: ell es tengut del tot esmenar. Mas pas no diu/ ne demostra/ ne esclarer: com deu esser entes/ ne com no/ ne per qual rao. Eperla rao desusdita e perço que entre los mercaders els senyors deles naus no pusca hauer algun contrast: los nostres antecessors/ qui primerament anaren e començaren anar perlo mon: aquesta es mena volgueren esclarir enaxi. Que sils mercaders qui en la nau o leny metran roba: si tots o partida hauran roba de pes: silo senyor delanau fara sol tansola mēt dela roba del vn mercader ala roba dels altres: si aquella roba/ de q̄ ell hau ra fet sol: axicom es dit: pēdra algun dā ell es tēgut detot arestituir. Mas empo si enla nau no haura roba depes sino tā solament devn mercader: q̄ tota la roba

dels altres mercaders sera de boluz: si a quella roba que enlo sol iusa sera mesa: pendra algun dan abaquella nau o lēy si es sufficientmēt encrostamat/e que no faça aygua per enbertes ni per mura des ell no es tengut de alguna esmena a fer. Encara mes perço car es rao/e es tost/ temps stat acostumat: que tota via deu esser fet lo sol iusa dela roba del pes: per que per donar millor regimēt ala nau o al leny. que reues seria e cosa perillosa q̄ meria la cosa del ambolum al sol iusa/ e la roba del pes al sol sobira. perque nīt hom la nau o lo leny en iuy de perdre. p ço car nos poria regir. Empero si tots los mercaders o partida hi metrā roba de pes: lo senyor dela nau o del lēy deu metre e fer metre de tots comunalment en/ lo sol iusa. pço que dan nolin pusca venir. axicom desus dit es. E perles raōs desusdites feren aquesta esmena e aq̄st declarament los nostres antecessors: p ço que contrast ne treball ne mal no pusca hauer ne esser entre los senyors dels naus o dels lenys e los mercaders: qui van perlo mon.

De roba quis banyara al carregar o descarregar. c. lxxij.

Mas si vols saber: quevn farcell o vna bala o altre hauer se bāya al carregar o al descarregar: lo senyor nela nau non es tengut. Tots los damnat/ ges que son damuntdits es diran als capitols de mar que paga la nau: lo senyor hi met sa part e quascun personer p si car tot ho paga la nau.

Del carregar edescarregar les robes. c. lxxiij.

Encara deuets saber: que losenyor dela nau deu fer carregar laroba e descarregar: si ab ell ho emprenē los mercaders. E si no hoba per conuinença: los mercaders se deuen posar/ axi es entendre: q̄ sien en loch agrest: ab los mariners de carregar e de descarregar.

A q̄ son tēguts o no tēguts los mariners enlo carregar. c. lxxiiij

As lo mariners son tēguts de pē dre lo hauer ala porta. E destibar lo non son tenguts: si lo senyor dela nau nou ha promes als mercaders. E si p mes ho ha: puys lo sēyor dela nau ha sē a posar ablos mariners: si los mariners se volen. Mas si lo senyor del leny es en loch agrest; e ells no troben bastaixs o homens: quiu facen per diners: los mariners son tenguts de carregar e descarregar. e deuen esser pagats axicom lo notxer conexera: que pertanga a aquells: q̄ hauran carregat o descarregat. E aq̄st capitol fon fet: pço quel senyor dela nau non pogues perdre son viatge/ ne los mercaders. Mas si homens hiba: qui carreguen e descarreguen per moneda: noy son tenguts los mariners.

De stibadors/e de vituala quel mercader metra en nau. c. lxxv.

Encara es tēgut lo senyor als mercaders de donar homens: qui sapien la nau stibar: si la nau stiba a trau. e los mercaders deuen los pagar. E lo senyor delanau es tengut al mercader de aportarli la sua roba caxes viāda de mē sar tanta: que sia bastant al mercader. Mas si lo mercader volia metre viāda per reuendre o altres coses enla compā

ya/o hom per ell: deu ne donar nolit ala nau.

Com lo mercader deu ha/uer plaça en nau. c. lxxvi.

LO senyor dela nau deu donar pla/ces als mercaders. E lo notrer deu fer venir lo mercader el scriua. e aql qui mes del nolit dara: deu millor plaça hauer.

De placa desferra e seruici als del mercader. c. lxxvij.

SEnyor de nau es tengut a merca/ders de leuar sa carta e son lit e son seruicial e companyo sufficient alviatge on anar dega. E deu li donar plaça: on iaga. E sils mercaders daran tanpoch nolit: çoes a saber: si va en acra o en alexandria o en armenia o deuers aquelles parts: si dona devint barcelles enius de nolit: noli deu esser tengut lo senyor dela nau de portar carta ne seruicial ne cōpā/yo menys de nolit/ne deu hauer plaça de mercader.

Declaracio del sobredit. c. lxxviij

SI nau o lēy va en barbaria o en spāya/on ve: e lo mercader no dona. xx. besants de nolit: per aquella rao meteixa axicom dessus es dit.

De vianda furtada. c. lxxix

LO senyor dela nau deu esmenar to ta vianda: que sia emblada per ma de mariner en nau.

De empediment de mercader. c. lxxx

SEnyor de nau deu sperar los mer caders: si impedimēt hi sera. E si lo senyor dela nau es stat pagat delnolit del mercader: e lo mercader ne trau la roba per paor o per empatrament: lo senyor noli es tengut de retre. mas tota via q̄ haia bones noues: li es tengut de dos en dos mesos de leuar e de anar abla roba; la on li haura conuengut. e abla roba o mercaderia. que axi fa la roba a entendre.

de paor demercader. c. lxxxi

SI lo mercader ha mes son hauer en nau: e per paor que haia de sos enemichs len vol gitar: çoes per arma/da o p̄ cossaris: pot len gitar: abque sia cert/o no cert: abque los altres merca/ders len giten. Mas si es vn mercader: qui haia paor/e per altra rao que altres mercaders la maior força nolan gitarā haia a pagar nolit/o posar se ablo senyor dela nau en tal guisa: que sen tenga lo senyor dela nau per pagat.

Com a mercader quiste/ma: deu esser liurada sa roba. c. lxxxij.

LO senyor dela nau deu donar e re tre tot son hauer al mercader: sia pagat o no pagat: que hom sia cert: q̄l mercader se tem: que nau o leny sia armada: de que ell se tema. E quant ell nos tema aq̄ll mercader sis vol lo senyor de/la nau lo deu tornar enla nau. E si ell vē e noli torna: que sen deu posar ab lo senyor dela nau: q̄li do aytāt de nolit: com li donaua: si met altra roba a multiplica/ment de quintalades. perque lo senyor dela nau neha fet son damnatge de do/nar a meniar e loguer a mariners. e dal tres coses: que haura feta messio.

De que es tengut patro a mercader: q̃ nolieia a quĩtalades. lxxxiij

MErcader qui nolieiara nau oleny a quintalades: ço es a saber: que lo mercader dei a dar quantitat de quitalades ala nau oal leny: lo sẽyor dela nau o dl'leny sia tengut al mercader de leuar mes lo quart dels quintalades. En a xi: que si nolieia. ccc. quintals: lo mercader ne ha. cccc. quel senyor los hi deu leuar: ental forma: quel dit mercader deia empendre ablo senyor dllẽy aquella pt dels quĩtalades avn temps qui sia sufficient. e si a aquell tẽps empres lo mercader no les hi volia metre: quel dit senyor pusca nolieiar a altres mercaders a cõpliment de son carrech. E silo dit mercader sevolia abstraure deanar enlo dit viatge: lo qual hauria fermat a quintalades sabudes: e era lo fermamẽt fet ab carta oab testimonis o scrit en capbreu de nau o de leny p̃ scriua iurat: lo dit mercader deu refer totes messions: quel senyor hagues fetes per rao daquell viatge si ans q̃ res hagues carregat sen abstrahia. E si dspuys q̃ hagues alguna cosa carregada: lo mercader se abstrahia del viatge: deu donar la meytat del nolit lo qual hauria fermat ala nau o al leny menys de tot ẽtrast. Elo senyor del leny deu pagar la meytat del loguer als mariners: si la nau o lo leny ha tanta quantitat de nolit: que fos la meytat: daço que poria hauer: com hauria son ple. L o sẽyor dela nau deu apparellar de exarcia e de altres apparellaments lanau. enaxicõ haura promes als mercaders. e deu esser apparellat a aquell temps: que sera empres entre ells. e lo mercader deu hauer espatrada la nau o lo lẽy al temps empres entre ell e lo senyor dela nau. E lo mercader deu pagar lo nolit mẽys de tot contrast. Etot senyor de nau o de leny se puga retenir en penyora per rao del nolit tãta de roba: que valega quatre tãts com lo nolit: que hauer deu.

De mercader qui nolieiara e puys se abstraura. c. lxxxiiij.

MErcaders qui nolieiaran quantitat de roba o de quintalades e de ian dar tot son ple a alguna nau o algũ leny: silos mercaders se abstraurã de donar e de liurar aquella roba oaq̃lla quãtitat de quintalades o tot aquell carrec q̃ nolieiat haurã: abans nol hauran fet tirar amar de tot o la maior partida: no son tenguts de donar aaquell senyor de aquella nau o de aquell leny: a que ells bo hauran nolieiat: sinotansolament la messio: q̃l senyor dela nau o del leny haura feta per aquell viatge. E si peruẽtura los mercaders hauran feta tirar a mar tota aquella roba o la maior partida q̃ ells nolieiada hauran: e los dits mercaders se abstrauran de anar al viatge: ells son tenguts de pagar al senyor dela nau odel leny: que ells hauran nolieiada: del terç del nolit: lo qual ells li hauran promes de donar: cõ ells lo nolieiaren. Empero si los dits mercaders se abstraurã del viatge: apres que hauran alguna cosa carregada: ells son tenguts de donar al senyor dela nau o del lẽy la meytat del nolit: que fermat li haurã. E si ells hauran carregat tot ço: que hauran a carregar: e la nau o lo leny no haura feta vela: e ells sevolran abstrer del viatge: ells son tenguts de pagar la meytat del nolit

que ells li hauran fermat. Esi pertenta ra la nau o lo leny on ells hauran mesa la lur roba: haura feta vela: e ells se vol ran abstrer del viatge: ells son tēguts de donar al senyor dela nau o del lēy tot lo nolit: que fermat li hauran. E tot ço q̄ dsus es dit: deu esser fet menys de tot cō trast. Empero es axi entendre: que per qualseuol de aquestes raons dsusdites que los dits mercaders se volrā abstrer delviatge: enlo qual han fermades quā titat de quintalades/ o hauran nolieiat de tot alguna nau o algun leny: que si a mēys de tot frau. E si lo senyor dla nau o del leny poza prouar o mostrar frau al gu o escusa: queno si a iusta: aquells mr caders son tenguts de donar e de liurar tot ço que nolieiat li hauran: o que sen auenguen ab ell: si ell volra fer alguna a uinença. Que rao es: que axicom lo sen yor dela nau o del leny es tengut e obli/ gat als mercaders: que los mercaders sien e deuē esser tēguts al senyor dla nau o del leny: si dōchs per iustes raons no sen pogan escusar. axicom dsus es dit.

De mrcader qui haura no lieiada roba/ e puix la ven. c. lxxxv.

SI algun mercaders nolieiaran nau o leny de tot o de partida: e q̄ li deian donar quintalades sabudes: si los dits mercaders se staran de anar al viatge p rao devenda: que ells hauran feta dela lur roba: la qual roba o merca deria ells hauran nolieiada a algun sen yor de alguna nau o dalgun leny: ells sō tenguts de pagar aq̄ll nolit: loqual ells li hauien promes de donar. Per qual rao? perço car es a entendre: que aq̄lls mrcaders: qui aquella roba hauien no lieiada: que ala venda que ells ne farā q̄ ells hi guanyē: e encara vltra lo guāy que ells hi fan: que si endou aquell no/ lit: que ells hauien promes de donar a aquell senyor dela nau o del lēy: que ells hauien nolieiat. e es rao: q̄ pus los mer caders guanyen e fan lur prou: que los senyors deles naus o dels lenys noy de uen hauer dan. Empero es axi a enten dre: que si la nau o lo leny/ qui nolieiat sera: deura carregar enaquell loch: on lo ptracte del nolit sera stat fet: deu esser mīs en poder de dos bons homens dela art dela mar: que sien dignes de fe. eaquella cosa q̄ ells ne dirā: allon deu esser seguit q̄ lo senyor dela nau nels mrcaders noy deuen ney poden en res contrastar. E a q̄ll pati q̄lo senyor dela nau o del leny fa ra ablos mercaders: en aq̄ll pati p aq̄ll deuen esser los mariners. Empero si a q̄lla nau o aq̄ll lēy q̄ nolieiat sera: deuia anar a carregar en algun altre loch: e la nau olo leny sera aqui iunt: on deuia car regar: e los dits mercaders haurā venu da aq̄lla roba: q̄ ells nolieiada li hauiē e los mercaders liurar nolali pozā: ells son tēguts de donar e de pagar tot aq̄ll nolit: q̄ ells promes hauien de donar a aq̄ll senyor de aq̄lla nau o de aquell leny lo dia: que ells nolieiaren sens tot con/ trast. perque? perço car es rao: que los mercaders sien tenguts e obligats als senyors deles na9 tot axicō los senyors deles na9 sō als mercaders. que dur fet seria: si los mercaders no eren tēguts als senyors deles naus: axicom ells son ten guts als mercaders. que pozels tornar a grā dan e no seria bē fet ne seria iusta rao: q̄ los mercaders fessen de lur prou: e los sēyors deles naus fossen desfets en

fe dels mercaders. Empero siaqlla nau o aquell leny que nolieiat sera: deura a/ nar carregar en algun loch: los merca/ ders loy faran assaber abans: que ella p tesca daquell loch: on sera stada nolie/ iada/ ne encara no haura feta vela. A/ quell nolit aytal deu esser mes en poder de bons homens: axicoz ia es desus dit E perles raons desusdites fon fet aqst capitol.

port de quitalades. lxxvi

LO senyor dela nau es tengut al mr cader de portar les quitalades: q haura nolieiades del mercader. Elo mr cader deu pagar lo nolit: segos que em pendra ablo senyor dela nau.

De roba carregada ses sa buda del patro. c. lxxvij

MAs silo mercader carrega mes ro bes queno haura nolieiades ses dir res: lo patro pot hauer lo nolit: que vol.

De poc nolit e molt nolit c. lxxviij

HAçam compte: que vn mercader dona al senyor dela nau vn milla/ res de quital: e bali assegurats tants qn tals com seran: e puys ve vn altre merca der: e donali del quintar. c. besants: lo se/ yor dela nau deu leuar axibe aquell devn millares co aquell de cent besants/ e me tra ari en bon loch. Car guart se lo sen yor dsanau: que axibe esmenaria aquell de vn millares: si mal prenia: coz aquell de. c. besats. E no deu iaquir de leuar la roba daquell del millares: fins que ha/ ia mes son ple: axicom si daua. cc. besats del quintal. E es li tengut lo senyor dela nau de leuar li la roba fins a complimet Mas leuat aquell compliment del's di tes quitalades lo senyor dela nau li pot demanar aytant com se volra de quinta lada. silo mercader no ha empres abell que per aquella rao li do deaquelles q metra mes auant. E deuli ho fer a saber al terme: que empendran ab dos.

Si patro lexara roba nolie iada. c. lxxviiij.

SI algun senyor de nau o de ley no lieiara o haura nolieiada alguna roba de mercaders o scriua per ell abcar ta o ab testimonis/ o entre ells sera da/ da palmada / o sera scrit enlo cartolari dela nau o del leny : lo senyor dela nau o del leny es mester: que leu la dita roba : que nolieiada haura. Esi ell leuar nola pot: e ell la iaquira tota: sils mercaders li diran: que si ell nola leua: que roman ga per sua: e silo dit senyor dla nau o dl' leny no sen auendra ablos dits merca / ders ans que daqui partesca: aqlla ro / ba que ell axicom desus es dit iaquira : o haura iaquida: deu romandre per sua Elo dit senyor dela nau odel leny es ten gut de donar als dits mercaders aytā/ ta de roba: com sera aquella: que ell hau ra iaquida/ o aytats de diners: com val e valra semblāt roba de aquella en aqll loch: on ell fara port per descarregar/ o en aquell loch: on ell la deuia posar. E si la dita roba/ q romasa sera: se perdra os guastara de tot o en partida: deu esb perduda o guastada al dit senyor dela nau o del leny: qui sots la cōdicio desus dita la haura iaquida. E si peruentura tot ço que lo senyor dela nau o del leny portara ensa nau o en son leny es a entē

dze aquella roba o aquella mercaderia que ell portara: se perdra del tot p algũ cas de ventura/ e aquella que romasa sera: sera saluada: ella deu esser saluada al dit senyor dela nau o del leny/ e esser perduda als dits mercaders: de qui stada sera. E es rao: que axicoz lo senyor dela nau o del leny era tẽgut de retre al dit mercader o mercaders aytanta de roba coz aquella: que romasa era/ o aytant de diners: com semblant roba de aquella valia o valgues en aquell loch: on ell la deuia portar: e si aquella roba que romasa sera: se perdia: deuia e deu esser perduda al dit senyor dela nau o del lẽy: axi es rao: que si tota la roba/ que lo dit senyor dela nau o leny portara: se perdra per algun cas de ventura: e aquella que romasa sera: sera saluada: que deu esser saluada al dit senyor dela nau o del lẽy/ e perduda al dit mercader o mercaders. per qual rao? perço: com no sera rao ne egualtat: ẽlos senyors deles naus o dels lenys fossen ne deien esser de pijor condicio quels dits mercaders. E si peruentura la roba quel senyor dela nau portara en sa nau o en son leny: se saluara: e aquella que romasa sera: se perdra: lo senyor dela nau o leny es tengut de donar axicom desus es dit als mercaders. E si la roba que romasa sera: se perdra: deu esser perduda al dit senyor dela nau. E si aquella que enla nau o leny portara: se perdra del tot per algun cas de ventura: e aquella que romasa sera: se saluara ella deu esser del senyor dela nau. e axi lo dit senyor dela nau noes tengut de res a donar als dits mercaders. E sila dita roba: que enla nau portara: se saluara: lo dit senyor dela nau es tẽgut de donar als dits mercaders: tot axicom desus es dit. saluo en aytant que los dits mercaders son tenguts de abatre de aquell pu quel dit senyor dela nau los dara: o los deu donar: totes aytãtes auaries cõells faeren o hagueren afer: silo dit senyor de la nau los hagues portada aquella roba: que romasa sera. Saluo empero de la vianda: que no son tenguts los dits mercaders de abatre. pço com los dits mercaders aytambe san afer messio devianda: com si la roba hagguessen aporta/ da. e axi no es rao: que la vianda sen abata. E si peruentura la roba quel dit senyor dela nau portara ensa nau o enso leny: nos perdra de tot/ mas en partida aquella pdua aytal deu esser comptada e abatuda de aquella roba: que romasa sera per sou e per liura o p besant del pu quel senyor dela nau es tengut de donar als dits mercaders perla roba: que romasa sera. Encarames sila nau o lo lẽy gitara per algun cas de ventura: aquell git deu esser comptat e abatut de aquella roba: qui sera romasa per sou ep liura o per besant del preu desusdit. E si peruentura lo senyor dela nau leuara vna quãtitat dla roba: que nolieuada haura: e le xama altra quantitat: si los dits mercaders li diran: axicom desus es dit: lo senyor dela nau es tengut tot enaxi: com ia es desus dit en aq̃st capitolmeter. Mas empero silos dits mercaders veuran: q̃ la lur roba roman del tot o en partida: e ells no diran ne posaran al dit senyor de la nau la condicio desusdita/ ne altre cõtrast li metran: o peruentura lo senyor de la nau los dira/ ols fara dir: q̃ roba romã: que es lur: si sobre aço desusdit los dits mercaders res noy diran/ ney cõtra

ſtaran / ne la condicio deſuſdita noy po
ſaran: ſi la dita roba roman es pert: deu
eſſer pduda als dits mercaders. p qual
rao? perço com los dits mercaders no
digueren ne contraſtaren ne poſaren cō
ells vebien: quela lur roba romania del
tot o en partida: al dit ſeyor dela nau la
condicio deſuſdita. queſi ells ho faeſſen
hou haguessen fet: ſi la roba que roman
ſe perdia os perdra no seria ne fora per
duda als dits mercaders ans fora per/
duda al dit ſeyoe dela nau. Encara mes
que ſi ells haguessen dita ne poſada la
condicio deſuſdita al dit ſenyor delanau
lo ſenyor dela nau la haguera iaquida ē
recapte: ſi ell vees o ſabes: que roman/
gues per ſua. Encarames per altra rao
car com lo ſenyor dela nau los dix: que
roba romania: que era lur: elos dits mer
caders en res noli contraſtaren nela cō
dicio deſuſdita noli poſaren: appar que
es ſemblant de rao: que los dits merca/
ders no ſo preauē ſi la lur roba romania
com ells al dit ſenyor delanau en res no
li contraſtaren / ne la condicio deſuſdita
noli poſaren. e axi es rao: que la roba q̄
romandra: axicom deſus es dit: ſia queſ
perda o no: que ſia e dia eſſer dels dits
mercaders. E ſi peruētura los dits mer
caders diran al dit ſenyor dela nau que
ell que nolieig aquella lur roba: que ro
mandra a altra nau o a altre leny: e ſi lo
ſenyor dela nau lals hi nolieiara: axicoz
deſus es dit: ſi la dita roba ſe perdra del
tot o en partida / os ꝑſumara o pendra
algun dan: lo ſenyor dela nau nols nes
enres tengut: puſque ab ſabuda e abvo
luntat dels dits mercaders la haura no
lieiada. Mas empero ſilo dit ſenyor de
la nau o del leny la noliciara o la metra
en altra nau o leny mēys de ſabuda evo
luntat dels dits mercaders: de qui la di
ta roba ſera: ſi la dita roba ſe perdra del
tot o en partida / o pendra algun conſu
ament o algun dan: lo dit ſenyor dela
nau o del leny los es de tot tengut a reſti
tuir. perço car axicō de ſus es dit: la hau
ra meſa e nolieiada en altra nau o en al
tre vexell menys devoluntat e ſens ſabu
da dels dits mercaders. ees rao perque
perço com negu no ha ne deu hauer po
der en laltre: ſino aytant com aquell o a
quells de qui ſera: lin volen donar / o lī
hauran donat. E ſi peruentura ſeran al
guns mercaders: qui hauran nolieiada
la ſua roba al dit ſēyor delanau o del lēy
e com lo dit mercader lali haura nolieia
da e moſtrada la deſuſdita roba: lo dit
mercader dira al dit ſenyor dela nau o del
leny: que lo dit mercader ha anar / e per
res no pot romandre: e que lo dit ſenyor
dela nau do recapte a aquella ſua roba
ſilo dit mercader dira: axicom deſus es
dit: e lo dit ſenyor dela nau o del leny at/
torgara: ſi ſobre aço deſuſdit lo dit mer/
cader ſen ira ab ſabuda e volūtat del dit
ſenyor dela nau o del leny ſobre les ra/
ons e condicions deſuſdites e empreſes
lo dit mercader ablo dit ſenyor dela nau
o del leny: lo dit ſenyor dela nau li es ten
gut de portar la deſuſdita roba: que ell a
xicoz deſus es dit: haura preſa e rebuda
en ſa comanda. ſaluant cas de ventura
ra: ſi ſe eſdeuendra: ans q̄ ell la haia car
regada / o deſpuys: quelo dit ſenyor dela
nau del cas deſuſdit noli es tengut. per/
que? perço com negu no reb comanda
a ſon dan. E ſi peruentura lo dit ſenyor
dela nau o del leny la lexara: es tēgut de
retre e de donar al dit mercader aytanta

de roba: cor aquella era/o aytants de di
ners: com valguera o valra o valgues
semblant roba de aquella en lo dit loch
on lo dit senyor dela nau deuia e deu fer
port per descarregar o en aquell loch on
la dita roba haura promesa deposar. E
axi la roba que romasa sera deu esser del
senyor dela nau o del lenyvulles que sia
perduda o saluada : pus axicom dessus
es dit: la haura presa e rebuda en sa co
mãda e ensa guarda. saluo lo cas dessus
dit: si esdeuengut hi sera ans: que ell la
hagues carreguada o despuys. Mas
empero si com algun mercader haura
noliciada la sua roba a algun senyor de
nau o de leny: e com la dita roba haura
noliciada lo dit mercader sen ira: sia que
sen vaia ab sabuda del senyor dela nau
o no: abque lo dit senyor dela nau o del
leny nola prenga sots sa guarda e sots
sa comanda: axicõ dessus es dit: axicom
lo dit senyor dela nau o leny deura o vol
ra carregar: si lo dit senyor dela nau o ley
conexera o trobara la dessusdita roba o
home per ell: ell la deu fer carregar e me/
tre enla nau. E si ell ne hom per ell la di
ta roba no conexera ne trobara: com lo
dit senyor dela nau carregara o fara car
regar: si la dessusdita roba romandra: sia
ques perda o no: lo dit senyor dela nau
o leny no es tẽgut de res al dit mercader
qui axicom dessus es dit: sen sera anat. de
esmena a fer dela dita roba: que axicom
dessus es dit: sera romasa. Saluo empe
ro que si lo dit mercader qui sen sia anat
axicom dessus es dit: e lo dit mercader ia
quira o haura iaquit algu: qui mostre la
dita roba al dit senyor dela nau o a hoz
per ell: vol aytant dir com a scriua: com
ell carregara o fara carregar: si aquell q
lo dit mercader hi haura iaquit per de/
mostrar e per delurar la dessusdita roba:
e ell lals mostrara e lals fara deliurar: cõ
lo dit senyor dela nau carregara o hom
per ell: si lo dit senyor dela nau o aquell q̃
per ell fara carregar: nola leuara o nola
fara carregar e metre enla nau o leny: si
la dita roba romandra: sie ques perda
o no: que lo dit senyor dela nau nes ten
gut tot enaxi: cõ si lo dit mercader hi fos
present: pusquey hauia oy haura home
en loch del dit mercader: qui la dita ro/
ba los deliurara ols volia deliurar. En
aquesta guisa empo: que lo dessusdit mr
cader o aquell qui en loch del dit merca
der sera romas per deliurar la dita roba:
pusquen ver metre. e si lo dit mercader
o aquell qui per ell sera aqui romas per
deliurar la dita roba: ço que dessus es dit
en ver metre porã: lo dit senyor dela nau
es tengut de retre edz donar al dit merca
der tot axicom ia es dessusdit dels altres
condicions dessusdites/ e en aquella rao
metera. Empero si lo dit mercader en v̂
metre no pora: ço que dessus es dit/ ne a/
quell qui en son loch sera romas per la
dita roba adeliurar: no lals mostrara: ne
lals deliurara: si sobre aço: que dessus es
dit: la dita roba romandra: ha ques per
da o no: lo dit senyor dela nau o del lẽy
no es tẽgut dalguna esmena a fer al dit
mercader: pusquel dit mercader la hau/
ra iaquida en mal recapte. e es rao: que
per lo dit mal recapte: que sia e deia esser
del dit mercader: pusque ell meteix mal sẽ
merra. Salues empero totes aueries e
tots coses: a que lo dit senyor dela nau
sia tengut e deia e deu esmenar e restituir
als dits mercaders en totes coses e per
totes/ saluo dela dita vianda. Si peruẽ

tura com lo dit mercader sen sera anat: e lo dit senyor dela nau haura rebuda en sa guarda o en sa comanda la roba del dit mercader: si lo dit senyor dela nau la nolieiara ola metra en altra nau o en altre leny: sila dita roba se perdra del tot o en partida/o pendra algun dan/ o aql la nau o leny en que ell la haura mesa e nolieiada: no sera tantost enaquell loch on la dita roba se deu descarregar: cō ell sera ab aquella sua nau o leny: e com la dita nau o leny vendra abla dita roba: no val[illegible] ab molt tant com feya: com ell vench [illegible] aquella sua nau o leny: de tot dan que la dita roba prenga: lo dit senyor dela nau o leny es tengut de tot a restituir. perço car ell la haura nolieiada o mesa en altra nau o leny altre menys de manament de aquell: de qui la dita roba sera. Mas empero si com lo dit mercader se parti del dit senyor dela nau o leny entre ells fo empres que si lo dit senyor dela nau o leny portar no la podia: que lo dit seyor dela nau o ley la pogues no lieiar en altra nau o ley: e si entre ells ay tals cōuinenses com desus es dit empreses serā: si lo dit senyor dela nau o del ley la nolieiara sots la condicio desus dita perdes la roba o no/o prēga dan o no o venga aquella nau o aquell leny: enq ell la haura nolieiada o no/o vēga tart o tuas: que lo dit senyor dela nau o leny no es tengut de nenguna esmena afer al dit mercader. pusque ell ho empres ab/ lo dit mercader: com dell se parti. que si ell portar nola podia: que la li nolieias a altra nau o a altre leny. si dōchs lo dit seyor dela nau nola hauia iaquida. que vol aytant dir: que fos romasa en aql loch: on lo dit senyor dela nau carrega. E si lo dit senyor dela nau la nolieiara a altra nau o a altre leny: si aquell senyor dela nau o deaquell leny: a qui aquell altre senyor de aquella nau o deaql leny qui la dita roba li haura nolieiada: si la iaquira: vol aytant dir: que si la dita roba romandra en aquell loch: on ell carregara: ell es tēgut de esmena a fer al dit mercader. de qui la dita roba sera. tot en axi com foza e era aquell senyor de aql/ la nau: a qui lo dit mercader la hauia nolieiada: si leuar nola li pogues. e en totes aquelles condicions es obligat: q lo primer era: a qui ell la hauia nolieia/ da. salues empero totes comunences e emprenmēts del senyor dela nau odel ley ablos dits mercaders fetes e empreses per algunes raons en totes coses e per totes. E perles raōs desusdites fon fet aquest capitol.

De patro: qui lexara roba nolieiada. c. lxxxx.

LO senyor dela nau o del leny / qui nolieiara roba ab carta o ab testimonis/o que sia scrita en capbreu/ o q sia donada palmada entre ells: lo senyor del leny es tengut deportar aquella roba. E si la roba romā: quel senyor del ley nola leu/o nola pusca leuar: ell es tēgut de donar e de retre al mercader la sua roba: la qual li hauia nolieiada/ oaytanti diners comvalra: la on lo leny fara port per descarregar. si donchs lo senyor del leny no sen aue/ o no sen era auēgut ab los mercaders abās: quel leny parteisca daquell loch: on la roba haura nolieiada. E si la roba roman es pert: quel senyor del leny no sen sia auengut ablo mercader: deu esser perduda al senyor del ley

e lo senyor del leny es tengut de donar al mercader: axicoz desus es dit. E fon fet perço aquest capitol: car molts senyors de lenys al començament: que leuen viatge: fan gran mercat del nolit: e com lo viatge es leuat: troben roba: de que hō los dona gran nolit: e si aquesta condicio noy era: la roba romandria: de que haurien poch nolit/ e portarien aquella de que haurien gran nolit.

De roba nolieiada pa cert loch/ e si pendra dan. c. lxxxi.

SEnyor de nau o de leny qui sia en algun loch e nolieiara roba de mercaders per portar en altre loch: lo qual loch sera ia empres entre lo senyor dela nau e los dits mercaders: mester es: ql dit senyor dela nau la port: la on haura ē pres e pmes als mercaders: ab aquella sua nau. E si lo senyor dela nau la metra en altra nau o leny menys de voluntat e sabuda dels mercaders: si aquella nau o leny on ell la metra: sia maior o millor: quel seu leny no sera: si aquella roba se pdra os gastara: o aquell de qui la roba sera: ne sostendra algun dan/ o haura a fer messio: lo senyor dela nau es tengut de emenar aquella roba: que perduda sia e tot lo dan e tot lo interes/ que aquell de qui la roba es: haura pres. E sia creegut per son sagrament. Mas empero si lo senyor dela nau fa a saber als mercaders: que no volra anar en aquell loch en lo qual ell hauia promes als mercaders de portar la lur roba: e ell los diu q̄ la vol metra en aytal nau o en aytal leny si los mercaders loy atorguen: lo senyor dela nau lay pot bē metre. mas si los mercaders nou atorguen: ell no lay deu metre. E si lay met: es ne tengut: axicom de sus es dit. mas si los mercaders loy atorgan: e la roba se perdra es guastara: lo senyor dela nau nols es tengut de alguna esmena a fer: pus que ab volūtat e ab sabuda dels mercaders ho haura fet/ o dela maior partida.

De exarcia/ de mariners e notxer/ e de fer posar lauer. c. lxxxij.

LO senyor dela nau es tengut als mercaders dehauer la exarcia que ell haura dada e mostrada p scrit. o tot en axi com bo haura dit en oida del notxer: que haura/ e dels mariners. E non pot gitar notxer ne mariners sino ab voluntat dels mercaders fins acap del viatge. ne vendre ne dar exarcia ne res: que pertanga ala nau. E lo senyor dela nau es tengut de fer posar lauer als seus mariners.

De conseruatge. c. lxxxiij

SEnyor de nau deu fer conseruatge ab leny poch o ab gran: si los mercaders dela nau ho volen. Encara son tenguts los mercaders: si lo senyor dela nau vol fer conseruatge ab nau o ab lēy gran o poch/ eu fara ab consell del notxer e dels panesos e detots los mariners ell ho pot fer e los mercaders deuenho atorgar. e per aytal rao: ços a saber p por de mals lenys: nou deuen contrastar ne poden: si donchs dan lur noy conexeran o dela nau o del leny.

De dar cap aaltre nau. xciiij

SI alguna nau o leny sera en algū loch: e haura o deu hauer viatge p anar en algun altre loch: si aqui haura

algũ leny menor o maior dell o semblãt dell: que haura anar en aquell metex viatge: e per dubte que ell haura de sos enemichs o de mals lenys: ell no gosara anar per si enlo dit viatge: e lo senyor daquell leny qui lo dit dubte haura: dira a aquell senyor dela nau o de aquell leny: e silu tendra cap: silo dit senyor dela nau o lēy loy atorgara e loy prometra: ell li es tengut: que loy attenga si donchs fortuna de mal temps no loy tolra. Esilos dits lenys del loch on la cōminença o la pmissio sera stada feta: partiran ensēps e lo dit senyor dela nau qui haura promes de tenir cap al dit senyor del leny: q haura lo dit reguart o dubte: nol li volra tenir/ nel li tendra: silo dit senyor de aquell lēy: qui lo dit dubte e reguart haura o hauia: pendra algun dan: ans que sia iunt en aquell loch tret: enlo qual lo dit senyor dela nau li hauia promīs de tenir cap per males gents e per sos enemichs: aquell senyor daquella nau qui la dita promissio li haura feta: li es tengut de tot lo dit dā a restituir sens tot cōtrast. per qual rao? perço que si el dit sēyor dela nau noli bagues feta la dita cōminença o promissio: lo dit senyor del lēy qui lo dit dubte o reguart hauia e ha: no tora partir del dit loch si no fos per fe de la dita comminença e promissio: que lo dit senyor dela nau li haura feta. E si lo dit leny sen partis: que lo dit senyor dela nau noli bagues promes tenir cap: silo dit leny bagues pres algū dan: lo dit sēyor dela nau no lin es ne lin tora de res tengut de restituir. E si peruentura lodit senyor dela nau qui la dita comminença o promissio haura feta: tendra lo dit cap al dit leny: segons que dsus hauia promes: e males gents o enemichs lurs o fortuna de temps forciuolment lo li tolran: lo dit senyor dela nau qui la dita pmissio o conuinença haura feta: e en ell no sera romas: que no la haia attesa: ell ne la nau ne res que enla nau sia: no es tengut derestituir. pus en culpa dell no sera romas: çoque promes hauia: pus attendre no poch perles raons dsusdites Empo silo dit sēyor dela nau qui haura promes de tenir cap aalgun leny: si ell ne pēdra on haura pres loguer o seruey silo dit leny del qual ell loguer o seruey haura pres: se perdra del tot o en partida: lo dit senyor dela nau es tengut de restituir tot lo dan: que aquell leny de que ell haura pres loguer o seruey: haura sos tengut o pres/ e la roba q enla dita nau sera per sou e per liura e per besant. Si donchs lo dit senyor dela nau qui lo dit loguer o seruey haura pres: no empendra o no haura empres dspuys o abās o com lo dit loguer o seruey pres del dit senyor del leny: q lo dit dubte o reguart hauia: que si algun cas de ventura se esdeuendra: que ell ne la nau ne res que ē la nau sia: no sia de res tengut a restituir Lo cas de ventura es a entendre: que ell hagues a iaquir lo dit cap aldit leny per fortuna de mal temps o per força de mals lenys o per força de lurs enemichs o per força de males gents. Esilo dit sēyor dela nau q lo dit loguer o seruey haura pres: dira o haura empres segons q dsus es dit: ablo dit senyor del leny: qui lo dit dubte o reguart hauia: lo senyor dela nau nel cos ne res que enla nau sia no son tenguts de restituir/ per les raós dsusdites/ e pusque ablo dit senyor del leny: qui lo dit loguer o seruey li dona o

li hauia donat/o li es tengut dedonar o haura empres: com lodit loguer o seuey pres/o despuys o debans. Empero tot seyor de nau o de ley se guart es deu guardar: quina conuinença o promissio fa/ra ab algu o abalgus. sia que ell dit senyor delanau ne prenga loguer o seruey o no que silo dit senyor dlanau fara la dita cōuinença o promissio sens sabuda e voluntat dels mercaders: qui en la nau serā/ o roba hi metran oy hauran mesa si cas algu si esdeuendra: los dits mercaders no sō de res tēguts. ans si los dits mercaders dan o greuge o destrich ne sostēdran algu perla dita conuinença o promissio: quel dit senyor dela nau haura feta o fara ab algu o ab alguns/ sens sa/ budo evoluntat dels dits mercaders: lo dit senyor dela nau los es tengut del tot a restituir: sila nau ne sabia esser venuda e encara los bens del dit senyor dela nau si trobats seran. E perla rao desusdita son fet aquest capitol.

De cas de get. c. lxxxv

Acara lo senyor dela nau es tengut: que no git/ ne faça gitar: entro quel mercader haia gitada alguna cosa. e puys pot fer gitar fins a salua/ment. En aquell punt pot la quinença scriure lescriua axi be: com si era en terra Elo senyor hi deu metre per aytant com val la meytat dela nau.

De roba gitada. c. xcvi.

Ota roba que sera gitada de nau o de leny per maltemps o per por de lenys armats: sia comptada persou e per liura o per besant de tota la roba. E la nau o lo leny dela pagar en aquell git perla meytat daço que valra.

Comse deu comptar roba gitada. c. lxxxxvij.

La nau o leny qui gitara roba: axi com damunt se conte: deu esser cōptat axi: çoes: que si gita ans: que sia a mija via: della on ha anar: deu esser comptada: axicom costaua alla: de on parti la nau o leny. E si ha passada mija via deu esser comptada: axicom valra: alla on la nau o leny fara port: la dita mercaderia gitada a aquella: que romandra.

Com deu esser pagada roba gitada. c. lxxxxviij.

Si algū senyor de nau o de lēy haura carregada la sua nau o lo seu leny de roba de mercaders p anar descarregar en altre loch: lo qual loch sera ia ēpres entre lo senyor dela nau o del leny e los mercaders: e anant en aquell viatge vendra li cas dventura: q̄ per maltēps o per lenys armats de enemichs/ o per qualque altra ventura ell haura a gitar de aquella roba: que porta: vna quantitat: quāt lo senyor dela nau o del leny sia alla: on deuia descarregar iunt abla nau o ablo leny/ e ab aquella roba: q̄ restaurada sera: lo senyor dela nau o del lēy deu fer enaxi: que ans que ell liure gens de aquella roba: q̄ restaurada sera: a aq̄lls mercaders: qui la deuē rebre/ o de qui sia ell deu e pot retenir se tanta daquella roba que restaurada sera e ell haura porta da abla sua nau o ablo seu leny: de qualscun mercader: queli sia ben bastant/ e q̄ li bast a aquell get: qui fet sera/ e encara a molt mes. pço que al senyor dela nau o del leny ne als mercaders de qui sera a

quella roba:que sera gitada:no poguet tornar a dan ne a perdua ne a greuge. perço car assats hi pert quascu. encara mes perço que ells no haguessen anar derrere aquells mercaders ne a pregar: de qui aquella roba seria:que sia restaurada. E aquell get deu esser comptat:segons ques gitara. e lo senyor dela nau o del leny es hi tengut de metre per la mytat. çoes perço que valra la meytat dela nau o del leny. Encara mes si lo senyor dela nau o del leny demana tot lo nolit axi be dela roba gitada:com de aquella: que sera restaurada: deu li esser pagat axi be:com si tota la roba era saluada. el senyor dela nau o del leny es tengut de mtre en aquell git: qui fet sera:pertot aqll nolit que rebra per sou e per liura: axicō fara aquell hauer:qui sera restaurat. per qual rao? perço car lo senyor dela nau o del leny haura axi bepres nolit de aquella roba:que sera gitada com de aquella que sera saluada. E es rao: pusque ell vol nolit axibe dela roba gitada com de la saluada:que ell la aiut a esmenar. E pla rao desusdita deu hi pagar tot lo nolit enlo get. Empo si lo senyor dela nau odel leny no demanara nolit nel pendra sino solament dela roba:que restaurada sera: de aquell nolit aytal lo senyor dela nau o del leny no es tēgut de metre part al get. que assats hi pert:pus pert tot lo nolit de aquella roba:que sera gitada.

La serimonia ques deu fer en cas de get. c. lxxxviiij.

NAu o leny que correra o sostēdra fortuna de mal temps: si lo senyor dela nau o del leny veu o conex: que ells son aventura e a condicio de perdres: si ells no gitan: lo senyor dela nau deu dir e manifestar a tots los mercaders en o ida del notxer e de tots aquells:qui enla nau seran:senyors mercaders si nos nōs alleuiam:som a gran ventura e a grā cō dicio de perdre les persones elo hauer e tot quant aci ha. e si vosaltres senyors mercaders voleu:que alleuiassem:abla voluntat de deu pozem estorçre les per/sones e gran partida del hauer. e si nos non gitam: serem a ventura e a cōdicio de perdre a nosmeteixos e tot lo hauer. E silos mercaders se accorden del gitar tots o la maior partida: ladonchs ells poden gitar. mas lo vn dels mercaders sitots no poden: deu començar agitar. e pusquel mercader o mercaders hauran gitada qualque cosa: despuys pot gitar o fer gitar lo senyor dela nau tro a fins a saluament. En aquell cas e enaquella sao pot lescriua la conuinença scriure a/ribe:com sila nau tenia pzois en tena E si lescriua nou podia scriure: los mari/ners poden fer testimom de totes conui nences e empzssions:que sien fetes entre lo senyor dela nau elos mercaders:pusq̄ lescriua no ho haura pogut scriure en lo cartolari. perço que frau negu no pusca hauer entre lo senyor dela nau e los mer caders dels conuinences e empzenimēts que entre ells seran fetes. E si peruentu ra enla nau no haura mercaders: en a/quell cas e en aquella sao lo senyor dela nau deu e pot esser mercader e aço que ell fara: deu ho fer ab cōsell del notxer e dels personers e de tot lo cominal dela nau. e si ell ho fa ab consell de tots aquells:que delus son dits:e lo dit senyor dla nau fa ra gitar: deu esser axi tengut per ferm: coz si tots los mercaders hi eren/o enaxicō

si tota la roba era del senyor delanau. E lo senyor dela nau es axi tengut de mtre en aquell get per ço que valra la mytat dela nau. E los mercaders de qui la roba sera: noy deuen contrastar ena q̃ll get si p aytal rao com desus es dita sera fet. E aquell get deu se pagar per sou e per liura oper besant: segons que la roba sera gitada. E fon fet perço aquest capitol: que lo senyor dela nau o del lẽy pot esser mercader en aquell cas e en a q̃lla sao: si mercaders noy ha. que si el senyor dela nau no hauia poder en a q̃ll cas de esser mercader: les demes vegades se perdrẽ les persones e la nau e tot lo hauer. e perço deu e pot esser lo senyor dela nau mercader en aquell cas e en aquella sao: si mercader noy ha. E val mes: q̃s git vna quantitat dela roba: que sis perdien les persones e la nau e tot lo hauer

De manifestar roba al scriua. c. c.

QVcara deuen los mercaders manifestar al scriua: com la nau haura feta vela: si res hi hã mes: que no sia scrit. E sis troba res: q̃ ells no hagues/sen manifestat: ells ne deuen pagar lo maior nolit/ multiplicant per quintalades: que en la dita nau se pague. per ço com amagadamẽt lay hauran mesa. E si peruentura ells no la hauien manifesta da: com la nau hauia feta vela: sis gita/ua/os banyaua/os perdia: no lin serien tenguts de retre: pus manifestada no la hagguessen.

De entrar en port. c. ci.

QVcara quel senyor dela nau o del leny no pot ne deu entrar sens voluntat dels mercaders en port. E si y entraua: quel mercader fos tement de res: tot lo dammatge que hagues lo mercader: li deu restituir la nau. E aço deu scriure lescriua: iatsia no sia la nau ab prois en terra. Mas empero si lo senyor dela nau hauia algũ necessari: deu dir als mercaders: que ell no pot nauegar: que eracia ha mester/o enfortir o adobar: e la/uors lo mercader deu entrar al port: ab que lo notxer per son sagramẽt els ma/riners hi sapien. Mas empero si algun cossari o sagetia hi ha: quifes por al mercader: lo senyor dela nau noy pot entrar sens voluntat dels mercaders. E si lo mercader ho leua sobre si: o que noy ha ia reguart: e diga: yo no vull entrar en a quex port: lo dammatge que sen pendra lo mercader nes tengut de esmenar.

De promesa de mercader a patro. c. cij.

AQui parla dels mercaders: com son tenguts al senyor dela nau/ e com no. Los mercaders com se acorden ab lo senyor dela nau: tota conuenença quel mercader conuenga al senyor: es mester queli attenga: pus al cartolari sia mesa Posem: quel mercader haura feta carta/o al cartolari sia scrit: lo mercader liu deu tot attendre. E si lo mercader conue al senyor dela nau quintalades: vulles: q̃l mercader sia en la nau o defora: e noy pot metre les q̃ntalades: o que no li basti moneda: de aytantes quintalades com li haura promeses: de aytãtes li haura a dar nolit: meta o no meta: delque prometra dela quintalada.

De mercader qui volra descarregar la sua roba. c. ciij

Sila maior força dels mercaders lan gitē: ell lan pot gitar: que no pag res. e si lo sēyor dela nau no es pagat: no li pot res demanar. mas lo senyor dela nau es tengut de sperar lo fins a vn temps sabut de leuar e de carregar la roba e de portar çoes a entendre de mercaderia e la roba sua.

De mercaders qui volran

descarregar part dela mercaderia. c. ciij

Nau o leny qui ira en viatge: e per ventura lamaior partida dels mercaders o dela roba volran descarregar e fer port: on que sien: la on lo dit viatge sera leuat: quels mercaders puscā descarregar aquella maior partida del hauer. El senyor dela nau pusca forçar de descarregar laltra part. çoes lamenor part que no volra descarregar e hauer tot lo nolit. E si lo senyor dela nau haura feta lexa daquell nolit als dits mercaders qui haurā descarregada la maior part: quel senyor dega lexar del nolit ala altra part/e p aquella manera e de aquell for de aquells primers sien posats tots los altres mīrcaders. E dels mariners se deu abatre de lurs loguers: segons q̄ la nau fara lexa de nolit.

De patro qui haura sperat

lo mercader. c. cv.

Si no haura pagat lo nolit al senyor dela nau: com lo haura sperat aquell temps: que haura ab ell empres que baien bōes noues: lo mercader deu carregar la sua roba. E sino la vol carregar: deu pagar tot lo nolit al senyor de la nau.

Com mīrcader deu prestar

al patro en cas de necessitat. c. cvi.

Encara es tengut lo mīrcader al sēyor dela nau: q̄ si lo mercader ha / uia moneda / e que fossen en loch quel senyor dela nau hagues ops exarcia ne res: que necessari fos ala nau: lo mercader la li deu prestar: axicom lo notxer els altres mercaders conereran: que faça a fer. E per aytal rao tots los persoers qui enla nau seran: els prestadors se deuen tots obligar al dit mercader. E si lo senyor dela nau o los persoers o los p̄ stadors trobauen algun home: quils p̄ stas: lo dauantdit mīrcader no es tengut de res a ells prestar.

Com mercader deu prestar

a patro per espatxament dela nau. c. cvij

Encara mes: q̄ si lo sēyor dela nau ha ops moneda: e non troba: axi cō dessus es dit: e que fos en loch agrest e que aquella moneda hagues ops a espatxament dela nau: e si los dits mercaders noy han moneda: ells deuen vendr̄ dela lur mercaderia per aespatxar la nau E null prestador ne psoner noy pot res dir ne ꝓtrastar: entro que aquells mercaders seran pagats. saluo lo loguers dels mariners. Empero fa a entendre: quel mercader veia e conega: que aço que ell prestara: sia espatxament dla nau e necessari della.

Com mīrcader deu prestar

vianda ala nau. c. cviij

Encara es tengut lo mercader: q̄ si ell ha vianda: e la vianda fallia als mariners o als altres: qui enla nau

fossen:ell la deu posar en comu. E lo se yor dela nau deu la partir per tots comi/ nalment. el mercader no sen pot retenir mes que vn altre hom. E com lo senyor dla nau sera en algun loch de recobro de vianda: lo mercader lin pot demanar to ta aytanta:coz lin hauran presa.e lo sen yor dela nau es li tengut:quela li reta.

De àcora o exarcia lexada renunciada als mercaders. c. cviij

ENcara son tẽguts los mercaders que silo sẽyor dela nau vol surgir en costera o en port o en altre loc: on se dupte: aço faça ab voluntat e ab acort dels mercaders. e sils mercaders ho vo len:el senyor dela nau los ho renuncia:si ancora o exarcia hi romania : los dits mercaders ho deuen tot pagar:pusquel senyor o hom tinent son loch renunciat los ho haura. Encara mes son tengutz que si nau o leny lexara ancores en spa/ ragol/ o en altre loch:on les hauran sur tes:e les lexara ab voluntat dels merca ders:sien pagades cominalment per to ta la roba dela nau.el cors dela nau noy pag res. E si les iaquira per por de leny armat:siẽ pagades de comu de tot lauer e la nau deu hi metre perla meytat daço: q̃ valra. E si iaquira barca ne homens en algun loch ab voluntat dels merca / ders:la roba dels mercaders pag la bar ca/ e faça la messio dels homens:entroq̃ sien en aquell loch:on la nau o leny hau ra fet port.el cors dela nau noy pag res.

De barca lexada. c. cx.

SI nau o lẽy tirara barca e omple e la tira plena:si los mercaders vo len:que la lexen anar:la barca sia lexada e sia pagada per tot lauer/ elo cors dela nau noy pag res. Esi romp lo cap mẽys de lexar lanar/ e que no sia voluntat dls mercaders:los mercaders no sien ten / guts de res a pagar.

De git fet en absencia dels mercaders. c. cxi.

SI algũ senyor de nau o de lẽy hau ra carregada la sua nau o lo seu leny en algun loch:si ell stara surt en al/ gun altre loch o en aquellmetex:on hau ra carregat : e tots los mercaders seran enterra: que en la nau o leny no haura al gu romas sino tansolament lo senyor de la nau o del leny ablos mariners:si aqui vendran lenys armats de enemichs:os metra temporal soptosament: quel seny or dela nau odel lẽy no pora fer leuar los mercaders: e per qualseuol de aquestes condicios desusdites lo senyor dela nau o del lẽy se haura a leuar:e los mercaders romandran enterra:si al senyor dla nau o del leny couendra agitar:o sia:que git per destret daquells lenys armats: per / çoque mils los pusca fugir e que mils se pusca dells defendre:osia quel temporal lo faça gitar: per qualseuol deles condi cions desusdites que ell git o faça gitar val aytant:coz si tots los mercaders hi eren. En aquesta guisa empero: que ço que ell faça: que ho faça ab consell e ab voluntat de tot lo comunal dela nau o dl leny. E aytambe lescriua que pẽs descriu re totes les commences: ques empen / dran en presencia de tot lo cominal . e si lescriua aquella hora oen aq̃lla sao non podia scriure:scrigau tantost:coz la nau o lo leny tendra prois en terra e abans que lescriua isca en terra. E si peruentu/

ra leſcriua ſera romas en terra ab aq̃lls mercaders: e enla nau o leny haura al / guns ſeruicials de aquells mercaders: lo ſenyor dela nau o leny deu fer aplegar to ta la ꝯpanya dela nau e aquells ſeuicials de aquells mercaders. e aqui ab tots te nir capitol. El ſenyor dela nau o del leny deu dir o fer dir dauant aq̃lls ſeruicials e tot lo cominal dela nau tãtes vegades les conuinences: que ell ab ells empen/ dra: que quaſcu ne ſia be membrant. per ço que quãt aquell ſenyor dela nau ſe en contrara ab aquells mercaders: qui ro maſos ſeran: noy puſca hauer algun cõ traſt/ne encara algun daquells qui ena quell capitol fos ſtat: no pogues dir: q̃ ell nou huia oit nil hauia hõ demanat. e ſi lo ſenyor dela nau o del leny fara: axicõ deſus es dit: deu hauer valor: axicom ſi tots los dits mercaders hi eren ſtats o la maior partida. Encara mes: ſi aquel la nau o aquell leny vendra cas de ven / tura: que per rao dels lenys armats deſuſ dits o per rao del temporal haura anar en terra: ſi lo ſenyor dela nau o del leny fa ra obaura fet: axicom deſus es dit ab cõ ſell de tots aquells: qui deſus ſon dits e ab lur ſabuda e ab lur voluntat: tota cõ umença o empreniment quel ſenyor dela nau o del leny haura feta ab tots aq̃lls qui deſus ſon dits/e en aq̃lla guiſa e en aquella manera: que deſus es dita: mer / cader negu ne altre algu noy pot metre contraſt. E ſin hi met: has aparar a tot dan e a tot deſtruch e a tot greuge e a to ta meſſio: quel ſenyor dela nau o del leny a qui aytal cas com deſus es dit: ſera vẽ gut: ne ſoſtendra per culpa del cõtraſt: q̃ algu daquells qui deſus ſon dits: li hau rau mes/o li metran. E tot aço q̃ deſus es dit: deu eſſer fet menys de tot engan e mẽys de tot frau. E ſi algu de tots aq̃lls qui deſus ſon dits: frau algu moſtrar o puar pora per alguna iuſta rao: aquell oaquells contra qui aquell frau prouat ſera: deu ſe parar a tot dan e a tot intereſ daquella part: que aquell frau prouara cõtra ella eſſer fet. Empero la proua del frau ſobredit que ſia prouat per perſo/ nes: que ſien de gran eſſer menys de tota ſuſpita. encara que ſien homens qui ſa/ pien e deguen ſaber dela art e del fet: en q̃ ells ſerà trets en teſtimoni. per qual rao perço que ſi volets dir: que baſtaxos o vils homens que hom pogues girar p diners: valgues lo teſtimoni que ells fa rien: ſeria mala coſa. perço car ab mals homens quel ſenyor dela nau donas p teſtimonis contra los mercaders ſi cre guts eren: lo ſenyor dela nau pora deffer los mercades ales vegades. perque te ſtimoni que vil home faça: e qui hom puſca girar per diners: no val ne deu ha uer valor per neguna rao.

Cõ ſe paguen aueries. cxij

Ota meſſio o conuinença que de mercaderia ſia de aueries: ſe deu pa gar per ſou eper liura perlos mercaders ſaluo empero carregar. ſi dõchs nos ha uia a leuar per fortuna de maltẽps o dal tre cas: que ſi eſdeuẽga. çoes per entrar en port o en freu o en loc: on ſe pogues ſaluar la dita mercaderia o la dita nau o lẽy. en aytal cas deu fer la vna roba e lal tra per ſou e per liura o per beſant. E ſi no ha enla nau mercader: qui haia aytãt com laltre de mercaderia: o ſien cinch de la vna part/e dos o tres delaltra: que a quells mercaders dos pus hagueſſẽ tã

ta o mes mercaderia que aquells cinch tot ço que conuenguessen per pagar de a ueries: se deu pagar comunalment axi be dela poca mercaderia com dela molta. Empero que si a fet lealment menys de frau e que no si faça res per voluntat. e aço deuen iurar tots los mercaders: que ho facen lealment. Empero aquest capitol va ala esmena dela nau de res que li prometran de restituir. car la nau ha aytal priuilegi: que si los mercaders li prometen res de esmenar: es mester: que liu attenguen: iatsia no sia scrit: sol que lescriua hi sia/o queu oia. el scriua deu ho scriure: quant la nau tendra prois en terra. que ladonchs anaua per mar quant la comuinença fon feta.

Qui es dit peregri. c. xiij.

AQui parlarem: que deu fer senyor de nau o de leny a peregri/e peregri a senyor denau o de leny. car axicó fara nau axi deu fer leny. Tot home es appellat peregri: qui do nolit dela sua psona/e de roba: qui no sia mercaderia. E tot hoz qui port de. x. quintars en auall: deu donar nolit dela sua persona. E no pot esser mercader: que de. xx. besants en auall dona de nolit. E lo senyor dela nau no es tengut a aquell de. x. quintars en auall de portar caxa ni compaya ne roba: si ab lo senyor dela nau no se aue. E si met roba enla nau: q̃ nou veia lo seyor o lescriua/o altre: qui lo senyor dela nau o lescriua haia mes en son loch per nolieiar o per veure tota quanta ni metra: e si aq̃ll nou ha vist/o lo senyor o lescriua: pot demanar lo maior nolit: quis do enla nau de alguna roba/multiplicãt lo bolum de la roba o dela mercaderia ab laltra: qui hi sera. E en aquella manera meteixa de persona: qui entra mẽys de voluntat del senyor o del scriua enla nau: es en voluntat del senyor de pendre: q̃n nolit se volra

De roba mesa ses sabuda del patro o del scriua. c. xiiij.

QSi tant sera: que la nau fos maça carregada o lo senyor dl'anau nola vulla portar: lescriua la deu fer gitar en terra. e a negun damnarge que prenga la roba: lo senyor dela nau nõ es tengut pusque al cartolari no fos scrit. ço es a entẽdre: quant la nau haura feta vela e sera fora del port: los mercaders e los marmers/e los pelegrĩs/e tota persona q̃ enla nau haia mesa roba: deu venir/e manifestar al scriua la roba: q̃ enla nau haura mesa. E sinou fa: dalgun damnatge q̃ hagues la roba o la mercaderia: non seria tengut lo dit senyor nelescriua

Roba nomanifestada. cxv

QSi nau gitaua per fortuna o per altra ventura: queli esdeuengues e gitaua la roba veent per algu deaquell mercader o pelegri o marmer o de altra qualseuol persona: que no fos scrita en lo libre o enles taules o al scriua o al señor no fos manifestada/o a hom: quel senyor o lescriua hi hagues mes en loc dells per veedor: e la roba se gitaua/os pdia/os banyaua: lo senyor dela nau no es tengut de restituir p testimonis: quey hagues: quila haguessen vista carregar E si la roba sia trobada al descarregar: sia a volũtat del senyor de pẽdre lo nolit q̃ volra. e lo dit mercader li deu pagar aquell sens tot contrast. Mas si lescriua la hauia scrita abans o despuys: que la dita nau hauia feta vela: tot lo dãnatge

q̃ la roba pendra: deu esser tengut lo sen
yor de esmenar e restituir sens tot ꝓtrast

De que es tengut lo patro al pelegri. c. cxvi.

EMcarames es tengut losenyor de nau als pelegrins de donar plaça e aygua e portar la on los haura conuẽ gut/ o fer portar. esi ell na pres senyal: ell los deu attendre: ço quels haura promís Empo lo pelegri ques manifest lo terç iorn dauant lo senyor o lescriua. e lo pe legri deu donar paraula al senyor. E sil senyor los dona terme: mes que no deu elo pelegri roman: tot lo nolit deu retre e lo damnatge q̃ aquell haura rebut: tot loli deu restituir lo senyor dela nau. E sil pelegri sen va sens paraula: o no es vẽ/ gut al terme: que la nau fara vela: sil pe legri hauia donats mil marchs de seny/ al/ o que hagues pagat tot lo nolit: lo senyor noli es tengut de retre res.

De placa donadora a pele gri. e si mor en nau. c. cxvij

SEnyor de nau deu donar plaça a pelegri/ o home per ell. ço es a dir lo notxer. E lo pelegri deu hauer aquel la plaça: que hom li haura donada e as signada. E sil pelegri mor: ell pot iaqr la plaça: a quis volra. e deu esser la mil/ lor vestidura que ell haia: del notxer. E la moneda sinoy ha parẽt: deu la pendre lo senyor. elo senyor deu la estoiar e tenir fins que sia en loch: queli sia demanada fins a tres ays. e acap de tres anys sino li es demanada: ell la deu donar per ani/ ma daquell en presencia del bisbe dela ter ra. E lescriua es tengut per aquell cap/ meteix de manifestar al bisbe o al senyor dela terra. e scriure la dita moneda e to tes les coses del mort. E ell deu ne tenir vn scrit/ e altre los mercaders/ e altre lo senyor dela nau. equant seran tornats en la terra: lescriua deu mostrar aquell scrit al bisbe o a son loctinent/ oal clergue: q̃ tenga la cura de aquell loch. e lo clergue deu metre en scrit allo al libre dela esgle/ sia. E silo senyor dla nau no es suff: ciẽt de tenir aquella moneda: que ell sia mal mẽrcader o mal baratador: ell la deu asse gurar. e sino la pot assegurar: ell la deu metre en loc que si ve demanador fins al terme dels dits tres anys: q̃la pusca ha/ uer. E silo senyor dela nau moria: la mo neda fos posada en loch: q̃ fos salua.

Dret de patro daquell qui mor en nau. c. cxviij

Aço deiuscdit deu hauer lo senyor de la nau en guasardo. lo lit e lo ves/ tit del pelegri enfora aquell: que deu ha/ uer lo notxer. Mas empero lo senyor de nau no deu hauer tant del poch com del molt. que de cẽt besants en auall no deu hauer sino lo vestir. e tot laltre deu stoiar o vendre e ferne diners.

Exceptio del damuntdit. c. cxviij

MAs si algun home qui vaia p vi atges per son cors: es comptat p pelegri: e si mor: lo sẽyor dela nau ne not xer ne hom dela nau non deu hauer res. Mas si es pelegri: q̃ vaia en vltra mar o en altre peregrinatge: ells deuen hauer axicom dessus es dit. Car molts homẽs son: qui van dun viatge en altre ab po ca mercaderia/ o van en altre loch p po blar: eson dits peregrins. e de aquells ay tals nõ deu hauer res lo senyor dela nau

Mas lo senyor si cõsol no ha enla nau si algun hõ hi mor: ell es tengut de guardar la roba del mort: si l mort no ha fet testamẽt: e nou hauia iaquit a home: de q̃ hagues fet son procurador e son marmessor enla nau o son hereu. e si noy hauia parẽt seu: lo senyor dla nau deu guardar la roba/ e la deu retre a sos parents o a sa muller o a sos fills o a aquells: a qui mils deia esser retuda. Eles criua deu aço scriure tot/ e retenir vn scrit e lo senyor altre e fer axicõ desus es dit e stablit.

Dret de barquer eguardia de pelegri: qui mor en nau. c. cxx.

Lo barquer dela nau deu hauer del pelegri: qui morra: les sabates el coltell e la correia. e lo guardia dela nau deu hauer les calces. E lo barquer e lo guardia abdos ensemps deuen lo sebollir en terra o en altre loch o gitar en mar

Dela vianda del pelegri q̃ mor en nau. c. cxxi

Encara mes que la vianda del pelegri o de tot altre home/ qui mor en la nau: deu esser donada al senyor dela nau. E aquest capitol es axi fet entenẽt dels pelegrins e dels altres homẽs qui vagen de vn loch en altre: axicom desus es dit.

De nolit pagat: si l pelegri resta. e de nolit de roba. c. cxxii.

Si algun hõ daq̃sts hauia donat nolit al senyor dela nau: e volgues romandre: lo senyor noli es tengut de retre lo nolit. Encara si algũ pelegri o altre hom o mercader nolieiara al senyor dela nau: e cõ seran en terra o en altre loc e volra vẽdre son hauer: e que noli bast aquell hauer al seu nolit: quascucu pag son nolit/ valla o no valla aquest pre/ sent hauer: que deura pagar son nolit. E si lo mercader haura altre hauer: qui fos millor: aquell millor no ha damnatge per lo pus auol. e axis paga lo nolit als senyors deles naus o dels leys. E perço fon fet aquest capitol: quels mercaders no poguessẽ vn a altre enganar ne manleuar sobre aço: que no valria si no enlo principal hauer.

De q̃ es tẽgut peleri. cxxiii

Aço deu fer pelegri a senyor de nau. e tot hom qui en la nau vaia: que es tengut de aiudar e de saluar e guardar la nau e de no abandonar entro al cap del viatge: si donchs nou fabien ab volũtat del senyor dela nau. E perço fo fet aq̃st capitol: car molts senyors de naus leuen manestrals ppelegrins e homens darmes: els fan millor mercat del nolit: q̃ no farien: si sabessen: q̃ sen volien exir. e molts mercaders no si metrien sino per ço: car saben: que homens darmes bivã Encara son tẽguts los pelegrins e tots los altres: q̃ enla nau iran: de esser e star al consell e a totes costumes: qui seran meses ne stablides enla nau.

De que es tengut patro a mariner. c. cxxiiii

Ara façam compte: que vn senyor de nau acorda vn mariner sia auol o bo o q̃ sapia o que no sapia: lo seu loguer li ha apagar. Empero en aquesta forma: que lil mariner li promet: que ell sera calafat o mestre daxa o not, er: e lo

senyor dela nau lo haura pres p aquella
fiança: que non haura altre leuat per fi/
ança de aquell: si aquell no sab res: no
li deu donar lo senyor dela nau odel leny
si no axicom coneguen lo notxer e lesca
ua per sagrament que deu hauer.

De gitar mariner de nau .

c. cxxv.

ENcara sapiats: ql senyor delanau
no deu gitar marinr dela nau: fins
quel viatge haia fet. sino per tres coses
La primera per ladronici. e laltra p ra
sa . e laltra: sino fa lo comandament del
notxer. empero lo notxer noli deu comā
dar cosa: q noli haia decomandar. e nos
deu gitar per vna volta/ entro a. v. vega
des . e sino fa puys lo comandament del
notxer: ell lon deu gitar/ o home qui ten
ga lo loch del comandament en la nau .
mas tu atten be en aquell marmer: quila
comandaria/ o laltre si ho sap fer. En/
cara per altra cosa lo pot gitar dla nau
arimeter. coes sis periurara de sagramēt
que faça . perço car los mercaders noy
hauran pus fiança.

Mariner nos pot gitar p altre de menor loguer.

c. cxxvi.

ENcara es tēgut lo senyor dla nau
al marmer: que silo mariner ses a
cordat ablo senyor dela nau per gran lo
guer: e lo senyor dela nau ne trobaua al/
tre per menor loguer: nol pot gitar dela
nau: que noy vage . sol que enla ma bo
bagen conuengut lo vn al altre. que ari
be deu esser tengut: com si era scrit en car
tolari.

Patro no pot gitar mari/ ner per parent.

c. cxxvij

ENcara es tengut lo senyor dla nau
al marmer: que silo mariner ses a
cordat ablo senyor dela nau: nol ne pot
gitar per parent ne per altre bom: pusq
sia scrit enlo cartolari/ o q sia dada pal/
mada: iatsia no sia recollit enla nau. E
si gitar lon vol: haura li a pagar son lo
guer axi be: com si hauia fet son seruey ē
tot lo viatge. Encara es tengut lo seny
or delau: q si fins a tres iorns haura la/
norat: el prē malaltia: li deu pagar la mey
tat del loguer. e sino pot entrar enla nau
deu lo iaquir: silos marmers coneixen: q
no pusca anar. esi es en loch estrany: ha
li a donar lo senyor dela nau la meytat
de son loguer: haia o no. e sinol ha: quel
manleu. que mester es: quelmarmer laia
E silo senyor mor: los marmessors del
senyor deuen aço attendre.

De marmer q mor en nau

c. cxxviij.

ENcara es tengut lo senyor denau
al marmer. que si malalt es lo ma
rmer e mor enla nau: qdeu esser pagat de
tot son loguer. Esiy ha algū parent seu
a aquell sien dades les coses deaquell.
Esi aquell qui mort ha ho ha dit o no
dit: als infāts o ala muller sia dat: si ab
ell staua ella: com lo marit era viu. E si
la muller noli era leal/ o no staua ab ell :
com parti de sa terra o sili sera fuyta des/
puys quel marit ne sera partit: lo senyor
dela nau ab lescriua ab consentiment de
la cort als parents pus phismes hodo

De mariner accordat: qui mor abās o apres defeta vela.

cxxviij

MAriner qui sera acordat en viat/
ge/ e per voluntat de deu mor ans
que la nau haia feta vela : deu hauer lo

quart dl loguer. e sia assignat e donat als hereus. Encara si mora apres que haura feta vela: e abās que sia: la on la nau fara port: la meytat dl' loguer deu ser del mort. e que sia dat a fos hereus. E si hauia rebut tot lo loguer: ans que moris: tot deu esser seu e donat a fos hereus. e senyor de nau o de lēy noy pot res contrastar ne res demanar.

De mariner q̄ va a mesos

c. cxxx.

SI lo mariner ses acordat a mesos e mor: si a pagat e donat als seus hereus perço: que haura seruit.

De patro a mariner sobre fet de portades.

c. cxxi.

ENcara es tēgut lo senyor dla nau de pagar son loguer al marinīr: la on les mercaderies paguen lo nolit. E si lo mariner es a saviandameteixa: es it tengut de dir: si tornara al viatge: q̄ haura fet/ o no a cap de. viij. iorns. Encara es tengut lo senyor dela nau al mari/ ner: que si lo mariner met ses portades: q̄ les pot metre enloch qualseuulla: sol que no sia stibat. E que les portades dels mariners çoes a entendre: no metē en git. Empero les portades deuen esh daytant com lo preu del loguer/ de. l. be sants en auall comprades. çoes a entē/ dre: que si hauia. c. liures de loguer: que non pagaria deles. l. e deles. l. en sus pa garia. E si ha. xxxx. o. xxx. o. xx. besants e hauia tāt: com deu hauer: de. l. auall no paga lo git ne aueries. E pot les metre aquelles portades en qual loch seuulla E sis banyen os affollen: lo senyor dela nau nolit es tengut. E lo marīer es tē gut: que les meta: que lescriua hō sapia e que sia scrit. e sino es scrit: deules totes perdre. E no deu dir sino daço que serā e si diu dals: e que fos puat: que no fos allo: que haura dit: tot ho deu perdre. e deu esser dela senyoria: on seran. e lo seny or dela nau deu ne hauer lo terç.

Declaracio del damuntdit capitol.

c. cxxxij.

SEgons que enlo capitol desusdit diu: portades demariners no pa/ gan ne deuen pagar en get: mas gēs no demostra ne declara: com deu esser entes ne cō no. E perla rao desusdita los bōs homens qui primer anaren perlo mon: en aquesta manera ho volgueren escla rir. e declararen ho axi: que si algun ma rinīr comprana ses portades del seu pro pi: axi es a entendre: que ell no haia en/ cara rebut lo seu loguer: si cas de ventu/ ra vendra ala nau o al leny: on ell ira/ e encara hi haura meses les portades axi com desus es dit: e seran comprades axi com desus es dit: los dits mariners son tenguts de metre enlo git: que fet sera p sou e per liura: segons que les portades valran/ o hauran costat. aço es a enten dre: segons que git sera stat fet. Empe/ ro si lo senyor dela nau o del leny hauia o haura feta gracia que volgues hauer prestat o pagat als dits mariners: ans que enlo viatge entrassen: lo loguer: que ells hauer deuen per aquell viatge: on se ran acordats e deuen anar: los dits ma riners no son tenguts de metre enlo git que fet sera: en aytant com la meytat dea quell loguer sera. Empero si les dites portades costaren mes quela meytat dl' loguer no ha: los marins sō tenguts pa gar enaq̄ll get: qui fet sera: per tot aytāt

com aquell mes sera: que les portades costaran o valran mes: quela meytat dl' loguer: que ells pres hauran. Esi perue turá lo senyor delanau o del leny nols fa ra la gracia: que dsus es dita/e los dits mariners compraran les portades dsus dites: axicō dsus es dit: ells son tēguts de metre enlo get: qui fet sia: tot enari cō dsus es dit. empo qualque hora quāt/ quequant lo senyor dela nau oleny dara o pagara lo loguer als dits marmers: los dits mariners no son tēguts delurs portades enaytant com la meytat del lo guer los abastara: que seran stades cō/ prades. E perles raons dsusdites fon fet aquest capitol.

De esportades de marins

c. cxxxiij.

SEnyor de nau deu leuar al marinr les sues portades: les ąls li hau/ ra promeses de leuar. E lo marmer deu les metre ans: q̄ la nau haia tot son ple. E sila nau ha tot carrec: e ell les hi vol metre: lo senyor no li es tengut de leuar les. Mas silo marmer les hi vol metre ans que la nau haia son ple: e quel sen/ yor liuvet: lo senyor es tengut de donar aytant al marmer: com haura de nolit de aytanta roba: comlo mariner deu metre perles portades. e axi lo mariner no les deu metre.

De sportades nolieiades.

c. cxxxiiij.

MArmer no pot ne deu nolieiar les sues portades a mercader ne ama rmer: que sia dela nau tengut ne nolieiat E si ho fa: lo senyor dela nau pot pendr̄ lo nolit: quel mercader hauia empres ab lo marmer per rao daquelles portades

De assenyalar roba en nau

c. cxxxv

Ariner ne mercader ne altre hom no deu fer senyal en bala ne en al/ tre bauer: pusque carregat es en nau. e si ho fa: lo senyor dela nau hopot tot pē dre. e ell deu perdre tot ço que senyalara

Compartimēt de marines

c. cxxxvi.

EAcara es tēgut lo sēyor dela nau als mariners: quāt hauran stiba da la nau: daço quels deu pagar. e si es leny: la meytat. E deu los donar a com prar lurs portades. vi. iorns. E deu ve nir a mar lo vn iorn lo terç/ e laltre lo tç dels marmers. E los altres deuen fer lo seruici: ques fa en nau.

del carregar dela roba dels mariners.

c. cxxxvij.

EAcara es tēgut lo sēyor dela nau quel marinr pot carregar e descar regar ls sues portades abla barca dela nau. e deuenli aiudar los altres marins

Com se deu pagar loguer a mariners.

c. cxxxviij.

EAcara es tengut senyor de nau a mariners: que del nolit que li sera pagat: ell deu pagar als dits mariners. E silo nolit noy basta: ell deu manleuar E sino troba a manleuar: que la nau sia venuda. E ques paguen los marmers ans que hom: qui hi sia prestador ne al tre hom. Car lo marmer sinoy hauia si no vn clau: de ques pogues pagar: se deu pagar. Sols empero: que la dita nau nō sia anada en terra aquell viatge

que haura començat. Esi lo senyor dela nan haua ab amor mãleuats en algun viatge lo loguer dels mariñrs: fos quel loguer multiplicas a cõquist : pus altre viatge que hagues començat: la nau se rõpia : lo loguer del primer viatge se deu pagar enfora lo conquist: daytant com la nau se restaurara. e si nos restauraua fino sol vn agut : sia del loguer a pagar del mariner. E noy pot res dir altre hõ prestador ni altre. que los mariners de uen esser pagats. sol que res hi troben: pusque hauran axi fet.

Dñe cõe de quina mone da deuẽ esse pagats los mariners. cxxrix

Dot senyor de nau o de leny es tengut de pagar lo loguer als mari / ners: la on ell reb lo nolit. segons que en lo capitol desusdit es contengut. Mas es axi a entendre: que noy haia alguna conuinença: quels mariners haien ablo senyor dela nau o del leny que nols sia tẽ gut de pagar: tro que ells sien tornats ẽ aquell loch: on hauran comẽçat e leuat lo lur viatge. esi aquesta conuinença es entre ells empresa: los mariners no po den ne deuen demanar lur loguer: troque ells sien tornats en aquell loch: on ells feren la conuinẽça ablo senyor dela nau o del leny. si donchs lo senyor dela nau nols en volia fer alguna gracia. Mas lo senyor dela nan deu pagar los mari / ners en continẽt: que ells seran tornats en aquell loch: on la conuinẽça sera em presa entre ells. e aço deu fer sens tot la/ gui e sens tot contrast. E si alguns da quells mariners sostendran algun dan o alguna messio per rao del seu loguer a cobrar: lo senyor dela nau li es tengut de tot aquell dan e de tota aquella messio: que aquell mariner haura sostenguda p culpa com lo senyor dela nau noli hau ra volgut pagar lo seu loguer. E si en/ tre lo senyor dela nau e los mariners no haura conuinença ne spera empresa al / guna: lo senyor dela nau los es tengut de pagar los lurs loguers: los quals lo senyor dela nau e los mariners se haurã empres: encontinent ql senyor dela nau rebut haura lo nolit/ e de aquella mone da meteixa: ql senyor dela nan rebra dls mercaders. E si peruentura los merca/ ders seran trafegadors/ o la roba q̃ ells hauran portada novalra lo nolit: quels mercaders deuẽ donar al senyor delanau e los dits mercaders iaquiran la roba perlo nolit: valga la roba lo nolit o no valga: mester es: que los dits mariners haien los lurs loguers: sila dita nau sen sabia vẽdre. encara ques degues donar per aquell preu: quels mariners deuẽ ha uer per lurs loguers. Ne prestadors ne alguna altra persona noy pot res dir ni contrastar per neguna rao. Que mester es: ql̃s mariners haien lurs loguers en aquell loch on lo senyor dela nau haura promes depagar los. si dõchs los dits mariners no volran fer gracia al senyor dela nau: quel vullen sperar : tro que ell sia en loch: on trobe consell de moneda on ells sien pagats de lur loguer. Efon fet perço aquest capitol: que tot senyor de nau deu guardar: com nolieiara ne cõ no/ a qui ne a qui no/ ne quina roba ne quina no . perço car haia lo nolit o nol haia: mester es: quels mariners sien pa gats de lurs loguers.

De loguer de mariners en

cas que la nau se vena sota ma. c. cxl

GAcara es tēgut losenyor delanau que si ell es pēyorat de senyoria o daltre hom: e los mercaders e lo senyor faran vendre la nau asots ma: e puys la retendra a sos ops: e ferla compzar a altre: perço que la senyoria nou conega o per altra cosa: lo mariner no deu perdre son loguer: pusque al senyor romāga la nau e lo nolit o lo nolieig. ql senyor no pot gitar lomariner: sinol paga. Empero lo mariner ha ametre lo terç dson loguer perles aueries ques seran fetes. encara mes dela altra moneda que haura leuat loguer: deu metre axicom los mercaders per sou e per liura. Saluo empero quel senyor dela nau vulla exuemar quel mercader nolit pot res dir: que afer hoba. e silo senyor exuema: q sen pozia tornar: o spera lonolit entretāt alsenyor dela nau ve empatrament: que es penyorat: que ha a vendre la nau: axicom dessus es dit: lo sēyor ha apagar lo manīr de tot. e lo mariner no ha res a metre del loguer en aueries. E perço son fet aqst capitol: que lo mariner nopot res fer: si no axicoz lo senyor dela nau vol: que ell pert totsiozns son temps: pus exiuerna e nolit deu hom res crexer de son loguer. e ell met sa persona e sos vestiments a cō sumament. e lo senyor sta en sperança e ha affermat son viatge/ e sta en sperança de guāyar: tot lo loguer li deu pagar sēs contesa e sens aueries. Saluant empero quel senyor no hagues dit e conengut per pati e per acort: quels degues crexer lurs loguers / e quels en degues pagar perla spera: quels manīrs fessen. E siy ha neguna conuinença quels marniers consenten per lur plana voluntat: lo senyor nols nes tengut: sino aycant com si ells eren communals. la nau e lo loguer sa lo vn al altre de totes coses multiplica/ ment la nau ablo loguer. Mas si noy ha neguna conuinença: tot enaxi deu pagar: com dessus es dit. Encara es tēgut lo senyor delanau al mariner de pagar pell: axicom en moltes parts fan aueries qui paga vn diner o vna malla enls comunes. car lo sēyor dela nau ho deu tot pagar.

Patro deu fermar dret p/ los marniers. c. cxli.

GAcara deu esser tengut lo senyor dela nau al mariner de fermar dret per ell per aytant: com son loguer vale/ ga: sinol ha pres. e daytant com faça cō pte: que valega la roba: que haura en/ la nau. E ql li deu aiudar de son poder. saluant que per ell nos meta en baralla ne en perdicio del seu ne dels promens q sien enla nau.

Loguer de mariner com se deu esmerçar. c. cxlii.

GAcara es tengut lo senyor del lēy al mariner de esmerçar sos diners com laura pagat: la on conuera lo sen/ yor dela nau: que faça afer. saluant quel senyor non haia damnatge. E si lo seny or dela nau es en vila: sia lūy o prop: ql marinervaia per esmerçar son loguer: lo senyor li es tengut de donar ameniar en la nau dos iozns/ e no pus: sinos vol.

De mariners qui plegeien ablo patro. c. cxliii.

GAcara que tot senyor de nau o de leny sia tengut de donar a meniar

als mariners ſtant enlo viatge: ſi ab ell pledeiaran.

Declaracio del precedent capitol. c. cxxxviij.

SEgons que enlo capitol ia dꝫſus es contengut: que mariners: qui pledeiaran ablo ſenyoꝛ dꝫla nau o leny: que lo ſenyoꝛ dꝫ aquella nau o dꝫ aquell leny los es tengut: quels do a meniar: mentre que abell pledeiaran: mas no dꝫ moſtra com ne com no ne per qual rao. E enaxi pço cō enlo capitol dꝫſuſdit no eſclarex: ne poꝛia toꝛnar grā dan als ſenyoꝛs dꝫles naus odꝫls lenys. e perla rao dꝫſuſdita los bons homēs qui aqueſts ſtabliments o coſtumes faeren: veren e conegueren: q̄ gran dan ſen poguera ſeguir: e per ço ſobꝛe alguns capitols que no ſon clars: ells faeren eſmenes: perço que dan ne treball no ſen puſca ſeguir. E ſobꝛe lo capitol dꝫſuſdit dien e dꝫclaren: que los ſenyoꝛs dꝫles naus o dꝫls lenys ſon tēguts dꝫ donar a meniar als mariners: qui ab ells pledeiaran: ço es a ſaber: per caſos ſabuts. Lo primer cas es: ſi lo ſenyoꝛ dꝫla nau o dꝫl leny no dara vianda a ſos mariners ſufficient: axicoꝛ ia es acoſtumat/ e en vn capitol ia dꝫſuſ es dit eſclarit e certificat. Lo ſegon cas es: ſi ell no attendra les conuenēçes: que ab ells empendra lo dia: que ab ell ſe acoꝛden. Lo terç cas es: ſi ell ſe girara en algū loch: on iſca dꝫ ſon viatge: ſi abells no ſen aue/o nols ho hauia fet entenēt: com ab ell ſe acoꝛdaren. Lo quart cas es: ſi ell volra cambiar viatge ſens volū tat dꝫlls e dꝫ lur ſabuda. E encara mes per tot cas: qui iuſt ſia. que nols attenga tot ço: que pꝛomes los haura: coꝛ ab ell ſe acoꝛdaren. Per aytals coſes com dꝫſus ſon dites: lo ſenyoꝛ dꝫla nau ab qui ells ſeran los es tengut: quels do amē/iar: ſi ab ell ne hauran a pledeiar. Empero lo cambiament dꝫl viatge es axi a entendre: quel ſenyoꝛ dꝫla nau o dꝫl leny fos en loc: on trobas mariners: ſi aq̄lls qui ab ells ſiē: no volien anar: ſi ell los ne volia foꝛçar. Empero ſi ell hauia cā biat viatge per algunes condicions/ o per empatx dꝫ ſenyoꝛia: que ell no goſaſ anar dꝫſcarregar en aquell loc: on dꝫuia dꝫſcarregar/ e empꝛes hauia ab aquells mercaders: qui carregarē: los mariners hi ſon tenguts dꝫ anar. Empero es axi a entendre: que ſegons quel ſenyoꝛ dꝫla nau ſe millogara dꝫl nolit per aquell cambiamēt dꝫ viatge: que per aquella foꝛma ſia tengut ell dꝫmillogar los mariners dꝫ lurs loguers. E perles raons dꝫſuſdites ſerē aqueſta eſmena e aqueſt dꝫclaramēt los antichs: qui pꝛimerament anaren p lo mon. perque? perço com gran dan e gran mal foꝛa e ſeria: que qualq̄ temps o qualque hoꝛa/ o enqualque loch que la nau o leny pꝛengues terra: per qualſe uulla rao que lay pꝛengues: que los mariners pogueſſen metre en plet lo ſenyoꝛ dꝫla nau o dꝫl leny: ablo qual ells ſerien

sens iusta rao. pço car ales vegades hi ha mariners: q̃ sols q̃ ells pogues̃en fer lo lur ꝛelit/e complir la lur voluntat: ells no serien en res: si lo senyor ꝛela nau o ꝛel leny abqui ells serien: hi consumauen sa nau o son leny. que abans los plauria. perque molt mal hom va perlo mon: q̃ es dolent e ꝛesesperat: com veu algun altre profitar e millorar. perço com ell voldria: que axicom ell es malestruch e dolēt que axi tots los altres hofossen. e aq̃lla manera aytal es mañra ꝛe auol hom. encara mes: car lo qui es auol hoz: no volria ell trobar null temps algu millor ꝛe si meter per neguna manera enlo mon. E peraquesta manera los nostros antichs antecessors volgueren e ꝛeclararē los casos e les raons: perque los senyors ꝛels na$ e ꝛels lenys fossen tenguts ꝛe donar a menar als dits mariners: qui ab ells dits senyors pledeiaran. perço que daq̃ auant algun auol home no pogues fer cōsumar a algun altre: daço que hauria E per les raons ꝛesusdites fon fet aq̃st capitol. E si mariner algu metra lo senyor ꝛela nau o ꝛel leny en algun plet sens iusta rao o iust cas: ell es tengut a aq̃ll senyor ꝛe aquella nau o daquell leny: ab qui ell sera acordat: e qui ell haura mes en algū plet: ꝛe retre e ꝛe donar tots dās e damnatges e ꝛe tot ꝛestrich: que ell ne sostendra/ o ell ne haura sostengut. per/ço car no iustamēt ell haura fet pledeiar lo dit senyor ꝛela nau o ꝛel leny/ e fet consumar lo seu E si ell no ha: ꝛe que li pusca pagar ne retre ne donar ço ꝛel seu: ell ꝛeu esser pres e menat e mes enpoder ꝛe la senyoria/ e star tāt entro: que ell haia satisfet aquells dans o damnatges: los quals aquell senyor daquella nau o daquell leny ab qui ell sera acordat: haura sostenguts per culpa ꝛell. pusque axicom no ꝛeuia: laura mes en plet e en damnatge. Perque tot home se ꝛeu guardar ꝛe fer algun dan a altre sens rao. perço que sobre simeteix noli puga tornar aq̃ll dā natge: que ell cuydaua fer a altre sens iusta rao. perço es iusta cosa: que sobre simeteix torn.

Delesviandes que deu donar lo patro als mariners. c. cxxxv.

Acara es tēgut losenyor ꝺ'la nau o ꝺel leny: que sia cubert: que ꝛeu donar a menar a tots los marmers tis iorns ꝛela sepmana cam. çoes a saber ē lo diumenge/ e enlo dimarts en enlo dijous. e enlos altres iorns ꝛela sepmana cuymat. e quascun vespre ꝛe qurada dia lur companatge. E aximetex tres vegades per quascun mati los ꝛeu fer donar vi. e aximetex los ne ꝛeu fer donar quascun vespre. E lo companatge ꝛeu esser tal: coz se segueix: çoes formatge o ceba o sardina o altre pex. Encara lo senyor es tengut ꝛe donar vi: entro quel vi valega tres besants e mig. E si troba atzebib/ o encara figues: ell ne ꝛeu fer vi. e si no troba atzebib ne figues/ o queli costas tot mes ꝛe trenta millaresos la millera feta: lo senyor ꝛela nau o ꝛel lēy nols es tengut ꝛe donar vi. Encara mīs es tēgut lo senyor ꝛela nau o ꝛel lēy ꝛe doblar la recio als dits marmers a festanyal. ē cara ꝛeu hauer seruicials qui adoben ꝛe menar als marmers.

Patro no es tēgut de dar
mēar a mariñr: q̃ no dorm en nau. cxlvi

SEnyor de nau o de leny no es ten gut de donar a mẽiar als marins pusque no iaguen enla nau o enlo leny.

Mariner no es tengut de anar en loch perillos. c. cxlvij.

EMcara senyor denau no deu trame tre marmer en loch reguardos: si mariner noy vol anar: lo senyor nol me pot forçar.

De prestar marmer a altra nau. c. cxxxviij.

EMcara senyor de nau no pot pre/ star mariner a altra nau o a altre leny sens voluntat del mariner. saluant empero quel sẽyor delanau hagues ops vn mestre ovn mariner: qui sapia fer co sa: que haia ops a la nau: que aq̃lls no sapien fer: qui en aquella nau/o en aq̃ll leny seran: e aquell mariner hi deu anar. mas no pas en terra: si dõchs no era a seruey de aqulla nau: en que aquell seria. diu saluo: q̃ aquell mariner no bastaixas ne que leuas fair ne algũ carrech a son coll/ ne res que ell fer no degues.

Del que haura patro dels mercaders per descarregar. c. cxlviij

SEnyor denau es tengut al mariñr que tot semblãt pati cõ fara al mẽr cader: si deu descarregar enalgun loch: en axi com haura dels mercaders: axiu deu donar als marmers.

Fet lo viatge mariner es li bertat. c. d.

SI senyor de nau pren altre viatge la on la nau haura descarregat: el mariner noyvol anar: lo senyor nol pot forçar: saluant que sia en loch: que trobe mariners. mas si non trobaua: halos a fer iũcta al viatge en axi: coz sia conegut perlo senyor e perlo notxer e perlo scriua de iunyir: segõs quel hom valra mes en aquell que en laltre. Mas lo senyor nõ pot minuar a nengu de son loguer. E si vn homvalra mes: quel senyor nos cuy dara al començamẽt: deu lo millorar. car molt bon hom se vol exir de vna terra: p ço car noy es conegut: e perço quen isca fa gran mercat de sa persona.

Com la nau se ven enterra de crestians. c. cl

SI senyor de nau vendra la nau/o altre: qui la pusca vendre a hom estrany: qui noy hagues part: tot lo lo/ guer deu pagar als mariners/ e son sca/ pols. Esilos mariners son en loch: que noy vullen nauegar: lo senyor o aquell q̃ la nau haura venuda: es tengut de fer lurs ops a ells entroque sien tornats la on los leuaren.

Com la nau se ven en terra de sarrains. c. clj.

SI nau o leny se vẽdra en terra de sarrains: lo senyor del leny deu do nar lẽy e viãda als mariners: entro siẽ en terra decrestiãs: on puguẽ hauer recobre

de mariner quis tema. clij

SI puentura sera acordat mariner en forma de cartolari: que digues enlo acordament: quey hagues empre/ nment: segons quel senyor dela nau ho hauria fet scriure a entenimẽt del mari/ ner: que ell fos doubtant en algun loch:

e quel dit mariner noy gosas anar: lo se yor dela nau li deu donar la meytat de sõ loguer. e li deu donar viãda: tro que sia enloch de recobro. Empo si es acordat sens tal emprenument: lo mariner es tengut de anar: la on lo senyor dela nau sera tengut de anar ablos mercaders.

De mariner quant es acordat: com es obligat. c. cliij.

LO mariner es tengut a senyor de nau o de lēy: que pus que sera acordat ablo senyor/ e donara palmada: es mester: quel mariner vaia ab ell axi be: com sin hauia feta carta de notari. E lo mariner daquell iorn auant que sera acordat ablo sēyor dela nau: no pot anar en alguna part sens voluntat del senyor E deu lo mariner demanar paraula al seyor: si res ha afer fora dela vila: on sera. E deu hauer si es en loch fora vila: recollida la roba al terç iorn: si la nau es enloc estrany. Encara es tengut lo mariner al senyor: queli haia a iurar de esser fel e leal axi com en aquell capitol es scrit: que demanen los mercaders al senyor.

A quis seruicis es obligat lo mariner. c. clv.

EAcara es tēgut mariner al senyor dela nau: q̄ ell nos pot partir de ell ne dela nau per alguna cosa sino per tres per esser senyor de nau o leny/ o per esser notxer/ o per coumença. E si mor lo senyor o aq̄ll: qui sera logat: e seran sobrel leny: los bens daquell quiy seran: deuen pagar los manners al terme. Encara es tengut mariner en totes coses: que p tāgan ala nau. a anar a bosch/ e a serrar e a lenya/ e a fer exarcia/ e a forn/ e a barcaiar ablos barquers/ e a stibar e a dese stibar/ e tota hora q̄l notxer liu camāda anar a aygua/ e a leuar en nau totes cō/ panyes dels mercaders / e a donar lats ala nau/ e anar a tota exarcia/ ea portar lēya/ e a audar a fer maior a nau e a totes coses: que sien a milloramēt dea q̄lla es tengut de fer/ e ço q̄ pertanga ala nau mentre sera tengut ala nau.

Raons p q̄s pot abstraure lo mariner apres q̄ sera acordat. clvi

MAriner qui sera acordat en nau o en leny: pusq̄ sera scrit en capbreu: o haura dada palmada al senyor o al scriua: nos pot abstraure de anar al viatge: si dōchs per aq̄stes coses nou fahia ço es per muller a pendre o per anar en romiatge: e quen hagues fetvot: ans q̄ al viatge se accordas/ o si es mariner de proa: per esser panes/ o per esser notxer. o si es notxer: per esser senyor. Etot ço que sia menys de frau.

De mariner q̄ fugira. clvij

Mariner qui sera acordat en nau o en leny: e fugira: pusque sera acor/ dat/ e haura iurat seruir: es degut: que la nau ne logue altre en loch daquell. esi co sta mes de loguer: deu restituir lo mes: q̄ laltre haura rebut. abque sia semblāt de aquell mariner en marinatge.

Esmena del p̄cedēt. clviij

SEgōs que diu en lo capitol desus dit: mariñr qui fugira apres: que sera acordat: es tengut si aconseguit es: si lo senyor dela nau neha a logar altre p la falla q̄ aquell li haura feta: e costa mes

quel senyor delanau no dana aaquell: q̄ li es tengut de retre e de donar totço que costara mes: q̄ ell no hauia: a aq̄ll seny/ or daquella nau o de aq̄ll leny: ab qui ell sera acordat. mas es enaxi a entendre q̄ aquell mariner fugira en aquell lochme ter: on sera acordat: mas nodiu ne da ra: si algun mariner sera acordat enalgu na nau o en algun leny: e la nau olo leny sera partit ablos mariners ensemps da quell loch: on los acorda: e fera enalgū loch altre estrany: si algun mariner li fu/ gira: de que li es tengut/ e de que no. E pço que enlo capitol desusdit nou esda/ reix: los antichs qui primerament anarē perlo mon: volgueren ho esclarir. e fer a questa esmena. perço que algū contrast o algun mal no sen pusca crexer. E dien axi: que tot mariner qui fugira aalguna nau o a algun leny en loch estrany: si es aconseguit o trobat enalgun loch: ell es tengut de pagar e restituir tot dan e tot destric e tot interes: que aquell senyor de aq̄lla nau oleny haura sostengut ne hau ra asostenir per rao del fugir. que ell hau ra fet. E sien cregut per sa simpla parau la. E silo dit mariner no ha: de queu pu sca fer ne esmenar: deu esser pres e mes ē poder dela senyoria/ e star tant pres: tro haia satisfet lo dan e lo destrich el interes que aquell senyor deaquella nau o lēy di ra: ne haura sostengut. E sien cregut p sa simpla paula: axicō desus es dit. E p lesclarimēt desusdit fō feta aq̄sta esmena

de remolcar altra nau. clix

Encara mariner es tengut: que va ia a remolcar nau o lēy per entrar en port: silo notxer liu comanda. saluāt que no sien lurs enemichs.

De roba trobada en mar.

E de mariner qui va per milles c. clx.

Encara es tengut mariner: que si troba alguna cosa: pusque sera tē gut ala nau: quela nau ne ha tres parts e los mariners vna: sien molts mariners o pochs. E si son en mar: e veen res: q̄ fos mercaderia: ells hi deuen anar. o al/ tra cosa sense mercaderia: sol que el seny or dela nau los ho comāda. e deuen ne hauer: axicom desus es dit. E perço prē tangran part lo senyor: com menian e p̄ nen son loguer. E si algun senyor de lēy loga son leny a altre: aquell ho deu pen/ de: qui loga lo leny e fa la messio. E si aquell mor ans del terme: que sia sobrel leny: les coses a aquell se deuen pagar. Encara es tengut lo mariner ala nau: q̄ si va per rao de millas: quela ha a segur anant tro al cap del mon. E si perventu ra la nau sera tornada alla: de on sera p tida fet viatge: eque noy sia tornada ab aquella mercaderia: e que haia descarre/ gat en altra part: lo mariner noli es ten gut. Mas si la nau descarregat no ha: lo mariner li es tēgut de anar per millas E perço fon fet aquest capitol: car molt senyor de leny o de nau sia endeutat/ e no volra tornar en sa terra per malmirēt: q̄y sia/ o pço car haura por: q̄ noli encātē la nau: eari tostemps tendria los mariners

Condicios de patro a ma riners. c. clxi.

Lo mariner es tengut: que si ira en viatge: que no deu anar: sino la ō lo senyor li haura fet entenent al comen çament del viatge. E silo senyor ven la nau: ell deu donar nau al mariner: enque sen torn a fer sos ops. E si leua viatge:

com haura anat: la hon deuia anar: e ell haura descarregat o dessorrat: elo senyor dela nau haura leuat viatge: e sa en loch de recobro de mariners: lo marmer noli es tēgut/elo senyor dela nau no lon pot forçar. E si la nau no sera en loc de recobro: que no pusca hauer mariners: aqlls mariners lo deuen seguir. eq̄ sien pagats segons la ltre viatge e p rao del altre multiplicat: quant leua/e quant es laltre. Aquest capitol fon fet perço: com la nau p dua son viatge. e perço nau no pot perdre son viatge per mariners. Mas silo senyor dela nau o del leny met altre hom sobre si: la conuinença noes tenguda de mariner a senyor de nau: pus ell sera dessposseit dela senyoria.

Mariner cō es tēgut de fer lo comādamēt del sēyor e del notxer. clxij

MAriner es tengut de fer tot comā/damēt de senyor de nau o de leny o del notxer: abque no sia aseruey daltra nau ne daltre leny. mas tot seruey que p tanga ala nau: es tengut de fer.

De mariner qui fara rasa contra son senyor. c. clxiij.

EAcara mariner qui fara rasa contra son senyor de nau o de leny: deu perdre la meytat del loguer ela roba que haura enla nau. e deu esser gutat dela nau E si leua armes contra son senyor: tots los mariners lo deuē pendre e ligar entre en preso/e menar lo ala senyoria. E aquells qui pendre nol volran: deuen p dre la roba el loguer: que hauran o hauer deuran per aquell viatge.

De mariner qui tocara ira dament son senyor. c. clxiij.

EAcara mariner qui tocara irada ment son senyor: es periur e bara: e deu esser pres en persona / e perdre tot quant haura.

De mariner com deu comportar son senyor. c. clxv.

EAcara mariner es tengut de acolorar son senyor de nau: si li diu vilania. e silicorre dessobre: lo mariner deu fugir fins a proa. e deu se metre de lats dela cadena. e silo senyor hi passa: ell li deu fugir dela altra part. e silo senyor lo encalça delaltra part: pot sen defēdre lo mariner leuant ne testimonis: com lo sēyor la encalçat. que elsenyor no deu passar la cadena.

Mariner qui exira enterra c. clxvi.

EAcara mariner es tengut de no exir en terra ne anar sens paraula del notxer o del scriua. saluant lo manamēt del senyor: q̄ enla nau haia res afer

mariner qui emblara clxvij

EAcara mariner qui emblara roba o exarcia o hauer: qui sia enla nau: deu perdra son loguer e la roba: q̄ haura enla nau. E lo senyor lo pot pendre e metre en vn cep e tenir pres: mentre sia en aquell viatge. e puys lil vol metre en poder dela senyoria: pot ho fer.

Mariner qui gitara vianda acordadament. c. clxvij.

EAcara mariner qui gitara vianda o vi: ço es acordadament: deu

pdze lo loguer e la roba que baura enla nau/e ſtar a merce del ſenyor dela na.

Pena de mariñr: qui ix de nau ſens licencia. c. clxviij

SEgons que en vn capitol qui de ſus es dit : mariner no deu exir de nau ſens paraula e ſens volũtat del ſenyor dela nau o del notxer o del ſcriua o de aquell: qui romãdra enla nau:qui bau/ra loch de comandament: e al capitol q̃ ia dſus es dit:no eſclareix ne certifica:a/quell mariner de que es tengut e de q̃ no qui ſẽs paraula exira de nau o de leny. e perço que entre los ſenyors deles naus o dels lenys/ e los mariners qui ab ells ſeran e exiran: no puſca bauer algun cõ traſt:los noſtros antichs anteceſſors eſ clarexen aqueſt capitol de mariners qui ſens paraula ſen iran dela nau o del leny e ſens voluntat del ſenyor/o de aquell:q̃ tendra loch de comandament: enaxi. ma riner qui fara o cometra:ço que dſus eſ dit:es tengut:que ſi aquella nau o lẽy de on peraytal rao cõ dſus es dita:exira o ſera exit:pendra dan per cauſa:coz ell ne ſera exit:ell es tengut de eſmenar tot aq̃ll dan: que aquella nau oaquell leny bau ra pres per culpa daquell o daquells q̃ axi ſeran exits. E ſi aquells mariñrs no ban:deque puſcan eſmenar e retre aquell dan: que aquella nau o aquell leny bau ra pres per culpa dells:a aquell:dequi ſe ra:ells deuen eſſer preſos e meſos empre ſo en poder dela ſenyoria e ſtar tant:tro que ells baien fatiſſet a aquell:de qui a/quella nau o aquell leny ſera:tot lo dan que per culpa dells ſera fet/ o que ſen lie auenguts ab ell. E ſi los dits manneiſ exiran en terra en algũs lochs: on lo ſe/yor dela nau o del lẽy ſera per recaptar ſõ nolit o per nolieiar ſa nau o ſon lẽy o p qualque rao lo ſenyor dela nau ſera en/terra:e ſi per aquell exir quels mariners faran en terra/ e ſens paraula del ſenyor o daquell: que ell baura raquit en ſõ loc hi exiran:ſi lo ſenyor dela nau ne perdra nolit/on ſoſtendra algun dan : aquells mariners li ſon tenguts detot aquell no lit a retre e aquell dan eſmenar : que per culpa dells baura ſoſtengut o perdut E ſi ells no bauran de que retre/ ne de q̃ puſ can eſmenar:deu ne eſſer fet: axicom dſuſ es dit. E fon fet perço aq̃ſt capitol: car molt mariner cuyda valer tant: que li es ſemblant: quel ſenyor dela nau nel not/xer ne hom qui enla nau ſia:no baia ne valega tant com ell. e noli es ſemblant que res que ell faça:puſca tornar a dan Perque tot mariner ſe deu guardar: cõ exira de nau e com no perço quela pena que dſus es dita:noli puſca venir dſus

de marier q̃s deſpulla. clxx

QAcara mariner nos deu deſpullar ſino es en port exiuernador. E ſi ho fa: p quaſcuna vegada deu eſſer ſurt en mar abla veta del morgonal per tres vegades. e de tres vegades auant deu p dze lo loguer e la roba: que ha enla nau

Mariner nos deu partir del leny: pus comença a carregar. c. clxxi

QAcara mariner es tẽgut: que noſ parteſca del leny : pus comença a carregar en loch perillos mẽys de volũ/tat del ſenyor o notxer. E ſi u fa es tẽgut de eſmenar tot dan quela nau ol leny ſo ſtendra per culpa dell.

De mariner qui ven ses armes. c. clxxiij.

EAcara lo mariner no pot vendre ses armes: entro que haia fet lo viatge. E sino fa: deu star a merce del senyor dela nau o del leny.

Mariner no deu traure res de nau sens licencia. c. clxxiij

EAcara mariner no pot res traure denau: sinou mostra al guardia o al scriua o al notrer. E siu fa: deu li esser demanat per ladronici.

Mariner no deu dormir ē terra. c. clxxiij

EAcara mariner no deu dormir sēs paraula del senyor dela nau en terra. E si bo fa: es perur.

Mariner deu donar exarcia dauant nau e ormeiar. c. clxxv

EAcara mariner es tēgut e deu donar exarcia dauant la nau e ormeiar: oy sia lo notxer o noy sia. Mas nō gosa leuar: que desormeig: si non ha comandament.

De barquer. c. clxxvi

EAcara es tēgut mariner: si es barquer: de posar tots los homens ē terra/e ques descalç. E si nou fa/o nou vol fer: deu pagar tota messio: que hom ne faça.

Mariner deu anar a moli. c. clxxvij

EAcara es tengut mariñ: que si lo senyor o lescriua dela nau lo volra trametre a moli: quey deu anar. E es tē gut de fer tots seruicis: que pertangan ala nau.

Deles armes de mariner. c. clxxviij.

EAcara es tengut lo mariner de metre les armes: que haura conuengudes al senyor dela nau. E sino les hi met: lo senyor les pot comprar sobre sō loguer sens voluntat del mariner. e lescriua deu hi esser.

Mariner no deu derenclir la nau. c. clxxviij

EAls mariners no deuen derenclir la nau part lo temps: que hā star en aquell viatge. e enaxicom la nau olēy guāyara del noli: e mariñrs crexer de lurs loguers.

Mariñrs deuen dessorrar e sorrar/carregar e descarregar. c. clxxx

MAriners son tenguts de dessorrar e de sorrar la on la nau comença/ra lo viatge/e de stibar la roba e los hauers/e de carregar abla barca o ab barques dela nau o del leny. E puys la on la nau fara port per rao de descarregar lauer dels mercaders cares e lurs armes e sorrar la nau e dessorrar e carregar e stibar: de qualsque hauers sia noliejat. E si descarregara la dita nau: la on los marinere deian esser escapols: no siē tengutz de descarregar ne de sorrar/ mas delanau a ormeiar a comandamēt del senyor e tirar entenes e timons en terra/e fer destre en terra e en mar. e puys no sien tengutz a nau fet aquest seruey damunt dit.

Mariners deuen tirar leny c. clxxxi.

EAcara es tengut mariner: que si l

ſenyor del leny lo vol traure en terra o en fou: que no ſen deu partir: troquel lēy ſia en terra o en fou. E ſinol vol tirar ni metre en fou: queli deu aiudar aormeiar. E ſinou fa: deu pagar tota meſſio: que per culpa dell ſera feta.

De mariner trames per lo ſenyor: ſi es pres. c. clxxxij.

SI algun mariner quel ſenyor dela nau tramet enalgū loch: ell hi deu anar. e ſi es pres/ on ha algun damnatge: lo ſenyor lin es tengut. eſi es pres: lo deu rembre. Empero ſaluāt: que nol trameta luny mes de mija milla dela nau/ eq̄ ſia en loch menys dubtant. E ſi es pris de coſſaris per forca lo mariner: deu hauer ſon loguer axi be com ſi hauia fet ſō viatge. Encara es tengut lo marmer de fer tot comandament de tot home: quel ſenyor dela nau o del lēy meta en ſon loc ſi ell roman del viatge.

De nau logada a ſcar e aq̄ ſon tenguts los marines. c. clxxxiij

SEnyor de nau o de leny ſi loga a ſcar a algun hom: aço que haura moſtrat al logader: allo li haura a donar per couinent. E ſil logater es trafegador: e los marmers ſe acorden ab ell e aquell nols pot pagar: ell nes tengut. guart ſe lo ſenyor del lēy: a quil haura logat. E ſilo ſenyor del leny nolueia lo leny a ſcar a algū mercader: e lo ſenyor ſes deſexit dela meſſio: e aquell qui haura nolueiat la fa: enaxi es tengut lo marmer a aquell: quil leny haura nolieiat propria/ment: com ſi era ſenyor. que ſenyor ſera: pus ell dara lo loguer alſenyor e als marmers/ e fara les meſſions. E ſilo mariner hauia alguna conuinença ab lo ſenyor del lēy de altre viatge de anar e de tornar: lo marmer nolun es tēgut. E perço fon fet aqueſt capitol: car molt bon hoz ira per mariñr: e ſera mercader e honrat hom: e vendra algun hom: qui ſera vila e haura diners: e lo bon hom no volra nauegar ab ell. e per aqueſta rao lo ſenyor del leny ſes deſexit del mariner/ e lo mariner dell: pus haura nolieiat lo leny aſcar. Lo leny cō ſera nolieiat a ſcar: totſ los homens qui hauien a ſeruir al ſenyor: deuen ſerun al nolieiador per aquell capmeteix. E ſi res ſe pert per temps: q̄ nou puſcan recobrar: lo nolieiador quil leny haura nolieiat: nolin es tengut deſ mas ques aiudara de aço que enlo leny ſera: ſi pot. E ſi cōpra res: que ops ſia al lēy: al cap del viatge ho pot recobrar: ſia exarcia o vianda: queli ſobre. que el ſenyor del leny no li es tengut de res a cō prar ſino allo: que moſtrat li haura.

Depatro qui promet de leuar: ço que no poza. c. clxxxiij

SEnyor de nau o deleny qui promeſtra a mercaders de leuar quantitat de roba o quitalades: e no poza: lo ſenyor dela nau es tengut de donar als mercaders leny: qui valegua tant o mes q̄l ſeu: e ſi coſta mes de nolit: deu ho ell pagar. E aço es a alt dels mercaders: ſi u pendran o no. e lo ſenyor dela nau es mſter: ques auenga ablos mercaders: aço que promes los haura. E fon fet aq̄ſt capitol: car molt ſenyor de nau fa de paraula la ſua nau o lēy maior lo terç o lo quuart: que no ſera.

De allometeix. c. clxxxv.

Senyor denau o de leny qui nolieia ra la sua nau als mercaders: epzo metrals de leuar mis roba: que no poza lo senyor dela nau es tengut als merca/ ders: axicō enlo capitol desus es dit. e los mercaders deuen abatre del preu: que em pres haurā ablo senyor dela nau dela ro ba: que leuara multiplicant a aquella q̄ leuar no poza. E fon fet aquest capitol per aquella rao: ques cōte en aquell ca pitol: que desus es dit.

De roba quis gastara so/ bre cuberta. c. dxxxvi.

Senyor denau qui nolieiara la sua nau a mercaders a scar o aquinta lades: si lo senyor dela nau mitra o pozta ra roba sobre cuberta menys de sabuda e de voluntat dels mercaders: si aquella roba que sobre cuberta sera mesa e pozta da sens voluntat e sens sabuda dels mir caders: se perdra os gastara: iatsia aço: que sia scrita en cartolari: los dits mer/ caders nosō tenguts enla roba: que so bre cuberta sera: de fer esmena a aquella roba: que per aytal rao sera perduda o gastada. mas lo senyor dela nau sia ten gut de retre e de donar tota aquella roba q̄ per la rao desusdita sera perduda o ga stada o lo valent de aquella al mercader de q̄ sera. E si lo senyor dela nau no hau ra de que pagar: deu sen vendre la nau q̄ personer ni prestador nealgun altre noy poden cōtrastar ne deuē per neguna rao saluant los mariners per lurs loguers. e si la nau no bastaua: e lo senyor dela nau hauia bens en altre loch: deuen sen ven dre tants: entro quel mercader sia ente/ grat. Mas los p̄soners no sien tengut s ino tansolament daço: que la part val ra: que haurā enla nau. Empero si el mir cader de qui la roba sera: haura dit o em pres ablo seyor dela nau: que sol que ell li leu aquella roba: meta la en qualque loch ell se volra: e aço q̄ sia scrit en cap/ breu oab testimonis: abque los testimo nis no sien tenguts ne prenguen loguer dela nau: mas lo cartolari deu esser tota via cregut: e si lo seyor dela nau leuara la roba sots aquella condicio o empzessio e aquella roba se perdra os gastara: ella deu esser perduda a aquell: de qui sera: q̄ lo senyor dla nau nels mercaders q̄ dis la nau seran: no son tenguts de fer algu na esmena a aquell mercader: qui la sua roba haura mesa enla nau per la condi/ cio o empzessio: que desus es dita: mas aquell mercader es tengut al senyor dela nau de pagar lo nolit: que ab ell haura empzes/ e totes les aueries: que per aq̄l la roba seran fetes. E aquest capitol fō fet perço: car senyor de nau o de leny no deu leuar res sobre cuberta sino tansola ment la exarcia e sa companya: que haia ops a serney e necessari dela nau.

De roba mesa fraudulosa mēt q̄ deu esser della encas de gut dxxxvij

Mercader o mercaders qui nolie/ iaran quantitat de roba a algun senyor de nau o de leny: e aquella quanti tat de roba sera nolieiada ab carta o ab testimonis o en forma de cartolari: façā compte que aquella quantitat de roba q̄ nolieiada sera: segōs la forma que desus es dita: que sien mil quintars: q̄ ai po dem fer compte de mil quintars com de. c o de mes o de menys: lo senyor dela nau li es tengut de leuar aquella quātitat de roba: que nolieiada haura: e si leuar no

la pot: es ne tengut e obligat a aquells mercaders: qui nolieiada la hauran: tot enaxi coz en vn capitol ia dessus dit es e esclarit e certificat. Esil mercader o los mercaders hauran nolieiat alsenyor dela nau o del leny mil quintars: e ells ne metran mil e cinch cents o mil e dos cents quintars o mes o menys: e si ablo seny/or dela nau odel leny nou haurā empres ne enla carta sera contengut/ne enlo cartolari dela nau o del leny sera scrit/ e los testimonis no hauran oit sino tansola/ment de mil quintars: si aquella nau o aquell leny gitara/o livendra altre cas de vētura: silo senyor dela nau poza prouar o mostrar: que aquells mercaders haien mesa mīs roba enla nau o enlo leny: que aell no haurien nolieiada: ne enlo cartolari sera scrita: sila nau gitara o sostēdra algun dan per rao deaquella roba: que ē ginyosament o fraudulosament sera me/sa enla nau o enlo leny: aquell mercader o mercaders q̄ axi enginyosamēt o fraudulosament hi hauran mesa aquella roba: com dessus es dit: son tenguts deretre a aquells mercaders: de qui aquella ro/ba sera gitada/o lo preu daq̄lla e al senyor dela nau o del leny tot lo dan: que p culpa dells haura sostēgut. Es si la roba aquella de aquells mercaders qui aytal cosa com dessus es dita feta hauran e començada: no bastara a esmena a fer a aquells mercaders: de qui la roba sera: q̄ sera gitada/e encara al dan a restituir: q̄ lo senyor dela nau ne haura sostengut: e aquells mercaders hauran altres bens en algun loch: aquells bens deuen esser venuts per fer esmena a aquells mercaders: dequi aquella roba sera: que sera gitada/ e per esmena a fer al sēyor dela nau o del leny de tot lo dan: que p culpa dells haura sostengut. Esilos bens daquells mercaders qui aytal cosa haurā feta: cō dessus es dita: no bastaran a esmena afer a aquells mercaders de aquella roba: q̄ gitada sera/e encara a restituir lo dan q̄ lo senyor dela nau o del leny ne haura sostengut: si ells son aconseguits: deuen esser presos e mesos enpoder dela senyo/ria/e star hi tant tro: que ells haien satisfet a aquells mercaders/e al senyor dela nau o del leny de tot lo dā: que per culpa dells hauran pres o sostengut. Es sia a alt daquells mercaders e del senyor: qui aquell dan haura sostengut p culpa daquells: qui aytal cosa coz dessus es dita hauran feta: de fer demanda contra ells: tot enaxi cō aquells: qui enginyosamēt ab semblança de amistat portan algu a iuy de mort. Es si perventura la nau o lo leny no gitaua / nen sostendra dan algu lo senyor dela nau odel leny: e trobara al descarregar aq̄lla roba: que aquells no/lieiada no hauran: sia en son alt: q̄ la meta en poder dela senyoria: on sera. Es sila met en poder dela sēyoria: deu esser axi p/tida: que lo terç deaquella roba deu esser del senyor dela nau o del leny. e los personers deuē hi hauer en aquell terç la part lur: segons la part que hauran enla nau o enlo leny. e laltre terç deu esser dela senyoria. e laltre terç deu esser donat p amor de deu a catius a traure. Es silo senyor de la nau o del leny volra fer gracia a aq̄lls mercaders: dequi aquella roba sera: que nola meta en poder dela senyoria: sia en alt del senyor dela nau o del leny: depēdre quin nolit se volra: segōs que en vn capitol ia dessus es dit. Perque tot mercader se deu guardar: que no meta roba en

nau ne en leny: si donchs no la hauia no
lieiada. perço que la condicio que dessus
es dita: noli pusca dessus esser posada.

De adob ede exarcia neces
saria a nau nolieiada a scar. c. clxxxviij

Nau o leny que sia nolieiada ascar
p mercaders: deu seguir lo viatge
segons que enla carta sera contengut. e
si per ventura la nau ol leny staua tãt en
lo viatge: que li sia mester donar lats/ o
q̃ haia mester mes de exarcia: que la sua
sia consumada tota o partida: lo senyor
dela nau no es tengut de donar lats/ ne
de refrescar exarcia: pus complidament
haia fet complimẽt de exarcia o de adob
e lo dit senyor dela nau stant enlo viatge
no deu res fer: pus no haura fallit daço
que haura promes als mercaders. axicõ
de exarcia o de adob. com ia haia fet cõ
plimẽt lo dit senyor. E si algunes coses
axicor exarcia o altres coses necessaries
hi haura mester: e los mercaders ho vo
len comprar: ells ho podẽ fer: e puys fer
lo viatge los mercaders poden cobrar
aquells coses: les quals seran enla nau
o enlo leny per ells comprades. e lo sen
yor dela nau o del leny noles pot retenir

Del temps que stara mes
la nau nolieiada a scar. c. clxxxviij.

Si nau o leny es nolieiada a scar
a temps sabut: si los mercaders la
tenen stant en aql viatge passat lo tẽps
los dits mercaders deuẽ donar per aql
la rao ala nau o al leny del temps: quela
tendran mes. E si volien comẽçar altre
viatge: los mercaders se deuen posar ab
lo senyor dela nau o del leny

De nau nolieiada a quita/
rades si li fall exarcia. c. clxxxx

Nau o leny qui sia nolteiat a quin
tarades: sili fall exarcia axicom ar
bres o ancores o timons: lo senyor ne
deu cõprar: si ve en loch: on ne pusca cõ
prar a preu cominal. ço es a saber: que
es tẽgut de dar lo dit senyor dela nau fins
a dos preus: que enla terra de on ell par
ti costaua. E si perlo dit preu nõ podia
hauer: ço es a saber per dos tants que ẽ
la sua terra valia: non es tengut de com/
prar. E sin cõpra: e costa mes dels dits
dos preus: los dits mercaders deuen pa
gar del lur lo sobrepus per sou e p liura
o per besant de tota la roba. E si cas es
que ans que haien comprada la dita ex
arcia hauiẽ tallada en tena per fer timo
o timoneis/ o altre lenyam necessari ala
nau per falta de exarcia: los mercaders
son tenguts de pagar la dita antena. elo
senyor dela nau deu comprar altra ante/
na en esmena de aquella.

De nau qui no pora fer lo
viatge emps p empatx de senyoria. cxci

Si nau o leny per alguna cõdicio
sera empatxat de senyoria: e no go
sana anar: la on lo viatge sera leuat: elo
senyor dela nau trobara ab los merca/
ders altre loch per fer port: si lo dit loch e
ra pus luny quel loch onlo empatxamẽt
era: on volien anar: de. cl. milles: los ma
rmers deuen seguir lo dit viatge menys
de iunta a lur loguer. Empo sila nau cre
xia del nolit p les dites. cl. milles: quels
marines fossen crescuts de lur loguer p
aquella manera: que la nau se crexera de
nolit. E sila nau no creix del nolit: ne axi

los dits mariners de lur loguer. Enca/ra mes si la nau per lo dit empatrament haura a romandre en vn loch e descarregar: segons que la nau guanyara de no/lit: los mariners guãyaran de lur loguer en aquella forma materia.

Si la nau per empatr de sẽyoria no carregara e ira ẽaltra part. cxcij

SI mercaders nolieiaran nau o lẽy per anar carregar en algun loch: e quant ells seran aqui iunts ablanau o ablo leny: on deuian carregar: aqui haura empatramẽt de senyoria: que negu no gosa carregar ne res traure de la terra: sil mercaders el senyor d'la nau sabran altr loch on no haia empatramẽt de senyoria on ells poguessen carregar: sil senyor de/la nau e los mercaders sen auenen: lo sẽyor hi pot anar: que marmer no li pot contrastar: segons que enlo capitol de/sus dit es contengut. E si los mercaders no faran iũta de nolit al senyor de la nau lo senyor de la nau no es tengut de fer iũ/ta als mariners de lurs loguers. E com ells seran iunts en aq̃ll loch on ells hauran fe: que poguessen carregar/o abans que los mercaders fossen espatrats o la nau fos carregada tota o partida: vendra aqui lo dit empatrament: axicom de sus es dit: e los mercaders no pozan acabar: que ells puguen traure de aquell loc aquelles mercaderies: que ells compra des hauran/ne encara algunes altres: q ells volguessen comprar: e lo senyor de la nau congoxara als mercaders: que ells quel espatren: e lo senyor de la nau veura e conexera: que ells nol poden espatrar per rao del empatrament: que aqui sera: e lo senyor de la nau demanara als mercaders lo nolit e la messio: que ell fara: o q̃l espatren: los mercaders no son tenguts al senyor de la nau de pagar lo nolit tot ne partida. perço car no es lur culpa. q̃l empatramẽt es de senyoria. car a empat rament de deu ne de senyoria no pot algu res dir ne contrastar. E si los mariners demanaran lo loguer al senyor de la nau: nols es tengut del loguer a donar: pusq̃ ell no guanya lo nolit. iatsia aço que los mariners hi haien molt maltret hagut: encara niba mes lo senyor de la nau mes que ells ells. qui psuma simeteix e la nau eha fer messio. Mas los mercaders sõ tẽguts de pagar al senyor de la nau la mytat de tota la messio: que ell haura feta. e sien cregut per son sagrament. e los mercaders li son tenguts de donar lay mẽys de tot contrast. e res als noli si en tengut donar: sino axicom dessus es dit. si dõch ells noli volẽ fer alguna gracia per rao del treball: quel senyor de la nau haura so stengut. Empero si com los mercaders nolieare la nau: lo senyor d'la nau e los mercaders sabien ia aquell empatramẽt ans que la nau se nolieias: e perço com ells seran voluntaris de anar a guanyar e cuydaran acabar: que ells hi pusquen carregar abseruey: que ells facen ala senyoria: e quant seran en aquell loch: que entre ells sera empres: on ells deuien carregar: e per neguna rao no pozã acabar quey puguen carregar/ne res traure da/quell loch: los mercaders no son tẽguts de res a donar al senyor de la nau d'la mis sio: q̃ feta haura: ne de esmena a fer dels dans ne dels destrichs: quel senyor de la nau ne haura sostenguts. perço com lo senyor de la nau sabia aytambe aquell ẽ patramentmetex com los mercaders. ep

bij minor fol. Tenuerit. li. si merces. ff. locati & hic mag. Senensis

Conductores nauis non debent prestare detentionem principis. nec casũ fortuitũ seu uim maiorem - Bort. in. l. finem. ff. in quibus. ff. Locati. Sed ex aliquitate non excipiuntur ^ venit. q. in totum defecit mercator ff. liberali. Bar. A. Lupus

aquesta rao los mercaders no li son tē/
guts de pagar nolit ne messions ne dan
quel senyor dela nau ne hagues fet o so/
stengut. Mas empero si los mercaders
sabien aquell empatrament abans: que
ells nolieiassen la nau: el senyor dela nau
nou sabes: si lo senyor dela nau pot pro
uar e metre en veritat: quels mercaders
sabien aquell empatramēt: ans que ells
nolieiassen la nau: los mercaders son tē
guts de donar e de pagar al senyor dela
nau tot lo nolit: que entre ells sera empś
e tota la messio: quel senyor dela nau ne
haura feta. elo senyor delanau es tengut
als mariners depagar tot lo loguer: que
ell promes los hauia axibe: com si haui
en fet tot lo seruey de tot lo viatge: abql
senyor dela nau haia tot son nolit. Em/
pero qualque pati quel senyor dela nau
fara ablos mercaders: aquell pati deuē
esser los marniers. ¶ E encara mes si lo
senyor dela nau sabia aql empatrament
ans que ell nolieias la nau aaquells mr
caders: e los mercaders nou sabien: si los
mercaders loy podē prouar e en veritat
metre: lo senyor dela nau es tēgut als mr
caders de retre e de donar tot lo dā, e tot
lo greuge, e tota la messio e tot lo interes
quels mercaders ne hauran sostēgut p
culpa del senyor dela nau: qui sabia lem
patrament: e nols ho hauia dit ni demo
strat. Encara es tēgut lo seyor dela nau
de pagar als marinrs tot lo loguer: que
ell pmes los hauia: si donchs los dits
marniers no sabien ia aql empatramēt
ans que ablo senyor se acordassen. E si
los mariners sabien aquell empatramēt
lo senyor dela nau nols es tēgut de res a
donar ne de pagar lur loguer. E tot ço
que dessus es dit: deu esser menys de frau
e de tot engan.

Patro qui nolieiara a scar com es tengut als mariners. c. cciij.

Senyor de nau o de leny qui haura
logat lo leny a scar a algun hom
lo senyor dela nau se guart: a qui nolie/
iara. quesi aquell no pot pagar: sos ma
riners perdrien lur loguer. que vn bara
ter evn trafeguer setroba pus tost ab vn
altre: que no fa ab vn hon home. quelo
senyor del leny hi pogra trobar trafechs:
que nolieiaria son leny a algun home: e
puys metriay trafech: que quant lo ma/
riner hauria seruit son tēps poch o molt
ell faria amagar aquell o fugir: e lo mari
ner perdria son temps: perlo senyor dela
nau qui sera endeutat per lo leny. Sia
peraquell qui fugira o morra: lo leny sia
tengut de pagar los marniers: axicō ells
ho hauran seruit. elo leny es en aquella
forma dels mariñrs: si hō no troba bēs
del sobredit logater: qui sia fugit o mort
o amagat. E si tant sera: quel senyor de
la nau o del leny hagues fet per trafech:
a aquell hom quey hagues prestat o no
mēys que no degues: o que morus: lo sē
yor dela nau o aquell qui la nau mena/
ra: deu pagar lo marner. que lo mariner
no pert sō loguer p fugidor ne p trafega
dor ne p prestador ne p mort de senyor.

Cō patro deu anar enlo vi atge sino per certs casos. c. cciij.

Senyor de nau o de leny qui ha no
lieiada la sua nau o leny a merca
ders o a altres: nos pot abstraure de a/
nar alviatge en persona: si donchs nou
empzen al començament: com nolieiara
la nau als mercaders. E si roman delvi

atge menys de voluntat dels mercaders ell es tengut de esmenar e de restituir tot lo dan: quels dits mercaders sostendrā en aquell viatge:lo qual ells hauran sostengut per culpa del senyor: qui romas sera. E si lo senyor dela nau roman del viatge ab voluntat dels mercaders: nols es tengut dalgun dan: q̄ ells sostinguessen. Mas ell los es tengut de metre vn home enla nau en loch dell:qui sia tēgut als dits mercaders a totes les conuinēces:que ell los era obligat. E aquell sēyor qui ell hi metra : sia a coneguda del notxer. E lo notxer sia tengut als mercaders perlo sagrament que fet ha:de dir veritat:ia aquell hom si sera sufficient de tenir loch de senyor. E si sufficient noy sia lo senyor dela nau los es tēgut de metrē hi altre:q̄ sia sufficient en loch dell. Empero senyor de nau se pot abstraure de anar en lo viatge per quatre coses . ço es per malaltia / e per pendre muller / e per anar en romiatge: ab quē hagues fet vot abans que nolieias la nau o lo lēy / o per empatrament de senyoria. e quascuna daquestes coses desusdites que sia menys de frau. E gēs per totes aquestes raōs desusdites no sia escusat: que no haia a metre vn home:axicom desus es dit. E aquest capitol fo fet perço: car molt mercader nolieia la sua roba a aquell senyor de nau per amistat:que haura ab ell o per gran bondat:que hom lin haura dita:e si l mercader sabia:quel senyor dela nau de gues romādre del viatge: ell noli hague ra nolieiada lasua roba ne mesa ēla nau si ell li fes tornar mes: que noli deu dar de nolit.

De nau que per fortuna o o altre accidēt ha a ferir en terra. c. cxcv

NAu o leny qui haia a ferir enterra per fortuna de mal tēps / o per qual seuol altre cas se sia:lo senyor delanau o leny deu dir e manifestar en aq̄ll punt e ē aquella hora als mercaders enoida del scriua e del notxer e dels mariners: senyors nons podem ascondir que no haiā a ferir en terra:e yo diria enari: q̄ la nau anas sobre los hauers / e los hauers sobre la nau. Si los mercaders ho atorgan tots o la maior partida: e si la nau neva en terra es romp / o pren algun dā aquella nau o leny a qui aquest cas o a questa ventura sera esdeuenguda:deu ester preat e posat preu:quant valia abās que la dita nau o leny ne vēgues ē terra: ētre los mercaders: de qui la roba ha: q̄s sera saluada: e lo senyor dela nau o leny si entre ells se porā auenir. sino deu esser mes aquell contrast:qui entre ells sera per rao del preament dela nau o del leny: a q̄ aytal cas com desus es dit: sera esdeuengut:en poder de dos bons homens qui sien o sapien be dela art dela mar. e qual seuol cosa que a aquells ne sera vista per be / e ells ne diran: allon deu esser seguit. E si la nau ol lēy se romprа:lo hauer qui saluat sera: deu donar al senyor dela nau o del leny tot aquell preu : q̄ entre ells ha auengut / o aquell que aquells dos bōs homēs en poder de qui sera mes:ne hauran dit / on dirā. Empero tota la exarcia e tot ço ques saluara dela nau o leny: a qui aytal cas sera esdeuengut:deu esser pagada e mesa en preu. e aquell preu deu esser leuat del preu de aquella nau o leny : qui trencat sera. ço es del preu que entre los mercaders de qui lauer saluat sera: el senyor dela nau o leny sera empres: o tot en axicom aquells dos bons homens ho

hauran dit. E lo senyor dela nau deu la rebre en aquell preu: que dla nau deu ha uer. E si ell pendre no lay volra: sia me/ sa al encant: e qui mes hi dira: aquell la haia. Empero tota via deu hauer lo sen yor dela nau aquell preu: qui posat sera ala nau. E si peruentura la nau o leny nos rompra: mas ques consentira o pē dra algun dan: lo senyor dela nau o del leny es tengut de metre part en aquell cō sentiment o en aquell dan: que la nau ol leny haura pres: per tot aquell preu: que la nau o leny sera preat: per sou e per liu ra axicom lauer: qui saluat sera een tota la messio que costara aqll consentiamēt o aquell dan: que la nau o lēy haura ps Empero si lo senyor dela nau dira: que la nau vaia sobre los hauers: ques sal/ uaran: e los mercaders loy atorgaran: e lo sēyor dela nau no agermanara lanau a b lauer: si la nau ne va en terra: e pren algun dan: tot lo dan que la nau pēdra li deu esmenar aquell hauer: ques salua/ ra. quel senyor delanau noy es tengut de res a metre. perço car la nau nos sera a germanada ab lauer e perço car los mēr caders loy hauran atorgat. E sila nau se rompra: aço no cal dir ni recapitular. perço car ia es enlo capitol desus dit es clarit e certificat. Empero si los merca ders dien e manifesten al senyor dla nau quels hauers perduts facen a aquells: qui restauraran: e lo senyor dela nau els mercaders ho atorgan tots o la maior partida: lauer perdut deu esser cōptat so/ bre lauer restaurat per sou e per liura. e lo senyor dela nau es hi tengut de metre tot lo preu: que haura hagut en esmena dela nau: al hauer perdut: axicor fara lauer re staurat per sou e per liura. E si peruen tura enla nau no hauia mercader algu: lo senyor deu epot esser mercader enaqll cas e en aquella sao. e aço que fara: qu faça ab consell del notxer e del scriua e dls mariners. e silo senyor dela nau fa axi a/ ço: deu esser axi tengut p ferm: com si totz los mercaders hi eren / o axicom si tota la roba era sua.

De nau carregada quinva en terra. c. clxxxvi.

SI algun senyor denau o leny hau ra carregada la sua nau ol seu lēy de roba de mercaders per anar descarre/ gar en algun loch: lo qual loch sera ia empres entre ell e los mercaders: de qui aquella roba sera: e anant en aquell viat ge vendra li cas de ventura: quen ira en terra: e sila nau o lo leny se rompra/ o pē dra algun dan: deu li esser feta esmena: se gons que entre ell e los mercaders sera empres: abans que la nau o leny vaia ē terra. E si l senyor dela nau o leny dema/ na lo nolit: deu li esser donat: si quātitat de roba si haura saluada. esi res no si sal uara: negu noli es tengut de nolit a pa / gar: pusque axi sera que tota laroba se / ra perduda. E si quantitat de roba si sal ua: e ell demana lo nolit axi dela roba p/ duda coz dela saluada: deu li esser pagat segons quela roba haura portada. e ell es tēgut de aiudar a esmenar aquella ro ba: que sera perduda per tot aytant: coz ell haura rebut de nolit per sou e per liu/ ra: axicoz fara la roba: que sera saluada E si lo senyor dela nau no demanara no lit: sino dela roba: que sera saluada ne ell ne pendra: ell no es tengut de aiudar aes menar aquella roba: que sera perduda: pusque nolit algu nō haura pres ne ba

gut res. çoes aentendre perlo nolit. E si peruentura entre lo senyor dela nau o leny e los mercaders no haura conuinēça ne empzessio alguna: com la nau oley ne va en terra: sila nau o leny romp o pn dan: los mercaders noli son tenguts de esmena afer: pus alguna conuinença ne empzessio no sera feta entre ells. si doncs los mercaders noli volrā fer alguna gra cia. Mas son li tenguts de pagar lo no lit dela roba: que sera restaurada: per ay tant com ell portada la haura. E si per ventura entre lo senyor dela nau o leny e los mercaders haura conuinença o em pzessio alguna: los mercaders li son ten guts de esmena a fer: segons que la con uinença o empzessio sera feta entre ells e lo senyor dela nau o leny. e pot e deu rete nir de aquella roba dels mercaders tāta fins que li sia ben bastant a aquella es / mena: a q̄ los mercaders li seran tēguts de fer / e encara a molt mes. perço que ell nols haia anar derrere per lo seu meteix. e aço noli pot algu ne deu cōtrastar. El senyor dela nau o leny no es tengut depē dre fiança ne penyora de altra roba sino daquella meteixa: que ell se hauia porta da: si ell nos vol. ne senyoria ne algu al tre no lon deu forçar ne pot si ell nos vol

Del descarregar part ab bonança / e part ab fortuna. c. clxxxvij

SI alguna nau vendra a descarre / gar en algun loch: e vendra ab bo nança o ab fortuna: sila nau o leny ven / dra ab bonança: e descarregara aq̄ll iorn vna quantitat dela roba a bon mercat: e la nit o al iorn metras temporal: e enlo sendema costaran de descarregar mes la meytat o les dues parts: q̄ no fabia lo iorn: que ell comença adescarregar: aq̄ll s mercaders de qui sera aquella roba que sera descarregada a bon mercat: no son tenguts de res esmenar aaquells merca ders: dequi sera la roba: ques descarrega ra a caresti a. si doncbs entre ells no era feta conuinença: com començaren a des / carregar: que la vna roba aiudas ala al tra: si mes costaua de descarregar. perço com perventura se esdeue aquasçu de pē dre mercat o caresti a. Encara mes si cō la nau oley haura descarregada vna quā titat dela roba: que haura portada: se mi tra temporal tangran: que la roba que sera romasa a descarregar: se perdra: aq̄l la roba que sera descarregada ia: no es tēguda de res esmenar a aquella que ha perduda. si doncbs entre los mercaders de qui aquella roba sera: no era empzes que la vna roba fes aiuda alaltra. E si mercader noy haura algu enla nau: e lo senyor dela nau o leny agermanara la v na roba ab laltra: deu esser axi tengut p ferm: com si tots los mercaders hi eren oaxi com si tota la roba era sua. que sua es: pusque la te en comanda. E sila nau o leny se perdra / o pendra algun dan: el senyor dela nau o leny e los mercaders agermanaran lauer ab la nau o leny: e la nau oleny ab lauer se perdra: aquella ro ba ques saluara: deu aiudar a esmīnar la nau o leny: segons que les auinences se ran entre ells empreses. E si empzesio ne conuinences noy haura alguna: qui per dut haura: per perdut se haura anar. Si enla nau o ley no haura mercader algu: el seyor dl'anau agermanara la nau oley ab lauer ab consell de tot lo comīal dela nau o dela maior ptida: deu esser tengut axi per ferm: cō si tots los mercaders hi eren / o enaxi com si tota la roba era sua

que ſua es:puſque la te en comanda.em pero ſilo ſenyor dela nau o leny noufara ab cõſell detot lo cominal dela nau o dla maior partida: no deu hauer valor. pq̃ tot ſenyor de nau o lẽy ſe deu guardar cõ fara ſes faenes e cõ no. pço q̃ ço q̃ ell fa ra:q̃u faça en guiſa: q̃ ſia tengut p ferm

De roba banyada per cul/ pa de barquers. c. clxxxviij.

BArquers o iouens homens de ri/ bera qui carregaran o deſcarrega/ ran nau o leny:ells deuen carregar e deſ/ carregar be e diligentment. perço quela roba nos puſca banyar ne gaſtar ne per dre per culpa dells. Eſi roba ſe banyara os guaſtara os perdra ſens culpa dells ells no ſiẽ tenguts de alguna eſmena a fera aquells mercaders dequi aquella ro ba que banyada o guaſtada ſera o per duda puſque per culpa dells nos ſera bã yada o guaſtada o perduda. Encara mes ſi ells carregaran roba o deſcarre/ garan:e les manilles daquell fax o bala o farcell que ells carregaran odeſcarrega ran:los romãdran enles mãs: e ells mo ſtrar o prouar bo pozan: ſi aquell fax o bala o farcell o qualſeuulla roba queſia a qui les manilles ſeran fallides: ſe ban yara os guaſtara os perdra ells no ſon tenguts de alguna eſmena a fer a aquell de qui aquella roba ſera: a qui les manil les ſeran fallides. Empero ſi al carre/ gar o al deſcarregar ſe bãyara alguna ro ba os guaſtara os perdra per culpa dells ſon tenguts de tota aquella roba eſme/ nar a aquell: de qui ſera. e ſi ells no han de que la puguen eſmenar:lo barquer de qui la barca ſera: nes tengut:ſi ha algũs bes:de que ho puga fer. ſino deu eſſer ps

eſtar tant enla preſo:tro que haia ſatiſ/ fet a aquells mercaders: de qui aquella roba ſera:que p culpa dell o dels homẽs que ell haura meſos enla ſua barca/ o q̃ per ell hi ſeran: ſi ſera banyada o guaſta da o perduda. perço com ell pren aytan be bona part del guany:que aquells ho mens fan abla ſua barca:com ellſmeteſs e encara molt millor. ees rao: q̃ qui part vol hauer del guãy :que part dega hauer dela perdua. pq̃ tot barquer ſe guart es deu guadar:quins homens metra en la ſua barca e quins no. queſi aquells ho mens farã be lurs affers: ell ne haura la ſua part. e ſi los dits homens fan mal: tot tornara ſobre ell: qui ſera ſenyor. per ço com negu no fia res a aquells homẽs ſino tanſolamẽt a ell:qui es ſenyor. pço cor negu no ſab aquells homens qui ſe ran ne qui no. perque quaſcun barquer ſe guart es deu guardar:quins homens metra enla ſua barca e quins no/per car regar o per deſcarregar . perço que dan algu no lin pogues venir.

De barq̃r qui pẽdra a ſcar carregar o deſcarregar. c. clxxxviij

SJ algun barquer o ioue hom de ribera pendra alguna nau o leny a carregar o deſcarregar a ſcar o a preu ſabut:ells ſon tenguts de carregar o deſ/ carregar be e diligentment/ e cõ pus toſt pozan. Eſi ells aço faran be e diligent mẽt:axicom deſus es dit:los mercaders o lo ſenyor dela nau plos mercaders loſ ſon tenguts de pagar tot ço:que proms los hauran: be e planament: que en res nols deuen contraſtar. Eſi elis contraſt algu los hi metran: e los barquers e io uens homens deſuſdits ne hauran a fer meſſio on ſoſtendran dan algu:los dits

mercaders o lo senyor dela nau o leny p los mercaders son tēguts deretre e de donar tota aquella messio o dan odestrich que per culpa dells hauran sostenguda. e aço son tēguts de fer los sobredits mercaders o lo senyor dela nau o leny p ells sens tot contrast: si tots ells hauran fet lur seruey: axicom damūt es dit. Empo si los dits mercaders o lo sēyor delanau o leny ne pendran algun dan/ on haurā a fer alguna messio per culpa dels sobre/ dits barquers o iouens homens: perço car ells no hauran carregat o descarregt axicom promes hauran: tot aquell dan e aquell destrich e aquella messio que a/ quells mercaders o lo sēyor dela nau o del leny per ells hauran sostengut per culpa dels dits barquers o iouens homēs ells son tenguts de tot aquell dan o des/ trich o messio: que p culpa dells sera pēs e son tēguts: donar e retre a aquells mercaders o al senyor dela nau o leny pells tot dan e destrich e messio: que per culpa dells sera feta: sens tot contrast. Esi ells no han: de que puguen retre ne esmenar: e son aconseguits ells deuen esser presos e mesos en poder dela senyoria e star tāt enla preso: tro haiē satisfet a aquells mercaders oal senyor d'la nau o leny per ells de tot aquell dan: que hauran soffert per culpa dells/ o que sen sien auenguts ab ells o ab lo senyor dela nau o leny p ells non faça algun dan a aquell: qui primerament sera ormeiat. Esi dan lisa deu loli tot esmenar e restitur sens negun contrast. saluo empero: que si el lēy o la nau q apres deaquella entrara: venia ab fortuna de mal temps: que nos pogues ormeiar: e fabia algun damnatge ala dita nau: que primerament hi sera: no li sia tegut de esmenar tot lo dā: que en aquella hora o per aytal cas fet li haura. perço car no es sa culpa. Eaxi aquest dan ay tal qui per aytal rao sera fet deu esser mis e posat enconeguda debons homens/ e que sien e sapien dela art dela mar.

De naus ormeiades pri/ mer o derrer. c. cc.

NAu o leny qui primeramēt sera ormeiat en port o en plaia o encostera o en sparagol: tota nau e tot leny qui apres de aquella vendra: e aquella encara se deu ormeiar en guisa e en manera: q

De axometeix. c. cci.

NAu o leny qui primer sia ormeiat o en port o en plaia oen costera o en esparagol o en altre loch: si fara damnatge a aquella nau o a aquell leny: qui apres della sera vengut o entrat no sia tēgut de res esmenar del dan: que fet li haura. per aquesta rao: quesi ala nau que p mer sera ormeiada falra sa exarcia o nō haia mes quē puga donar sino aquella que dauant tendra/ eque haia fets tots sos enuits/ o que sia en loch: que nōpuga trobar de exarcia a prestar ne alogar ne per neguna rao: es metra tansoptosament lo maltemps: que nos sia poguda ormeiar: si per aytals occasions com damunt son dites: lisara aquell dan: que de sus es dit. noli es tengut de esmena aser Mas empero sila nau ol leny haura exarcia a prestech o a loguer: o que fos ē loc: quel senyor dela nau las pogues pēdre/ o aquells qui seruen enla nau o enlo leny: qui apres de aquella nau o daquell leny primer sera ormeiat: en qualseuulla loch que sien: diran a aquells: que ells

pẽsen de ormeiar:perço que nols puguẽ fer algũ dan:que no es bell temps: e hã dubte:que nos meta mal tẽps:e si aqlls qui la nau o leny:qui primer sera ormeiat:repembra:que nos volra ormeiar:si mal temps se met sobre aço: que aquells qui seran enla nau o enlo leny:qui derrer sera ormeiat e entrat:los hauran dit e de mostrat:e si la nau qui primer sera ormeiada:fara dan a aquella:qui apres della sera venguda e ormeiada: ella li es tenguda de fer esmena de tot lo dan: que fet li haura. per rao dela condicio: que p a qlls qui enla nau o leny qui derrer sera ẽtrada:los sia dita e manifestada. Mas empero si la nau qui primer venguda sia haura dada tota sa exarcia/e haura fets tots sos enuits:iatsia que ella sia enloch que trob recobre de exarcia o no:no li es tenguda de dan:queli faça. car negu nos deu pensar:que si lo senyor dela nau troba exarcia a manleuar o a loguer o avẽda:que ell vulla perdre:çoque ha per fer dan a altre ab sa voluntat/ ne algu nou deu creure ne pensar. E aquest capitol fon fet perço:que desus es dit.

Declaracio del precedent.

c. ccij.

NAu o leny qui primer sera ormeiada enalgun loch:e aquella nau o leny q apres della vendra o entrara:se deu ormiar en guisa o en manera:q noli faça dã. e si lin fa:es lin tengut de tota esmena a esmenar. segons que enlo capitol desus dit es contengut esclarit e certificat. mas empero axi es aentendre:q aquella nau o lẽy qui primer sera ormeiat:no mudas ancores ne prois:que tẽgues de dins ne defora:pusque la nau o ley qui apres de ella sera entrat:se sia ormeiat. Esi ell les mudara oles cambiara apres que aqlla nau derrera sera ormiada:e aquella nau pendra algun dan: que primer sera ormiada: aquella nau que apres della sera ẽtrada:noli es tenguda de tot aquell dan esmenar. mas de partida. perço car ella haura mudades ancores e pois de dis e defora. eaquell dan que aquella nau q derrer sera ormeiada:haura fet aaquella que primer sera ormeiada: deu esser mes en poder de sauis homens e certs qui si en e sapien be e diligentmẽt dela art dela mar:e ells segons lur cõsciencia e segõs consell que trobaran dels promens dela mar:ells son tenguts: quels ho duen ptir be e diligentment. perço que mal ne treball no pusca esser ne crexer entre los senyors deles naus o dels leys ne enca ra entrels altres: que haguessen algun contrast entre ells. Mas si la nau qui primer sera ormeiada:no mudara ne cãbiara dins ne defora ancores ne prois: aquella nau que derrer sera entrada:lies tenguda de tot lo dan:queli fara de esmena a fer tot axicom enlo capitol desusdit es esclarit e certificat. Empo si aquella nau que derrer entrada sera ormeiada: e apres que aquella sera ormeiada muda ra o cambiara ancores o prois:sip culpa daquelles ancores o prois qui mudats o cambiats seran:aquella nau qui primer sera ormeiada e entrada:sosten/dra algũ dan:aquella nau que apres de ella sera entrada e ormeiada:lies tengu da de tot aquell dan:que fet li haura:aesmenar. perço com haura mudades e cãbiades les ancores el prois. Mas si ella no cambiara ancores ne prois: e aquella nau o leny qui primerament sera

ormeiada les mudara/eles cambiara p? intra o pus forà:e aquella nau que der/ rera entrada e ormeiada sera nos muda noli es tenguda de esmena a fer sino tan solament enaxicom enlo capitol desudit es stablit e certificat. Mas empero si a quella nau que primer sera entrada e or meiada: pendra algũ dan sens culpa de aquella: que apres sera entrada e orme iada:noli es tenguda de alguna esmena a fer per dan que ell prẽgues. pusque sẽs culpa daquella nau que apres della sera entrada e ormeiada lagues pres. Ẽ fõ fet perço aquest capitol:que quascun se guart ia que fara/e cor se ormeiara. que segons que ell fara/es ormeiara: aquell guardo que desus es dit:lin pertanyera. perque quascu se guart:que faça:ço que afer haura:be e sauiament. perço que en tre ells ne altres no puga hauer algũ cõ trast per lur culpa.

De ormeiar. c. cciij.

Si vna nau o dues o quantitat de naus o de lenys entraran en port o en sparagol o en plaia o en altre loch e entraran ensemps/es ormeiaran:quas cun dells se deu tantuny ormeiar del altre que per res no poguessen fer algun dan lovn al altre Empero si peruentura ells stant en algun dels lochs sobredits se mi tra maltemps: quascun dells se deu orme iar be e gint/e fer tot son poder:perço q̃ algu de ells no puga pendre algun dan. e encara mes perço que lo vn no pusca fer dan al altre. Ẽ si peruentura stant a/ quell mal temps a alguna dels naus o lenys falra exarcia/e iran sobre les altrs e ferlos ha dan:si aquella nau o leny aq̃ la exarcia sia fallida: hauia fet tot lõ po der de ormeiar se/ e la exarcia que ell ha/ uia:era bona e sufficiẽt a aquella nau o leny/ e encara a molt maior q̃ aquell no es:aquell dan que fet sera:no deu esser es menat a aquell:qui pres laura. pusque p culpa daquell de qui la nau o leny sia a qui la exarcia sera fallida:no sera fet. ẽ cara mes per altra rao: perço car ell hau ra fet tots sos enuits e tot son poder de ormeiar se. encara mes que aquella exar cia que fallida li sera:era bona e sufficiẽt a aquella nau o leny/ e amaior que aq̃ll no era. e axi perles raons desusdites no es tengut de esmena a fer daquell dan: q̃ fet haura a algu. Empero si aquell sen yor daquella nau o leny a qui la exarcia sera fallida: hauia mes flix: que nos sia ormeiat: axicom fer deguera e poguera:e la exarcia que ell haura: no sera sufficiẽt a aq̃lla sua nau o lẽy/ ne encara a menor que aquella no es: si per aquestes raõs desusdites aquella sua nau oleny fara dã a algu: ell nes tengut de tot aquell dan a restitur e esmenar a aquell: qui suffert o sostengut laura per culpa de flix ode ma la exarcia:que ab ell se aportaua. Per que tot senyor de nau o leny se guart/ es deu guardar:que no meta flix a ormeiar se e que no port ab si exarcia:que no sia sufficient. perço quela pena ne condicio noli pusca esser desus posada:que desus es dita.

De stiba de botes. c. cciiij

Senyor de nau o lẽy qui logara sti ba de botes a viatge cert o a tẽps sabut:e lo logador diu al seyor dela nau que ell no leu ne faça leuar ni prenga ni faça pendre aquella stiba:si donchs no li paga lo loguer:e si la pren:que vaia a

risch e a ventura del senyor dela nau: e si sobre aquesta condicio la sen porta : ql logador li haura dita:elestiba se pert:lo senyor dela nau li es tēgut de esmenar la stiba ol preu de aquella e encara mes lo loguer que haura empres ablo logador Encara mes silo senyor delanau te mes la stiba:que no haura empres ab lo lo/ gador/o la aportara en altre viatge: lo qual no sera empres entrel logador e lo senyor dl'a nau:si lestiba sepert enaquell temps o en aquell viatge:lo qual entre ells empres no sia:lo senyor delanau sia tengut de esmenar lestiba dles botes al sobredit logador o lo preu de aquelles e tot lo loguer de aquella multiplicat devi atge cert o del temps empres/ al viatge o al temps:que entre ells no sera stat em pres. Encara mes si lo sēyor dela nau la iugaua/o la barataua/o la venia/ os p dia per sa culpa: per aquella rao maior: que dels es dita. Empo si lo logador no posara aquestes condicions desusdi tes al senyor dela nau:com ell logara / o pendra lestiba: e lestiba se perdra:sera p duda aldit logador:pag lo loguer o no lo senyor dela nau. abque nos perda p sa culpa:axicom damunt es dit/ ne la cō dicio que dels es dita:li hagues posa/ da lo logador. Saluo empo lo loguer perdas lestiba o nos perda:tota via sia saluo lo loguer al logador. E si lestiba se pert per les condicions desusdites:lo senyor dela nau sia tengut de esmenar la dita stiba. Esilo senyor dela nau e lo lo gador no sen poden auenir: sia mes en poder de dos bons homens boters qui haguessen vista aquella stiba/ e que fos sen be del offici dela boteria. e qualseuul la cosa que aquells diguessen per lur sa grament:que allo sia tengut de esmenar lo senyor dela nau al dit logador. Sal uo empero quel loguer dela stiba deu to ta via esser pagat.

De carrech de vi. c. ccv.

Si algun senyor de nau o leny hau ra noliejada la sua nau olo seu lēy a alguns mercaders: si aquella nau o a quell leny deura o haura a carregar de vi e silo senyor dela nau o del leny sera tēgut de donar lestiba als mercaders p tot lo carrech dela nau o del leny: deu fer en axi: q̄ deu fer bella lestiba/ e deu la fer omplir a sos manners/o aquis volra. ans que la meta en sa nau o en son leny. e axi ple/ na daygua deu la mostrar als mercaders o a home p ells. e dir encara enaxi/o fer dir a aquells mercaders:quiy son oserā e ia sils es semblāt aquella stiba esser bo na/ e sils sembla stanya/ e si volen:que ell la meta enla nau. e silos mercaders o hō per ells diran: quela tendran per stanya. e quela meta o la faça metre enla nau o enlo leny: si los mercaders la ompliran o la faran omplir de vi : pusque stibada sera enla nau:si aq̄lla stiba se exira o ves sara alguna quantitat del vi: que ells m̄ sa bi hauran o feta metre: lo senyor dela nau o leny nols nes tengut de alguna es mena a fer. perço car no es sa culpa. e en cara mes perço car ell lals mostra plena daygua. encara mes perço com ab volū tat dells o de hom per ells la ha mesa en la nau. e ells o hom per ells la tenguerē e digueren:que era stanya. mas los mer caders li son tenguts depagar tot lo no lit:que promes li hauran. e axi be del vi : qui vessat sera:com daquell qui sera sal uat. pusq̄ p culpa dell nos sera vessat ne

pdut. Empero si lo senyor dela nau dena donar la stiba als mercaders com de sus es dit: e ell ne hom per ell nola mos/ trara als mercaders ne a hom per ells: e sila tendran per stanya o no: e sens vista dells o de hom per ells ell la metra en la nau o leny/o la fara metra: si los merca ders sostendran dan algu per culpa de a quella stiba: que ell mostrada no haura lo senyor dela nau o leny los es tēgut de esmena a fer/ e los mercaders noli son tē guts de nolit a pagar daquell vi: qui ves sat sera. pço car ell nols mostra la stiba si era stanya o no. Empero si lo senyor dela nau o leny non dara ne sera de stiba tengut a donar a aquells mercaders: q nolieiat lauran: e los mercaders hauran o deurā bauer lestiba: sia stanya: o no sia stanya: que ves lo vi tot o partida: los mercaders son tenguts lo nolit apagar de aytant cō la nau sua o lo seu leny hau ra mes: tot axicom ab ell ho hauran em pres sens tot cōtrast. E perlo que dsus es dit: fon fet aquest capitol.

De exarcia logada. c. ccvj

SEnyor de nau o leny qui logara e xarcia per anar en viatge: e aquel la exarcia que logada haura: se pert sens culpa dell: no es tengut de res esmenar a aquell: qui logada lali haura: sino tan/ solament lo loguer: qui entre ells emps sera. Empero si la exarcia se perdra per culpa del senyor dela nau: sia tengut ell de fer esmena a aquell: qui logada lali hau ra: tot aytant com la exarcia valega ova lia en aquell temps: que ell la pres/o la loga/o de donar aytanta exarcia: com a quella era al temps: que ell la pres. En cara mes si aquella exarcia se trēcara os guastara per culpa del senyor dlanau: ell sia tengut de esmena a fer: axicom dsus es dit. mas sis trencara os guastara sēs culpa dell: no sia tengut de res esmenar: sino axicoz dsus es dit. Saluo empero si aquell qui la exarcia logara: hi posa/ ua preu o cōdicio alguna: e lo senyor de la nau rebra aquella exarcia sots les cō dicions que aquell li posara: lo senyor dela nau sia tengut de donar tot aq̄ll pu quel logador dit li haura/ o de retra aytā ta exarcia coz aquella e que valgues tāt com aqualla. Empero sia en volūtat dl' logador: si pēdra diners o exarcia. Em pero si lo senyor dela nau portara aquel la exarcia en altre viatge/ e no tāsolamēt en aquell que haura empres ab aquell: qui la exarcia haura logada: ela exarcia se perdra en aquell viatge: qui entre ells no sia empres: en qualseuulla guisa q̄ la exarcia se perdra os guastara: lo senyor dela nau sia tengut de donar e de retre ay tanta exarcia com aquella / o lo preu: q̄ aquella valia al temps: que ell la pres o posat hi sera. E lo loguer sia pagat del viatge emps multiplicat a aq̄ll: qui no sera empres. ☞ en qualseuulla guisa sia dela exarcia: totavia sia pagat lo loguer

de exarcia māleuada. ccvij

SEnyor de nau o lēy qui manleua ra exarcia: es perdra/ os guastara lo senyor dela nau qui māleuada la hau ra: es tengut de retre e de donar aytanta de exarcia com aquella: que manleuada haura/ o lo preu: q̄ aq̄lla valia al temps que ell la manleua. E sia en voluntat de aquell: qui prestada lali haura: de pendr̄ exarcia o diners. Empero en qualseuul la guisa q̄ la exarcia se pdra os gastara

que manleuada sera: deu esser restituida a aquell: qui prestada la haura. e lo senyor dela nau qui māleuada la haura: no hi pot metra nengun contrast. Efon fet perço aquest capitol: car molt senyor de nau o de leny manleuara exarcia: quis pora os guastara: e com aquell qui prestada la haura: lali demanara: ell limetra contrast. E per aquestes raons desusdites senyor de nau no pot ne deu cōtrastar ab aqll: qui la exarcia li haura prestada

Lor exarcia trobada en ribera per necessitat pot esser presa. ccviij

Ot senyor de nau o leny pot pendre exarcia: que trob en ribera: abque la haia mester a sa nau o a son leny a ozmeiar: que haia por de mal temps o que sia en loch perillos. abque aquella exarcia qui enla ribera sera: no faes fretura a aquell de qui sera: q̄ la hagues ops aytambe a son leny a ozmeiar. E si lo senyor dela exarcia hi es: deu lali demanar. e si lo senyor dela exarcia noy era: pot las pendre: abque encontinent que presa la haura: que ho faça a saber a aquell hō sil troba/o a home per ell. e si ell ne vol pendre seruey: q̄l li deu fer. perço car haura presa la sua exarcia menys de volūtat sua. que per als no. Empo lo senyor de la nau qui la exarcia haura presa: la deu tornar en aquell loch: on leuada la haura: encontinent quel mal temps sera passat. E si aquell de qui la exarcia sera: ne sostēdra dan o messio: lo senyor delanau q̄ presa la haura: ho deu tot pagar. Encara mes sila exarcia se perdra/os guastara en qualq̄ guisa: lo senyor dela nau qui presa la haura: deu retre e donar aytanta de exarcia com aquella: que ell presa haura/o lo preu: que aquella valia al temps: que ell la pres: a aquell de qui la exarcia sera. e aço deu fer mēys de tot cō trast. E si aquell de qui la exarcia sera: no volra cobrar la exarcia per aquella: q̄ perduda sera: e vol pendre diners: si abdos sen volen auenir: sino sia mīs en poder de dos bons homens de mar: qui haguessen vista aquella exarcia. e ço q̄ fos dit per aquells dos bons homens: allo sia seguit. axi q̄ la vna part ne laltra noy puga res ꝯtrastar. E fon fet perço aq̄st capitol: quel senyor de nau o de lēy se pot pendre exarcia menys daquell de qui sera a sa nau o son leny a ozmeiar: que si lo sē yor dela nau hauia a cercar lo senyor dela exarcia: serias mes peruētura tāmaltēps que la nau ol leny/ e tot ço que dins sia ira a cōdicio de perdres: ans que ell hagues trobat lo sēyor. E per aquestes raons desusdites senyor de nau o lēy se pot plauir de exarcia: que en ribera sera: mēys daquell: de aqui sera. abque lo senyor de la nau la haia ops perles condicions q̄ damunt son dites.

De exarcia presa o manleuada. c. ccviij

Senyor denau o leny qui manleua ra o pēdra exarcia de ribera per la sua nau o leny ozmeiar: si ell la sen porta en viatge o en viatges/ menys de sabuda e menys de voluntat de aquell: de qui sera: Si aquell de qui la exarcia sera: ne sostendra algun dammatge: que haia a logar exarcia a ops dela sua nau o de sō leny: perço coz sen haurā portada lasua aquell qui portada la sen haura: deu pagar tot lo dan e tota la messio e tot greuge: que aquell ne sostēdra. Encara aq̄ll

qui laexarcia sen haura portada: den pa
gar lo loguer daquella exarcia: que axi
sen haura portada deaquell: de qui sera.
E sia a son pler daquell: de qui sera la e
xarcia de pendre tot aytal loguer: com se
volra. e aquell deu loy donar menys de
tot contrast. Encara mes sia a son pler
daquell: dequi es la exarcia o de cobrar
la o lo preu: que aquella valia. e ell quē
sia cregut person sagrament. que aquell
qui axi sen haura portada aquella exar
cia: noy pusca res contrastar ne home p
ell. Encara mes sia a voluntat daquell
de qui la exarcia sera: quel ne pot metre ē
poder de senyoria e demanar per ladroni
ci. E si aquella exarcia se perdra os ga
stara: aquell qui leuada la haura: sia ten
gur de fer esmena a aquell: de qui sera tot
en aquella guisa: que ell lali volra prear
quelm dega aytant donar. abque aquell
deq̄ es la exarcia: ho diga per son sagra
mēt. E fon fet perço aquest capitol: car
molt senyor de nau sen portaria exarcia
daltri: si aquestes condicions que desus
son dites: noeren posades per iusticia a
les parts.

De comanda a viatge cert

c. ccx.

MErcader ne mariner ne algun al/
gun altre qui pendra comanda a
viatge cert o a loch sabut: si en aquell vi
atge o en aquell loch sabut se perdra to
ta la comanda: abque no fos culpa del
comandatari: no es tengut de retre res ñ
de esmenar li a aquell: qui comanada la
haura. Mas empero silo dit comanda
tari la portara en altra viatge o en altre
loch menys de aquell: que empres hau/
ra ab aquell: qui la comanda li haura fe
ta: sis pert la comanda: lo comandatari
es tengut de tot a retre aaquell: qui la co
manda li haura feta: pusque ell la hau/
ra portada en altre loc o en altre viatge
lo qual no haura empres ab ell. Enca
ra mes silo dit comandatari portara la
dita comanda en viatge o en loc: on no
haura empres ablo dit comanador: e si
guanya: tot lo guany que ab la dita co/
manda fara: deu donar a aquell: qui la
dita comanda li haura feta/ e no sen deu
res tenir: sino tansolament ço que emps
haura ablo dit comanador damuntdit.
e si als sen rete: es ne tengut: axicoz si loy
emblaua dela caxa. E sila comanda olo
guany fet ab aquella se perdra en aq̄lls
lochs: enlos quals lo comādatari es tē
gut de retre e de donar a aquell: qui la co
manda li haura feta: axi be es tengut de
tot lo guany com dela comanda: que p̄
sa haura.

De empdimēt a comanda

c. ccxi.

COmādataris qui portaran comā
des en viatge o en loch sabut: e seran p/
tits dalla: on la comanda hauran rebu/
da: e seran en aquell loc: que hauran em
pres: abaquells: qui les comandes hau
ran fetes: e stant en aquell loch venia o
casio de penyores/ o empedimēt deles se
yores/ oy vendrien lenys armats de ene
michs: e si per qualseuol de aquestes cō
diciōs que desus dites son: se perdra la
comanda: lo comandatari no es deres
tengut a fer esmena a aquell: qui les co
mandes li haura fetes. Mas empero si
stant al viatge: ans que en aquell loch
fossen: on anar deuiē: hauien sabuda dea
quelles coses: que desus son dites: e ells
ne eren certs: que ver fos: e ells hi entra

uen:e la comanda se perdia:los comen / dataris son tenguts de retre e de esmenar tota lacomanda:que aquells los hauri en feta. Esi peruentura stant enlo dit viatge / .ans que ells fossen enlo sobredit loch:hauien certenitat deles occasiõs de susdites: e los comendataris se podien auenir ablo senyor dela nau o del leny:en que ells serien:per anar en altre loch on no haguessen por deles cõdicions desusdites:car comendataris son dits mercaders entre los senyors deles naus o lẽys e lo senyor dla nau se auẽdra ablos dits mercaders:iatsia aço que aquell loch q̃ empẽdran lo senyor dela nau e los comẽdataris:no sia empres ab aquells : qui la comanda hauran feta:pço perles tres raons damuntdites tot comẽdatari pot portar la comanda en altre loch:pusque sia per saluar les comandes:q̃ absi portara / e no per alguna altra rao . E aço deu esser fet menys de tot frau. E encontinent que ells hauran fet port en aquell loch:que stant enlo viatge haurá empṡ ablo senyor dela nau los dits comendataris deuẽvendre e esmerçar totes les comandes:que ells tendran / e tornar a aquells e retre la comanda:q̃ fetals hauran. Esi en aquell loch on per aytal rao com desus es dita:sera: se perdra la dita comanda: iatsia aço que aquell loch no fos empres ab aquells : qui la comãda los hauran feta:no son tẽguts de res a retre ne esmenar los comẽdataris. Mas si ells la portauen en altres lochs o en altres viatges:pusq̃ ells haurẽ fet port axicom desus es dit: abans que haguessen comptat abaquells:qui la comanda los haurẽ feta: e la comanda se perdra los dits comendataris serien tenguts de retre tota la comanda. Esi ells guanyauen:axicom enlo primer capitol es cõtẽgut: haurien a retre axi be lo guany com la comanda.

declaracio del p̃cedẽt. ccxij

Segons que enlo capitol desusdit diu e demostra e declara:q̃ tot comẽdatari qui portara comandes a viatge o a loch cert e sabut: si enaquell loch on ells deuien portar aq̃lles comandes seran aquelles condicions:que enlo capitol desusdit son ia esclarides : e que ell noy gos entrar:esi ell se pot auenir ablo senyor dela nau o del leny:ab qui ell sera: per anar en altre loch:on aquelles condicions que en lo capitol desusdit son ia dites e esclarides:no seran:que ell hi pot anar:iatsia aço que aquell loch on ell se auẽdra ablo senyor dela nau o leny:e ira no haura empres ab aquell:qui les comandes li hauran fetes: mas enlo capitol desusdit no diu ne esclarex:si lo sẽyor dela nau o del leny porta mercaderia sua e haura rebudes comandes daltre o de altres:e si pora fer axicom los comendataris volran / o si sera de pijor cõdicio q̃ altre comendatari. Eaxi los nostres antichs antecessors veren e conegueren:q̃ los senyors deles naus o lenys qui porten mercaderies lurs / e prenẽ comanda daltre o daltres: o que porten mercaderia lur o no: sol que aporten comandes daltres: no deuen esser de pijor condicio: que vn altre comendatari. per qual rao perço com comendataris van perlo mõ molts:qui en tot ço que porten: no han alguna cosa / encara mes si aquelles comandes no eren:quebom los fa:rien a onta / encara mes sia quelles comandes

se perden:ells noyson en res.perço car a ells no costara res del lur/ney perdrā res Mas lo senyor dela nau o lēy sia q̄ port mercaderia sua o no:tota via val mes: ço que ell ha enla nau o leny: que no fa gran res deles comandes: que ell porta e haura preses en si. E enaxi lo seyor de la nau o leny no pot ne deu esser de pijor condicio que vn altre comendatari.empero es axi a entendre: q̄ si enla sua nau o enlo seu leny haura alguns altres comendataris : si les condicions que son dites:seran enaquell loch:on ells deuien descarregar e anar : lo senyor dela nau se deu aconsellar e hauer acort e consell ab ells.e aquella cosa que ell abells tendrā per be: ells ho poden fer: que algu noy pot res dir. Empo si enla sua nau o lēy haura roba de mercaders/ e sobre aq̄lla roba noy ira algu/ ne lo senyor dela nau o leny la tendra en comanda:sino tanso lament que ell la deia deliurar a algu en aq̄ll loch:on deuia descarregar:si les con dicions desusdites hi seran : que ell noy gos entrar: lo senyor dela nau o leny no les deu portar pas enaltre loch:pus a ell no seran comanades: que les pura ven dre . ans les deu tornar a aquells merca ders:qui les li liuraren. E si lo senyor de la nau o del leny les porta en altre loch: e aquella roba se perdra : lo senyor dela nau es tengut de tota a retre e esmenar . Encara mes si ell la portara enaltre loc si ell la vendra: e en aquella roba se guā yara: lo senyor dela nau o leny es tengut de donar e retre a aquells mercaders: de q̄ aq̄lla roba sera:lo cabal e tot lo guāy en aquella fet . e los dits mercaders no son tenguts de donar ne retre a aquells senyors de naus o lenys o daquell leny dan ne messio:que ell ne baia sostengut sinos volran. Empero si lo senyor dela nau o leny haura mercaderia sua/ e ten/ dra tota la roba:que enla sua nau oleny sera: en comanda:que ell la pusca vendr̄ encara que ell noy baia roba sua:mas q̄ tenga tota la roba o mercaderia:que en la sua nau o leny sera: en comanda: que ell la pusca vendre/ e quen sia mercader silo dit senyor de nau o leny no gosara ē trar enaquell loch:on les comandes deu ria vendre: que ell sen haura star per les condicions:que enlo capitol desusdit sō ia esclarides:e certificades:ell pot mudar lo viatge p anar en altre loch: on no ha ia reguart deles condicios:que desus sō dites.en aquesta guisa empero:que ell a ço faça ab consell de tot lo cominal dela nau o leny o dela maior partida. e si tot lo cominal dela nau se acorda de anar ē aquell loch:on ell los dira/ els fara cert e dara entenent/ o la maior partida : ell hi pot anar. e axi pot cambiar lo viatge Empero si tot lo cominal dela nau o la maior part se acordaran mes del tornar en aquell loc:de on partits seran: que de mudar lo viatge per anar en altre loch : lo senyor dela nau o leny sen deu tornar. o sino sen volra tornar: e ell per sa auto ritat mudara lo viatge:si les comandes que ell portara ab si: se perdran de tot o de partiaa:ell es tengut de retre a aquells qui les comandes li hauran fetes tot ço que les comandes costaren/ e lo guany que ells diran per lur sagramēt: que po gueren hauer fet:si ell sen fos tornat:axi com lo cominal dela nau o la maior par tida li cōsellaua. Empero si lo senyor de la nau ira ab accort e ab consell de tot lo cominal dela nau o dela maior partida :

si les comandes se perdran de tot o de p
tida: lo senyor dela nau no es tengut de e
smenar a aquells: qui les comandes li
hauran fetes: pus ab consell detot lo co
minal dela nau hi sera anat. Que rao es
quel senyor dela nau puga cambiar viat
ge: pus ell sera mercader de tota la roba
q̄ portara. pusque ell la pot gitar enmar
si mercader noy ha ab consell de tots los
mariners per casos sabuts. E perles ra
ons desusdites feren aquestes esmenes
los nostres antecessors/ plos contrasts
que porien esdeuenir. E tot ço que desus
es dit: deu esser fet menys de tot frau. e si
frau algu prouar si pora: la part contra
qui prouat sera: deu satisfer tot lo dan a
la part: q̄ sostengut laura/ sens tota ma
licia e sens tot diffugi.

De comanda presa com a cosa propria. c. ccxiij.

Comandataris qui portaran co/
mandes a viatge o a loch sabut:
e eus empendran ab aquells: qui la co
manda los faran: queells puguen fer de
la comanda axicom dela sua cosa propa
e aquells qui la comanda los faran: los
ho atorgan: enqualsevulla loch anant ē
aquell viatge ells lexaran la comāda: p
ço com no la hauran poguda vendre: e
los comendataris juraran: que si lur pp
fos: que noy ferē altre: aquells qui enay/
tal forma feren comanda: no poden de
res altre destrenyer als comendataris: si/
no que axicom los dits comandataris
ho cobraran: quebo deuen retre e donar
a aquells: qui la comanda hauran feta
Saluo lo lur maltret: axicom haurā em
pres abaquells: qui les comandes hau
ran fetes. Mas empero los comenda/
taris deuen cobrar aquella roba: que le
rada haurā. e retre e donar a aquells: q̄
comanat los hauran. E aço sia fet sens
frau. E deuen cobrar: ço que dela comā
da sera hagut: com pus iuas puguen.

Itē de comanda. c. ccxiiij

Mercader o altre qui fara coman/
da a algu en aquesta guisa: que a
q̄ll qui la comanda pendra: la puga por
tar totavia ab si en tot loch: on la sua p
sona vaia: e la comanda se perdra: ella
sera perduda a aquell: qui comanada la
li haura. Empero si aquell qui la comā
da portara: la iugaua o la bagasseiaua
o la barataua o la perdia per sa culpa:
o si ell la comanaua a altre: es perdia: ell
es tengut de retre a aquell: qui la comā
da li haura feta sens tot contrast.

De comāda ꝑmesa. ccxv

Mercader o altre qui prometra de
fer comanda a algu ab carta o ab
testimonis: nos pot abstraure: q̄ no ha/
ia a fer la comanda a aquell: a qui pro/
mes ho haura. E si ell se vol abstraure
que no faça la comanda a aquell: a qui
promesa la haura: esi aquell ne haura fe
ta messio o aueries algunes: o haura no
lleiat nau o leny per fiança dela comāda
que aquell li haura promesa: ell loy deu
tot esmenar. E fon fet perço aquest ca
pitol: car si aquell no li hagues promesa
aquella comanda: ell no haguera nolie
iada tangrā nau: sino per ço que aquell
li hauia promes e aquell haguera fet sō
prou o haguera fet son viatge.

Item de comanda. c. ccxvi

SI algun comendatari pendra co
mãda:e si lo comẽdatãri haura al
gũs diners:e la on pendra la comanda
ell esmerçara la comanda e los seus di/
ners:e quãt sera: la on anar deura ab la
comanda: ell esmerçara los diners seus
e no esmerçara la comanda : si ell guãya
ablos seus diners: ell es tẽgut de donar
aaquell:qui la comanda li haura feta a
nant al viatge:aytant com ell guanyara
ablos seus diners per sou e per liura.esi
ell perdra ablos seus diners:tota la per
dua deu esser sua:si doncbs aquell quila
comanda li fara: no li hauia dit:q̃ nols
esmerças sino en coses sabudes.esi aq̃ll
dit no loy hauia:e ell esmerçara la comã
da ablos seus diners ensemps:lo guãy
e la perdua se partira per sou e per liura

Lomãda en diners. ccxvij

SI algu comanara a algu diners:
si aquell qui la comanda fara em
pendra ab aquell:qui la comãda rebra:
que ell noli esmerce aquells diners seus
sino en cosa sabuda:si aquell qui la co/
manda haura rebuda:no trobara daço
que ell li haura dit: ell ne deu leuar testi /
monis:com ell no troba daquella cosa:
que ell li hauia manat esmerçar. perço q̃
si hauia enaquell lochmetex alguns mẽr
caders:qui hagguessen comprades daq̃l
les mẽrcaderies:en que ell deuia esmerçar
aquells diners: que ell ha rebuts en co
manda: e si aquells hi guanyauen algu
na cosa:e si aquell qui los diners li hau
ra comanats:lin fabia demanda: ell po
gues mostrar e metre en ver per aquells
testimonis:que ell no hauia trobada de
aquella mercaderia:en que aquell li ha/
uia manat esmerçar sos diners.esi peruẽ
tura la prouar nou poza:que ell dallo enq̃
ell deuia e hauia manament: q̃ esmerças
aquells diñrs:que ell en comanda hau
ra presos:que ell non hagues trobat:ell
es tengut de retre e de donar a aquell: q̃
los diners li haura comanats:tant com
aquells mercaders hi hauran guãyat p
sou e per liura. E si peruentura ell esmer
çara aquells diners en altres coses ses
volũtat daquells: qui los diners li hau
ran comanats:si en aquelles mercaden/
es se guanyara:ell es tengut a aquell: q̃
los diners li comana: de retre e de donar
tot lo guany. e si en aquelles mercaderi
es que ell haura comprades sens volũ
tat daquell qui los diners li comana:se
perdra de tot o de partida:tota la pdua
deu esser sua.perço car ell los esmerça en
aço:de que ell no hauia manament:q̃ls
esmerças.e encara mes: car negu no ha
poder en ço daltre:sino aytant cõ aquell
de qui es:lin dona. E si peruẽtura ell fa
en loch:que pogues retre aquells diñrs
a aquell: qui comanats los hi haura: e
ell nols hi retra:ans los sen portara ab
si:si aquells diners vendra cas deventu
ra:ques perden de tot o de partida: tota
la perdua deu esser sua . empero si ell no
sera en loch : que pogues retre aquells
diners a aq̃ll:qui comanats los hi ha/
uia:ell los sẽ pot portar.e si en aytal ma
nera com es dita:a aquells diners ven/
dra algun cas deventura:ques perdran
de tot o de partida: ells deuen esser pdutz
a aquell:quils hi comana.perque noes
culpa del comãdatari. Empo silo dit co
mãdatari los iugara:os pdrã palguna
rao per culpa dell:ell nes tengut detots a
restituir. E tot enaquella manera que
dsus es dit dla comanda dels diners:

ari deu esser fet dela roba o mercaderia: si algu la comanara a altre sots condicions sabudes. E per les raons dessusdites fon fet aquest capitol.

De comanda de nau. ccxviij

Senyor de nau o de leny qui comanara la sua nau a algu per anar è viatge sabut: si anant o stant o tornant en aquell viatge la nau se romprà/o pèrdra algun dan: aquell qui la nau o leny haurà pres en comanda: no es tengut de res esmenar al senyor dla nau: qui comanada lali haura. Empero si ell la menara en altre loch o en altre viatge/ sino tà solamèt en aquell loch: que ablo senyor dela nau haura empres o ab aquell: qui comanada lali haura: si la nau se perdra o haura algun dan: aquell a qui lo leny sera comanat: es tègut de esmenar la nau o leny a aquell: qui comanat lo li haura o lo preu daquell e lo dan: q̃ sostengut ne haura. E sino ha de q̃ pagar: deu star enla preso: tro que haia satisfet a aquell qui comanat loli haura e haia de q̃ pagar o no. E lo senyor dela nau qui comanat loli haura: es tengut de donar als personers les parts: q̃ hauran en la nau e lo guany fet de aquelles. Mas si lo senyor dela nau lay comanara ab voluntat de tots los personers o dela maior partida: e la nau se perdra: axicom es dit: lo senyor dela nau no es tengut de fer esmena als personers. perq̃ tot senyor denau ho deu demanar als personers: com vol ra comanar la sua nau a altrì: si es en loc quels personers hi sien tots o partida. E si ell es en loch: on no haia algun p/soner: ell nol deu comanar a negu sino p condicions sabudes. ço es a saber p ma laltia/o que la nau fos nolieiada per a/nar en loch: on ell se temis de senyoria/o que hagues fermada muller: ans que la nau nolieias: e quels amichs lo forçassè que la prègues: ans que anas al viatge o per anar en romiatge: e quen hagues fet vot ans que la nau nolieias. E to/tes aquestes còdicions dessusdites que sien sens frau.

De comanda de nau sens sabuda dels personers. c. ccxviij

Si algun senyor de nau haura co/manada la sua nau a algu sens sabuda dels companyons: si aquell a qui la nau sera comanada: vendra algun viatge o viatges: e retra comptes a aquell qui la nau li haura comanada: e aquell qui senyor sera: encara haura comana/da la nau a algu: si ell retra compte e dara part a quascu de sos companyòs tot aytant: com aquascu pertanyara per rao dela part: que enla nau haura: del guany que aquell aqui ell haura comanada la nau: haura fet abaquella nau: que ell comanada li haura: si los dits personers pendran la lur part del guany: q̃ a quas/cu perla part que enla nau haura: se per tany: si los dis personers tots o parti/da diran aaquell: que ells daquella nau hauran fet senyor: que ells no volen: que ell la coman a algu sens lur voluntat: e si ell ho fa: e la nau pendra algun dan/o fara alguna perdua o consumamèt: que tot sia e stiga sobre ell: e si sobre les dites còdicions dessus dites perlos personers a aquell: qui ells daquella nau en q̃ ells hauran lur part: hauran leuat o fet senyor: si ell sens voluntat de tots los perso/ners o dela maior partida a algu la co/

manaua:si aq̃ll a qui la comanara:guã yara:ell es tẽgut de donar a quascun pso ner:que ell baura:la part del guany: que perla sua part li pertanyera. e si peruentu ra aq̃ll a qui ell baura comanada la nau sots les condicõs desusdites: perdra la nau o pendra algun dan o fara algũ cõ sumament: lo senyor dela nau es tengut de tot a retre e esmenar bo als personers sens contrast. Empero si los dits pso ners veuran e sabran: q̃ aquell que ells hauran fet senyor:no va ne ira enla nau ans saben ells e son certs: que la coma na a altre: si los personers pendran part del guany: que aquell ab aquella nau q̃ comanada li sera: fara: e los psoners nõ duran res a aquell: qui ells hauran fet sẽ yor: ans los plau els abellen lo guany: que ell los dona: e si sobre aq̃stes raõs desusdites la nau se perdra/o pendra al/ gũ dan: lo senyor dela nau nols es de ĩs tengut. perço car los personers sabien: que ell no anaua enla nau que ans la co manaua a altre: quila menaua per ell e ẽ cara mes perço com los personers prẽ/ gueren quascũ viatge: que la nau fes: la part del guany: que a quascu ptanyia p rao dela sua part: q̃ enla nau hauia. e es rao: que pus ells prenen part del guany e encara que eren certs: que aquell quin hauié fet senyor: noy anaua ans la fabia menar a altre: e los personers nou denũ ciauen a aquell: qui ells hauien fet seny or: ans los plabia lo guany: que ell los donaua: e perço es rao que axicom los plabia lo guãy: tot en axi es rao: que de/ ian sostenir lo dan e la perdua el consu/ mament: que deu li donaua. axicom los plabia els abellia lo guany: com aquell qui ells hauien fet senyor: lols donaua,

E perles raons dites so fet aquest capi tol. Empero es axi a entendre: quel se/ yor dela nau sia en vn loch ab los perso/ ners ensemps ab tots o ab partida. car altrament nola pot ne la deu comanar si no perles cõdicions: que son ia en vn ca pitol desusdit esclarides e certificades.

De comãda que algu pen/ dra enlo comu o sparsa. ccxx.

Si senyor de nau oleny o altre leua algun comu: e ell pendra de algun mercader comanda sparsa de roba o de diners: e si aquell qui la comanda pen/ dra: no fara entenent: que aquella comã da que ell pren: que ell la mesclara al co mu: ne enla carta que entre ells sera feta nos entendra: que aquella comanda q̃ ell pren: se dega mesclar ab aquell comu que deu portar ab si: ell es tengut de retre compte a aquell: qui la comanda li hau ra feta. e si li fara comanda de roba: ell li deu retre cõpte: daço: que dela roba hau ra hagut. encara mes aquells diners q̃ haura haguts: deu esmerçar en qualque cosa: que lo dit comendatari se volra: si doncbs aquell quila comanda li haura feta: no haura empres ab aquell: queno li esmerç los diners: que haura haguts daquella roba: que ell comanada li hau ra/ o que ell non compre sino cosa sabu/ da: axicom entre ells abdosos sera em/ pres. E si li comana diners: e ell cõpra ua roba: ell lies tengut de retre compte de ço que haura hagut dela roba: q̃ ab los diners que ell li comana: haura compra da: e ell haura venuda e daço que esmr çara daquella roba: que ablos seus di/ ners haura comprada. e metre en comp te per a quant que ell sia tornat del viat

ge/e metre en ſon poder lo cabal elguāy que abla dita comanda ſera fet ſaluo lo ſeu maltret: que entre ells ſera empres. E ſilo comu pert o guāya: aquell quila comanda li haura feta non es en res: ne aquell qui la comanda haura preſa: no li es tengut ſino dela comanda a retre. e ſi guanya o pert abla dita comanda: tot liu deu donar e metre enſon poder axibe lo guany com la perdua. perque ell noes tengut a aquells: de qui lo comu ſera: p rao daquella comanda: que ell dalgu p̄ ſa haura. ſidonchs ell nols hauia fet en tenēt: que al comu anaua aquella comā/ da: que ell hauia preſa. mas aquell qui la comanda haura feta: no es tengut de res a aquells: de qui lo comu ſera: ſia q̄ perden o que guanyen. neaquells de qui lo comu ſera: a aq̄ll: qui la comāda hau ra feta. mas ſi pert o guāya: deu eſſer ſeu axi be lo guany com la perdua. E ſi per ventura aquell qui leua lo comu/ e hau/ ra preſa la comāda meſclara aq̄lla ablo comu menys de ſabuda deaq̄ll: qui feta lali haura: e lo dit comandatari compte retre no lin poza: perço car la haura meſ clada ablo comu: ſia en volūtat deaquell qui la comanda li haura feta: de pendre lo maior preu dela roba que haura ha/ gut: la on la comanda haura venuda. ē cara mes lo maior preu dla roba: que ell haura portada. e lo maior guany: que ē la roba ſe fara. e aq̄ll li ſia tengut de dar aquell: qui la comanda haura preſa a a/ quell: qui feta lali haura. perço car ell la haura meſclada ablo comu menys devo luntat ſua. E aço li es tengut de donar e de retre menys de contraſt.

De comanda quis perdra e lo comandatari ſe abatra. c. ccxxi.

Dot comendatari qui portara opē dra comandas: ſi les comandes ſe perdran per les raons: que en los ca/ pitols deſuſdits ſe contenen: ell no es tē gut deles comandes a retre. Mas ſiles comandes ſe perden per altres raons/ e no per aquelles que enlos capitols de/ ſuſdits ſe contenen: ell es tengut de retre e de donar totes les comandes/ el guāy ab aquelles fet a aquells: qui les comā/ des li hauran fetes. ſidonchs ell no pot moſtrar iuſtes raōs: perque aquelles co mandes ſien perdudes. E ſi ell moſtrar ne prouar no pot/ ne les comandes retr̄ no poza a aquells: de qui ſeran: e lo dit comandatari ſe abatra: ſi ell ſe abatra: e es aconſegut: ell deu eſſer pres e mes en ferres/ e ſtar tant ro que aquells: de qui les comandes ſeran ſe ſien auenguts ab lo dit comandatari. E fon fet perço a/ queſt capitol: car molt comendatari ſe a batria: ſi ſabia: que algun mal ne algun damnatge o greuge nolin pogues eſde/ uenir. e ſon hi poſades perço les condi cions: que deſus ſon dites.

De patro qui lexa la nau p negocis propris. c. ccxxij.

SI algun ſenyor de nau o leny por tara mercaderia ſua o comandes e ell ſera: la on la nau haura fet port: e la nau ſera eſpatxada: que no ſta hmo p ell q̇ no es eſpatxat: e no pot vendre la ſua mercaderia: ſi la nau ne fa meſſio: ell la deu pagar del ſeu propi. E ſi ell roman p la ſua mercaderia a vendre: e ell ne trame tra la nau ſila nau pendra algun dan: ell es tengut defer eſmena als perſoners: ſi donchs ell nou hauia empres ab los p/

soners:com ell parti dells:laon lanau ha uia carregat. e si ell ho hauia empres ab los psoners ab tots o ab partida: e ells loy hauiẽ atorgat: que ell pogues romã dre: e romama e tramtia la nau:sila nau pendra algun dan: ell no es tengut de es mena als personers. Empero si lo sen yor delanau romãdra perço:car no pora hauer lo nolit : e noy romandra per res que ell hi haia a fer sino per lo nolit a re captar:e ell ne trametra la nau: perçoque noy faça messio:e ella pendra algun dã: lo senyor delanau no es tẽgut de fer esme na als personers: pusque per profit dela nau sera romas/e no p res:que hagues a fer. E aço deu esser menys de tot frau.

De testimoni de mariners en ptrast de patro ab mercaders. ccxiij

SEnyor de nau o leny qui haura cõ trast ab mercaders: los mariners dela nau no podẽ fer testimoni al senyor dela nau ne als mercaders a lur prou ne a lur dan del vn ni del altre stant enlo vi atge. Mas lo cartolari deu fer testimoni eesser mijancer entre ells. Mas empero com la nau haura fet viatge: e los mari ners seran de simeteixs: que no seran ten guts al senyor dela nau:ladonchs porã fer testimoni al senyor dela nau e als mer caders. abque ells no sien personers del contrast: on seran demanats per testimo ni/nen sperẽ dan ne prou hauer. que sin sperauen dan ne prou hauer: res que di guessen: no hauria valor e serien tẽguts per falsaris.

De testimoni demercaders en cõtrast de patro ab mariners. ccxiiij

MAriners qui hauran contrast ab lo senyor dela nau de algunes co/ ses: que no sien scrites enlo cartolari: los mercaders qui seran enla nau poden fer testimoni/enlo viatge stant/o quen fos/ sen exits/axi be al senyor dela nau cõ als mariñrs. abque ells no fossen persoñrs del contrast:que sera entre ells/nen spe/ rassen hauer dan ne prou. E si los ma/ riners hauien contrast ablos mercaders lo senyor dela nau pot fer testimoni:pus sien exits del viatge. mas stant enlo via tge no/ e que no sia personer del cõtrast que sera entre ells. Encara mes lo vn mariner pot fer testimoni al altre:pus siẽ exits del viatge. abque no sia psoner del contrast:en que sera tret en testimoni/ nẽ sper dã ne prou. Empero los mariñrs poden fer testimoni stant enlo viatge al senyor dela nau e als mercaders per aq̃/ sta rao:çoes a saber per fet de git o si per maltemps o per altra ventura la nau ha gues anar en terra. car enaquell cas ne ẽ aquella sao lescriua no pot metre les cõ uinences enlo cartolari. E perço fon fet aquest capitol: car si en aquell cas los mariners no poguessen fer testimoni/ne lescriua nou hagues pogut mẽtre en car tolari: lo senyor dela nau poria negar to tes les conuinences: q̃ hauria empreses ablos mercaders: que a ell degguessen tor nar a dan/e diria tot ço: q̃ a simeteix tor nas a profit. e los mẽrcaders farien atre tal al senyor dela nau. per aq̃sta rao po/ den fer testimoni los mariners e en aytal cas stant enlo viatge. perço que frau al gu noy puga hauer. Mas per altra rao no podẽ fer testimoni stant enlo viatge. a prou ne a dan del senyor ne dels merca ders/per contrast: que entre ells fos.

testimoni de mariñr. ccxv

SI mercaders q̃ seran en nau hau ran algun cõtrast entre ells: e trau ran los manners en testimoni: los mari ners poden fer aquell testimoni: enq̃ sã

demanats:sia que ells sien encara al vi/
atge:o que sien exits: abque non sperass
sen dan ne prou hauer ne volguessē mīs
lo prou dela vna part q̄ delaltre/ nen ha
guessen pres seruey . que si ells amauen
mes lo profit dela vna part que delaltra
o ells ne haguessē pres seruey: si prouat
los podia esser:ells serien tenguts de re/
tre tot lo dan e tot lo greuge e tot lo inte
res que: aquella part ne haura sostēgut
p culpa daquell testimoni:que aquells
li hauran fet. encara mes quels ne poria
metre e affrontar e destrenyer ab la senyo
ria. e mes encara q̄ no serā per nullteps
creguts de res: que ells diguessen/ e a al
guns quils crīdas penurs: senyoria no
lin daria alguna pena per testimonis: q̄
ells ne donassen . que ans caurien ells ē
dobla pena:q̄ aytal testimoni fals hau/
rien fet. E fon fet perço aquest capitol:
car moltes vegades son los mercaders
en algūs lochs:e no ha ab ells sino tan
solament los mariners:e en presencia de
ells los mercaders faran algunes conui
nences o empreniments dels vns als al
tres:e peruentura lo vn o laltre penedir
se ha de aço:que haura fet:e com aquell
altre mercader li demanara la conuinen/
ça: que entre ells sera empresa : aquell li
poza negar: e si aq̄ll lali negaua: aquell
mercader ne sostendria gran dan:e per a
quella rao deuen fer testimoni los mari/
ners dels contrasts : que seran entre los
mercaders. perço que algun frau no pu
ga entre ell esser.

De loguer de notxer o ma
riners:qui iran a cosiment. c. ccxxvi.

SEnyor de nau o leny qui menara
ab si enviatge o enviatges lo not
xer a cosiment:lo senyor dela nau den do
nar de loguer al notxer:axicom pēdra lo
millor per delanau o altre dels cominals
encara mīs segons bondat e valor:quel
notxer haura. E si peruentura los mari
ners iran a cosiment del senyor dela nau
lo senyor dela nau los es tēgut de donar
loguer:segōs que ells affanyaran obau
ran affanyat/e segōs la bondat que ells
hauran/e lo seruey que faran . e aço deu
esser a coneguda del notxer e del scriua q̄
ells loy dexian dir per lur sagrament: que
ells fet han al senyor dela nau be e leal/
mēt:ia aquells mariners qui seran a co
siment: quin loguer hauran affanyat/ e
quin no. e que ells noy diguen per volū
tat ne per maluolença ne per seruey: que
hom los hagues promes. ne per mal q̄
ells volgueissen a algu de aquells mari/
ners:qui enla nau serien a cosiment. e a
ço deuen ells dir sots pena del sagramēt
be e lealment al senyor dela nau El seny
or dela nau los es tengut de dar aquell
loguer:quel notxer e lescriua li haurā dit
per lur sagramēt. e noy deu res cōtrastar

De dan pres per falta dor
meig. c. ccxxvij

SEnyor denau oleny qui sia empla
sia o en port o en altre loch ab la
sua nau:e los mercaders qui abell seran
li diran eli denunciaran:que ell se ormeg
e lo sēyor dela nau hi metra flix:que nos
ormeiara:o peruentura ell no haura to/
ta la exarcia: que pmesa los haura: e p
aquestes raōs dessusdites los mīrcaders
ne sostendran dan:lo senyor dela nau es
tengut de restituir aquell dan:quels mer
caders hauran sostengut per aytal rao.
E si lo senyor dela nau no ha de que pa

gar: deu se vendre la nau. e si la nau noy basta: elo senyor dela nau ha algūs bēs aquells se deuen vendre per fer compli/ment a aquells mercaders. empero sal/uo los mariners: que no perden lur lo/guer. Mas los personers no son ten/guts de res esmenar sino la part: q̄ hau/ran en la nau. que altres bens no. E fo fet aquest capitol: car molt senyor denau plany exarcia: e nos pot ozmeiar: e per a ço la nau o leny pert se e la roba dels mr cadors.

De nau quis pert en terra de serrains. c. ccxxviij

Senyor de nau o lēy qui sera o na/uegara en terra de sarrains: e li vē dra cas de ventura: que per mal temps o per lenys armats deenemichs perdra lo leny o nau: si ell pert la nau o leny per la rao desusdita: ell no es tengut de res a donar als marniers. si donchs ell nol perdra al loch: on ell hagues tot son no lit. quesi ell ha tot son nolit: ell es tengut de dar tot lo loguer als mariners. mas empero qualseuulla pati quel senyor de/la nau o leny fara ablos mercaders: a a quell patimeteix deuē esser los mariners Mas si lo senyor dela nau o leny deuia als mariñrs loguers per altres viatges ell los es tengut de pagar: axicom en lo capitol qui desus es dit: se conte. Mas senyor de nau o leny qui per aytal rao cō desus es dita: pdra sa nau o leny: no es tengut de donar leny ne vianda als ma riners: entro que sien en terra de crestians perço car ell ha perdut tot quant hauia e peruentura mes: que no hauia. Fo fet perço aquest capitol: que pus lo senyor dela nau haura perduda sa nau: no es tē gut de donar leny ne vianda a mariners tro sien en terra decrestians. pusque non ha per ell.

casos en q̄ lo patro deu de manar los psoners plo nolieiar. ccxxix

Senyor de nau o leny q̄ nolieia la sua nau per anar en terra de sarrais o en loch perillos: si ell es en loc: on ha ia psoners: ell los ne deu demanar abās que ferm lo viatge. E si ell los en dema na: e los personers ho volen: ell pot no lueiar: que personer algu nou pot vedar. E si ell nolieia: que nols ne demā: los p soners li poden contrastar/ e poden en/cantar abell. perço car nols haura dema nats. e si demanats los ne hagues: los personers nol poguerē encantar: tro que fos vengut del viatge. E silos personers encanten ablo senyor dela nau o leny qui nolieiat haura menys de lur sabuda: ell era dela nau o del leny per encant o per qualseuol rao: e los personers retendrā la nau o leny: aq̄lla nau o leny deu seguir lo viatge a aquell mercader: qui nolieia da la haura/ per aquell preu o nolit: quel mercader haura empres ab aquell: qui ladonchs era senyor: com ell nolieia. pq̄ sen guart quascu: qui fara part en nau o leny. que qualseuulla cosa: q̄ aquell fa/ra o empēdra abmercaders: allo se hau ra a seguir. Mas si lo senyor dela nau sera enloch: on no haura personer: algu ell pot nolieiar e anar en tot loch: on ell se vulla. e si la nau o leny pendra algun damnatge: personer algu noli pot fer de manda per aquella rao. Mas si ell ho iugaua o barateiaua/ os perdia per al/guna rao: que fos culpa sua: los perso/ners lin poden fer demanda. Mas

senyor de nau qui nolieiara p anar en ter
ra de crestians: no es tengut demanar
personers alguns sinos vol. ne personer
nola pot encātar: pusque ell la haura no
lieiada tro al torn del viatge. Mas lo
senyor dela nau o leny deu donar fiança
al psoner: sila li demana: que ell no mut
viatge: tro aqui haia tornada la nau ol
leny en poder dels personers. e la fiança
que dara: que no sia tenguda sino tan/
solament a vs e a costum de mar. E si
peruentura lo senyor dela nau nolieiara
per anar enlos desusdits lochs: e los p/
soners seran enlo dit loch: e sabran: que
haura nolieiat o nou sabran: elo senyor
dela nau nols ho haura dit / ni ells a ell
res contrastat: e aquell viatge la nau o
leny se perdra o pendra algun damnat/
ge: los psoners no poden fer alguna de
manda / e lo senyor dela nau no es tēgut
de res a respondre a ells.

De rescat o auinēsa ab nau armada. c. ccxx.

SEnyor de nau o leny qui en mar
deliura o en port o en plaia oen al
tre loch se encōtrara ab lenys armats de
enemichs: lo senyor dela nau pot parlar
e fer auinença ablos comits eablo almi
rall per quantitat demoneda. perço que
ells no facē mal aell ne a ïs dela sua nau
E si en aquella nau o leny ha mercaders
ell los deu dir lo pati: que fara / o haura
fet abells. çoes ablos comits e ab lalmi
rall daquella armada. E tots ensemps
deuen se acordar / e deuen pagar aquella
remso: la qual lo senyor dela nau o leny
haura empresa ablos comits e ab lalmi
rall daquella armada. E deu se pagar p
lo cominal dela roba per sou e per lura
o per besant. e lo senyor dela nau deu hi
metre perla meytat de aço que valdra là
nau o leny. E si mercaders noy ha enla
nau o enlo leny: lo senyor dela nau se deu
aconsellar ablos panesos e ablo notxer
e ablos proers. e silo senyor dela nau pa
ga aquella remso que desus hauem dita
ab consell e ab consentimēt detots aqlls
qui desus son dits: los mercaders dequi
la roba sera: noy deuen ney poden res cō
trastar. abquel senyor dela nau pag p la
meytat daço que valra la nau. Mas ē
pero silo senyor dela nau o leny se encon
trara aricō desus es dit ab lenys armatz
qui no sien de enemichs: e ell los vol do
nar estrena e refrescament: si enla nau ha
mercaders: ell los ho deu dir e demanar
si ells ho volen los mercaders. e lo seny
or dela nau ho deu dir e fer ab consell de
tots aquells: qui desus son dits. e silo sē
yor dela nau fa aço: deu se pagar: aricom
desus es dit. Empo silo senyor dela nau
nou fara ab voluntat dels mercaders / o
ab consell daquells: qui desus son dits:
e ell per sa autoritat fara pati e dara re/
frescament sens sabuda dels mercaders
e sens ꝓsell daquells: qui desus son dits
lo senyor dela nau ho deu pagar del seu p
pi: que los mercaders no li son tenguts
de res a dar ne a retre dela messio odel pa
ti del refrescamēt: que ell haura donat a/
aquells lenys armats.

De rescat o conuinensa ab lenys armats de enemichs. c. ccxxi.

SI alguna nau o leny sera en terra
de enemichs e en loc dubtos / stāt
aqui carregat de tot o de partida vendrā
aqui lenys armats de enemichs: e lo sen
yor dela nau o del leny parlara pati ol fa

ra parlar a aquells lenys armats: perço que ells no facen mal a res: q̃ en la nau o leny sera: e aquell patí que ell parlara o fara parlar silos mercaders seran enla nau o en lo leny ab ell ensemps tots o la maior partida: ell los deu dir aquell pati que ell ha fet o fet fer ab aquells comitis de aquells lenys armats. e ab consell e ab voluntat dels mĩcaders ell ho deu do nar. E los mercaders son hi tenguts de pagar per sou e p liura: segons que hau ran roba enla nau o enlo leny. E si per vẽtura los mercaders no eren enla nau o leny tots ne partida: e eren en loch: q̃l senyor dela nau o leny hagues spay: que ell los pogues fer a saber aquell patí: q̃ ell hauria fet o fet fer ab aquells lẽys ar mats p saluar si etota la roba: ell es ten gut: quels ho deu fer a saber. E si ell no hauia spay: q̃ ho pogues fer a saber als mercaders: lo senyor dela nau deu fer en/ arí: que tot ço que fara: que ho faça ab consell de tot lo comunal dela nau. e si ell ho fa enaxi: los mercaders hi son tẽgutis de metre e de pagar tot enaxi: com si tots ells hi eren stats. que en res noy deuen ñ hi poden contrastar. Empero si lo seny or dela nau fara algũ pati ab aq̃lls lẽys armats: elos mercaders seran enla nau tots o la maior partida/ o seran en loch que ell los ho pogues fer a saber: e nou fabia aq̃ll pati que ell los haura fet o fet fer: e no haura demanats los mercaders puisque ells fossen enaquell loch: que ell fer ho pogues: a aquell pati aytal que ell haura fet: los mercaders no son tengutis de res a metre: iatsia aço que la roba sia enla nau o leny tota o partida. perço q̃ nols ne haura demanats. Mas empe ro si ells seran en loch: quenols ne puga demanar: elo senyor dela nau fara aquell pati ab cõsell de tots aquells: qui desus son dits: los mercaders hi son tẽguts de pagar: axicom desus es dit. E si peruẽ tura lo sẽyor dela nau fara a q̃ll pati mẽys de sabuda dels mercaders/ e menys de cõ sell de aquells: qui desus son dits: aquell pati q̃ haura dit per sa autoritat/ e mẽys de sabuda e de cõsell de negu: lo senyor de la nau o leny ho deu tot pagar del seu ꝑ que negu noy es tengut de res a metre. p ço car ell ho haura fet menys de sabuda de tots aquells: qui desus son dits. Em pero si la nau o leny sera en algu dels so bredits lochs/ e haura descarregat: e en tre los mercaders e lo senyor dela nau se ra empres: quel senyor dela nau dcia spe rar los mercaders: elos mercaders que deian hauer spatrat lo senyor dela nau: si donchs en aquell temps vendran aqui lẽys armats: elo senyor dela nau fara pa ti ab ells: perço que ells no li facẽ mal/ o encara si li vẽdra cas de ventura: ques p dra la nau o leny: en aquell pati o en a/ quella perdua que dis aquell temps q̃l senyor dela nau los deu sperar: sera feta: noy son tenguts de res a metre: pus q̃ ells hauran descarregat. si donchs no li volie fer alguna gracia. E si peruentura los dits mercaders no hauran espatrada a quella nau o leny a aquell temps: que ẽ/ pres o promes hauran: esi passat aquell temps vendran a qui lenys armats: e lo senyor dela nau haura a fer pati/ oy per/ dra la nau: los dits mercaders son ten/ guts de pagar aquell pati o aquella per dua: quel senyor dela nau o leny haura fe ta per culpa dells. qui nol hauran espar rat en aquell temps: que entre ell e los mercaders era empres.

De roba leuada. ccxxxij.

SI algun senyor de nau o leny haura carregat en algun loch de roba de mercaders/ o que tota sia dalgun mercader particular: per anar descarregar en algun altre loch: lo qual loc on ell descarregar deura: sera sa empres entre ell e los dits mercaders o mercader: si sera cas de ventura: que aquella nau o leny se encontrara ab alguns lenys armats o no armats de enemichs: si aquells mals gents qui en aquells lenys armats o no armats seran: li tolran o sen portaran la terça pt de la roba/ o les dues parts/ o les tres: e noli lexaran sino tansolament la quarta part o mes o menys: si com lo senyor de/ la nau o leny sera iunt alla: on deuia desc/ carregar aquella roba que romasa li sia e encara aquella: que tolta li sera stada silo senyor dela nau o leny se retendra a/ quella roba: que romasa li sera: que no la vulla donar a aquells mercaders o mercader: qui rebre la deura: si dochs ell o ells noli paguen aribe lo nolit daquella roba: que tolta li sera: com de aquella: q sera romasa/ e que ell haura portada: lo senyor dela nau nou pot fer ne deu ab iusta rao. per qual rao? perço car nengun mercader noes tengut depagar nolit sino daytanta roba: com lo senyor dela nau o leny li deliura enlo cas dessusdit. Empo es axi a entendre en tal cas: co dessus es dit: saluo empero: que si los mercaders qui aquella roba axicor es dessusdit: hauran mesa en aquella dita nau o ley: si ells la agermanaran/ o silos dits mercaders eren en aquella nau o leny: e quat hague renvista daquells lenys armats: la agermanaren: que si algu cas los esdeuenia que la vna roba fes alaltra: silo agermanament dessusdit sera fet: axicom damunt se conten: aquella roba que restaurada sera: deu esser comptada ab aquella: que sera perduda per sou e per liura. E si lo dit senyor dela nau o leny/ e los dits mercaders o mercader de qui sera aquella roba dessusdita: seran en guerra o de guerra ab aquelles males gets: qui aquella roba los hauran tolta: lo cors daqlla nau o daquell leny qui restaurat oromas sia deu esser comptat persou e per liura ab aquella roba: que perduda sera/ e ab aql la: que sera restaurada. e axi lo senyor de la nau o leny deu hauer aytat de nolit: co per sou e per liura li esdeuendra. e de res als los dits mercaders o mercader noli son tenguts. Empero si la roba no sia stada agermanada: axicom dessus es dit: la roba que restaurada sera: noes tenguda de aiudar a esmenar aquella: que perduda sera. ne encara los mercaders qui la roba hauran perduda: no son tenguts de res a donar a aquell senyor daquella nau o leny: a qui ells aquella roba q per duda sera: hauie nolieiada. ni lo senyor dela nau o leny a ells. si donchs los dits mercaders prouar o mostrar no poran: que per culpa o ab sentiment o ab volu tat dell sera feta aquella tolta o aquella robaria. e si los dits mercaders prouar o mostrar ho pora: lo dit seyor dela nau los es tengut de tot a retre e esmenar ses tot contrast. E si los dits mercaders prouar ne mostrar iustament nou poran: lo senyor dela nau o leny nols es de res tengut. Empero los dits mercaders o mercader de qui sia aquella roba: q restaurada sera: son teguts de donar e pagar tot lo nolit daquella roba: que restaurada sera. e de res als no. Empero silos dits

mercaders seran en guerra ab aquelles males gẽts: qui la roba los hauran tol ta: elo senyor dela nau o leny ables dites males gẽts en guerra no sera: lo cors de la nau o leny no deu esser comptat p sou ne per liura ab aquella roba: que perdu da sera. si doncbs axicom dessus es dit: a germanat no sera: que la vna roba aiu/ das a laltra: si cas deventura hi vendra E los dits mercaders no sien tẽguts de pagar nolit sino dela roba: que romasa los sera. axicoz dessus es dit. Empero si lo senyor dela nau oleny sia ab aquelles males gents en guerra: e los dits merca ders ab ells en guerra no seran: lo cors dela nau o leny sia tengut de metre p sou e per liura aesmenar aquella roba: que p duda sera. e lo nolit sia aytãbe comptat per sou e per liura axi be cõ lo cors dela nau o del leny/ e axi be ala roba restaura da com ala perduda: si algun agermana ment hi haura fet: axicom dessus es dit. e si entre ells agermanamẽt fet no sera: la vna roba no deu esser téguda alaltra de esmena a fer. mas qui struch sera: struch se romãdra. E lo senyor dela nau no deu hauer nolit sino dela roba: que restaura da sera. E silo senyor dela nau o del leny menara los mariners a viatge: nols es de res tengut a donar de lurs loguers: si no axicom ell guanyara del nolit. E si p ventura los mariners hi iran a mesos: lo senyor dela nau no es tengut depagar sino en aquella forma: que ell guanyara del nolit. per qual raoz pço car a empat rament de males gents no sta algu sal/ uo. Empero si los dits mariners qui a mesos seran accordats: hauran empres ablo senyor dela nau oleny: que ell los de ia pagar per quascũ mes: ço que abells empres lo iorn: que ell los acorda: lo se yor dela nau o leny los es tengut de pa/ gar per aytants mesos: com ells hauien seruit: abans que aquella robaria fos fe ta: hala ell lo nolit o no perqual raoz p ço car aumença lig veny. E si peruen/ tura algun senyor de nau o leny sera atu rat o detengut per senyoria o per males gents en algũ loch: si aquell loch on ell detengut sera: es loch on ell ne puga do nar paraula als mariners: sia q̃ los dits mariners vaiẽ a viatge: o q̃ siẽ acordats a mesos: lo senyor dela nau ho deu fer/ e nols es tẽgut de res a donar de tot aq̃ll temps: que ell aqui haura stat p rao da quell detenimẽt: que fet li sera. perço q̃ per culpa dell no romandra: que ell no a nas a guanyar: si vedat no li era. enca/ ra mes q̃ lo senyor dela nau o leny assats bi peri: pusquey pert la vianda/ e consu/ ma sa nau o son leny. Adas empero si lo senyor dela nau o leny sera detengut en algun loch per empatxamẽt de senyoria o de males gẽts: si ell sera en loch: on ell pogues donar paula als sobredits ma rmers. e ell no lals dara: ans los tendra els aturara ab si: ell los es tengut de pa gar de tot aytant: com ab ell staran. per/ que? perço car si ell sevolia: ell los poria els poguera hauer donada paula. e pus que ell fer nou volgue: els volgue aturar e tenir ab si: es rao: q̃ls deia pagar de tot aytant: com ab ell staran. Salues empe ro totes conuinences o empren. mẽts: q ell hagues empreses ab ells: com a ell se acordaren/ e ell ab ells. Eperles ra/ons delus dites fon fet aquest capitol.

De palanques vasos o ar guens preses o logats. c. ccxxxiij.

SEnyor de nau o de lēy qui pendra o logara palāques o vasos o ar/ gues a ops de sa nau o de son leny atrau re o a varar: siles palanqs o los vasos se trencaran: si ell los haura logats : no es tengut de esmena a fer sino tāsolamēt lo loguer: que ab ell haura empres quils loga al senyor dela nau o del lēy. Empo es tengut desmenar aquelles palāques o aquells vasos o aquells arguens qui a seruey seu seran rots: a aquell: dequi se ran sens tot cōtrast: si ell los haura pre/ sos sens voluntat de aquell de q son. E trenquen se o nos trenquen: totavia sia pagat lo loguer: que empres sera abells meyns de tot contrast e de tot lagui.

De patro qui prometra de sparals mercaders a dia cert. c. ccxxxiiij

SEnyor de nau o de leny qui nolie siara la sua nau o lo seu leny a mer caders: el senyor dela nau prometra als mercaders de sperar tēps sabut: la on la nau o leny fara port: ell los es tengut de sperar lo dit temps: que ablos merca/ ders haura empres. e si ell sen partex ab la nau o leny abās de aquell temps: que entre lo senyor dela nau elos mercaders sera empres: si los dits mercaders ne so stēdran algun dan per ço com lo senyor dela nau o del leny sen sera partit abans del tēps que entre ells sera empres lo sen yor dela nau o leny es tengut de esmenar als mercaders tot aquell dan: que p cul pa dell ban sostengut. E si los merca/ ders no espatraran lo senyor dela nau o leny al temps: q ells hauran empres ab ell: silo senyor dela nau algū dan pendra o sen crexera de messio: los mercaders sō tēguts de restituir tot lo dan e tota la mis sio: que per culpa dells haura feta. Sal uo empero: que silo senyor delanau se te nia de empatrament de senyoria o de lēys armats de enemichs/ o era enloch: quels ne fes leuar maltemps: si p aquestes cō dicions que desus son dites: sen partia: ans quel temps que entre ells sera empres fos passat: lo senyor dela nau o lēy no es tengut als mercaders dels dās: que ells ne sostenguessen. perço car no es culpa sua. Ne los mercaders a ell per aquella meteixa rao.

De esptrament denau pro mes a dia cert. c. ccxxxv.

MErcaders qui nolieiaran nau: ep metran al senyor dla nau o leny: q ells lo haurā espatrat a dia cert: e aqlla conuinença sera feta ab carta o ab testi/ mōis/ o sia scrita enlo cartolari dela nau o leny/ on sera donada palmada entre lo senyor dela nau e los mercaders/ on se ra posada alguna pena: si los dits mer/ caders a aquell temps no hauran espat rada la nau o ley: si lo senyor dela nau se volra: los pot demanar aquella pena: q entre ells empresa sera posada. E si en tre lo senyor dela nau elos mercaders pe na alguna posada no sera: losenyor dla nau pot demanar als mercaders tota la messio: que p culpa dells haura feta. sal uo empero que sils ho hauia tolt o ve/ dat empatrament de deu o de mar: e que per culpa dells no fos romas: ells no sō tēguts de pagar al senyor dela nau aquel la pena: que desus es dita/ e q entre ells sera stada empresa ne encara messio: qll senyor dela nau ne hagues feta enaquel meteixa manera. Si donchs aqll tēps que sera empres entre lo dit senyor dela

nau e los mercaders vendra empatxa/ ment de senyoria: que ells no gosen carre gar ne anar en algun loch/o encara mes que no gosassen res traure de la terra los mercaders no son tēguts de res a donar al senyor dela nau: pusque no es lur cul/ pa. Mas empero si vltra lo dit temps quels mercaders hauran empres ab lo senyor dela nau: vendra empediment de senyoria: e los mercaders per lur culpa no haguessen spatrat lo senyor dela nau los mercaders son tenguts de pagar la pena: que entre ells es empresa/ e posa/ da sera. esi entre ells pena alguna mesa ne posada no sera: los mercaders son tē guts de retre e donar tota la messio quel sēyor dela nau haura feta per culpa dells encara mes tot lo dan e tot lo interes ql senyor dela nau haura sostengut e sostē/ dra. Saluo empero que aquell dan e a quell interes deu esser mes enmesura e en vista e en coneguda de dos bōs homēs qui be e diligentmēt siē e sapien dela art dela mar. e aquells dos bons homens deuen en tal guisa tempzar aquell dan e aquell īteres quel senyor dela nau haura sostēgut per culpa dels mercaders: quel senyor dela nau ne los mercaders noysiē mal caents/e en guisa e en manera: quel senyor dela nau e los mercaders romā/ guen en amistat e en benuolença. E silo senyor dela nau guanyara res denolit: ell es tengut de donar als mariners per lur loguer en aquella forma que ell guanya ra de nolit. Empero qualseuulla pati ql senyor dela nau fara ablos mercaders: en aquell patimetex deuen esser los ma/ riners. E en aquella meteixa manera q dessus es dita: es tengut e obligat lo sen yor dela nau o leny als mercaders: quels prometra de esser espatrat a dia cert: e p culpa dell romandra. E si los mariners vā a loguer: lo sēyor dela nau nols es tē gut de res a donar. perço car losenyor de la nau no haura empzes ab ells: quāt se ra espatrat: ne quāt no. Mas silos ma riners serā acordats a mesos: lo senyor dela nau los es tengut tot enaxi: com en tre ell e los marīrs sera empzes lo iorn que ell los acorda. E los nostres ante cessors qui primerament començaren a nar perlo mon: veeren e conegueren: q̄ a quell dan que entre los mercaders e los senyors deles naus poria esser: q̄ sia mes en coneguda e en egualtat per los bons homens dela mar: perço: car negu nosap ne pot saber: la aquell destrich o aquell impediment: si sera per son prou o per sō dan. perque es bona la cominalesa e la egualtat e lo tempzament dels bons ho mēs. E fon fet perço aquest capitol: car si mīrcaders no eren: no calria a algu fer nau ne leny. ne si les naus no fossen: no sera tant bon hom mercader: com es. p que los mīrcaders deuen soffenir e passar ablos senyors deles naus. e los senyors deles naus son encara mes tēguts de sof ferir e de sostenir als mercaders mes: q̄ los mercaders no son als senyors deles naus per moltes raōs. les quals no cal ara a nos dir ne recapitular. perço car q̄ scu es tancert e tansaui: que les veu e les coneix. perque ara noles nos cal recapi tular. e si peruētura algu ni ha: qui sia tā negligent: que noles sapia: deman les a aquells: qui li sera sera semblant: queles deian saber mils que ell.

De nau qui stibara de gerram. c. ccxxvi

NAu o leny qui stibara de gerram: los mercaders son tenguts de donar homens: qui stiben la nau o leny ab que sien en loch on ne puguen trobar p diners. E si son en loch: on nō puguen trobar per diners: los mercaders se deuē auenir ablos mariners / els mariners deuen ho fer. E los mercaders deuen los pagar a coneguda del notxer. elo notxer deu fer en guisa e en manera: quels mariners siē ben pagats de lur maltret en tal guisa quels mercaders no sien malcaēts e aço deu esser posat en fe del notxer que lo notxer aci es posat coz a balança de tenir veritat e de ferma dzetura axi be als mercaders cō al senyor dela nau eals mariners / e a tot hom: qui enla nau sia ovage que nos deu mes tenir ab los vns q̄ ablos altres. e si ho fa: es ne periur. e si prouat li ha: ell no seria cregut per negū tepms de sagrament: que ell fes. Empero si lo senyor dela nau prometra o empēdra ablos mercaders: que fara stibar la nau: los mercaders no son tenguts de logar stibadors. mas lo senyor dela nau sen deu auenir ablos mariners: si los mariners se volen. e pagar aells: axicom de sus es dit. Mas si los mariners volrā fer gracia al senyor dela nau: deu los ho regonexer a coneguda del notxer. en guisa que los mariners ne sien pagats.

Si gerra se trencara ennau

c. ccxxxvij

SI algun senyor de nau o leny haura noliejada la sua nau oleny a algus mercaders: e los dits mercaders carregaran aquella nau o leny: que ells noliejada hauran: si ells carregarā de gerrā e los dits mercaders hauran lurs stibadors: qui per ells stiben aq̄lla nau o lēy que ells hauran noliejat: sia que aquells stibadors: qui per ells stibaran e ells hi hauran mesos perlo lur gerram a stibar sia que aquells stibadors ho stiben be o no: si gerram algu o gerres si trencarā o si romprā / o si consentiran: lo senyor dela nau o del leny no sia tengut de algu / na esmena a fer. pusque per culpa dell no sera fet. Mas los mercaders dequi aq̄ll gerraz sera: sien tenguts de donar a aq̄ll senyor daquella nau o leny tot aquell no lit: que promes li hauran de donar per quascuna gerra. Empero es axi a entendre: quel senyor dela nau o leny puga retre o mostrar los tests ē testimoni de aq̄l la gerra o gerres que rotes o trencades seran sens tot contrast. Empero si lo senyor dela nau o leny fara stibar aquell gerram: e los stibadors quey metra: stibaran be e sufficientment: e sēs culpa del stibar que ells hauran fet: gerra o gerres si romprā: lo senyor dela nau no es tengut de fer esmena aaquell mercader: de q̄ seran: sino tansolament que non deu hauer nolit. Eper qual rao noli es tengut queli esmen lo dan: quel mercader ne sostendra? peraquesta rao: car algu no deu creure ne encara en ver poria metre: que algun senyor de nau o leny fos pagat ne sia: que algun mercader perda ne faça sō dan enla sua nau o leny per culpa dell ne per res: que ell fer hi puga empero si los mercaders prouar omostrar porā: q̄ p culpa del sēyor dela nau o dels stibadors que ell hi haura mesos: si rompra gerra o gerres: ell es tengut de esmena a fer a aquells mercaders: de qui seran. Perque senyor de nau o leny no deu stibar ne fer stibar sa nau o leny de gerram: si los mer

caders o hom per ells noy eren preſẽts al ſtibar. perço que dan nolin puga tornar. Empero ſi al ſtibar del gerram haura mercaders o algun hom per ells: qui veia al ſtibar: ſi gerra o gerres ſi rompra lo ſenyor dela nau no es tẽgut dalguna eſmena a fer. ne encara los mercaders no li deuen ne li poden lo nolit tolra per neguna rao. puſque ells o hom per ells hi ſeran ſtats al ſtibar. Empero ſi al carregar o ſtibar ſe trencara gerra alguna los mercaders no ſien tenguts de donar ne nolit al ſenyor dla nau. Mas empo ſis trencaran al deſcarregar: los dits mercaders ſon tenguts de donar ne nolit al ſenyor dela nau o leny. E perço q̃ deſus es dit: fon fet aqueſt capitol.

Si mariners ſen menaran

la nau ſens volũtat del ſenyor. ccxxxviij

Senyor de nau o lẽy qui haura noliciada la ſua nau per anar deſcarregar en algun loch: e cor lo dit ſenyor de la nau ſera en lo dit loch: on ell deura deſcarregar: ell deu deſcarregar ſa nau. E quant la nau ſera deſcarregada: ell ſe deu eſpatxar: com mils puſca en cercar lo profit dela nau. pço q̃ ell puſca donar guay a ſimeteix e a ſos perſoners. Elos mariners deuen lo ſperar: que nol deuen cõgoxar/ ell pagant a ells aquell loguer: que ab ells haura emprez. tro fins que ell ſia eſpatxat. E ſi los mariners per deſalt que haguessen del ſenyor delanau: ſe leuaran daquell loch: on haurá deſcarregat: e ſen menaran la nau o leny mẽys de volũtat o de ſabuda del ſenyor: qui en terra ſera: los mariners qui aço cometrã o faran: no deuẽ hauer dret en hauer ne en perſona ne en res: que ells haiẽ. e lo ſenyor dela nau pot los metre en ferres/ e metre en poder dela ſenyoria/ e fer demanda cõtra ells tot enaxi: com aquells qui deſconexen lur ſenyor/ el deſpoſſeexen de ſa ſẽyoria. Axi es aentendre: que la nau ſia ẽ terra de amichs e en loch menys de perill Encara ſon tenguts de mes los mariñs qui aço faran o conſentiran: de retre e de eſmenar tot lo dã e tot lo greuge e tot lo interes: quel ſenyor dla nau haura ſoſtẽgut. E lo ſenyor dela nau ſia cregut per ſa ſimpla e plana paraula. Elos mariñs qui aço hauran fet o conſentit: deuen tãt ſtar enla preſo: tro fins que hagen ſatisfet al ſenyor dela nau/ o ques ſien auenguts ab ell ala ſua voluntat. E fon fet perço aqueſt capitol: que mariñrs no ſẽ deuen menar nau ne lẽy: ſi be lo ſenyor de la nau los fara algun tort. mas deuen ſẽ anar ala ſenyoria: on ſerã: e clamar ſe del tort: que a ells ſera ſemblant: que ell los faça. que no ſeria ben fet: que qualque hora que fos ſemblant als mariners: q̃l ſenyor dela nau los faes algun tort/ ols tengues en algun loch vltra lur volũtat que ells ſen poguessen la nau o leny menar: en que ells ſerien. e per aqueſta rao es hi poſada la pena deſuſdita.

Del comprar deles vitualles e coſes neceſſaries ala nau. ccxxxix

Senyor de nau o lẽy qui haura noliciada la ſua nau o lo ſeu leny per anar a guanyar en algunes parts: ell deu fer comprar al ſcriua viãda e companatge e totes les altres coſes: que ſien neceſſaries ala nau o leny. Saluo empero q̃ ſi la nau haura meſter exarcia: que la deu comprar lo ſenyor dela nau ab lo dit ſcriua. Equant haura comprat e fet compli

ment de companatge/e de totes coses:q̃ sien a necessari dela nau/el senyor haura comprada aquella exarcia que necessari sera dela nau:empero si lo sẽyor dela nau sera en loch:quey sien personers:ell los deu demanar de aquella exarcia ans:que la compre:e si los personers nou volen e lo senyor dela nau conexera:que aquel la exarcia sia ops e necessaria alanau:ell la pot ben comprar:que no deu star per los personers. perço car psoners roma nen peruentura sals en terra:e abque ells haguessen diners:anas quis volgues a ventura dela mar. e per aquesta rao los personers noy deuen contrastar a aquel la exarcia:que nos compre pusquel sen yor dela nau veia: que ala nau sia gran necessari. que sila nau era mẽys de aquel la exarcia:ella nauegaria a gran cõdicio e lo sẽyor dela nau poria esser repres dls mercaders. e per aquesta rao noy podẽ res contrastar. E silo senyor dela nau tẽ dra algũ comu dela nau:ell deu pagar la companya/e la exarcia:que ell haura cõ prada. E silo senyor dela nau no te algũ comu dela nau : ell deu comptar e sumar ab lescriua:tot quant costa la compáya: e tot ço que lescriua haura comprat e ço que costara la exarcia : quel senyor dela nau haura comprada. E com lo senyor dela nau e lescriua ho hauran comptat e sumat:lescriua deu anar a quascun perso ner e dir:quels dian pagar tot ço:que a quascu vendra per la sua part. E sils p soners ne volien oir compte:lescriua los nes tengut. E com los personers hau/ rã oit compte del scriua:ells son tenguts de donar al scriua tot ço: q̃ a quascu vẽ dra per la part:que haura enla nau. E siy haura algun psoner:qui no volra pa gar ço que a ell nevendra perla sua part e cõtrastara:e lo senyor dela nau ho hau ra a manleuar:perço car aquell personer no haura volgut pagar:dela part que a quell personer haura enla nau:se deu pa gar aquell deute/e tot lo guany: quel sen yor dela nau pmes a aquell: qui prestat loy haura: si tota aquella part sen sabia consumar:que aquell personer haura en la nau. perço car per culpa dell se ha feta aquella manleuta. e si vena cas:que la nau se perdes:e que la manleuta no fos pagada:los bens daq̃ll personer si hau rien a parar a aquell deute a pagar. per ço car ab sabuda e per culpa dell se seria feta aquella dita manleuta. Mas em/ pero si lo senyor dela nau ha en loch: on no haura psoners:ne lo senyor dela nau tendra comu dela nau:e ell fara manleu/ ta perles raons:que dsus son dites: tot lo comunal dela nau ho ha a pagar:que personer algu noy pot contrastar. Em pero si abans que aquella manleuta q̃ dsus es dita:sia pagada:sila nau se per dra:personer algu non es tengut de res a retre a aquell:qui prestat hi haura:pus que la nau sera rota e perduda. guart se aquell:ia com prestara ne com no. quel personer assats hi pert:pusque la sua pt hi pert. e axi pla rao dsusdita lo presta/ dor no pot res demanar a aquells : qui hauien part enla nau. perque ell se guart com prestara la sua moneda ne com no que com la nau sera rota: los personers no son tenguts de res ametre enaquella nau. Empero si la nau sera en algun loc e aquell prestador se volra pagar del pre stech:q̃ ell fet haura:silo senyor dela nau haura diners seus o daltre/ o ell tendra algun comu dela nau: ell es tengut de pa

gar aquell prestador/e encontinent tor/ nar la nau als personers/ e comptar ab ells del guany edela perdua: q̄ ell fet bau ra. e si guāya: ell es tengut de donar part daquell guany a quascun psoner: segōs que baura part. e deu esser partit lo guāy perlo cominal dels personers. Esi guāy noy baura: ey baura perdua: quascun p soner es tengut de retre e de donar al sen yor dela nau: tant com a ell ne vendra p la sua part. que rao es: q̄ qui part vol bauer del guany: que part deia bauer de la perdua. Esilo senyor delanau no bau ra diners desi ne daltri ne la nau no bau ra guanyat ne ell no tendra algū comu dela nau: el prestador fara vendre la nau com la nau sera venuda/ el prestador sa pagat: si dela venda dla nau sobrara al guna cosa: lo senyor dela nau es tengut de venir en aquell loch: on seran los par/ soners e de donar lur part de tot ço que dela venda dela nau sobrara. Esilo sen yor dela nau baura baguda a vendre la nau per les raons: que desus son dites: psoner algu noli por ter demāda. li docs los personers noli poden prouar lo cō/ trari. que aquella manieuta per la qual la nau sera venuda: que ell la bagues te/ ta per son loch/ o per altres barates: q̄ ell menas o faes. e si los personers aço prouar li poran: lo senyor dela nau es te/ gut de retre e de donar als personers to/ tes les parts: que enla nau bauien/ o lo preu daquelles. e silo senyor dela nau no ba de que pagar: ell deu esser pres e mes en ferres/ e star tant: tro que ell sia auen/ gut ablos perioners o quels baia satis fers del dan: que fet los baura. Esi com lo senyor dela nau baura venuda la nau axicom desus es dit: si ell ab allo que dla nau li sera sobrat: no tornara retre comp te als personers/ e a donar la part: que a ells pertanyera de tot ço: que dela nau li sera sobrat: e ell sen ira en altres parts: si ac̦o que dela vēda dela nau li sera sobrat se perdra: ell nes tengut de esmena a fer als personers: axicor desus es dit. e si ell sen ira en altres parts ab allo: que dela nau li sera romas: e ell ne guanyara: tot lo guany que ell fet ne baura: es tēgut de donar als personers aquascu: segons q̄ ladonchs bauien part enla nau/ menys de tot frau e contrast.

Com lo patro deu dar cō/ pte als personers quascū viatge. c. ccxl

Dot senyor de nau o leny es tengut de retre cōpte alos personers qua scun viatge: que ell fara. Esi lo senyor dela nau no retra compte a sos persoirs de quascun viatge: que ell fara: si la nau o leny se perdra o pendra algun damna tge: lo senyor dela nau es tengut dretre e de donar tot lo guany: que ell fet baura: als personers. que per rao dela nau que perduda bauran odel leny: lo senyor dela nau nos deu escusar ne pot: que no baia a retre e adonar tot lo guany: que ell ab aquella nau o leny baura fet. Esi lo sen yor dela nau o leny no baura de queu pu sca retre: si ell es tengut: ell deu esser pres e mes en ferres tot enaxi: com enlo capi tol desusdit se conte. Esfo fet perço aq̄st capitol: car molt senyor de nau o leny re prem e triga: que no vol comptar absos persoirs: e cō ve: que ell baura perduda la nau o leny: e ell dira: que tot li es per/ dut: e li a que si perda: o que no: si pdra lo senyor dela nau o leny nes tengut. axi com desus es dit. Perque tot senyor de

nau o leny dœuria e dœll comptar quascũ viatge: q̃ fara absos personers dœl guãy odœla perdua: que fet haura perço quela pena que dœsus es dita: no li pogues ve nir dœsus. Encara es de mes tengut lo sẽ yor dœl leny als personers: que silo seny/ or dœla nau guanyara ab aquell comu q̃ dœls personers haura o tendra: ell los es tengut de donar lur part de tot lo guany que fet ne haura. E si ell peruentura hi haura perdut: personer algu no li es ten gut de perdua: que ell fetan haia. perço com ell tendra aquell comu malgrat dels personers dœsusdits.

Com patro deu dar cõpte e sis mor sens comptar. c. ccxxxi

SI algun senyor de nau oleny naue gara vn viatge o molts: si ell na/ uegara o tornara alguna vegada omol tes en aquell loch: on serã tots los seus personers o la maior partida: ell los es tengut de retre compte quascun viatge q̃ ell fara. E si el nou fa: ell es tengut tot enari: com enlo capitol dœsusdit se conte Empero si lo senyor dœla nau o leny na/ uegara axicom dœsus es dit: e ell cessara que no retra compte als personers/ ne ẽ cara nols dara res daço: que guanyara los dits personers lon dœuen requerir. e si peruentura ell simplament e sens mali cia fer nou volra: los sobredits persoñs lon poden forçar. e silos dits personers lon requerẽ o no: e força alguna si ell fer nou volra: ells noli metran: si al senyor dœla nau o dœl lenyvendra cas daventura q̃s morra: si los dits personers ladõchs apres la mort sua ells demanarã als he reus daquell: qui mort sera/ o als dœteni dors dœls seus bens ꝑpte o part dlguãy que aquell qui mort sera: hauia fet ab a quella nau o leny: los dits hereus o los dœtenidors daquells bens seus nols sõ tenguts de retre compte/ ne de res a do/ nar de guany: q̃ aq̃ll hagues fet. si dõchs los dits personers prouar nou porã o a quell qui mort sia nou hauia iaquit ma nat en son testament. E si peruentura a/ quell qui mort es: sera mort intestat: los hereus daq̃ll o los dœtenidors dœls seus bens no son de res als tenguts a aq̃lls sobredits personers sino tansolamẽt da ço: que enlo cartolari dœaquell qui mort sera: se atrobara scrit. e si ells trobaran ẽ lo dœsusdit cartolari scrit algun guãy: los dits hereus o dœtenidors dœls bens dœa quell: qui mort sera: son tenguts de retre a quascun dœls dits personers la part: q̃ li pertanyera de aquell guany: q̃ ells hau ran trobat scrit: si tots los bens daquell qui mort sera: ne sabien esser venuts. E si peruentura enlo cartolari daquell qui mort sera: algun guany scrit no sera tro/ bat: si algun consumament scrit trobat se ra: que la nau o leny hagues a tornar a aquell: qui mort sera/ o a algus: de qui ell ho hagues manleuat per rao de cõsu/ mament: que la nau o lo leny hagues fet los dits personers hi son tenguts de pa gar lur part. Empero es axi a entendre que aquell consumament no fos fet per culpa daquell: qui mort sia: qui ladõchs en temps dla vida sua era senyor daq̃lla nau o leny e qui aquell cõsumament dœ/ susdit haura fet: e silo dit consumament porau prouar los dits personers: que p culpa daquell qui mort sera: qui ladõcs en temps dela vida sua era senyor: fos fet ells noy son tenguts de res a metre. pus ells en ver metrã: que per culpa daquell

qui mort sera: sia stat fet lo consumamẽt dessusdit. altramẽt los dits personers sõ tenguts de donar e de pagar aaquell cõ sumament: segons que a quascu ne per tanyera dela sua part. E es rao: que axi/ com ells prengueren volenters part del guany: siy fos: axi es rao: que paguẽ pt eilo dit consumament. encara per altra rao: perço com aquell qui mort sera: e la douchs en temps dela vida sua era sen yor daquella nau o leny: anaua staua e nauegaua entre ells com ells nol destrẽy ien: que comptas ab ells o quels donas part daço: que guanyaua. E si peruen tura aquell qui mort sera abintestat: car tolari algu no hauia fet ne haura scrit: los sobredits personers no podẽ demanar als hereus daquell: qui mort sera al guna cosa. nelos here? o detenidors dels heus daquell mort no poden res demanar als sobredits personers de consumament dela nau o leny: que hagues fet: p? eilo cartolari no sera scrit: p testimonis que ells ne demanassen. Perque quas/ cu se guart: e ia com fara ses faenes ecõ no perço que a dan ne agreuge noli pu ra tornar. Esperles raons dessusdites fõ fet aquest capitol. Empero salues totes conuinences e promissions quel senyor dela nau o leny hagues fetes als sobre/ dits personers per alguna rao/ e los per soners a ell. E saluo encara: si lo dit sen yor dela nau o leny haura comptat ablos personers ab tots o abla maior partida si al compte que ell los retra: los haura a dar algun guany: si ell peruentura dar nol los pora: e los dits personers li fa/ ran gracia: quel ne speraran: si ell ans q̃ dat los ho haia: mostra: los dits perso/ ners deuen esser pagats dels seus bens: si tots ne sabien esser venuts.

Declaracio del precedent.

c. ccxxxvij.

Segons que enlo capitol dessusdit declara e demostra: tot senyor de nau o leny es tengut de retre compte a sos p soners quascun viatge: que ell fara. e si/ nou fabia: es ne tengut e obligat tot en axi: com enlo capitol dessusdit es conten gut. Mas empero es axi a entendre: sil senyor dela nau o leny sia o venga quas cun viatge o alguns viatges: que ell fa/ ra en aquell loch: on sien tots los perso ners o la maior partida. E si lo senyor dela nau o leny fara port en algun loch: on no haura personer algu: encara que ell nauegara e fara viatge o viatges en moltes parts: on persoñr algu no haura ne sera: si al senyor dela nau o leny vẽdra algun cas de ventura: que ell perdra tot o partida daço: que abla nau o lẽy hau ra guanyat: si per culpa dell nos perdra: ell no es tengut deres esmenar als sobre dits personers pus perculpa dell no sia perdut. Empero si los dits personers ẽ pendran ablo senyor dela nau o del leny: com ell se partira dells: o li dirã: que si ell peruẽtura se aturara en algunes parts p nauegar: que ell quels dela trametre per quascun viatge: que ell fara: tot ço que a ells pertanyera del guãy: que ell fet hau ra: lo dit senyor dela nau olẽy los ho deu trametre. Empo si ell nols ho tramet e so retẽdra: si ell ho perdra en qualseuul/ la manera que ell ho perda: ell los es tẽ/ gut de tot a restituir. e si ell no ha de que: ell es tengut tot enaxi com enlo capitol dessusdit es ptengut. Empero si los dits personers empresio alguna no faran ab lo senyor dela nau o leny: com ell se partu

ra dells:ell nols es tengut:q̃ res los tra
meta. e sils ho trames es pert: sera molt
be perdut al senyor dela nau o del leny. q̀
sens lur manament los ho trametra. em
pero qualseuula conuinença o empzesio
que lo senyor dela nau o del leny fara ab
sos personers:cõ dells se partira:aquel/
la es mester:quels atenga. E si ell puen
tura nols ho atẽdra: e per culpa dell ro
mandra:ell es tẽgut de restituir tot lo dã
que los dits personers ne sostẽdrã o so
stẽgut ne hauran. Empero si al senyor
dela nau o leny ho tolra o vedara empe
diment de deu o de mar o de senyoria o de
males gents:que ell no attendra:ço que
a sos personers promes haura: cõ dells
se parti:e per culpa dell no romandra: ell
a sos personers dela promesa nols es de
res tengut. perço com a empediment de
deu o de mar o de males gents no pot al
gu res dir ne contrastar. Empero totço
que desus es dit: q̃ sia/e deia esser mẽys
de tot frau. e si frau algu prouar si poza:
la part cõtra qui prouat sera: sia tengut
de retre e restituir tot lo dan a aquella pt
que sosteugut lo haura/sens ẽtrast e sẽs
tota malicia. E perles raons desusdites
son fet aquest capitol.

De patro qui volra crexer la sua nau. c. ccxxxiij

Senyor de nau o leny qui volra cre
xer la sua nau o lo seu leny:si ell es
en loch: on sien tots los personers o la
maior partida: lo senyor dela nau o leny
los ne deu demanar. E si tots los dits
personers ho volen o la maior partida
que la nau se cresca: lo senyor dela nau o
leny la pot crexer. etots los psoners son
hi tenguts de metre perla lur part aytant
com de aquell creximent los vendra. E
si y ha personer:quy volgues contrastar
no pot. pusque ab sabuda e ab volũtat
dela maior part sera fet aquell creximent
e si lo senyor dela nau ho haura a manle
uar:aquell personer nes tengut axi:com
enlo capitol desusdit es contengut. E si
los personers no volẽ:que aquella nau
se cresca:lo senyor dela nau nols pot for
çar. mas pot los forçar de totço: que en
lo capitol desusdit es contengut. Enca/
ra mes si lo senyor dela nau fa aquell cre
ximent mẽys de sabuda e de volũtat dels
personers:los personers no son tenguts
al senyor dela nau de res a donar/ sino a
xi com enlo capitol desusdit es cõtengut
Empero si lo senyor dela nau o del lẽy se
ra en algun loch: on no haura personer
algu:e ell volra crexer sa nau o leny:ell la
pot crexer:segõs que enlo capitol desus
dit es contengut. e los persoñrs noy po
den res contrastar: sino en axi: com enlo
capitol desusdit:es contengut. E lo sen
yor dela nau es obligat als persoñrs de
totes aquelles conuinences e empzesiõs
que al capitol de fet de adob parla/ e es
contengut. perço com creximent que hõ
fa ala nau:es iudicat per adob.

Declaracio del precedent. c. ccxxxiiij.

Segons que diu e demostra en vn
capitol desusdit:que si senyor de nau vol
crexer o fer algun creximent en sa nau o
leny:si lo senyor dela nau es en loch: on si
en tots los personers o la maior parti/
da:lo senyor dela nau o lẽy los deu dema
nar del dit creximent:que ell vol fer enla
dita nau o leny. e si los dits personers
tots o la maior partida no volran: que

lo dit creximent se faça: lo dit senyor dela nau nou deu fer/nels ne pot forçar. mas lo dit senyor delanau pot forçar los dits personers de aço: q̄ es dit en lo desus dit capitol çoes a entendre dencantar. elos dits personers al senyor dela nau o leny per aquella raometeixa. e es ver. e axi es acostumat de fer. empero segons que en cant deu esser fet. E alla on diu e demos/tra: que si lo dit senyor dela nau o leny es o sera en loch: on no sien ne seran tots los dits personers ensemps o la maior partida que silo dit senyor dela nau o dl' leny volra crexer la dita nau olo leny: lo dit senyor dela nau o leny ho pora fer: q̄ personer algu noy pot en res contrastar sino axicom enlo capitol desusdit es con tengut. e es ver. Mas empero es axi a entendre: que lo dit senyor dela nau o lēy nola cresca sino per dues raons. ço es a saber per gran nolit o gran viatge: que ell trobas. o per gran profit: quel dit sen yor dela nau vees o conegues: quen vē gues o quē pogues venir a simeteix e a tots los desusdits personers. ço es a en tendre per passatge oper fallimēt daltres naus o lenys que alguns mercaders no trobassen. E silo dit senyor delanau o lēy fara lo creximent desusdit perles dues ra ons desusdites: los dits personers li son tenguts de pendre encompte tota la mes sio e despesa: que lo dit senyor dela nau o leny haura feta plo dit cceximent. si dōcs los dits personers lo cōtrari prouar no li poran. E silo dit contrari prouar noli poran esser ver: sia quelo dit senyor dela nau o leny los aport guany o consuma/ment: tot li deu esser pres en compte. E si lo dit senyor dela nau los aportara algū guāy: los dits personers ne deuen bauer e pendre be e entegramēt lur part: segōs que quascu dels personers la baura enla nau. E si lo dit senyor dela nau o leny a/portara algun consumament als perso/ners: los dits personers son tenguts de pagar al dit senyor dela nau o leny: segōs que a quascu dels dits personers ne per tanyera/segons la part: q̄ enla dita nau baura. E es rao: que axicom quascu pn guera part del dit guāy: silo dit senyor de la nau o leny lols hagues portat: axi es rao: que quascuns dels dits psoners pa guen sa part enlo dit consumament: si es deuenia per algun cas. e pusque lo dit sē yor dela nau o leny haura fet lo dit crexi ment a bon enteniment e perles raōs de susdites. e maiorment pus lo dit contra n noli pora esser stat prouat. Mas em/pero silos dits personers poran prouar lo dit contrari al dit senyor dela nau olēy aquell dit senyor dela nau o del leny: qui no baura feta la dita obra o creximēt p les dites raons/ans hobaura fet persa autoritat e per vanaglotia del segle/e p ço que les gents diguen: que aytal es sē yor de gran nau o de gran leny: aq̄lla mes sio aytal que peraquella rao o raons cō desus son dites sera feta: los dits perso/ners no son tenguts: que la li prenguen en compte: silos dits nou volran. sino en aytal manera: que aquella messio que p les raons desusdites sera stada feta: que sia mesa en coneguda e en vista e en po der de dos bons homens. e ço que ells ne diran e conexerā: que allo sīē tenguts los dits personers de pendre en lur com pte al dit senyor dela nau o leny. axi que la vna part ne laltra no pusca en res cō/trastar al dit e ala coneguda de aquells damuntdits dos bons homens. E en

aquesta guisa empo:que silos dits per/
soners no encātarā la dita nau o lēy:e lo
dit senyor dela nau o leny romandra en
sa sēyoria tot enaxi:com se era e ab aq̄lls
meteixs sobredits personers no son ten
guts de res a donar al dit sēyor dela nau
o leny dela dita messio;que axicoz dessus
es dit:sa stada feta/ne encara plos dits
bons homens sera stada arbitrada o es
timada o sentenciada. sino enaxi com lo
dit senyor dela nau o leny so guāyara ab
la dita nau o lēy. e encara li fan grā gra
cia:cō ell romā en senyoria dela dita nau
o leny e cō deltot la dita messio noli aba
tran del compte que axicom dessus es dit
haura feta no raonablement. Mas es
se fet e fas p esta rao:car en totes coses
e en tots fets es bona egualtat etempra
ment e comença debons homens. Em
pero silos dits personers encantaran la
dita nau o leny al dit senyor/ el gitarā de
tot dela senyoria e despossēiran:los dits
personers son tenguts de donar epagar
al dit senyor tota la messio e despesa que
perlos dits bons homēs los sera stada
arbitrada o estimada o sentenciada: en
continent:que los dits personers hau/
ran la dita nau o leny encantat/e aquell
quin era senyor ne hauran gitat. Empe
ro si aquell qui era senyor dela dita nau
o leny:haura manleuats alguns diners
per rao dela dita obra o crex q̄ ell axicoz
dessus es dit:haura fet no degudament:si
ell ne dara loguer/on haura donat: los
dits pſoners no son tenguts de metre ne
de pagar part enlo dit loguer:si donchs
los dits personers fer nou volrā. Mas
empero silo dit senyor delsi nau o lēy hau
ra feta la dita obra o creximent perles ra
ons dessusdites:silo dit senyor dela nau o
leny haura manleuada moneda dalgu p
rao dela dita obra o crex:si lo dit senyor
ne dara loguer ol ne haura donat:los p
soners hi son tēguts de metre e de pagar
segons que aquascu pertanyera/e segōs
la part q̄ enla dita nau o leny haura:sēs
tot contrast. E iatsia aço que enlo capi
tol dessus diga e demostre: que creximent
que hom faça a alguna nau o lēy:ques
iutge per adob: ver es:mas ental guisa
se pot hom flixar de creximent: que nos
deu nes pot flixar de adob: q̄ haura ops
la dita nau o lēy. E axi los dits senyors
de naus o lenys deuen se guardar com se
ran en algun loch estrany o priuat:si ells
volran fer alguna obra oalgun creximēt
en lurs naus o lenys:que ells queu facē
ab iusta rao o raons. perço quels casos
dessusdits noli puscan esser dessus posats.
o perço quel dan dessusdit nols pusca de
sus venir. Salues empero totes cōumē
ces o emprenimēts fets entre los senyors
deles naus e los personers en totes e p
totes coses. E perles raons dites son
fet aquest capitol.

De adob de nau. c. ccxlv

SEnyor de nau o leny de qui la sua
nau haura ops adob: silo sēyor de
la nau es en loch: on sien sos personers
tots o partida: lo sēyor dela nau deu dir
e demostrar a aquells personers aquell a
dob:que la nau o leny haura mester. e si
los pſoners hovolen:ell ho deu adobar
els personers son tenguts metre enlo a/
dob quascu tant: com li vendra ala sua
part. E si hi haura algun de aquells per
soners:qui no volra pagar:ço q̄ a ell vē
dra:e lo senyor dela nau ho haura aman
leuar:lo personer nes tengut e obligat:a
xicō lo capitol dessusdit cōte. E si los p

personers no volran: que la nau o leny se adob: perço car peruẽtura ell costaria mes de adobar: que no valria: ò encara mes que com la nau o leny sera adobat e ells lo volran vendre: ells nõ trobariẽ tant coz ell costaria de adob: perço lo sẽ yor dela nau o leny no deu adobar sa nau o leny menys de voluntat dels personers pus sia en vn loc ab ells nels ne pot forçar. mas lo senyor dela nau pot forçar de vendre e de encantar als personers: pus que ells no volran: quela nau o leny se adob. e los personers ne poden forçar ay tambe al senyor dela nau o del leny. que a encant noy ha nengu senyor: que tots son e deuẽ esser psoners simples. si dõcs algunes conuinences no hauia entre ells que algu dels persoñrs hi degues hauer qualque sẽyoria. Esilo senyor adobara la nau o leny mẽys de voluntat dels personers: psoner algu no li es tẽgut de res a donar daço: que costara aquell adob qui menys de sabuda dells sera fet. mas lo senyor dela nau se deu pagar: axicoz la nau o leny so guanyara. que a allo per/ soner algu noy pot res ꝓtrastar. Mas si la nau o lẽy se perdra ans: quel senyor sia pagat daço que haura prestat a aq̃ll adob: personer algu noli es tengut defer esmena. Mas cõ la nau o lẽy se perdra: si exarcia alguna se restaurara: lo senyor dela nau se deu entegrar: que personer algu no loy pot contrastar. esi res hi sobz lo sẽyor dela nau ho deu retre/ e donar a quascun personer tant: com li venga per la sua part. E si alguns dels personers volran vendre aquella part: que haurã enla nau: que sia adobada: ell se deu fadi gar a aquell: qui senyor ne sera. car aq̃ll hi haura hagut molt de maltret/ey hau/ ra bestret tot aquell adob. esi aquell per soner no sen pot auenir ab aquell: qui sẽ yor ne sera: sia mes enpoder de dos bõs homens de mar: qui vegen aquell adob ia quant costa. perço quesi aquell perso ner venia la sua part a altri: que entre lo sẽyor dela nau e aquell: qui aquella part compraria: no pogues hauer contrast. e tot ço que aquells dos bõs homens ne diran/on faran: allon sia seguit. axi quel senyor dela nau ne aquell personer per q̃ lo contrast seria: noy puguen contrastar. mas tot ço que ells ne diran ab consell: quen demanen a homens de mar: allõ sia seguit. Saluo empo que si lo senyor de la nau sera en loch: on no haura algun personer: e la nau o leny haura tangran ops adob: q̃ mẽys de adob no pogues nauegar: lo senyor dela nau deu guardar lo profit de si e de sos companyons. e p ço deu mes amar lo profit de sos compã yons: cõ ells noy seran/encara perço car ells lo hauran fet senyor del lur. perque ell deu guardar simetex de blasme e de dã e encara mes aquells: qui en ells se fian E si lo senyor dela nau veu e coneix: que aquell adob que la nau ha mester: sia o deia esser mes a profit dels personers q̃ a dan/segons son semblant e segons sa conexença e sa consciencia: allo que aell ne sia semblãt: allon deu fer a son bon en teniment. Equalseuol cosa que ell ne fa ça: sia que la adob: o que la vena: tot li deu en be esser pres. pusque ell ho haura fet a bona intencio. e axi los psoners no poden res contrastar en ço que ell ne fa ça. pque quascu se guart aqui fara pt. si donchs no era empres entrel senyor dela nau e los personers q̃ ell no degues ado bar ne vendre la nau o leny: sinou fabia

ab voluntat dtots los personers o dla maior partida. Empero si aquella cõuinẽça no era entre ells: aquella cosa quel senyor dela nau ne fara:aq̃lla nauran asseguir los personers. saluo q̃ si ell la iugaua o barataua o la perdia per sa culpa: aquell los es tengut desmenar: axicom en lo capitol dsusdit se conte. E aquest capitol fo fet: q̃s guart quascu:a qui fara part/e aqui comanara lo seu e a qui no/e com e coz no loy comanara. que ls conuinences que entre ells seran empreses:aquelles se hauran a seguir.

De ozbar ancozes. ccxlvj

SEnyor de nau o lẽy qui pẽdra o fara pẽdre senyals gayatells o racels dancozes dalguna nau o leny:qui prop dell stara ozmeiat: si aquelles ancozes se perden:aquell senyor daquella nau qui haura ozbades aquelles ancozes ofetes ozbar:es tengut de esmenar aaquell senyor daq̃lla nau: de qui aq̃lles ancozes sã tot ço que ell dira per son sagrament: q̃ valguessen encara lies tengut de fer esmena detot lo destrich:q̃ ell ne sostẽga. encara mes si aquell sẽyor dequi aq̃lles ancores serã:se vol:ell sen pot clamar ala senyoria e demanar a aquell senyor daq̃lla nau o leny qui aytal cosa haura feta o feta fer per ladronici. Encaramas si mariner algu ozbara ancozes mẽys de voluntat e mẽys de sabuda daq̃ll senyor denau ab q̃ ell sera:silo mariner ho fara p sa autoritat e mẽys de comendamẽt: ell es posat en aquella pena:quel senyor dela nau deuria hauer:si comendament lin hagues fet Encara mes que si aquells mariñrs qui aytal cosa haurã assaiada de fer: no hauran de que pagar aquelles ancozes qui per culpa dells seran perdudes: pço com ells les haurã ozbades: encara mis si ells no podẽ entegrar lo dan el destric e la messio: q̃l senyor daq̃lla nau ne haura sostengut: aquells mariners deuen ses ser presos e mesos en preso e star tãt tro que haien satisfet a aquell senyo deaquel la nau de tot lo dan e de tot lo interes: q̃ ell dira per son sagrament que perculpa dells haura sostengut. si donchs aq̃ll senyor daquella nau nols volia fer gracia quels speras p dies e per hozas o q̃ vulla:que ells guãyen ab ell tot ço:q̃ li haurẽ a donar en esmena del dan: q̃ p culpa dells haura sostengut. e aço sia en volũtat daquell senyor de nau: qui aytal dan haura sostẽgut:de fer daquelles coses de susdites:qual ell mis sevolra. çoes de sperar los o de metrels en preso/o q̃ ell los vulla fer gracia: queu guãyen ab ell. E so fet aquest capitol:quesi aquella pena dsusdita noy era posada:molt dan e tre ball se seguiria. Encara si alguna nau tẽ dza prois:eperço quel prois no frete ne sencaste:hauray posats senyals quel sospenen : qui aquells senyals ne leuara o fara leuar:en aquella penametexa deu ser posat:que desus es dita.

De nau q̃ ira a pts. ccxlvij

SEnyor de nau olẽy qui menara la sua nau a parts: ell es tẽgut de fer scriure totes les conuinences e empreniments:que ell fara o haura fetes ab totsaquells mariners:q̃ ab ell hauran anar a parts . En cara mes deu fer scriure lo dit senyor dela nau en presencia de tots los mariñrs o dela maior ptida:ia quãtes parts pendra la nau e quãtes parts faran per tots e aqui deu fer millorament e a qui no/e quant e quant no/. perço q̃ ala partício entre los mariners el senyor

dela nau no pogues haner algun ꝯtrast Encara es de mes tengut lo senyor dela nau:que ell deu mostrar tota laexarcia:q̃ la nau haura a tots los marmers ensẽps o ala maior partida : si tots noy poden esser. perço car si los mariners conexien ablo senyor dela nau ensemps:quey hagues exarcia q̃ hagues ops o adob o ẽ fortiment:quelo senyor dela nau queu degues fer fer al scriua. e perço quenoy pogues hauer entre ells algũ contrast. q̃ si algũa exarcia se perdra:quels marmers noy poguessen metre algũ contrast: que diguessen: que ells no hauiẽ vista aq̃lla exarcia: q̃ perduda sera. perço com de comu sa esmenar. Si lo senyor dela nau fara aço:que desus es dit: los marmers li son tenguts de seruir tot axicom si anassẽ a loguer sabut e encara mes. que per neguna rao no podẽ metre contrast/ saluo per aquelles condicions: que en los capitols desusdits sõ ia certificades e esclarides. Enaxi lo senyor dela nau o leny quant deu los haura donat a guanyar: deu los donar be e lealment les parts: q̃ a quascu pertanyen. tot enaxi com entre lo senyor dela nau e los marmers sera ẽpres/ e axicoz enlo cartolari dela nau ha scrit. E lo notxer es tẽgut sots pena de sagrament:que ell fet ha: de guardar tot lo profit de aquells mariñrs:que ells be e entegrament haien tot ço : quel senyor dela nau los haura promes lo dia: q̃ ells se acordaren ab ell. E lescriua estẽgut de guardar lo profit dela nau sots aq̃lla meteixa pena:que al notxer es posada . que ell noy faça res enginyosament per la nau ne perlos mariners. mas que be e lealment do sa part: que ala nau pertãyera/ e als mariners atresi. El notxer el scriua deuen ne hauer millorament. ço q̃ entre ells stara empres:com la nau comẽça ra de acordar los mariners. e si peruẽtura entre ells no es stat empres: ells ne deuen hauer quascu vna part per bonra mẽt e per rao del maltret:que ells hi hauran per tot lo comunal dela nau. e aquelles dues parts deuen se leuar de tot lo comu ensemps. Ara parlem deles condicions:si per cas de ventura hi venien. Si nau o leny ira ab veles: e anant ab vels ella perdra arbre o antenes o vela alguna:los mariners no son tenguts de esmena a fer:si donchs lo senyor dla nau olo notxer nols hauia manat abãs: quel arbre o les antenes o la vela se perdes: q̃ calassen:e si lo senyor dela nau los hauia fet manament que calassen:e ells no hauien volgut calar: e per aquella rao aq̃l la exarcia que desus es dita:se pdra:los marmers son tenguts de tota aquella exarcia a esmenar. axi es a entendre:que tot lo cominal dela nau la deu pagar. E si lo senyor dela nau o leny olo notxer manarã surgir ancores en qualque loch: q̃ ells seran: e los marmers diran:que aq̃l la exarcia ab que ells manan surgir aq̃l les ancores:no es sufficient:e si les ancores se perdran sobre allo: quels mariñs hauran dit al senyor dela nau oal notxer e aquells no faran cambiar laexarcia en les ancores:que haurã manades surgir los dits mariners no son tenguts de alguna esmena a fer:pusque ells ho haurã dit al senyor dela nau. e demostrat al notxer. E si los marmers nou diran neu demostraran al senyor dla nau ne alnotxer e aquelles ancores se perdrã:ells son tẽguts de esmena a fer. perço car ells surgiren aquelles ancores/ e no digueren ne

demanciaren: que aquella exarcia no era
fort ne bona. Encara mes si ala nau vẽ
dra cas de ventura; quen vaia en terra
es romp: si lo guãy que la nau haura fet
ta tant: que bastas aquella nau a refer:
lo senyor dela nau len pot refer. E si ell
refer nolan volia: aquella nau deu esser p
ada/ e portada a preu entre lo senyor de
la nau e los mariners: la que valia aql/
la nau: com ana en terra. E si entre ells
no sen poden auenir: deu esser mis aquell
contrast: que entre ells sera: en poder de
dos bons homens: que sien e sapien be
e diligentment dela art dela mar. e qual/
seuulla cosa que aquells ne diran: allon
deu esser fet e seguit. E si exarcia si salua/
ra: aquella exarcia e tot ço q̃ saluat ne se
ra: tot deu esser preat e mes en preu al se
nyor dela nau. E com lo senyor dela nau
sera entegrat: si alguna cosa deaql guãy
que ells fet hauran: sobrara: tota deu esse
partida per tots cominalment; axicom
entre ells sera empres. E si peruentura
lo guany que ells fet hauran: no bastara
a esmena a fer a aquella nau: que de tot
rota sera o en partida: los mariners no
lin son tenguts dealguna esmena a fer. p
ço com lo mariner assats hi pert; pusq̃y
pert son temps/ ey haura consumada sa
persona. Empero los mariner son ten/
guts al senyor dela nau daiudar a saluar
tot ço: que ells porran be e lealment/ e re
tre e donar tot ço: que ells saluar ne po/
ran al senyor dela nau. Encara mes si p
ventura la nau no haura guãyat res: los
mariners son tenguts de retre e de donar
al senyor dela nau tot ço: q̃ haura despes
en vianda deaquell iorn que ells se acor
daren: tro fins q̃ ells se partiren dela nau
e aço deuen los marmers pagar menys
de tot contrast. que lo senyor dela nau as
sats hi pert: pus hi consuma la nau e si
meter. E lo senyor dela nau pot a aquell
mariner: qui contrast hi meta: allo que a
ell ne vendra: q̃ deia pagar perla sua pt:
axi demanar: com si liu hauria comanat
ab carta. e pot ho metre en poder dela se
nyoria. e aquell mariner deu star tant pres
tro que haia satisfet de tot ço: q̃ a donar
haura a aquell senyor dela nau/ o que se
lia auengut ab ell. Empero si lo senyor
dela nau veura e coñrera: que aquell ma
riner qui li contrastara: nou fara peralgu
na altra malesa: sino que no ha deque pa
gar ne entegrar: lo senyor dela nau es tẽ
gut: que deia sperar per dies e per hores
tant tro que ell ho pusca hauer guanyat.
enaxi empero: quel mariner es tengut al
senyor dela nau de assegurar loy ab carta
o ab fiances. perço quel senyor dela nau
nou pusca perdre ell ne los seus. Enca
ra mes si algu dels mariners perdra al/
guna roba a seruici dela nau: sila nau guã
ya: aquella roba deu esser retuda a aql
mariner: qui aquella roba haura perdu
da: si ell prouar ho pot. e si ell puar nou
pot: nolin es hom tẽgut de esmena a fer
E si peruentura la nau no guanyara no
li es algu tengut daquella roba: que ell
perduda haura: de esmena a fer/ per testi
moms que ell ne donas. car assats hi pt
quascu: pusque hi pert son temps/ ey cõ
suma sa psona. E fo fet pço aqst capi
tol: car molt sẽyor de nau o lẽy hauria sa
nau vella podrida: e si sabia q̃ls mariñs
qui ab ell irien a parts: si ell rõpia la nau
li fossen tenguts dela nau a esmenar: per
fort poca de fortuna que fes: ell faria en
guisa e en manera: que perdes la nau. p
ço que ell ne pogues hauer desmena mis

que no valrien dues naus aytals com aquella. E per aquesta rao los marins qui van a parts:no son tenguts de esmena afer ala nau: que rota sera. sino tanso lament del guany:que ells abla nau hauran fet. tot enaxi com enlo capitol dessus/ dit es declarat e certificat.

De exarcia tolta per lenys armats. c. ccxxxviij

SI alguna nau o algun leny ira a parts:e sera cas de ventura:que a quella nau o leny qui aparts ira: se encō trara ab lenys aramats si aquells lenys armats li tolran o sen portarā vela o ve les o gumena o gumenes o ancora o ā cores o alguna altra exarcia: aquella ex arcia deu esser esmenada per tot lo comi nal dela nau. E es axi aentendre:que qs cu sia tengut de metre en la esmena : que per aquella exarcia se haura afer: qui tol ta li sera:per aytantes parts:com pēdre deu. Empero es axi a entendre: que la nau oleny hagues guāyat:e deaql guāy que aquella nau o leny hagues fet : que sia esmenada aquella exarcia: que aqlls lenys armats sen haurien portada. E si peruentura lo guany que aquella nau o lēy haura fet:no bastaua a aquella exar/ cia a esmenar: los mariners q iran a pts no sien tenguts de alguna altra esmena a fer. perço cō lo sobredit mariner ne al gun altre com partex de son alberch eva ab algu a guanyar: nou fa per fe:que p algun cas deventura que esdeuenga ala nau:on ell deu anar a guanyar: quela ro ba que ell taquex en casa:li hagues aiu dar a esmenar. que siu fabia: mes li val/ ria: que romangues. encara mes per al tra rao:car lo mariner assats hi pert:pus quey pert son temps/ ey haura rotes les vestidures e consumades ey haura cō/ sumada sa persona. Empero si lo guāy que la nau o leny haura fet:bastara a a/ quella exarcia esmenar:que tolta los ha lo senyor dela nau o leny qui aquella es/ mena haura presa: deu iurar en presēcia de tot lo cominal dela nau o leny:que ell que la deia cobrar:com abans pusca / e quey faça tot son poder. E si ell cobrar la pot:ell es tengut de retre tot ço:que ell haura pres dels sobredits mariners en esmena daquella exarcia: q̄ aquells lēys armats los hauien tolta: sens tot ̄ctrast E si peruentura enla nau oleny haura al guna partida dels mariners: qui ho con trastaran:que aquella exarcia que aqlls lenys armats los hauran tolta : que no deia esser esmenada del guany : quel leny fet haura:pço car es cas de vētura: nou deuē fer ne podē. car si als sobredits ma riners o altres stant ells enla nau o leny venia cas de ventura:que sencontrassen ab alguna caxa : on hagues moneda o alguna altra roba : que valgues molts diners/ o ab alguna bala oab alguna al tra cosa: que a ells tornas a profit: noy hauria algu:qui no volgues hauer be e entegrament lasua part:que pertanyer li degues/ e encara molt mes:que pertāyer nolin deuria:si ell fer ho podia. e dōchs en semblant cas es iusta rao:que axicoz quascu volria e demanaria be e entegra/ ment sa part del guany:qui per cas de vē tura los seria esdeuēgut:tot enaxi es rao que quascu sia tengut de fer esmena a a quella perdua:que per cas devētura los sera esdeuenguda: del gnany: que ells fet haurau. E perles raons dessusdites son fet aquest capitol.

De roba quis banyara en leny descubert. .c. ccxxxviij.

DE mercaders qui nolieiarā o metran roba en algun leny descubert: si aquella roba que en aquell leny descubert sera mesa: se bāyara os guastara p mar: qui al leny entre: o per aygua de pluia: lo senyor de aquell lēy no sia tengut de esmena a fer neguna a aqlls mercaders de qui aquella roba sera. perço car no es sa culpa. que aytambe saben los mercaders com ellmeteix: que aquell lēy on ells meten la lur roba: es descubert. Mas ē pero si lo senyor del lēy descubert es en algū loc queli pogues fer renda: e que no fos tanmal temps: que ell la pogues tenir feta: e no lin fahia: si los mercaders prouar loy porā: ell es tengut de esmena a fer a aquells mercaders p aquella roba: que banyada o guastada sera p culpa dell: qui no volia tenir la tenda feta: Empero si aquell senyor del leny sera en algun loch: e fara tanta de mar e tant de vent: que nola gosas tenir/ne pogues e plouia tant: que la tenda no bagues facultat de tenir la: si aquella roba se bāya os guasta per aquestes raōs: que desus son dites: lo senyor del leny no es tengut desemena afer. Encara mes si aqll leny fara aygua per murades: e per culpa daquella aygua: que fara per les murades aquella roba se banyara os guastara: lo senyor daquell leny es tengut de esmena a fer aaquells mercaders: dequi la roba sera. E si lo lēy no fara aygua per muradas: en fara plo pla: si aquell sera bo e sufficientmēt be encrostamat: si per aquella aygua que per lo pla fara: se bāyara roba es guastara: pus lo lēy sera be e sufficientment encrostamat: lo senyor del leny no es tengut defer esmena a aquells mercaders: de qui aquella roba sera: q̄ per aygua de pla sera bāyada. pusquel lēy bee sufficientment sera encrostamat. Empero si lo senyor del leny prometra a algun mercader: queli metra e li portara la sua roba sots bon talem: e lo senyor del leny no lay metra: ans la metra en altre loch: si aquella roba quel senyor del leny baura promesa de portar sots lo talem: e no lay baura mesa ne portada: e aquella roba se banyara es guastara: lo senyor del leny es tengut de fer esmena aaquell mercader: de qui aquella roba sera. perço cō ell nola baura mesa sots lo talem: axicō ell hauia conuengut a aquell mercader. E si lo senyor del leny lay hagues mesa: axicom promes li hauia: e la roba se bāyaua es guastaua: lo senyor del leny nolli fora tēgut de esmena a fer: pus ell hague ra ates: ço que hauia promes a aquell mercader: qui aquella roba li hauia liurada per aquella pmissio: que feta li hauia. E axi si roba si banyara es guastara sots lo talem: lo senyor del leny nolli es tengut fer esmena: pus no es sa culpa. p que guart se tot senyor de leny: ia que p metra als mercaders: que mester es que los ho atena. E per aquesta rao fon fet aquest capitol.

De pilot. c. ccl.

SEnyor de nau o de leny qui nolieiara/o sera nolieiat per anar en algunes parts: en les quals ell ne hom q̄ en la nau sia nos certificara: que ell hi sapia: e lo senyor dela nau o lēy baura a logar pilot: que hi sapia: e aquell pilot se affermara/e dira al senyor dela nau o lēy

que ell ſap e es cert enaquelles parts:on lo ſenyor dela nau volra anar. e ſi aquell pilot dira:que no ha loch enuers aquel les pts: on lo ſenyo dela nau volra anar o ſera nolieiat:que ell tot nou ſapia:e ſi aquell pilot attēdra al ſenyor dela nau o leny tot allo:que proms li haura be e di ligentment:lo ſenyor dela nau o leny lies tengut de donar tot lo loguer: que entre ells ſera empres ſens tot contraſt. enca/ ra li es tengut de donar mes:que promſ noli haura ſegons la bondat e valor: q̄ en aquell pilot ſera. perço car aquell pi/ lot haura attes al ſenyor dela nau:tot ço que proms li haura. Empero totes les cōuences que entre lo ſenyor dela nau o leny e aquell pilot ſeran empreſes:de/ uen eſſer totes meſes en forma decartola ri dela nau o leny. perço que entre lo ſen yor dela nau o leny e aquell qui pilot ha no pogues hauer algun contraſt. Eſi p ventura aquell qui pilot ſera leuat:no ſa bra enaquelles parts:on ell dit e promſ haura e conuengut:aquell qui pilot ſera mes/ e qui aço al ſenyor dela nau o leny haura pmes:e res noli pot atēdre daço que promes haura:aquell qui aytalſera deu perdre lo cap encontinent ſens tot re mey e ſens tota merce. el ſenyor dela nau o lēy pot loy fer tolre. que no es tengut quen deman ala ſenyoria:ſinos vol. per ço coz aquell laura enganat e mes a luy de perdre ſi e tots aquells:qui ab ell ſon e encara la nau e tot lauer. Empero no ſia tanſolament en coneguda del ſenyor dela nau oleny:ia aquell pilot qui ſera le nat:ſi deu perdre lo cap o no. ans deu eſ ſer en coneguda del notxer e dels merca/ ders e de tot lo cominal dela nau. eſi totſ aquells qui deſus ſon dits o la maior p tida: veuran e conexeran:que aquell dela perdra lo cap:ell lo deu perdre. e ſi aells no es ſemblāt:quel dela perdre: que nol perda. mas ſi en fet tot ço que ells ne co nexeran. que allon deu eſſer fet/ e als no. perço car ſi peruentura ales vegades hō anaua ala voluntat dalguns ſenyors de naus o lenys:ells volrien be:que algūs dequi ells haguessen deſgrat: q̄ haguessē perdut lo cap/ e perço q̄ lin romangues lo loguer: que promes e dar li deu. que axi be hi ha ſenyors de naus o de lenys: qui ſon raſos de ſeny: com vn altre hom Encara mes q̄ molts ſenyors de naus o lenys ſon: qui no ſaben: que deu anar dauant ne que detras/ ne ſabē: ques vol dir la mar ne que no. E perço ſeria mal fet: que hom fes mort per aſalt o en co/ neguda tanſolament del ſenyor dela nau o leny. Perque tot home quis met per pilot: ſe deu guardar: ans que ſi meta: q̄ puga e ſapia atendre tot ço: que prome tra. perço que la pena que deſus es dita noli pogues venir ne altre dan.

De guaytes de nau. ccli.

TOt ſenyor de nau o leny es tēgut que encontinent que partex dela on haura leuat viatge e haura feta vela ell deu partir ſes guaytes: qui guayten ē la nau o leny axi be anāt ab veles cō ſtāt en port o en plaia o en ſparagol/ e axi be en terra de amichs com de enemichs. E es axi: que aquells qui guayten anāt ab veles: ſi ſa dormen ala guayta: de tot aquell iorn no deuen beure vi. Eſi aq̄lls q̄ guaytaran en plaia o en port o en ſpa ragol/ e que ſia en terra deamichs: ſi ala guayta ſe adormiran: de tot aquell iorn no deuen beure vi ne hauer algū compa

natge. E si peruentura sera en terra de e nemichs: aquells qui ala guayta sador mirā: si es mariner de proa: deu perdre lo vi e lo companatge de tot aquell iorn/ e encara q̄ deu esser açotat tot nuu per to/ ta la nau/ o deu esser surt en mar tres ve/ gades ab la veta del morgonal: e aço sia en coneguda del senyor delanau e del not rer de darli qualseuolra deaquelles dues penes: q̄ desus son dites. esi es de popa: deu perdre lo vi e tot lo companatge de tot aquell iorn/ e deuli esser gitat vn cau daygua perlo cap en auall. E si algus daq̄sts qui desus son dits: seran trobats dorments ala guayta de tres vegades ē sus: deu perdre tot lo loguer: que hauer deuia de tot aquell viatge: on seran. e si l hauien hagut: deuen lo retre/ o deuē esser gitats en mar. e sia en asalt del senyor de la nau e del comunal o dela maior parti/ da de darlos deaquestes dues penes: q̄l ells se volran. perço car ells meten auy e ventura de pdre si meteixs e tots aq̄lls qui enla nau o leny seran. E fon fet per aço aquest capitol.

De roba trobada. c. cclij

Roba qui sera trobada en plaia o en port o en ribera: que vaia sobr̄ aygua/ o que la mar la hagues exauga da enterra. Aquell qui trobara aquella en plaia o en port o en ribera: abque la mar nola hagues exaugada en terra: ne deu hauer la meytat de trobadures. en a questa guisa: que ell la deu presentar ala senyoria/ e la senyoria deula tenir manifesta a tot hom vn any e vn dia. E si era roba: que guastar se pogues: deu esser venuda. e lo preu q̄ daquella roba se hau ra hagut: deu esser manifestat: axicom de sus es dit. E si passat aquell temps de roba qui axi sera trobada o del preu que daquella se haura hagut: senyor no hau ra vengut: ladonchs la senyoria deu do nar a aq̄ll: qui trobada la haura: la mey tat per ses trobadures. e dela mytat que romandra: deu fer la senyoria dues parts e pot sen pendre la vna part/ e laltra q̄ roman: deu la donar per amor de deu: la on aell ben vist sera: per anima daquell: dequi stada sera. E si peruētura aq̄lla roba qui trobaba sera: la mar la haura exaugada en terra: aquell quila trobara ne deu hauer trobadures conuinents: se gons que aquells bons homēs daquell loch on sera trobada: vist sera Empo deu esser axi fet daquesta: qui sera axiro bada: com es ia dit desus daquellaaltra e axi fetes parts daço: que ala senyoria romandra. Empero si alguna roba se ra trobada en golf o en mar deliura: aq̄l la deu esser partida: axicom en vn capitol desusdit es ia contengut. perque ara no ho cal dir ne recapitular. E si peruen/ ra roba sera trobada: qui iaura a fons: aquella aytal que sobr̄ aygua no ira ny poria anar: aquella no deu esser venuda ne alienada. perço coz roba qui iaura a fons: tota via spa son senyor. e deuen ne esser donades trobadures conuinents a aquell: quila trobara: a coñguda dela sē yoria/ e de dos bons homens dela mar: qui sien dignes de fe e queu sapien be e diligentment departir. e la senyoria deu te nir tota aquella roba manifesta o lo pu daquella: si sera roba: ques pogues af/ follar. E si al temps dela vsança o dela costuma quel senyor haura stablida en/ aquell loch: on aquella roba sera troba/ da: demanador o senyor noli haura veu

gat ne exit: la sobredita senyoria deu fer crida publica per trenta dies. e si senyor algu haura exit aaquella roba:queli sia liurada. sino sia departida axí:com desus es dit en aq̃ll capitolmeteix: de roba qui surara e ira sobre laygua: axi deu esser fet de aquesta mateixa: pusquel temps sera passat:quel senyor hi haura posat. Empero es axi aentendre: q̃ aquell o aq̃lls qui la desusdita roba trobaran/e la hauran trobada:que la deuen hauer manifestada ala senyoria del loch:on la dita roba sera trobada:dins tres dies:si en loc ne seran e dit ala senyoria. Esi dins tres dies no la han presentada: deuen ho fer dins sis dies. E si dins los sis dies no la posã hauer presentada ala seyoria deu fer enaxi per malicia a sobrar/ e p dans e per greuges e per messions esquiuar a aquell o aquells:qui la dita roba hauran trobada:quela haien manifestada e presentada dins deu dies. E si dins los deu dies nola hauran manifestada/ ney sera aquell:de qui la roba sia:la senyoria per ell deman e pusca demanar la dita roba:que axicõ desus es dit:sera stada trobada: a aquell o a aquells qui trobada la hauran: per ladronici/ e star a merce dela senyoria. e encara que deuen perdre tot lo dret:que dela dita roba deuien hauer p rao desdes dites trobadures. Salvo empo: que si aquell o aquells qui la dita roba hauran trobada:axicom desus es dit: e dins los deu dies no la hauran presentada ala dita senyoria:segons desus es dit:si ells iusts casos o iustes rasons mostrar porian : perque ells la dita roba no haguessen poguda presentar o manifestar ala dita senyoria dins los.x dies:deuenlos esser rebudes. Enaxi empero q̃ silos casos e les raons desusdites e posades ells en ver metre les posã:si/ no q̃la senyoria pusca anantar ꝓtra ells segõs que desus es dit en la forma dita desus. Empero sila dita roba que sera stada trobada:sera stada pdudavn any haura e vn dia: e passat lany e lo dia la dita roba sera stada trobada : aquell de qui era la dita roba:nõ pot res demanar ans deu esser deaquell o deaquells qui la haurã trobada. e aquell de qui era la roba:non pot res demanar. E es rao:car no es roba al mon:qui haia stat vn any sots aygua o pres de aygua o sobre aygẽ perlo dit temps:que aquell de qui stada sera:pogues iustament conexer algun sẽyal:perque pogues dir:que la dita roba fos stada sua / si donchs nou fabia per arbitre. saluo ferro o acer o altre metall . e axi la dita roba que axicõ desus es dit sera trobada:deu esser deaquell:qui trobada la haura. Empero si aquell qui la dita roba esser sua dira:fara fe: que sua es e sua fo: deu li esser deliurada. ell empero faẽt satisfaccio a aquell: qui trobada la haura:a sa voluntat:si aquell qui trobada la haura:fer hovolra. que en altra manera senyoria nol ne deu destrenyer. si donchs aquell qui la dita roba demana ra:prouar o en ver metre no pora per testimonis dignes de fe la dita roba esser sua. e si axicom desus es dit:en ver metre pora:la dita roba esser sua e de tot entot la dita roba ell cobrar volra:ell es tẽgut de donar e de pagar a aquell: qui trobada la haura tots dans e tots destrichs e interessos:que en ver metre pora:que p culpa dela roba desusdita li seran esdeuẽguts/e baguts ne haura a sostenir:a conseguda dela dita senyoria ede dos bons

homēs:qui sien dignes de fe. E si dela dita roba que trobada sera:aqll o aqlls qui trobada la hauran: sen seruiran/ on guanyaran/on faran algun guāy: si los dits qui la dita roba hauran trobada sē seran seruits/ on hauran fet algun guāy si ells demanaran ls dits trobadures de uē los esser donades:segōs q̄ es acostu mat:e lo dit guāy o seruey que dela dita roba haurā hagut o fet:deu los esser mis en ꝯpte deles dites trobadures. E ples raōs desusdites dits fo fet aqst capitol.

De cōuinenca feta en golf o en mar deliura. c. cclij.

SI alguna cōninença o promissio o obligacio sera feta de vns a altrs en golf o en mar deliura o en altre loc de mar:saluo quela nau o leny no sia enloc que tenga prois o raiayre en terra: per/ qualseuolra rao que sera feta la conuinē ça o promissio:no deu hauervalor.perq̄ ales vegades van en naus o lenys mer caders e homens honrats e molts dal/ tres:a qui fa mal la mar/ o hā algū greu ge en simetexs:e si ells podien exir en ter ra:on poguessen esser aleuiats daquells greuges o deaquell enuig:que ells en si/ metexs han:si ells hauien mil marchs de argent:tots mil los prometrien: a algu quils demanas:e quels posas en terra. per aquesta rao no deu hauervalor.hoc encara mes:siperuentura se encontraran ab algūs lenys armats: si per promissio o per cōumença o per obligacio queells los fessen: se podien tolre daquells lēys els farien conuinença o promissio perço que dls nols facssen mal: de mes que p ventura nols pozien attendre. perla pa/ or que haurien dells. e per esta rao pro/ missio ne conuinença feta per paor o p forza no val ne deu valer per negūa rao Mas empero si nau o leny tendra pis o raiayre en terra:tota cōuinença que ha feta de vns a altres:en qualseuulla gui/ sa que sia feta:val e deu valer. Empero sila nau o lēy sera en golf o en mar deliu ra o en qualque altre loch se vulla sia de mar/ e que tenga prois enterra o no:e a quells qui enla nau seran: faran alguna conuinença o promissio:deu hauervalor per estes quatre raons. ços asaber per fet de get/ o si per fortuna de maltemps o perque altre cas o ventura sia: q̄ la nau o lēy ne vaia en terra o per qualque cō/ uinença que mercaders facen de fer esme na a nau o leny per alguna rao/ o per vi atge a cambiar. e que lescriua sia present e tantost com la nau o leny tendra prois en terra:que encōtinent ho pense de scriu re enlo cartolari. E per aquestes raōs desusdites nenguna conuinença feta en golf o en mar deliura o en qualsenulla al tre loc sia:no deu hauer valor:saluo p lls quatre raons:que ha son en aquest capi tol desus declarades e certificades. Em per si nau oleuy sera en fou o en stany:to ta conuinença que aquells faran: qui se ran enla nau o leny: deu esser tenguda p ferma:tenga prois en terra o no. perço com qui es en stany o en fou: aytant val com si era en terra. que assats es enterra pusque mal temps nol ne pot gitar/ neli pot algun dan fer.

De conuiuences entre pa/ tro e mercaders e mariners. c. cclvij.

QUalque conuinença quesenyor de nau o leny fara o haura feta a mer caders o a sos marmers o ab alguns q

SI algū mercader o mercaders no lieiaran a algū senyor de nau o lēy bales o farcells o qualseuol altra cosa: e los mercaders metran o faran metre ē aquells faixs bales farcells o caxes o al tra roba que sia: en mig delvn daquells o de tots alguna cosa amagadamēt: axi com es or argēt moneda perles ceda o altra roba nobla o mercaderia que ells sevolran: e allo que dins aquells faixs bala ofardell caxa o qualque altra roba se sia: que ells amagadament dins aq̄lls faixs hauran meta: que noū diran nehо demostraran: cor nolieiaran: al senyor de la nau o al notxer o al guardia o al scriua daquella nau: en que ells ho metran: sia q̄ la nau o leny haura a gitar: o liven dra cas de ventura: quen ira en terra / es rompra: si aquell faix o bala o farcell o caxa o altra roba en que allo que desus es dit: sera: se gitara: en fet daquell get: q̄ fet sera: noy deu esser comptat sino tanso lament aquella roba: que ell haura nolu eiada: per testimoms quē donas: qui di guessen: que ells lay hauien vista metre. pusque al sēyor o al notrer o al guardia o al scriua nou hauran mostrat ne dit ne enlo cartolari no sera scrit. Ē sila nau o leny ne va en terra: e aquella roba se per/ dra: nolu deu esser feta esmena sino p ço: que ell haura fet entenent: com ell la nolu eia: ia quina roba era e quina no. Ēsi p ventura aquella bala o faix on algunes coses seran meses amagadament: axicō desus es dit: nos perdra nes gitara: e en aquella bala o faix sera trobat allo: que desus es dit: qui amagadament hi sera mes: deu metre per tot ço que valra en a quell git o naufraig que sera fet. Encara mes si aquella roba o mercaderia que desus es dita: se perdra per culpa del sen yor dela nau o del scriua: no sien tenguts de esmenar a aquell: de qui sera: sino tan solament perço que ell los haura fet en tenent: com lals nolieia. perço car ales vegades hi ha alguns mercaders: qui si hom los credia de tot ço: que ells dirie o farien sagrament: si perdien algun fax per algunes deles raons desus dites: di rien: que en aquell faix hauien ells mes valent mil marchs daur o dargent. e per esta rao nolí es algu tengut sino daço: q̄ al nolieiar fa entenent a algu daquells: qui desus son dits. Perque tot merca/ der se guart es deu guardar: com nolieia la sua roba a algu: q̄ liu faça tot entenēt perço que nolí pogues tornar a dan: apu com desus es dit.

Si algun patro donara sō loch a altre per nolieiar. c. cclviij.

SI algū senyor de nau o leny dara lon loch a algun hom: que ell pus ca nolieiar aquella sua nau o leny de tot o de partida: e entre lo senyor dela nau e aquell aqui haura donat son loch de no lieiar: sera empres dia cert o temps sabut si dins aquell temps sabut aquell nolie iara: segons q̄ entre ell el senyor delanau sera empres: val aquell nolit que aquell qui lo senyor dela nau hi haura mes per nolieiador: haura fet ab algū mercader o mercader. e deu hauer valor tot aytant com si ell era senyor dela nau o leny. que sēyor nes: pusque aq̄ll li haura donat sō loch quant a aquell nolieiament: que a quell qui haura loch de nolieiar dins a/ quell temps cert: q̄ ablo senyor dela nau haura empres: fara: siquen haia auol no lit o bo: deu hauer valor. Ē silo sēyor de

la nau o leny nolieiara dins aquell tẽps sabut: que ell haura donat son loch a algu: que pusca nolieiar de tot o de quanti tat sabuda: tanta de roba: que ell no pusca leuar aquella: que aquell hom hau/ ra nolieiada per fe dell e per son mana/ ment: lo senyor dela nau es tẽgut: que ia quesca aquella que ell haura nolieiada dins aquell temps empres ab aquell: a qui ell haura donat son loch de nolieiar o ques auenga ablos mercaders dequi la roba sera. que mester es que aquell q̃ ell haura mes per nolieiador ne sia guar dat de dã. si la nau ne sabia esser venuda Encara mes silo senyor dela nau o leny dara son loch a algu de nolieiar: e lo dit senyor dela nau o leny no li dara dia cert ne tẽps sabut: si lo senyor dela nau o leny nolieiara abãs: que no haia haguda fa diga o missatge cert daquell: qui ell hau ra laquit pernolieiador: tot enaxi nes tẽ gut: cor ia es desus dit e esclarit. Empo silo senyor dela nau o leny trametra a dir a aquell: qui ell haura laquit en algun loch per nolieiador: que ell no nolieg al gũa cosa: si aquell no hauia res nolieiat com lo senyor dela nau loy trames a dir: ell no deu pus nolieiar. e siu fa: lo senyor dela nau o leny nolies tengut de dan: que lin esdeuenga/ ne encara no es de res ten gut a aquells mercaders qui ab aquell se nolieiaran. pusque ell li haura trames a dir: que ell no nolieg. perço car algu no ha poder en ço daltre: sino aytant com a quell de qui es: lin vol donar. Empero si aquell haura res nolieiat abãs: que sa bes lardit del senyor dela nau: deu hauer valor axi: com desus es dit. Empero lo senyor dela nau o leny no deu nolieiar de tot fermament pus haura donat son loc a altre de nolieiar: tro fins que sapia cer tenitat daquell: que ell haura fet nolieia/ dor: e ia que ha nolieiat/ e que no. perço quel dan que desus es dit: noli pusca es/ deuenir.

De patro qui tirara raig trobat sẽs volũtat dels mercaders. cclix

Si algun senyor de nau o leny hau ra carregat en algun loch de roba de mercaders: e anant a veles o que surt sia en algun loch: se encontrara ab algũ raig de fusta: axicom de arbres o de ente/ nes o de veles o de qualque altra lenyã se volra: si lo senyor dela nau o leny li da ra cap/ ol li fara donar: per ço que ell lo tir: si los mercaders qui enla nau o enlo leny seran: diran al senyor dela nau o lẽy que iaquesca anar aquell raig: e que ell nol tir: silo senyor dela nau o leny nol vol lexar per dir quels mercaders li facen: e si los mercaders diran e li denunciaran: que si ell no lexa anar aquell raig: q̃ tot dan quels esdeuenga ne ala lur roba: q̃ tot sia sobre ell: e silo sẽyor dela nau o lẽy nol lexara anar sobre allo: quels merca ders li hauran dit e denunciat: si als mer caders ne a lur roba vendra algun dan: lo senyor dela nau o leny los es tẽgut de tot aquell dan: q̃ ells per culpa dell hau/ ran sostengut. e si ell no ha: de queu pus/ ca esmenar: deu sen vendre la nau o leny que negu noy pot en res contrastar. sal uo los mariners per los lurs loguers. e sila nau o leny noy basta: e lo senyor dela nau o leny ha alguns bens: deuẽ esser ve nuts per fer esmena a aquells mercaders de tot lo dan: que per culpa dell haurã so stengut. e si aquells seus bens noy bas/ taran: si ell es aconsegui: deu esser pres.

e ſtar tant enla preſo entro: que aquells mercaders ſien entegrats o que ell ſe ſia auengut ab ells. E ſi peruentura lo ſeny or dela nau o del leny volra leuar algūs de aquells fuſts: que en aquell raig ſerā: ell ho pot fer ſi los mercaders hovolran E ſi ell los leua malgrat dls mercaders ell nes tengut tot axi com ia deſus es dit del raig a tirar: ſi los dits mercaders ne ſoſtendrā algun dan. E ſi peruentura ē la nau o leny no haura mercader algu: e lo ſenyor dla nau odel leny ſencontrara ab raig: el tirara/ on leuara algun fuſt: ſi los mercaders o la roba dells pēdra dā ſi ells en veritat metre ho pozan: que p culpa del raig quel ſenyor dela nau o lēy tiraua o per culpa daquell fuſt o fuſts q̄ ell haura leuats: los ſera eſdeuēgut aq̄ll dan: lo ſenyor dela nau o leny nes tengut e obligat: axicom deſus es dit. Perque tot ſenyor de nau o leny deu fer ental gui ſa: ço que a fer ha: que noli puga tozuar a dan: ço que ell fara.

De nau nolieiada peranar a carregar en algun loch. c. cclx

SI mercader o mercaders iran en algun loch eſtrany p nolieiar nau o leny: e que aquella nau o leny dega a nar a carregar en aquell loch: que entrel ſenyor dela nau o leny elos mercaders ſe ra ia empres: e a dia cert o a tēps ſabut: e aquella nau o leny que nolieiada ſera no ſera venguda en aquell loc: on deura carregar: aquell dia/ o en aquell temps: quel ſobredit ſenyor dela nau o leny ha/ uia empres ab los mercaders: qui nolie iat lauran: ſi los mercaders ne ſoſtendrā dan o meſſio o greuge algu: lo ſenyor de la nau o leny los es tengut de tot a reſti tuir. E ſi puentura los dits mercaders nolieiaran altra nau o leny per defallimēt daquell: que ells hauien nolieiat: que no ſera vengut a aquell dia o en aq̄ll tēps: que entre lo ſenyor dela nau o del leny q̄ ells hauran nolieiat: era empres: ſi aquel la dita nau o aquell dit lēy que ells hau ran hagut o nolieiat per culpa daquell: que ells ia hauien nolieiat: e no ſera vē gut axicom entre ells ſera ſtat empres: ſi los coſta mes de nolit: que no dauen a a quell: que ells ia hauien nolieiat: lo ſen/ yor de aquella nau o daquell leny que p mer ſera ſtat nolieiat: los es de tot tēgut a reſtituir: ço que demes los coſtara. per ço car ell no ſera vengut en aquell tēps que ell hauia promes als mercaders coz ells lo nolieīaren. E ſi peruentura paſ ſat lo dit tēps que entre ells empres fo: com ells lo nolieiaren: aquella nau o a/ quell leny vēdra en aquell loch: aon car regar deuia: ſi los mercaders ne hauran altre nolieiat: noli ſon de res tenguts. p̄ que no ſera vengut en aquell temps: que entre ell e los mercaders fo empres: coz ells lo nolieiaren. Empero ſi aquella nau o aquell leny que ells hauien nolieia da: vendra vltra lo dit temps: que entre ells empres fo: coz la nolieiaren: e aq̄lls mercaders no hauran nolieiada encara altra nau ne altre lēy: los dits mercades ſon tenguts de donar a aquell: qui ven/ gut ſera: aq̄ll carrech: q̄ nolieiat li hauē

Empero es axi a entendre: que lo seny/
or dela nau o de aquell leny sia tengut de
rette edè donar a aquells mercaders tot
lo dan e tot lo destrich e tota la messio: q̃
per culpa dell hauran feta e sostenguda
qui tant se haura stat: silos mercaders de
manar la li volran. e sien ne creguts per
lur pla sagrament. Empero sia axi a en
tendre: que si a aquell seyor de aq̃lla nau
o de aquell leny que ells primer hauiẽ no
lieiat ho haura tolt o vedat empedimẽt
de deu/ o de mar/ o devent/ o de senyoria:
e p culpa dell no sera stat romas que ell
no sia vengut a aquell temps: que ell p
mes eempres hauia ablos sobredits mr
caders: aquell senyor dela nau o del leny
que ells nolieiat hauiẽ: no es tengut als
mercaders de dan ne de destrich ne demes
sio: que ells hagen feta pus per culpa de
ell no sera feta. E si los mercaders hau
ran nolieiada altra nau o altre leny: ells
son tenguts a aquest senyor de aquesta
nau o de aquest dit leny: que ells pmera
ment hauran nolieiat: de donar ede liurar
lo carrech: que ells nolieiat li hauien. ede
uen lo hauer spatxat a aq̃ll temps: q̃ en/
tre ells fonch empres: com lo nolieiaren
E si los dits mercaders carrech donar
noli pozan: ells son tẽguts: queli paguẽ
aquell nolit: que entre ells fo empres de
donar: com lo nolieiaren/ o que sen auẽ
guen ab ell: silo senyor dela nau odel leny
ne vol fer auinẽça. sino negu nol ne pot
forçar. Encara mes que si lo senyor dela
nau o leny haura a sostenir dan o messio
per culpa dels mercaders: qui nol haurã
espatxat o nol volran espatxar a aquell
tẽps: que ells promes li hauran: los dits
mercaders li son tenguts de tot esmenar
e restituir. e lo senyor dela uau sia cregut
pet son sagrament. Efon fet perço aq̃st
capitol: q̃ a empediment de deu ne de mar
ne devent ne de senyoria algu noy pot rs
dir ne contrastar/ ne es rao: queu puga
fer. Perq̃ quascu se guart/ es deu guar
dar: que faça ental guisa tot ço que fara
que noli pusca tornar a algun damnat
ge: si ell fer ho pot.

Si mercader nolieiara nau en loch estrany: e morra. c. cclxi

SI algun mercader haura nolieia
da nau o leny en algun loch estrãy
e q̃ aquella nau o aquell leny dega anar
a carregar en aquell loch: ẽ lo qual lo so
bredit mercader haura empres ablo so/
bredit senyor dela nau o leny a dia cert: si
aquell mercader morra stant en aquell
loch: on la nau o leny haura nolieiat: si a
quell mercader morra abintestat/ o quel
dit mercader haia fet testament: lo seny/
or dela nau o del lẽy qui nolieiat sera: ãs
que ell partesca de aquell sobredit loch:
on sera nolieiat/ e on encara aquell mer/
cader hi sera mort qui nolieiat lo haura
ans que ell faça messio: ell deu trametre
al companyo: que aquell sobredit merca
der qui mort sera: hauia enlo seu loc: on
vsaua/ o era vehi: e q̃y trameta vna car/
ta sua o missatge cert a aquell compãyo
qui era daquell sobredit mercader en sa
vida: qui mort es. e hauer fadiga dell: si
volra: que aquella nau o leny que son so
bredit cõpanyo hauia nolielada en tẽps
que ell era viu: faça lo viatge. E si aq̃ll
companyo vol e quer: que aquell sobre
dit nolit e conuinença que ab lo sobre/
dit compãyo seu haura fet: lo qual mort

sera: valla/e haia valor:e aquella sobre/
dita nau o aquell sobredit leny que ven
ga: que ell es prest e aprellat de complir
tot ço: que aquell sobredit son compan/
yo qui mort sera: hauia promis a aquell
sobredit senyor de aquella sobredita nau
o de aquell leny lo dia que ell nolieia. E
si peruentura lo senyor dela nau o del leny
qui nolieiat sera: vendra en aquell loch
on deuia carregar: abās que sadiga no
haura haguda del companyo de aqll mer
cader: qui nolieia qui mort sera: aqll cō
panyo qui viu romas: no li es de res ten
gut: si nos vol. perço com lome pusque
es mort: no ha companyo. que lo dia qll
hom es mort: es partida la companyia.
Saluo empero quesi aquell mercader q
mort sera: hauia obligat aquell compā/
yo: qui seu era en vida: enla carta: que ell
seta hauia a aquell senyor dela nau o del
leny: per rao del nolit e de tota la conui/
nēça: que ell atendre li hauia: aquell cō
pāyo nes tengut: que ell la li attena. En
axi empero es aentendre: que aquell cō/
panyo qui mort sera: hagues loch de sō
companyo: q pogues nolieiar per ell. ço
es a entēdre: que ell ne hagues feta car
ta de cessio o de paracio o quen hagues
testimonis: que qualque cosa que ell fa
es: que ell ho haura per ferm. si aquesta
carta o testmonis lo sēyor dela nau o lēy
qui nolieiat sera poza mostrar: aqll com
panyo qui viu sera: li es tengut tot ena/
xi coz aquell qui nolieia: era o foza: si ell
viu fos. E silo senyor dela nau o lēy mo
strar cartes ne testimonis no poza: aqll
compāyo qui viu sera romas: noli es de
res tengut: si be aquell companyo seu lo
hauia mes enla carta dela obligacio del
nolit: que ell fet hauia abaqll senyor dela
nau o leny que hauia nolieiat pusque p
voluntat de aquell no fon fet. que dura
cosa seria: que si algū hom obligaua al
tre per sa autoritat e sens sabuda deaql:
a qui ells obligara: valia o hauia valor
seria mala cosa. que tot hoz poria dir fer
a altre. perque no es dret ne rao: que al
gu puga obligar a altre per alguna rao
si donchs iustes raons noy hauia: com
ia desus son dites. E si peruentura aqll
mercader qui mort sera: qui la nau o lēy
haura nolieiat haura fet testamēt: e en sō
testament haura departits sos bēs a sos
fills o a sos proismes o a quis volra: e
lun daquells haura fet hereu. e lo senyor
delanau qui nolieiat sera: sabra: que aqll
mercader qui nolieiat laura: es malalt:
e haura fet tot son orde: si lo senyor dela
nau ho sap cert: que ell es malalt: silo sen
yor dela nau hi es a tēps: abans: que ell
muyra: ell li deu dir en presencia de bons
homens: q si deu fabia ses voluntats dell
que volra: que fos daquell nolit: que ell
li haura fermat e quen tendra per be eq
ell que fes: que si deu fabia ses voluntats
dell: que ell no fos mal caent. e si aquell
mercader qui nolieiat lohaura e qui sa
malalt: li dira: que ell que pens de espat
rar prest: que ab deu ell lon guardara de
tot damnatge/ e que per la sua malaltia
no stiga: que ell no atena tot ço: que pro
mes li haura: que ell es aparellat de attē
dre tot ço que li ha promes. e silo senyor
dela nau o leny se partira dell: qui malalt
sera abla sua voluntat: e ell li fara carta o
la li fara fer: es a entēdre letra segellada
del seu segell a son companyo: sil ha: o a
hoz: qui per ell sia en aquell loch: que ell
dega espatrar aquella nau o leny/ o li de
guen delinrar aquell carrech: pq ell nolie

iat hauia la nau: ſi aquella nau o aquell leny ſera vengut en aquell loch:on dœuia carregar:e ſtant la nau o lo leny aquí vẽ gut:aquell mercader qui li baura nolie / iat:ſera mozt:e la mozt ſua vẽdra aſaber aſon companyo:ſil bom o aquell qui en loch dell hi ſera:ſi aquells ſe abſtraurã q̃ nola volrã carregar ne eſpatxar:los bẽs dœ aquell mercader qui mozt ſera: ſi dœuẽ parar: puſquel ſenyoz dela nau o del leny ſẽ fadigua a ell qui malalt era ans quen volgues partir dalla on fo nolieiat:e ab volũtat e ab ſabuda dœ aquell qui nolie iat lauía:e ab letra ſua ſen pti: en la qual letra fabia manamẽt a ſon companyo:ſil hauia o a altri:qui en ſon loch fos: que ells lo dœguen eſpatrar tot en axí: com ell li hauía promes. Eſi peruentura lo ſeny oz dela nau o del leny no ſera partit dœ a / quell loch:on ell fo nolieiat:ans que foſ mozt:aq̃ll mercader: qui nolieiat lo ha/ uia:ell no ſen dœu partir:tro que haia tra meſa carta o miſſatge ſeu aldit compan yo o aaquell:qui hauia fet hereu aquell mercader:qui mozt ſera e hauía nolieiat que vĩga per leuar aquell carecb que ell nolieiat li hauia: e ſi ells o lo vn dells li attendran totes aquelles conuinençes q̃ aquell li hauia promeſes com lo nolie ia : e ſi ells tremetẽ a dir per carta lur ab lur ſegell ſagellada/o per miſſatge cert : que la nau o lo leny que pens dœ venir:q̃ ells o lo vn dells es preſt e aparellat dœ a tendre tot ço:que aquell qui nolieiat lo haura:li hauía promes/ e enla carta del nolit que entre ell e lo dit nolieiadoz ſe/ ra feta:es contẽgut:ladonchs ell pot ve nir e amenar la nau:e ſi ell ne ſofferra al gun dan o meſſio per culpa dœaquells:q̃ la carta o lo ſobzedit miſſatge li hauran trames:ells li ſon tenguts dœtot a reſtitu ir entegramẽt/e encara dœ aquell carrech a donar:puſque per manamẽt dells hi ſe ra vengut/e ab lur fadiga. Empero ſilo ſenyoz dela nau o leny vendra en aquell loch:on dœuia carregar/ o partira dœ aq̃ll loch:on era ſtat nolieiat: dœſpuys que a quell mercader ſera mozt: e es axí a entẽ doze:que aquell mercader qui mozt ſera: haia fet teſtament/eenlo teſtament haía fet algũ ſon hereu: ſi lo ſenyoz dela nau o leny vendra en aquell loch: on dœuia car regar a aquell dia o temps:enlo qual ell hauia promes/eenla carta del nolit ſera contengut aaquell quil nolieia:ſi aquell quil nolieia:qui mozt ſia: haura feta mẽ cio o manament:que aquell ſeu hereu dœ ga donar aquell carrec:que ell hauia no lieiat e promẽs a aquella nau o leny:aq̃ll qui hereu ſera romas : lo li es tengut dœ donar. e ſi fer nou volra:ſenyozia lon dœu deſtrenyer. que meſter es: quel manamẽt del dœfunt ſia complit. Empero ſilo dœfũt non hauia feta mẽcio/ ne manat nou ha uia en aquella ſua derrera voluntat:aq̃ll qui ell haura lexat per ſon hereu en ſõ te ſtament:ſinos vol:non es tengut. Em pero es axí a entendre:que aquell hereu nol vulla pozrar en alguna part:ſino q̃l volra aqui vendre/ per complir lo mana ment daquell qui mozt ſera.ſegons que ell haura fet manament en la ſua derrera voluntat. Encara mes perço car aquell ſenyoz dœ aqualla nau o leny ſera aquí vẽ gut menys dœ ſabuda/ o menys dœ fadi/ ga:que no haura baguda dœ aquell: quí hereu ſia romas. Empero ſi aquell quí hereu ſera romas:nola volra a qui ven/ doze: ans ell volra trametre o portar dita roba o carrec dœuers aq̃lles parts:enles

quals aquell qui mort sera: les hauia ẽ cor de portar: si vis ques/ e les hauia noli eiades: si aquell hereu noles volra metr̃ en aquella nau: que aquell qui mort sa: hauia nolieiada: e per fe daq̃ll qui mort es: hi sera venguda: si ell la met en altra nau e no en aquella: los bens de aquell defũt ne son obligats a aquell senyor de/ la nau: que ell hauia nolieiada en sa vi/ da: si lo senyor daquella nau hauia ates tot lo que hauia promes a aq̃ll: qui no/ lieia. empero si ell ates no hauia: aquell hereu ne los bens del defunt qui nolieiat lauia: noli son de res tẽguts ne obligats si donchs lo senyor dela nau non podia mostrar o prouar iusta escusa o iust im/ pediment: que per culpa dell no romas: que ell no hagues attes. e si ell prouar ne mostrar nou pora: aquell hereu ne los bens del defunt no li son de res tenguts. pus que ell no haura ates: ço que hauia promes. empero si lo senyor dela nau p/ uar o mostrar hopora: aquell qui hereu sera: e encara los bẽs daquell defũt qui nolieia: li son obligats: axicom es dit.

Si a mercader qui nolieia/ ra nau: vendra malaltia. c. cclxij/

SI algun mercader nolieiara nau o leny: e cor ell haura aq̃lla nau o aquell lẽy nolieiat: vendra li cas de ven tura: que li vendra malaltia: e si ell hau/ ra promes al senyor dela nau o de aquell leny: que ell haura nolieiat: que ell lo deu hauer espatrat a dia cert: e si aquell mer/ cader qui malalt sera: dira o fara dir a a quell senyor daquella nau o daquell leny qui ell haura nolieiat: que pens de fer só prou: la on fer lo pusca: perço com aq̃ll mercader noli pot atendre: ço que pro/ mes li haura: perço com es malalt: que si ell fos sa: volenter liu atenguera: e si lo senyor dela nau li demana la messio: que ell feu p ell: lo mercader nolin es tengut. pus no es sa culpa. ne encara mes perço cor noliu haura fet asaber dins lo terme que ell deuia hauer espatrat. e encara es en aquellameteixa voluntat: queli atena tot ço que li promes: si aquell sẽyor de a quella nau o daquell leny lo vol sperar: que ell sia guarit. e encara mes per altra rao no lin es tengũt: perço com a impe/ dimẽt de deu negu noy pot res dir ne cõ/ trestar. Empero si lo dit mercader cau/ ra en malaltia: pusque la nau o lo leny haura noleiat: e ell nou fara a saber a a/ quell senyor dela nau o leny: que ell hau ra nolieiat dins aquell temps: que ell lo deuia sperar: e pusque aquell temps que entre ells era stat empres: sera passat: lo dit mercader liu fara asaber/ e li dara pa raula o lali fara donar: que ell que pens fer son prou: laon lo tropia: si aquell sen yor dela nau o leny haura feta messio: per ço com aquell mercader noliu haura fet a saber: axicom fer ho deguera: en aquell temps: que entre ells era stat empres: a quell mercader lin es tengut: que lali res/ tituesca. perço com ell no loy haura fet a saber dins aquell temps: quel deuia ha/ uer espatrat. Empo si lo senyor dela nau o del leny ne haura sostengut algun dan o algun greuge: aquell mercader nolĩ es tengut. pus ell no roman del viatge per sa volũtat/ ne per frau algu: q̃ ell li vol/ gues fer: mas tansolament per la malal/ tia: que ell hague ab si. Empero si lo dit mercader sera ia malalt: com la nau o lo leny nolieia: si ell se abstraura de anar en aquell viatge q̃ sera empres dins aquell

temps:que ell haura empres:que dguest hauer espatrada aq̃lla nau o aquell lēy: axi es a entendre: que aquella malaltia q̃ ell hauia: li fos encruscada. pque per altre frau nou fes: ell es tengut de rette e de donar a aquell senyor de aquella nau o daquell leny:que ell hauia nolieiat:to ta la messio que ell haura feta per culpa dell.e sia cregut p son sagrament. que la culpa es del mercader.pus malalt era:pq̃ nolieiaua nau o lēy ni sempatraua abal gu p fet de nolieiar. E encara mes:si lo dit mercader nou fara a saber a aquell sē yor daquella nau o daquell leny:que ell se vulla abstrer de anar en aquell viatge dis aq̃ll temps: que ell lo deuia hauer es patrat: e puys passat aquell temps que entre ells sera empres que ell lo deuiaha uer espatrat:liu fara a saber: es tēgut de donar e de rette a aquell senyor daquel la nau o leny tot dan e tota messio e tot greuge quen haia sostengut. Empero a quell dan e aquell greuge deu esser mes en coneguda de dos hōs homēs demar quin metē en adob e en egualtat per rao del encruscament dela malaltia q̃ ell hau ra.que per altra rao no. que si a aquell mercader no era encruscada la malaltia sino ques sostengues en aquella forma e en aquella manera:que era: cō la nau o leny nolieia:no deu esser mes en poder de algu. sino que pens de donar e derette a aquell senyor daquella nau oleny que ell haura nolieiat:tot greuge que ell hau ra sostengut:sens tot contrast perço coz per culpa dell lo haura sostengut. E ena quellameteixa manera que dsus es dit: es tengut e obligat lo senyor dela nau o leny als mercaders: a qui ell nolieia sa nau o leny. axicom enlo capitol dsusdit se conten.

De mercader qui nolieiara nau e mora ans q̃ sia carregada. cclxiij

SI algun mercader haura nolieia da alguna nau o leny:si aquell mer cader qui aquell leny oaquella nau hau ra nolieiat:mora:ans que sia carrega / da la nau detot o de ptida:ell ne los bēs dell no son tēguts de res a aquell senyor de qui aquella nau o lēy sera:que ell hau ra nolieiat.perque a hom qui mor sera conuinença que haia feta: noli nou. sal uo empero per deute que ell deia o tort: que ell tenga que deu esser pagat dels se? bens:si alguns ne ha: on q̃ sien trobats Empero pusquel mercader haura carre gada aquella nau o leny:que ell nolieiat haura de tot o de partida:si ell mora:ell la haura carregada dins lo temps: que ell la deuia hauer espatrada:ell no es tē/ gut al senyor dela nau de mssio: que ell ne haia feta per tal rao: pço car es semblāt que si ell visques:que hauria en cor de a tendre a aquell senyor daquella nau tot ço que promes li hauia. e pus mort loy ha tolt: no es sa culpa. que a mort noy sta algu. Empero si vltra lo dit temps la hauia de tot carregada:si lo dit merca der mora:los bens daquell son tengutz de satisfer la messio: que aquell senyor de aquella nau ne haura feta per culpa dell qui nol haura espatrat en aquell temps quel deuia espatrar e noli haura dona / da paraula:que ell que faes son prou:q̃ ell no era en cas ne guisa:que li pusca at tēdre ço que promes li hauia. Empero si lo mercader haura carregada la nau o leny/e la nau o leny haura feta vela: e lo mcader puys mora:on seuulla q̃ muyra

ra:lo senyor dela nau sen deu tornar la on haura carregada aquella roba/ e retre e donarla a sos proismes:si en aquell loc on hauien carregar:seran Esi en aquell loch on hauien carregat:proismes o comanadors alguns no haura: lo senyor dela nau o leny deu fer descarregar aquella roba de aquell mercader:q̃ mort sera: e fer posar en terra en loch: que sia saluo e quant la roba sera en terra en loch sal/uo:lo senyor dela nau o leny deu trametre carta sua ab missatge cert a aquell loch: on sapia que sie e deuan esser los seus p/ismes/o aquells de q̃ ell tenia les comãdes. Empo totes les aueries que ell fara per rao de aquella roba a descarregar deu pagar la roba. E encara mes quãt que algun proisme o algun daquells q̃ les comandes hauien fetes a aquell:qui mort sera:seran aqui venguts en aquell loc: on lo senyor dela nau o leny haura fet a descarregar aquella roba de aquell mercader: qui mort sera: e ten deu per be:allon deu esser seguit E silo senyor dela nau o leny guanyara res del nolit: ell es tengut de donar als mariñs per lur loguer en aquella forma: que ell guanyara del nolit. Empero silos proismes e aquells qui les comandes hauie fetes: seran en aquell loch: on lo senyor dela nau o leny hauia carregat/ e encara sera tornat a descarregar: si aquells proismes e aquells qui les comandes haui en fetes: se acordaran: que aquella nau o leny que aquell mercader qui mort ha hauia carregat:quevaia e que faça aq̃ll viatge:enlo qual deuia anar abaq̃ll mercader:si viu fos: lo senyor dela nau es tẽgut de anar hi. ells pagãt empero tot de/strich e tota la messio que ell haura fera per rao de aquella tornada: que ell haura haguda a fer per rao de aquell mercader:qui mort sera/ oque sen auenguẽ ab ell. E encara que li facen carta:que ells o lo vn dells li artena tot ço: que aquell mercader qui mort sera:li era tẽgut de attẽdre:si viu fos. E si ells o lun dells li attendran aço:que desus es dit: lo senyor dela nau o leny:los es tengut de anar. e ẽ altra manera no. Mas empero sia aquell mercader qui mort sera:haura carregada aquella nau o leny en terra de sarrains o en loch perillos per anar descarregar en terra de amichs:lo senyor dela nau no es tengut pas de tornar en aq̃ll loc: on haura carregat. ans deu anar descarregar en aquell loch: on hauia empres ab aquell mercader:qui ladonchs era viu:e qui sera mort. e aqui descarregar. E ans que descarrech ell ho deu fer a saber ala senyoria. e ab testimoni de mercaders e dela seyoria ell deu fer metre la roba ẽ botigues e en loch que sia salue a aquells: de qui esser deu. E la senyoria ab conseli de mercaders deu fer vendre daquella roba tanta:tro q̃ haia entegrat al senyor dela nau o del leny tot aquell nolit: que ell hauer dura/ e encara mes auant que sien to/

tes les aueries pagades: que per rao de aquella roba seran fetes. Empero es a xi a entendre: si en aquell loch no serā los proismes/o aquells: qui les comandes hauran fetes a aquell mercader: qui mort sera. Esi aqui no seran: la senyoria ablo senyor dela nau o leny deu los trametre carta enaquell loch: on pusquen saber q̄ sien. e la senyoria ab ysentiment dels bōs homens daquell loch: on la roba sera descarregada: deu la tenir en sequestre: fins los probismes/ o aquells qui les comā des hauien fetes a aquell mercader: qui mort sera: sien aqui venguts o hom per ells. Empero si era roba: deque hom hagues dubte ques pogues affollar: deu ser venuda e la moneda q̄ hom ne haura: deu esser mesa en loch: que tota hora que vengan aquells: qui hauer la deian: la puscan hauer ells o hom p ells mēys de cōtrast algu pus sia cert: que aquells qui hauer la deian o hom per ells haura aqui venguts: qui la demanan. E per aq̄stes raōs dessusdites fo fet aq̄st capitol

De nau nolieiada elo patro moura: ans que sia carregada. c. cclxiiij

SI algun senyor de nau o leny haura nolieiada la sua nau o leny a algun mercader: silo senyor dela nau o leny mora: ans que la nau o lēy sia carregat de tot o de partida aquella nau o ley sia carregat: a qui al senyor sera esdeuengut aytal cas: com dessus es dit: no es tenguda de anar al viatge: si dōchs los personers ablos proismes daquell qui mort sera: nos acordan: quela dita nau o leny que bi vaia/ o si donchs tots los personers o la maior partida no eren stats al nolieiar: e que tots o lo vn daquells fos obligat a aquell mercader: qui aquella nau o aquell leny haura nolieiat. Per rao car hom mort no ha ne por hauer senyoria en res daquest segle. saluo aytant: que tots los seus torts e les sues iniuries: que deuen esser pagades: si hom troba bens seus: de ques pusquen pagar. Empero si la nau o leny sera carregada de tot o dela maior partida abans quel senyor dela nau muyra: ella es tēguda de anar e de seguir lo viatge a aquell mercader: qui nolieiada la haura. perço car los personers qui enlanau o leny hauran pt ne encara los probismes daquell senyor qui mort sera: noy hauran mes algun cō trast: mentre que ella carregaua. e per aquesta rao que dessus es dita la nau olo leny es tengut de seguir lo viatge. e encara los personers hi son tenguts de metre ablos proismes de aquell qui mort sera vn home: qui sia o tenga loch de senyor. e encara obligat a aquell mercader de totes communences e empreniments: que aquell qui mort es fora e era: si viu fos. pço car ells vehien: que aquell qui era senyor dela dita nau: era malalt e cuytat. e ells no contrastaren en res: com la nau o leny carregaua. Empero si los proismes daquell qui mort sera/ o los personers deaquell: qui ladonchs mentre viu era: era senyor deaquella nau o lēy: digueren e contrastaren a aquell mercader: qui la nau o leny hauia nolieiat: q̄ ell no carregas ne faes res carregar. pço car ells hauien dubte que aquell qui malt era: qui era senyor: que moris/ e si ell morra: que aquella nau o leny anas en aquell viatge. si aquell mercader nos volra star del carregar: pço que ells li durā o li hauran dit: silo senyor daquella nau o leny q̄

ladonchs era:mozra:aquella nau o leny noy deu ne es tenguda de anar en aquell viatge ne encara los perſoners ne los pisſmes o bereu deaq̃ll ſenyor qui mort ſia no ſon de res tenguts a eſmena a fer a aquell mercader:qui la nau o leny hauia nolieiat e encara carregat:per dan: que ell ne ſoſtẽga. puſque per dit ne perlo renunciament que ells li haguessen fet: no ſen era volgut ſtar. Empero ſi la nau o leny haura carregat/e haura feta vela/ e partida ſera deaquell loch:on haura carregat:axi es a entendre : quel ſenyor dela nau ſia ab ells:ſia q̃ ſia ſa o malalt : ſi lo ſenyor dela nau o del lẽy mora gens per la ſua mort nos deu ſtar:quela nau o lẽy no dela ſeguir lo viatge. En aqueſta gui ſa empero: que ſi enla nau o lẽy haura poſoner algu/ o algu:qui fos proiſme de aquel:qui mort ſera:qui era ſeyor:mentre que viu era:aquell deu eſſer leuat per ſenyor:ſilos mercaders e lo noxer e leſcriua veuran e conexaran abtot lo comunal de la nau:que ſufficiẽt hi ſia algu de aquells ſia leuat per ſenyor. Eſi ells veen:q̃ algu daquells noy ſia ſufficiẽt:e enla nau haura penes o proer algu:qui ſufficiẽt hi ſia lo vn de aquells deu eſſer mes p loctinẽt de ſenyor. Empero es axi a entẽdre: tan ſolament en aquell viatge: lo quall qui mort ſera:hauia fermat a aquell mercader e no pus. e encontinent fet aquell viatge deuen tornar aquella nau o aquell leny en poder dels perſoners e dels proiſmes daquell: qui mort ſera:qui ladõcs era ſenyor. Eleſcriua es tẽgut de retre cõpte a ells axi del guany com dela perdua ſi fet hi ſera. tot en axi com fera a aquell: qui ladonchs era ſenyor:cõ la nau o lẽy parti dalla:on hauia carregat/ e eren ſos piſmes e ſos perſoners:ſi viu fos. Empero ſila nau hauia carregat en algũ loc on proiſme ne perſoner no hagues algu ells la deuen tornar fet lo viatge en aq̃ll loch: on la leuaren:ſi aq̃ll loch ſaluo ſia. e ſi lo loch ſaluo no es:ells la deuen metre e tornar en loch ſaluo.e leſcriua ablo notrer enſemps deuen ferma carta:e trametre en aquell loch:on ſapien: que ſien o deian eſſer los ſeus proiſmes e los ſeus perſoners daquell qui mort ſera:ab miſ ſatge cert. que ells que venguen a rebre aquella nau o leny.perço cos aquell qui ſenyor era:es mort. E lo ſcriua e lo notrer nola deuẽ deſemparar ne derenclir:tro fins recapte hajen hagut dels proiſmes e dels perſoners deaquell: qui mort ſera qui ladonchs era ſenyor. Encara mes: que aquells ſien ſatiſſets e entegrats de tots los lurs maltrets e de totes les fatigues:que oides e preſes hauran per rao daquella nau o leny a ſaluar. E per les raons deſus dites ſo fet aqueſt capitol.

De nau nolieiada ſes tẽps determenat. c. cclxv.

SI algũ mercader o mercaders no lieiaran nau o leny ab carta o ab teſtimoms:e no hauran oit: que aquells mercaders deian hauer eſpatxat aquella nau o leny:q̃ ells hauran nolieiat: a dia cert o a temps ſabut:ſi los mercaders laguiaran:q̃ ells no eſpatxen aquella nau o leny:que ells nolieiat hauran: axicom lo ſenyor dela nau volria e querria: abq̃ per culpa dels dits mercaders no romangues:los mercaders no ſon tenguts aaquell ſenyor dela nau o leny: que ells axi hauran nolieiat:demeſſio:que ell ne faça de alguna eſmena a fer. Perque tot ſen

yor de nau o leny deu guardar: ia com no lleiara sa nau o son leny. perço que a dā noli pura tornar. Empero si los dits mercaders nolieiaran alguna nau o algun leny: axicom dessus es dit: e ells nola espatxaran: axicom ells mils porán: e p culpa dells ramādra: silo senyor delan au o lēy pora prouar e mostrar: que per culpa dells haura sostengut algun dan: los mercaders li son tenguts de esmenar e restituir. pusque p culpa dells lo haura sostengut. Encara mes: sia que aquella nau o leny que axicom dessus es dit: sera nolieiat: deia carregar en aquell loch: on lo contracte sera fet per rao del nolieiar: o sia que deia anar cartegar enaltre loch si los mercaders se porán escusar per iusta rao o per iust impedimēt que ells no pusquen donar ne liurar aquell carrech en aquell viatge: que ells p mes li hauiē de donar: pus per culpa dells no sia: ells noli son de res tēguts. pusque per culpa dells no romandra. Mas empero sils dits mercaders trobaran millor mercat de nolit: que ells no haniē daquella nau o leny: que ells nolieiat hauien: e ells no lieiarā altra nau o leny per rao de millor mercat: que ells ne haurā: e ells fallran e metran en falla aquella nau o leny: que ells primeramēt hauien nolieiat: per rao del millor mercat: que ells trobaran: ells son tenguts de donar e de retre tot dan e tota messio: que per culpa dells haura feta e sostenguda lo senyor dela nau o lēy: que ells primer hautē nolieiada e encara de donar aquell carrec: que ells li hauran nolieiat Esi dar ells nol li voldran ells li son tēguts de donar e depagar tot aquell nolit: que ells li prometeren: com lo nolieiaren. pusque per culpa dells lo li hauran tolt/e per rao del millor mercat ells hauran ab altre/e per als no. Eper ço es rao: que qui en engan e frau va o vol anar de algu: q̄ en res culpa noli ha ia: que de tot li torn dessus. En aquella metera manera que dessus es dit: es tengut lo senyor dela nau oleny: qui axicom dessus es dit: haura nolieiada la sua nau o leny a mercaders: si ell la nolieiara aaltres mercaders per rao de millor nolit: q̄ ells li donassen: que no fabien aquells: qui primer lo hauien nolieiat: enhauran a fer alguna messio/on sostendran algū dan per culpa de aquell senyor daquella nau o leny: que ells nolieiat hauran: ell los es tengut de tot a restituir. pus p culpa dell lauran sostengut. Encara deu leuar aquell carrech: que hauia dells nolieiat: hila nau o leny ne sabia esser venuda perço com es rao: que los senyor deles naus e dels lenys sien e deuen esser tēguts e obligats als mercaders: qui nolieiat hauran: en totes coses e per totes axicō los dits mercaders son tenguts a ells. E perço que dessus es dit: fon fet aquest capitol.

De nau nolieiada que per īpediment no pot fer lo viatge. ccl xvi.

Sj algun mercader o mercaders nolieiaran nau o leny en algū loc: sia que la nau o leny q̄ ells nolieiat hauran: deu carregar en aquell loch metex: on lo contracte del nolit sera stat fet: o sia q̄ deia anar carregar en algun altre loch: si stant aqui en aquell loch: on sera stat nolieiat: vendra impedimēt de senyoria: posem: que aquella nau o leny qui nolieiat sera: deia carregar en aquell loc: on lo cō tracte del nolit sera stat fet: si lo senyor da-

quella nau o leny q̃ aquells mercaders qui ꝛesus son dits haurã nolieiat:los di ra els ꝛemostrara: que ells que damnen e que ꝛessacẽ aquella carta:que entre ells per rao daquell nolit sera stada feta/eql absolguen:e que ell puga anar a fer son prou en alcũ loch ab altres mrcaders: si aqlls mercaders qui nolieiat lo hauran no volran : que aquella carta que entre ells es stada feta per rao ꝛe aquell nolit ques damne ne ques ꝛessaça/ ne encara ells nolvolran absolre/ans li diran:que ell nos congoix:que ells cuyden acabar e son certs:que ells li daran lo carrech q̃ nolieiat li hauran: si ells acabar poran: q̃ ells li donen aquell carrech: que nolieiat li hauran:los dits mrcaders no son tẽguts a aquell senyor daquella nau o lẽy que ells nolieiat hauran: ꝛe res als sino ꝛe fer tota la messio:que ell haura feta ꝛe aquell dia auant:que ell los ꝛemana:ql absolguessen.e aço sõ tẽguts ꝛe fer mẽys ꝛe tot contrast.pço car no es culpa lur q̃ empediment es ꝛe senyoria. e encara per ço car ells li liuraren lo carrech:q̃ nolie/ iat li hauien. Empero si ells aquell car rech o altre en loch ꝛeaquell dar noli po ran:ells li son tenguts ꝛe fer tota la mes sio e tot lo dã e tot lo ꝛestrich:que ell ne sostendra e sostengut ne haura. Empo es ari a entendre: que aquell dan e aqll ꝛestric ꝛeu esser mes en coneguda ꝛe dos bõs homẽs:qui sapien ꝛela art ꝛela mar perço car los dits mercaders son stats axi volenteroſos ꝛe donar li aquell car/ rech:que ells nolieiat li hauran/ e per res que ells hi haiẽ pogut fer:no sera romas Ẽ qualseuol pati lo sẽyor ꝛela nau o lẽy fara ablos mercaders: a aquell patime/ ter ꝛeuen esser los mariners. Empero si nau o leny ꝛeura anar carregar en alcũ loch : abans quel senyor ꝛela nau o leny partesca daquell loch on lo contracte dl nolit sera stat fet : e ans que ell partesca daqui:lo impediment hi sera vengut:si/ los mercaders diran a aquell senyor ꝛea quella nau o leny: q̃ ells nolieiat hauran que ell no stiga per por ꝛe aquell impedi ment ꝛe anar alla: on ꝛeu carregar:q̃ ells son certs/e no han por ne dubte: que p aquell impediment ell ne res ꝛells sia ꝛe/ tengut ne ꝛetardat:si sobre aquestes ra/ ons ꝛesusdites lo sẽyor ꝛela nau o leny q̃ ells nolieiat haurã ira abaqulla sua nau o leny en aquell loch:onlo carrech ꝛeuia leuar:enari cõ era stat nolieiat:silos dits mrcaders aqll carrech donar no li porã ells son tẽguts ꝛe fer tota la messio:que per culpa ꝛells hac per impediment.een cara ꝛe donar ede pagar tot aqll nolit:lo qual ells li eren tẽguts ꝛe donar:silo car rech los hagues portat.que noes culpa ꝛell:com ell portat nol los ha. Eaço no ꝛeu esser mes en laor ꝛe bons homens:si lo senyor ꝛela nau o leny nou vol. perco car segons que en vn capitol es conten gut:tota nau o lẽy pusque haura feta ve la: ꝛeu hauer tot son nolit sens tot con/ trast. Empero si lo senyor ꝛela nau o lẽy ne volra fer alguna auinença:ell lan pot fer.e ꝛeuen hi esser los mariners. Em/ pero si com los dits mercaders nolieia/ ran aquella nau o leny:era ia lo impedi/ ment en aquell loch: e lo senyor ꝛela nau o leny dix e ꝛemostra a aqlls mercaders ia ells perque nolieiauen:pusque impedi ment hi hauia:e ells li diran que pens ꝛe nolieiar/e que no sen stiga per por ꝛel i/ pediment:que ells lon guardaran ꝛe dã e sobre les dites raõs ells nolieiarã:ells

son tenguts a aq̃ll senyor daquella nau o d aquell leny: que axi cor dels es dit baurã nolieiat: d donar e d restituir tot dan e tot destrich e tota messio: q̃ ell bau ra fet ne sostengut perculpa dells: qui axi com dels es dit: lo nolieiaren. E lo sen yor dela nau o leny es tẽgut als dits mer caders en totes e aytantes guises: com los mercaders son als senyors del's na9 o lenys. e encara mes en moltes deguises que los mercaders no son tenguts als senyors deles naus. E perles raons d/ susdites so fet aquest capitol.

Com mariner no deu exir

d nau per paraula del senyor. c. cclxvij

SI algun senyor d nau o leny dara paraula a algun mariner peralgu na rao: no sen deu pas exir tansolamẽt p lo dit del senyor dela nau o leny: tro fins quel seuyor dela nau o lẽy li baia leuat o fet leuar lo pa e la vianda dauant. E sil mariner se parter dela nau oleny tansola ment perla paraula: quel senyar dela nau o leny li haura donada: menys que no li haura leuada la viãda: lo senyor delanau o leny noli es tengut d res a respondre per demanda que aquell mariner li faça Empero silo senyor dela nau o leny da/ ra paraula a algun mariner: la paraula es a entendre: queli leu la vianda dauãt o la li faça leuar: ans quel viatge sia aca bat ne fet sens iusta rao: ell li es tẽgut d pagar tot lo loguer: que promes li hau ra o promis li es stat al temps: que ell se acorda. E silo mariñr anaua o era a cu siment: lo senyor dela nau o leny li es ten gut d donar e pagar tot aquell loguer: quel notrer e lescriua diran per lur sagra ment: que aquell mariner baguera affan yat: silo viatge complis. Encara mes: q̃ silo senyor delanau lo lexara en loc estrãy sil mariner romandre noy volra: lo seny or dela nau o leny es tengut: q̃ li do nau o leny e vianda: tro que aquell mariner sia tornat en aquell loch: on lo senyor d la nau lo leua: o que sen auenga ab ell: si lo mariner ne volra fer auinẽça. Empo si lo senyor dela nau o leny li dara parau la: axicor dels es dit: per alguna rao iu sta o perles condicions: que enlo capi/ tol dsusdit son ia dites ecertificades: lo senyor dela nau o leny noli es tengut: q̃ li pag lo loguer/ ne queli do nau: ab q̃ sen torne/ ne encara vianda. E perles raõs que dels son dites tot senyor d nau o deleny deu guardar: com dara paraula a algun mariner: quela li do ab iusta rao. perço que a dan noli pusca tornar. Els marmers deuen guardar atresi ia cõ pen dran paraula e com no. perço que algu/ na iusta rao nols puga esser posada d/ sus: quils pogues tornar a dan. E per/ ço fon fet aquest capitol.

Mariner q̃ fugira. cclxviij

SI algun mariner fugira a nau o a leny: pusque haura rebut son lo guer: en algun loch: ans que ell no hau/ ra fet aquell seruey que ell fer promes: cõ si acorda: es axi a entẽdre: que ell fugira ans que lanau no haura acabat ne fet a quell viatge: en que ell sera acordat: e ẽ cara lo mariner dsusdit hi sera anat emp tida: aquell mariner aytal es tengut dre tre lo loguer: que rebut haura: aaquell sẽ yor d aquella nau o leny: d qui ell laura rebut: sens tot cõtrast. e d seruey que ell haia fet: no deu hauer res: pusque enaxi sera fugit: com dels es dit. ans en qual

que loch que ell sera acõsegnit: deu esser pres. e estar tant enla preso iro que baia retut al patro dela nau lo loguer quel dit mariner baura rebut. e tots dans e greu ges: quel senyor delanau baia soltengut e sien cregut lo senyor dela nau per sa sim pla paraula e sens testimoni. E per les raons dessusdites fo fet aquest capitol.

De carrec de gra pres sẽs mesura. c. cclxviij

SI alguns mercaders noliciarã al guna nau oleny a algu: e los dits mercaders carregarã aquella nau o aql leny: que ells nolieiat bauran: degra: silo senyor dela nau o del lẽy que ells nolieiat bauran: axicom dessus es dit: no rebra a mesura ell ne hom per ell: aquell gra que aquells mercaders metran en aql la sua nau o leny: sino tansolament que ell sen fiara enla paraula: ql̃s mercaders o hoz per ells li duran: si aquell senyor dela nau o lẽy volra mesurar o fer mesurar aquell gra: que enla sua nau o leny sera stat mis e ell baura portat en aquell loch: on ha uia a descarregar: ell bo pot fer: que mer cader algu nolin pot vedar/ ne contras/ tar: e cõ lo dit senyor dela nau o leny bau ra mesurat o fet mesurar: si ell troba mes que los dits mercaders o hom per ells noli bauien dit ne demostrat: o per falta de mesurar/ o per rao quels dits merca / ders li volguessen fraudar lo nolit: que ell ne deura bauer/ osia quel gra baia fet algun creximẽt per alguna rao: per qual seuol deles raons dessusdites que lo creix sera fet: lo sẽyor dela nau o leny deu bauer son nolit axi del creix com daquell: que los mercaders li hauiẽ manifestat o hoz per ells. E lo creximent q̃ en aquell gra sera trobat: se deu partir per egnals parts entre tots los mercaders e deu ne bauer quascu sa part: segõs la quãtitat del gra que enla nau o leny bauran mes. E qua scu dels dits mercaders es tengut de pa gar nolit al senyor dela nau o leny axi be del crex com de aquell: que nolieiat li ha/ uia. perço car es rao: que pus los merca ders fan de lur prou: quel senyor delanau o leny no faça son dan. encara per altra rao: perço com lo senyor dela nau ne hoz per ell nol rebe a compte. Mas empe ro si lo senyor dela nau o leny o hom per ell lo baura mesurat o fet mũsurar ol bau ra rebut a compte: si enaquell gra quelo senyor dela nau o leny o hom per ell bau ra mesurat o fet mesurar/ el baura rebut a compte. si algun crex hi sera trobat: da quell crex no son tenguts los mercaders de pagar res de nolit perço car lo se.yor dela nau o lẽy no sen volgue fiar enlo dit ne enla fe dels mercaders/ e si deu los fa alguna gracia o algun be: ques sia lur. tot enaxi com si lo senyor dela nau o leny sen fos fiat enla fe dels mũrcaders: hague ra part enlo profit: q̃ deu hi haguera do/ nat: enaxi be iusta rao es: q̃ aquell crex q̃ deu hi ha donat: que dega esser dels mer caders: pusque lo senyor dela nau no sen volgue en ells fiar. Empero si lo senyor dela nau lo fara mesurar el rebra a comp te: si los mũrcaders alguna falla hi troba ran: lo senyor dela nau o del leny los nes tengut de esmena a fer. Empero es axi a entendre: que deu esser guardada la natu ra daquell gra. perço com hi ha natura de gra: que may no torna ala mũsura que hom lo rebra. Empero si lo senyor dela nau o leny o hom per ell sera al mesurar mas pas gens ell ne hom per ell nol me

ſuraran per ſi/nel rebzan a compte/ ans ſen fiaran en fe dels mĩrcaders:en aquell crex aytal dcu bauer lo ſenyoz dela nau o leny ſon nolit. Encara mes ſi menyſcap ſi troba:non dcu eſſer tengut. puſque ell ne bom per ell nol baura meſurat ne fet meſurar/nel baura pzes a compte. E p les raons dcſuſdites fo fet aq̃ſt capitol.

Condicios de nolit. cclxx.

SI algun ſenyoz de nau o leny noli eiara la ſua nau o leny a algun mĩr cader o mercaders: e quant lo ſenyoz de la nau o leny ſera nũt en aquell loch: on ells dcurã dcſcarregar:ſi entre ell e los mĩr caders no baura empzes dia cert o tẽps ſabut:que los dits mercaders li dguen bauer pagat lo nolit : que ab ell bauran empzes:lo ſenyoz dela nau o lẽy ſẽ pot re tenir tota la roba/ e que no leix dcſcarre/ gar tro fins:quels mercaders li bagẽ aſ ſegurat de pagar aquell nolit:que ab ell bauran empzes lo dia:que ells nolieia/ ren/ encara dins dia cert o temps ſabut Empero ſi entre lo ſenyoz dela nau o lẽy elos mercaders baura empzes dia cert e temps ſabut:que ells li dguen bauer dcſ carregat e pagat aquell nolit:que ells li prometeren de donar: lo ſenyoz dela nau o leny nols dcu ni pot cõtraſtar:que ells no dcſcarreguen la roba lur. Saluo em/ pero quel ſenyoz dela nau o leny dubtas o bagues dubte:que aquells mercaderſ foſſen trafegadozs o baratadozs . e q̃s temes: que noli meteſſen lo ſeu nolit en barata:que ell lo pogues perdre. Em/ pero ſilos dits mercaders daran vna ſe guretat al ſenyoz dela nau o leny : que ell bage ſaul lo nolit ſeu:ell los dcu dexar de ſcarregar tota la lur roba. E ſi peruentu ra los dits mercaders diran al ſenyoz de la nau o leny:ell ſi vol pendre de aquella robameteixa:que ell baura pozrada:a a quell pzeu:que ells la pozien vendre/ o que val en aquell loc:on ell la dcu dcſcar regar: tantan dcu dcſcarregar:tro que ell baia cõplimẽt de paga al nolit: que ells li ꝓmeteren de donar:ſilo ſenyoz dela nau o leny ſe vol:ell bo pot fer. mas los dits mercaders nol ne poden fozçar. E ſi lo ſenyoz dela nau o leny la pẽdra per ſa au tozitat:ell bo pot fer. E ſi ell bi guanya: tot lo guany dcu eſſer ſeu/e ſiy perdra: to ta la ꝓdua dcu eſſer ſua:que perſoner no lin es de res tengut. Mas lo ſenyoz dela nau o leny es tẽgut de donar part a ſos perſoners de tot aytant: com ell baura de nolit. Empero ſi los mercaders lexarã aquella roba al ſenyoz dela nau o leny: q̃ ell baura pozrada:plo nolit:que ells do nar li dcuen:lo ſenyoz dela nau o lẽy la ba a rebze/e de res als nols pot dcſtrenyer . E ſi per aytal rao com dcſus es dita: lo ſenyoz dela nau o del leny ba a pendre a/ quella roba dcſuſdita : perſoner algu no pot res dir ne contraſtar. que ell baia a/ pendre axi be ſa part dela perdua coz del guany:ſi dcu li donaua E ſi peruentura lo ſenyoz dela nau o leny baura a pendre de aquella roba: que ell baura pozrada: quantitat perlo nolit: q̃ ell ne dcu bauer: e aço baura a fer per manament e per dcſ tret dela ſenyozia del loch:on ell ſera: ſi en aquella roba que ell axicoz dcſus es dit baura baguda apendre:ſe pdra os guã yara:perſoner algu nos pot nis dcu ab/ ſtrer:que ell no baia a pendre ſa part axi be del guany cõ dela perdua. Encara mĩs ſilos perſoners diran e empẽdran ab lo ſenyoz dela nau o lẽy: que ell en qualque

part que ell vage ovẽga:que ell totavia esmerç e puga esmerçar:totço que del no lit que ell rebra:li sobrara. E si los per/ soners tots o la maior partida diran o empendran ablo senyor delanau:ço que dsus es dit: si ells guanyen o perden de ço quel senyor dela nau o leny haura es/ merçat:dallo que del nolit li sera sobrat: deuen pendre lur part axidela perdua cõ del guay:si deu ni daua. e en res los dits personers non poden contrastar al seny or dela nau . pusq̃ per manament de tots o dela maior partida ho haura fet. En/ cara mes si lo senyor dela nau oleny hau ra esmerçat algunes vegades:çoque dl' nolit li sera sobrat sens manament e sens sabuda de sos personers:si ell hi guanya ra:e ells pendran lur part daquell guay silos dits personers noli diran neli farã manemẽt:que ell no esmerç çoque del no lit li sobrara:e si ell ho fa:que ells pẽdrã volenters del guany:si deu loy dona : e si perdua si esdeuenia:que fos tota sua:esi los personers aço que dsus es dit: li di ran o li manaran:e vltra lo manament: que ells li haurã fet:ell no stara : que no esmerç ço q̃ del nolit li sobrara: si en allo en que ell haura esmerçat: ço que del no lit li sera sobrat:deu guany hi dara:ell es tẽgut de donar part als personers de tot aquell guany.e si ell perdra:tota la per/ dua deu esser sua. E si peruentura lo sen yor dela nau o del leny esmerçara alguns viatges ço que del nolit li sobrara::elos personers pẽdran part daço: que deu hi dara:e ells no diran ne faran lo mana/ ment:que dsus es dit:al senyor dela nau o leny:si ell esmerçara axicor dsus es dit los dits personers son tẽguts de pendre part axi dela perdua com tarien del guay si deu ni daua. tro fins que ells li hagues sen dit o fet lo manament: axicom dsus es dit. E per les raõs dsusdites son fet aquest capitol.

De nau o leny qui stant en lo carregar sobreuendra tẽporal. cclxxi

SI algun senyor de nau o leny car/ regar deura en algun loch:e stant è loloch on deu carregar:ans que ell haia carregat:metras leig temps: e ell haura dubte:que maltemps se meta:silo dit sen yor dela nau o leny fara alguna messio:a xicom es de logar exarcia per metre ala nau o leny a ormeiar:los mercaders qui nolieiat lo hauran:noy son tẽguts a me tre:pusq̃ no hauran res carregat. si dõcs lo senyor dela nau o leny no haura emps lo dia:q̃ ells nolieiaren:que en tota mes sio q̃ ell hagues a fer a necessari dela nau o leny:si li venia per cas de ventura: que ells hi degussen metre lur part. E si per ventura lo senyor dela nau o del leny hau ra carregat alguna quantitat dela roba: que ell leuar deura: aquella quantitat q̃ carregada sera:deu pagar en tota mĩssio quel senyor dela nau o leny haura afer p lo cas devẽtura:que dsus es dit:per sou e per liura abla nau o leny ensemps. Si dõchs entre tots los mercaders o la ma ior partida no sera empres:que si lo cas que dsus es dit:hiesdeuenia:aquella ro ba qui roman en terra:aiudas aaquella qui sera carregada. E si la nau o leny sera carregada de tot:si li vendra lo cas: q̃ dsus es dit: tot lo cors dela nau o lẽy deu pagar abla roba ensemps per sou e per liura. Empero es axi a entendre:q̃ aquella nau oleny sia be e sufficientment exarciat / e que la exarcia que ell haura

que sia ben bastant e sufficient. E sila e
xarcia que aquella nau o leny portara o
haura ab si: noli sera sufficiēt ne a menor
dell: silo cas dessusdit li esdeuēdra: los dits
mercaders ne la roba dells noli son ten/
guts de res a metre en aquella messio: q̄
a quell senyor daquella nau haura a fer
per rao del cas dessusdit. Ans lo senyor de
la nau o leny es tengut als mercaders q̄
si ells sostendran algun dan o algū greu
ge per rao daquella exarcia: que ell absi
portara: arestituir. Empero deu esser en
axi entes: que los dits mercaders no siē
creguts per lur simple paraula. ans deu
esser mes en vista e en coneguda de dos
bons homens dela mar. que ells que co
neguen: aquella exarcia si es sufficient a
aquella nau o leny/o no. e qualsevol co
sa que a ells ne sera vista p be: allon deu
esser seguit. Perço que ales vegades e
totes les desmes si qualque cas de ventu
ra que esdevengues a alguna nau o leny
era mes en fe de alguns mercaders: tota
via dinen ells que per culpa dela exarcia
quela nau o leny hauria: queno seria suf
ficient: los seria esdevengut aquell dan
que ells havien suffert. e axi si la vista e
la coneguda dels bons homens no era
tota via hi serien malcaents los senyors
deles usus o lenys. E per les raons de/
sussdites fon fet aquest capitol.

De mestres daxa e de cala/ fats. c. cclxxij.

SEgons que enlo capitol dessusdit
declara e demostra dels mestres da
xa e dels calafats: qui haurā emparada
alguna obra de fer: com son tenguts e o/
bligats a aquell senyor: dequi la obra se
ra/ e qui en poder lals haura mesa/ e del
senyor aytābe: qui la obra los haura liu
rada: deque es tengut als dits mestres e
de que no: mas gens enlo capitol dessus/
dit no esclareix: ia si alguns dels dits me
stres prometran de obrar ab algun seny
or de nau o leny: si allo q̄ promes li hau
ran: noli volran attendre: de que li seran
tenguts e de que no. E perles raons de
sussdites los nostros antichs qui primer
començaren anar perlo mon: feren aq̄s/
ta esmena. per ço que entre los senyors
deles nans e los mestres dessusdits no
pogus haver algun contrast. E digue/
ren e declararen enaxi: que tot mestreda/
xa e tot calafat qui prometra de obrar a
algun senyor de nau o leny: e sia que fa /
ça preu o no ab ell: es mester: queliu ate
na: pusque pmes loy haura. E si ell fer
nou volra: es tengut de retre e de esmenar
tot dan e destrich: que aquell senyor de a
quella nau o leny a qui ell promes hau/
ra de obrar: porta metre en ver que sosten
gut ne haia/ e encara ne spera a sostenir
Saluo empero: que als sobredits mes/
tres nou hagues vedat ni tolt empedi/
ment de deu ni de senyoria. E per aquel
la raometeixa tot senyor de nau o leny q̄
prometra de liurar alguna obra aalgu o
algūs dels sobredits mestres: e nolsho
atendra: ell los es tengut de donar los
lo lur loguer: lo qual abells hauia empſ
E si puentura entre ells preu algu fet no
haura: lo senyor dela nau oleny qui aq̄lla
falla los haura feta: los es tengut de do
nar tot aytant: com altres mestres pen/
dran enles obres: q̄ obraran. Es guar
dada empero la valor e bondat dels so
bredits mestres. E encara los es tegūt
de mes lo senyor dela nau o leny: qui aq̄l
la falla hauria feta alssobredits mestrs

de restituir tot lo dan e tot lo destric: que los dits mestres porán en ver metre o mostrar: que ells nebauran sostengut en speren a sostenir. Esguardat empero a/quella obra que aquell senyor losbaura promesa de liurar: si es poca o gran. e es guardat aytambe empero: que a aquell senyor de aquella nau ode aquell lēy nou tolgues empediment de deu o de senyo/ria. E perles raons desusdites so fet a/quest capitol.

de seruicial e de pat° cclxxiij

SI algun senyor de nau o de leny tē dra ab si algū seruicial a temps sa but: lo dit seruicial es mester: que atena totes les conuinences: que ab lo senyor dela nau baura empreses. E es rao que axi com loseruicial es tengut: que atena les conuinēces: que ab lo senyor baura empres: que lo dit senyor sia tengut de a tendre totço que al dit seruicial baura p mes. E si lo dit seruicial mora ans del temps que ell baura empres de seruir ab lo dit senyor dela nau o del lēy lo dit sen/yor dela nau o leny es tengut de donar e de pagar als proisms del dit seruicial p tot aytāt com ell baura seruit sens tot cō trast. E si peruentura lo senyor dela nau o del leny mora lo dit seruicial es tengut de seruir als hereus e als proismes del sē yor qui mort sera: tot aytant detemps cō ell empres ab ell lo dia: que ell se acorda sens tot contrast. E los hereus e los p ismes deaquell qui mort sera: son tēguts de atendre al dit seruicial totço q̄ aquell qui mort sera: li hauia promes entempś dela vida sua. Empero es axi a enten/dre: quel dit seruicial no sia tengut de ser nir als dits proismis o hereus sino aytāt com aquella nau oaquell lēy sera e stara e ira per manament e per destric dels dits hereus e proismes de aquell: qui mort se ra e encara en temps dela vida sua nera senyor. E si los dits hereus e prouismes vendran o alienaran aq̄lla nau o aquell leny a algu: ans quel dit seruicial haia e ut lo dit temps: que abaquell qui mort sera hauia empres: lo dit seruicial deu es ser escapol al tēps: que aquella nau o a/quell leny sera stat venut. e los proismes damunt dits o hereus son tēguts de pa gar lo dit seruicial de tot aytant: com ell haura seruit a ells e encara a aquell: qui mort es: sens tot contrast. E si peruen/tura los dits proismes ohereus no hau ran: de que puguen pagar lo dit seruicial ell deu esser pagat del preu: que de aquel la nau o de aquell leny sera hagut. E si los dits hereus o proismis del preu que dela dita nau o leny sera hagut nol vol rā pagar: lo dit seruicial sen pot esen deu tornar a aquella nau o aaquell leny que ell seruit haura: perço cos es rao: que en qualque cosa hom faça seruey olauor al gu: que aquella cosa lo dega pagar. per que aquell qui aytal nau cōprara: guart e deu guardar: cō la cōprara. perço que dan o greuge nolin puxa esdeuenir. E per les raons desusdites son fet aquest capitol.

Destiba de gerres o botes buydes. c. cclxxiiij.

SI algū senyor de nau o de leny na uegara en barberia o en espāya o en algunes altres parts: si alguns mer/caders metrā en sa nau o en son leny sti ba de botes o gerres buydes per portar en algunes parts: sila stiba ira condreta e si los dits mercaders no hauran fet pu de nolit per rao deaquella roba o stiba o

gerres:com aquell senyor daquella nau o de aquell leny sera iunt en aquell loch on aquella stiba o gerres dura descar/regar:sia en asalt del senyor dela nau o del ley de prendre quin nolit se volra o de pe dre la meytat de aquella stiba o gerres q ell portades baura pusque preu algu no sera fet del nolit. Empero si lo senyor de la nau o del leny baura feta alguna con/uenença o empresio per fet de nolit dela di ta stiba o gerres:aquella conuinenca o promissio es mester quels atena ell. Em pero sila stiba desusdita noy era condre/ta ans ira desfeta:si desfeta ira : lo senyor dela nau o del ley no deu bauer pas la my tat: sia quen baia fet preu de nolit o no. mas pot ne prendre nolit:que sia suffici ent. per qual rao no deu bauer axi be la meytat del's bores desfetes co deles ente gres:si preu algun noy baura fet: per ço que com lo senyor dela nau o del leny era en aquell loch o en algu altre on trobas roba quevolgues leuar anolit ell bo po guera fer:e ell p portar la stiba encodret no la poza leuar:e axi baura a prdre a/quell nolit. e encara mes per altra rao:q si ell la desfabia : peruentura costarli bia mes de dreçar ede adobar que ell no bau ria dela roba:que ell poguera leuar a no lit. e ari es rao:que baia /e dega bauer la meytat dela stiba:que ira codreta/e no daqlla:que ira desfeta.e encara per altra rao:car si peruetura ell portaua la stiba desfeta:e sera en algun loch:on ell troba ra roba:ell la pot leuar sens so da: e pot metre aquella stiba:qui desfeta ira:p cro stam. saluo empero:que si era ligada en faixs:que baura afer messio per fer la re ligar. E axi perles raons delusdites no deu bauer tanbe la meytat dela stiba:que portara desfeta:coz daquella: que portara en condret.

Com la roba pot esser atu rada o lexada perlo nolit. c. cclxxv

SJ algun senyor de nau o de leny q baura nolieiada lasua nau oloseu leny a algu o aalguns per anar en vltra mar o en alexandria o en armunia o en algunes altres parts: los mercaders son tenguts de pagar lo nolit al senyor dela nau o leny:segos que ab ell bauran em/pres. Esi los dits mercaders pagar no volran:ell se pot tenir tanta de roba que valga lo seu nolit o mes / o lo seriua per ell. segons que en vn capitol ia desusdit es contegut. Empero si los dits merca ders li volran iaquir la roba que ell poz tada baura: perlo nolit que ells li prom teren de donar:ell la ha a padre. e en res als nols pot destrenyer. salues empero totes conuinences e empresios dell a ells que fossen fetes. Empero es axi acorden dze:que si la nau o ley es nolieiat a scar e la roba no sia tota vna: coes que aqlls mercaders qui la uau o leny bauran no lieiat a scar : bauran algu faix o fairs de ceda o de cafra ode grana ode alguna al tra cosa:que fos nobla mercaderia: e to ta la altra roba que ells per lo nolit ia/quir volra:no valra lo nolit:lo senyor de la nau no es tengut:que la prega: finos volra. que mester es: quel seyor dela nau sia pagat del nolit. pus roba hi baura q li bast. Saluo empero tota conuinença que dell a ells sera stada empresa. Em/pero silos dits mercaders seran en loch on no puguen vendre aqulla dita roba: ne porran bauer moneda : e ells la bau/ran ab alguna altra roba a baratar :

los dits mercaders son tẽguts de donar tãta de roba al senyor dela nau: que li sia ben bastant al seu nolit: si ell pendre lan volra. Esilo dit senyor dela nau pendre no lan volra: los dits mercaders li son tenguts dapagar lo nolit si tota la merca deria lur sen sabia consumar. que mester es quel senyor dela nau sia pagat. Saluant que deu esser entes a bõvs e a bon entenument. E si lo senyor dela nau vol ra fer gracia als dits mercaders: que ell los vulla sperar del nolit: tro que ells siẽ tornats en aquell loch: de on partiren/o en altre: on ells pusquen fer venda daql la roba: que ells hauran presa a barata: ellho pot fer. que mariner ne algun altre noliu pot contrastar/ neho deu fer. Saluant empero als mariners tota promissio quel senyor delanau los hagues feta. E si lo senyor delanau los fara la gracia de suisdita: los dits mercaders son tenguts de donar al senyor dela nau guay per sou e per liura: segons que ells guanyaran: detot ço que ells dar deuien per son nolit E si ells peruentura noy guanyaran: ells son tenguts de donar al senyor dela nau tot lo seu nolit. queno es mestet: que per fer aells plaer ell ne sostengues dan. e p ço com no roman per ell: si ells no guan yen/ni es sa culpa. E lo senyor dela nau es tengut de donar als marniers guany perlo lur loguer segõs que ell lo pendra dels mercaders. Saluant empero totes conuinences o empremments: que fossẽ fets entre lo senyor dela nau e los merca ders/e encara los mariners. Empero si la nau o leny sera nolieiat a quintaradel silos mercaders no obligaran la vna ro ba p laltra al nolit al senyor dela nau: lo dit seyor dela nau nos pot ne deu retenir la vna roba p laltra. pusque al nolieiar nos empres. Perque tot senyor de nau oleny se guart es deu guardar: ia com no lieiara e com no. pertal que dan nolĩ pu sca venir. e guart se lo senyor dela nau: a/ qui nolieiara e aqui no/e com e com no que mester es: quel mariner sia pagat de son loguer: haia lo senyor dela nau sõ no lit o no. pusquel mariner haura fet son liuey enlo viatge. E perles raons desusdi tes son fet aquest capitol.

De nau de mercaderia prea sa per nau armada. c. cclxxvi

SI alguna nau o leny armat qui ẽ trara en cors/on exira/oy sera: sen cõtrara ab alguna altra nau o leny demãr caderia: si aquella nau o leny dela merca deria sera de enemichs/ e ço q̃ dins sera: en aço no cal als dir. per ço car quascu es ant cert que ia sap que sen te afer. per que no cal en aytal cas! posar algũa rao Empero sila nau o lo leny qui pres sera es de amichs: e la mercaderia que ell por tara sera de enemichs: lalmirall dela nau o del leny armat pot forçar e destrenyer a quell senyor de aquella nau o de aq̃ll dit leny que ell pres haura: que ell ab aquel la sua nau li deia portar: çoque de sos e/ nemichs sera/e encara que ell so te en sa nau o en son leny: tro que sia en loch de recobre. es axi a entendre: que lalmirall o hoz per ell la tenga rera si en loch: que no haia poz: que enemichs la li poguess sen tolre. Lalmirall empero pagant a a quell senyor daquella nau o daquell lẽy tot lo nolit: que ell hauer deuia: si la poz/ tas en aquell loch a on descarregar la de uia/o segõs q̃ enlo cartolari sera trobat scrit. esi peruentura cartolari algu no sa

trobat lo senyor dela nau o leny deu esser cregut per son sagrament per rao del dit nolit. Encara mes si peruentura coz lo almirall o hom per ell sia en loch que ço que guāyat haura:poza saluar:si ell vol que aquella nau o lēy que pres haura: li port çoque ell guanyat haura ell loy deu portar al dit almirall o a aq̄ll qui per ell hi sera. Empero deu sen auenir ab ell. e qualseuol auinença o empresio quentre ells feta sera:lo dit almirall o aquell qui per ell hi sera: es mester que lay attena. Esi peruentura entre ells promissio ocō uinenca alguna p rao del nolit feta no se ra: lo dit almirall o aquell qui per ell hi sera es mester: que paguen lo nolit a a/ quell senyor de aquella nau o leny: qui a quel guany portat los haura en aquell loch:on ells hauran volgut:tot aytāt cō altra nau o altre leny ne deuria hauer de nolit de semblant roba:que aquella sera. e encara mes sens tot ẓtrast. Esia entes pusque aquella nau o leny sera iunt en aquell loch:on lo dit almirall o aquell: qui per ell hi sera: poza saluar: ço q̄ guā yat haura. es a entendre:que sia en loch de amichs tro en aquell loch: on ell la li fara portar. Esi peruentura aquell seny or daquella nau o lēy que ells pres hau ran: o algūs dels sobredits marmers q̄ ab ell seran:diran que han alguna roba que lur es en aquella nau o leny:si es mēr cadena:ells non deuen esser creguts per lur simpla paula.ās deu esser vist e guar dat lo cartolari dela nau:si trobat hisera Esi puentura cartolari algu trobat noy sera:lo dit sēyor dela nau o los dits ma/ rmers deuen fer sagrament.esi ells perlur sagramēt diran que aquella roba sia lur lo dit almirall o aquell qui perell hi sera lals deu donar e deliurar sens tot cōtrast esguardada empo la fama e la valor da quells:qui sagrament faran e qui la ro/ ba demanaran. Esi peruentura lo seny or daquella nau o lēy de mercaderia qui pres sera:contrestara: que ell no volra portar aquella mercaderia que enla sua nau o lēy sera/ e encara sera de enemichs tro que aquells qui guanyada la haurā la tengan en loch de recobro:per mana/ ment quel dit almirall lin faça:lo dit al/ mirall lo pot metre a fōs o fer metre:si ell fer ho volra. saluo: que deu saluar les p/ sones:quey seran. e neguna senyoria nol ne pot destrenyer per mostra ne per clam que lin fos fet. Empero es axi a enten/ dre: que tot lo carrech q̄ en aquella nau o leny sera o la maior partida sia de ene/ michs. Esi peruentura la dita nau o lēy sera deenemichs: elo carrech que es enla dita nau o leny:sera de amichs: los merr caders qui enla dita nau o leny serā e de qui lo dit carrech sia del tot o en partida se deuen auenir per rao dela dita nau qui debōa guerra es ablo dit almirall per al gun preu couinent: segōs que ells pozā Esi lo dit almirall deu los fer tota conui/ nença o pati:qui couinent sia/ e ell soffe/ rir puga ala iusta rao. Empero si los mercaders auinença o pati ablo dit almi rall fer no volrā:lo dit almirall pot e deu amarinar la dita nau o leny/ e trametre ē aquell loch: on armat sera. Esi los dits mercaders son tenguts de pagar lo no/ lit ala dita nau o leny tot aytant:com sils hagues portat lo dit carrech:qui lur sera en aq̄ll loch:on portar lols deuia. e als no. Esi peruentura los dits mercaders serā damnificats o agreuiats per rao de la força:que lo dit almurall los haura fe

ta: lo dit almirall nols nes de res tengut perço car los dits mercaders no volgueren fer la dita auinença o pati ab lo dit almirall per rao dela dita nau oleny q̃ es de bona guerra. e encara per altra rao: pço car ales vegades valra mes la nau o leny que no fa la mercaderia que porta. Mas empero si los dits mercaders seran volenterosos de fer la dita auinença o pati ab lo dit almirall: segons que damũt es ia dit: elo sobredit almirall pati o auinença fer no voldra per argull o superbia que en ell sera: e axi cõ desus es dit forciblament ab los dits mercaders sen menara lo carrech desusdit: en q̃ dret algu no haura: los dits mercaders no sõ tenguts de pagar nolit de tot ne en parti da ala dita nau o leny ne encara al dit almirall. ans lo dit almirall los es tengut de retre e de restituir tot lo dan: quels mercaders damũtdits per la força damundita sostindran / o speraran a sostenir per / alguna rao. Mas empero si ha ventura o cas que la dita nau o leny armat desusdit se encontrara abla dita nau oleny dela mercaderia desusdita en tal loch: que los dits mercaders ladita auinença o pati haber no poguessen: si los dits mercaders seran homes coneguts e tals: que la dita auinença o pati fos en ells segur lo dit almirall nols deu fer la dita força. e si lals fa: es los tengut de restituir lo dã desus dit: si los dits mercaders lo sostẽ / dran. E si peruentura los dits merca / ders homes coneguts no seran: o lo pati desusdit pagar no porã: lo dit almirall los pot fer la força desusdita.

De nau qui haura a descarregar per cas fortuit. c. cclxxvij.

SI algun senyor de nau o leny haura carregat de tot o de partida en port o en plaia o en esparagol o ẽ altre loch: e si stant aqui: on haura carregat o en altre loch: li vendra cas de ventura q̃ ell haura a descarregar detot o de partida lo cas de ventura es a entendre: si li surtira stopa o rõball / o alguna cadena o cadenas o perdra alguna exarcia: perque ella fos a perill / o per lenys armats de enemichs: si en aquell loch on los cas de ventura li esdeuendra: haura barques de descarregar que ell puga hauer perdiñrs: ell les deu logar e fer descarregar: tro que sia a saluament. E lo saluament es a entendre: que hagen trobada aquella mala feta / o lo dit reguart sia passat. E si peruentura ell no trobara barques p diners: si y haura algunes naus o lenys: qui fossen vagabũts: vol aytant dir: que no haguessen viatge: lo seyor dela nau o leny a qui lo cas desusdit sera esdeuẽgut deu dir e demostrar a aquells: qui seran senyors / o tendran en comãda les dites naus o lenys: que a ell es esdeuengut lo cas desusdit. e que ells li deguẽ donar socors e ajuda. perque ell puga saluar aql la nau o leny e lauer: qui en ella es. e sils dits senyors / o aquells qui en comãda les tendran: li volran fer ajuda e socors menys de seruey ell ho deu rebre / e deu los ne guardar de tot dan. E si los dits senyors o aquells qui en comanda tendrã les dites naus o lenys: ne volran hauer seruey o loguer: ell los nes tengut de donar axi: cõ ab ells sen pora auenir. empo silos dits li haurã demanat trop: e ell los ho haura atorgat: ells non deuen hauer tot ço que ell los haura atorgat. ãs deu esser mes en poder de bõs homẽs: quiu

meten en conuinença. Perqual rao deu esser mes en poder de bōs homens: pus ab ells sen seran auenguts? perço car si aquells li hagguessen demanada la meytat dela roba e dela nau: ell lals haguera atorgada. no per rao que ells hi hagen ne lay deguen hauer. e axi es hi bo lo tē prament dels bons homens. Empero si aquella nau o aquell leny qui lo seuey haura pres: pendra algun dan: aquell q lo seruey haura promes e dat: noli sia tēgut de alguna esmena a fer. Esi peruentura enles dites naus o leny no haura algu: qui plaur sen gosas: ell sen deu anar ala senyoria del loch: on aquell cas li sera esdeuengut: e ab consentiment dela sē yoria ell sen pot e sen deu seruir/ guardāt tota via de tot dan de aquella nau o lēy del qual ell se sera plaurit/ e encara deulin donar seruey: siaquell lon volra pēdre ol ne demanara a coñguda e esguardamēt dela dita senyoria. E si peruētura lo cas desusdit li esdeuendra en algun loch: on ell no trobas tost la senyoria: ans sia p9 tost a condicio: que fos tot perdut: ell sē pot plauir/ guardant ell tota via empero de tot dan e de tot destrich a quell: de qui sera aquella nau o leny: de que ell se sera seruit o plauit. e encara donant a ell ser/ney o loguer: si ell lon demanara. e tota/via a coneguda e esguardament de bons homēs de mar o del loch: on seran. E p les raōs desusdites fon fet aq̄st capitol.

De pat° qui sera empatxat ala partida per deutes. c. cclxxviij

SI algun senyor de nau o leny deura deute o deutes a algun o algūs e lo senyor dela nau haura stat en aquell loch: on lo deute deura e ab aquells aqui lo deute deura ensemps vn mes o dos o quantitat detemps: si aquell o aquells aqui ell deura noli demanaran e abla sē yoria nol ne destrenyeran: mentre que ell sta aqui abells ensemps: tro que ell sera espatxat de tot per anar guanyar vers algunes parts: e quāt ells veuran: que ell es espetxat de ptir dela terra los dits deutors sen irā ala senyoria e clamar san dell aq̄lls deutors aytalls o clamaters nols deu escoltar ne oir la senyoria ni aq̄ll qui lo deute los deura: destrēyer ne destorbar de son viatge. pusq̄ ell haura stat ab los dits deutors. axi com desus es dit. sino tansolament enaytant: que si ell es hom qui pusca hauer fiança: deuley fer donar en aquesta guisa empero: que aquella fiança que el dara: no sia destreta per senyoria tro aquell: qui lo deute deura sia tornat enla terra. es axi a entendre: q̄ sia tornat en aquell loch: onlo deute deura e encara sera stat affiançat. si donchs la fiança p tot obligar nos volra. e encara mās que la fianca que p aytal rao sera donada no sia destreta p los dits deutors ne encara per la senyoria: tro que los dits deutors ab la senyoria ensemps sien pas sats perlo principal o per los bens de aquell. e si los bens daquell principal no bastarā a aquell deute o deutes a pagar aquell: a qui seran deguts: ladonchs los dits deutors abla senyoria ensemps de/uen e poden anantar contra aquell: qui fiança sera/ e contra sos bens. Empero silos bēs daquell principal bastaran: la dita fiança ne los bens de aquell no de/uen esser venuts ne alienats per alguna rao. si ia dōchs aquella dita fiança per lo tot no si obliga. Empero si lo dit senyor dela nau o del leny no trobara fiança

la senyoria nol ne pot destrigar de son viatge sino aytāt: quel deu fer iurar que ell no ha fermança ne la pot trobar. Encara quel deu fer iurar: que quāt que ell sia tornat en aquell loch: on lo deute deura: que ell ques dega auenir ab aquells: a qui ell lo deute deura e encara sera stat de gut: be e planariamēt. pque la senyoria nol deu destrigar daquell viatge si lo dit senyor dela nau o leny fiança no haura. pço car aquells a qui lo deute deura: nol hauran afrontat ne destret abla senyoria dementre: que ab ells ensēps hauia stat: axicom dessus es dit. ans sohauran esperat entro al derrer dia que ells saben: que ell deu esser espatrat dela terra. encara p altra rao: car seria mal fet: que los mercaders qui la lur roba o mercaderia hauran mesa e carregada en aquella nau o leny: fossen destrigats/e tenguessen la lur roba a perill e a condicio de perdre per la negligencia de aquells deutors. qui ans que aquella nau oleny fos espatrat no sen fossen clamats. Perque quascus guart es deu guardar aqui algu deura alguna cosa: que nol sper tro al derrer dia que siu fa: pendra lin axicor dessus es dit E perles raons dessusdites so fet aquest capitol. E si peruentura aquell senyor daquella nau o leny morra ans: que sia tornat en aquell loch: on la fiança haura dada/e encara hi deura aquell deute: si la fiança sa obligada perlo tot: que al tot o al sabut del viatge que ell pague: o vīga o no/o muyra aquell o no: que la fiāça es tenguda de pagar: qui axicom dessus es dit: se obliga. Salues empero totes auinences e obligacions: que dels vns als altres seran fetes e empreses p alguna iusta rao.

De comanda que lo comā datari dega portar ab si. c. ccl.xxviij.

Si algu comanara o haura comanat a algu alguna roba per fet de mercaderia: si aquell qui la comanda fara o haura feta: empendra o haura empres ab aquell: a qui ell fa o haura feta la dita comāda: que ell que dega portar ab si la dita comanda en aquell loch o o lochs o viatge o viatges: que entre ell e aquell quila dita comanda li haura feta: seran stats empresos: lo dit comendatari es tengut de attendre totes conuinences entre ell e aquell qui fara la comāda fetes. o sien fetes ab carta o mēys de carta: valen e deuen hauer valor. abque ē ver puguen esser meses: si mester sera. E si peruentura les dites cōuinences seran fetes axi: com dessus es dit: e sots les cōdicions dessusdites: si aquell qui la comāda haura presa: la liurara a altre/o li trametra la dita comāda/sens sabuda e volūtat daquell: qui feta lali haura: si la dita comanda se perdra de tot o departida lo dit comandatari es tēgut de retre e de donar tota la dita comanda/e lo guāy que en aquelles robes poguera esser fet a aquell: qui la li comana. perço com ell noli ha ateses les cōuinences: que entre ells abdosos foren empreses com ell rebe la dita comanda. E si peruentura la dita comāda nos perdra del tot ne en pdida: ans ira sana e salua en aquell loch on lo dit comandatari la haura trameta si la dita comanda stara en aquell loch dessusdit tant de temps: que la dita comāda pendra algun dan oalgun menyscap p culpa o negligēcia del dit comēdatari: ell es tengut a restituir tot lo dā o menys

cap a aquell: qui la comãda dẽsusdita li haura feta. ☞ si peruentura aquell a qui lo dit comandatari la haura trameſa: la vendra a menyscap per ſa negligencia o perço car ell ſera mal mercader; qui vol aytant dir: que aquell a qui lo dit comẽ datari la haura tramĩſa: que no ſen entre metra ni la procurara: axicom fer ſe deu/ ria e meſter ſera: axicom lo dit comãda tari faera: ſila dita comãda hagues por rada ab ſi: ſegons que era empres entre ell e aquell: qui la comanda li feu. e ſi p ventura aquell aqui lo dit comandatari la haura trameſa o enuiada: nola vẽdra o nola haura venuda al for dela terra: ſe gõs que ſemblant roba deaquella valia en aquell loch: onlo dit comandatari la trames e enlo temps que la dita coman da hi fo arribada: ſi la dita comanda ſia venuda a menyscap o a mẽyspreu: lo dit comandarari es tengut de retre e de do/ nar a aq̃ll: qui la comenda li feu oli hau ra feta: tot aytant: com aquell qui la co/ manda li feu: pora prouar e en ver metre que ſemblant toba o mercaderia o par de aquella valia o ha valgut en aq̃ll loc on lo dit comandatari la haura trameſa Empero es axi a entendre: que aq̃ll loc onlo dit comandatari haura trameſa la dita comãda: que fos ſtat empres entre ell e aquell: quila comanda li haura feta E ſi lo dit comandatari haura trameſa la dita comãda en altre loch: lo qual no ſera ſtat empres entre lo dit comandata ri e aquell: qui la comanda li haura feta ſia e deu eſſer en aſalt e envoluntat daq̃ll qui la comanda li haura feta: de pendre e elegir dels dits locs: en qual la dita ro ba o comanda o ſemblant o par daq̃lla mes valra o haura valgut en aq̃ll tẽps que la dita comanda hi fo arribada / e encara hi fo venuda. E aço deſusdit ſia e deu eſſer fet mẽys de tot frau. e de tot có traſt. E tot aço deſusdit es tengut lo dit comandatari de donar e de liurar a aq̃ll: qui la comãda li haura feta: ſens tot có traſt. perço car ell no feu ni ha ates a a / quell: qui la comanda li feu: les conuinẽ ces que dell a ell fozen empreſes: com ell la dita comanda rebe. ans haura fet lo contrari. perque es rao de tot dan: quel comandatari ne ſoſtenga. encara per al/ tra rao: car no es rao ne egualtat ne deu eſſer: q̃ algu haia ne dega hauer poder ẽ ço daltre: ſino tanſolament aytant: com aquell de qui es: lin dara o lin haura do nat e aquell aytal no deu eſſer dit merca der ne comendatari. ans deu eſſer dit pla namẽt robador e daquell aytal deu eſſer fet axicoz de robador. e en aquella pena poſat: que robador deu hauer. q̃ aſſats deu eſſer dit robador: puſque ell ſen vol portar la roba daltri malgrat o ſens vo luntat deaquell de qui ſera. Saluant em pero al dit comandatari raons iuſtes: ſi poſar les volra/ e en ver metre les po ra: deuen li eſſer rebudes. E ſaluant en/ cara totes altres conuinences o empreſi ons: que entre ells ſeran ſtades o emp̃/ ſes o fetes. car ſegons les dites conuinẽ ces o empreſions de qualque fet que ſia o cas: deu eſſer declarat e determenat. ſi donchs la vna part o laltra iuſtes excu/ ſacions o iuſtes raons o iuſts impedi / ments moſtrar no pora. perque les con uinẽces o empreſiõs entre ells fetes nou re noli puguen. E perles raons deſuſdi tes fon fet aqueſt capitol.

Com comendatri deu eſſer

cregut per son sagrament. c. cclxxx.

SI algu o alguns faran o hauran feta comãda a algun senyor dnau o leny de diners o de roba: sia que lo dit comandatari aport o reta cõpte de guãy o cõsumament: lo dit compte li deu esser rebut. Saluo empero: que si aquells q̃ la comanda li hauran feta: han dubte: q̃ lo dit compte que ell ret: que sia iust: los dits qui la comanda li hauran feta: lo poden fer iurar e hauer del dit comendatari vn sagrament: ia aquell cõpte quels ret: si es iust / e si es axi: com ell diu. e si lo dit comendatari dira per lo sagrament q̃ ell ha fet: que lo dit compte que ell los dona els ret: es iust e leal: los dits quila dita comanda li hauran feta: nol poden de res als apremiar ne destrenyer. si dõcs lo contrari prouar noli pozã. E ells hã e deuen rebre lo dit cõpte sia que enlo dit compte se tropia guany o consumament E es rao: que als noy deia hauer: q̃ par coz algu comana lo seu a altre: que fe ha en ell. que si ell fe no hauia enell: noli co manaria o noli haguera comanat lo seu perque es rao e egualtat: que aquells qui fan les comandes hagen fe en aq̃lls a qui fan les comandes: sia que ells les reten ab guany o ab consumament: tot ẽ axi: com lay hauien: quant les comãdes li feren. si donchs lo contrari segons q̃ dsus es dit: prouar noli pozan. e silo cõ trari prouar noli pozan: tot comendata/ ri deu esser cregut per son sagrament sẽs tot altre destret, e aço es vs de mercade/ ria plana: en qualseuol mañra que la co manda sia stada feta. Perque quascus guart: a qui comanara lo seu e a qui no e com e com no. E per les raons dsus dites son fet aquest capitol.

De auinences entre patro e mercaders p roba nolieiada. c. cclxxxi

SI mercaders nolieiarã alguna ro ba a algun senyor dnau o leny ab carta o ab testimonis: lo senyor dla nau o leny es mester: que atena als dits mer caders totço: que enla dita carta sera cõ tengut / o tot ço que los dits testimonis hauran oit: com lo dit nolieiament se feu Saluo empero: que si lo senyor dla nau no haura vista la dita roba: cõ ell la no lieia ne encara enla dita carta sera o no haurã oit los dits testimõis sino tãsola ment que sen fiara o sen sera fiat enlo dit del mercader: si lo mercader dira al dit sẽ yor dla nau hauer mesa vna roba: e ell ne haura mesa altra: es axi a entendre: q̃ si lo dit mercader nolieiara a faixs o a co stals o a bales o a farcells: e ell dira ofa ra entenent al senyor dla nau o leny: que en aquells faixs o costals o bales o far cells no ha sino aytant. çoes asaber quã titat sabuda de quintarades: e si al dit sẽ yor dla nau o leny sera semblãt: que mns hi haia / oy dega hauer: quel dit merca / der noli haura fet entenẽt: com la dita ro ba nolieia / e lo dit senyor dla nau li feu la dita carta / o hauran oit los dits testi monis: lo dit sẽyor dla nau la pot fer pe sar. e si ell mes hi trobara: quel dit mer/ cader noli feu entenent: coz la nolieia: lo sẽyor dla nau pot demanar daquell mns que trobat hi sera aytant nolit: coz ell se volra, e encara si lo senyor dla nau o lẽy fara o haura a fer alguna messio per aq̃l la roba a pesar: si ell mes hi atrobara: q̃ lo mercader noli hauia fet entenent com lali nolieia: la messio dsusdita deu pagar lo dit mercader. e silo dit senyor dela nau

noy trobara sino axi: com lo dit mercader li haura dit: com la dita roba nolieia si ell ne fa messio: ell la deu pagar del seu propi. e silo dit mercader hauia feta la dita messio: lo senyor dela nau lali deu rete sens tot cõtrast. pus mes noy haura trobat. Empero lo dit senyor dela nau pot fer pesar la roba ans: ques carrech/o la on fara port per descarregar. Mas empero silo dit senyor dela nau haura vista la dita roba: ans que ell la nolieig/e ans que ell faça la dita carta: vna o dues vegades: en aquell nolieiamẽt aytal lo dit senyor dela nau no deu ne pot metre contrast. Saluo en axtant: que si aell es o sera semblant: que lo dit mercader hagues res iunt enlos dits faixs o costals o bales o farcells despuys: que ell los hague nolieiats / e encara li hague feta la dita carta: lo dit senyor dela nau pot apostar e fer destrẽyer lo dit mercader de fer sagrament: que ell noy ha res iũt enla dita roba. E pusque lo senyor dela nau la pot fer pesar: en axi empero: silo dit mercader li dix: q̃ noy hauia sino tansolamẽt quãtitat de quintalades sabudes. Mas empero si lo dit mercader no haura dit/ ne dira al dit senyor dela nau o leny sino tãsolament: ia per quãt portara faixs o costals o bales o farcells: si certa quãtitat ell noli dira/ni ell no li demanara: quantes quintarades hi haura enlo faix o en lo costal o bala o farcell: lo dit senyor de la nau nola deu fer pesar per alguna rao Mas si ha dubte: quel dit mercader hi haia alguna cosa iunta despuys: que ell los hague vists e nolieiats: ell pot destrẽyer lo dit mercader del dit sagrament ab la senyoria. e si lo dit mercader fara lo sagrament: deu ne esser cregut. si dõchs lo contrari noli sera prouat. E silo dit contrari prouat li sera: lo dit mercader es tẽgut de doblar lo nolit de tota la roba al dit senyor dela nau o leny. Mas es axi a entendre: que ell li deu doblar lo nolit de aço: que ell iunt li haura: si prouat li sera/o de aquell mes deles quintarades si trobades hi seran mes: quelo dit mercader no hauia fet entenent al dit senyor dela nau: cõ ell la nolieia. E encara star a merce dela senyoria per rao del fals sagramẽt: que ell fet haura. Empero si la dita roba sera nolieiada a quintarades e per quascun quĩtar sera stat fet preu sabut: en aço no cal als dir: que a quascu es tengut per tancert: que ia sab quey ha a fer e que no. E perles raõs dessusdites son fet aquest capitol.

De empatxamẽt de senyoria sobzeuenint a nau nolieiada. cclxxxij

SI mercaders nolieiaran o haurã nolieiat nau o leny en algun loch: si com los dits mercaders hauran nolieiat la dita nau o leny: vẽdra aqui impediment de senyoria: lo senyor dela nau o leny es tengut de sperar als dits mercaders per tãt temps: cõ entre ell e los dits mercaders sera stat empres: que los dits mercaders lo degguessen hauer espatxat. E si cõ vendra aquell iorn: que los dits mercaders lo deuẽ hauer espatxat: lo dit impediment sera exit daq̃ll loch: on ells deuien o deuen carregar: lo dit senyor dla nau o leny es tẽgut de carregar sens iũta quels mercaders noli son tenguts de fer al dit nolit. Mas empero los dits mercaders li son tẽguts daiudar a pagar la mĩssio: que dit senyor dela nau haura feta p rao dela spera: quel dit senyor dela nau

baura feta als dits mercaders. en guisa e en manera quel dit sẽyor dela nau o del leny no sia damnificat ni los dits mercaders. E si peruentura lo dit impedimẽt no sera exit del loch: on ells deuien carregar: ans sera passat aquell iorn quel dit senyor dela nau o del leny los era tengut desperar e los dits mercaders al dit senyor delanau espatrar: lo dit sẽyor dlanau no es tengut de pus sperar: si ell nos volra als dits mercaders. nilos dits mercaders al dit senyor dela nau o leny: si ells nos volran. Saluo en aytant: que los dits mercaders son tenguts de fer la messio: quel senyor dela nau baura aqui feta sperant los dits mercaders a coneguda de bons homens. Efet aço pot fer quascu son prou: si fer lo pot. si donchs entr ells qualque conuinẽça no sera stada fe quel vn dega esser tengut de sperar laltre Esi auinença alguna entre ells no sera feta: quelvn dega sperar laltre elo dit impedimẽt fera exit deaquell loch: on ells carregar deuien: si los dits mercaders diran a aquell senyor dela nau o lelly: que ells aricoz desus es dit: hauien nolieiat: que ell que pens de carregar: lo dit senyor dela nau o leny nols nes tengut: si ell nos volra: si donchs los dits mercaders ab lo dit senyor dela nau o leny no sen auẽdran ni los dits mercaders a ell: si no aricom desus es dit del fet dela messio o si los dits mercaders al dit sẽyor dela nau promes nou bauran. E si peruentura los mercaders nolieiaran nau o leny o bauran nolieiat: e entrel senyor dela nau o leny e los mercaders dia cert o temps sabut empres no baura: quel dit senyor dela nau o leny dega sperar los dits mercaders/ne los dits mercaders degan ha ner espatrat lo senyor dela nau: si lo desus dit impediment a qui vendra: lo dit senyor dela nau no es tengut de esperar los dits mercaders: sinos volra ne los dits mercaders al senyor dela nau: si entre ells empres no sera saluo dla messio desusdita. Esi com los dits mercaders bauran acabat: ço q̃ bauran a fer per rao del dit impediment: lo dit impediment sera exit dela terra: si los dits mercades diran al dit senyor dela nau o lẽy: que pens de carregar: nols nes tengut. si ell nos volra. si donchs los dits mercaders ab ell no sen auendran/o alguna auinença entre ells feta o empresa no sera: tot enaxi coza es desus dit denau o lẽy quis dega sperar/e ells aell espatrar a dia cert o a tẽps sabut. Car segons dret e segons rao e egualtat nos deu fer. car si nau o leny era tengut de sperar a mercaders tant tro: q̃ aquell impedimẽt fospassat: no seria bẽ fet. que tant pozia durar lo dit ipedimẽt que la nau o leny si pozia de tot cõsumar si donchs los dits mercaders ab lo dit senyor dela nau o leny auẽguts no sen seran. Empero si los dits mercaders dirã al senyor dela nau o leny: que ells quels sper: que li son tenguts de tot dã e messio e destrich: que ell ne sostenga: e si los dits mercaders diran axi: com desus es dit: lo senyor dela nau los pot els deu sperar sobre la rao e les condicions desus dites. E si lo dit senyor dela nau o leny los spera sobre les raons e les condicions desusdites: si ya aquell impedimẽt o no/o carreguen los mercaders la nau o no: los dits mercaders son tenguts al dit senyor dela nau o leny de tot lo dan e de tota la messio e de tot lo destric: que ell soffert naura/on spera a sostenir: de tot a

restituir sens tot contrast. E si los dits mercaders en les raons e enles condici/ons dessusdites algũ cõtrast metre hi vol ran: ells son tenguts de restituir tot dan e tota messio e tot destrich e tots interes sos: que lo dit senyor dela nau o leny per culpa del cõtrast quels dits mrecaders hi metran: ne sostindra on spera a soste/nir. E si lo dit senyor dela nau o leny al gun cõtrast metra als dits mercaders ẽ cõmenca o en promissio que ell los ha gues feta: que ell no lals volgues aten/dre: si los dits mercaders ne sostẽdrã dã o greuge o messio: lo senyor dela nau los ho deu restituir si la nau o lo lẽy ne sabia esser venut. E aquest capitol sia entes de nau o lẽy: qui encara no fos carregat de tot ne en partida. perço com de naus que ia han leuat lur carrech: ian hiba ca pitols: quin parlen/ en departexen/ en es/darexen: de que son tenguts los merca/ders als senyors deles naus. Empero deu esser axi entes: que si los mercaders qui diran als senyors deles uaus o leny quels deguen sperar: que los dits merca ders los son tenguts de tot ço: que dessus es dit: atendre e a complir. que entre ells deu hauer dia cert o temps sabut: quels dits mercaders degan hauer espatrat lo senyor dela nau o leny. perço q̃ entre ells ptrast ne treball nos puga esdeuenir ne crexer. E perles raõs dessusdites son fet aquest capitol.

De que son tenguts perso

nirs a patro qui vol fer barcha. cclxxxiij

SI algu haura en voluntat de fer barcha: e haura emprats alguns bons homens: q̃li facen part: e los dits bons homens loy atorgaran/ o loy hau ran atorgat de fer la dita part: los dits bons homens es mester: que loy atenen E si aq̃ll dessusdit qui la dita barca vol/ra fer: e a qui los dits bons homẽs hau ran promes de fer la dita part: si aquell qui la barca fara o fer fara: no dira: e ia la barca si sera poca o gran/ ne aquells qui la part li hauran promesa de fer: noli demanaran: si sera gran o poca/ ne quãt pora costar ne quãt no/ ne de quines me sures sera/ ne de quin port: si aquell dessus dit fara o fara fer la dita barca: si a que la faça gran o poca los dits bõs homẽs qui les parts li hauran promeses de fer: es mester: que liu atenen sens tot ptrast Empero si aquell quila dita barca fara o volra fer: dira o fara entenent a aq̃lls qui la part li hauran promesa de fer: qui na barca fara e quina no/ e de quin gran sera/ e quant costara: si aq̃ll dessusdit hau ra dit o fet entenent: ço que dessus es dit a aquells: qui les dites parts li hauran promeses de fer: si ell fara maior barca: q̃ aells no haura fet entenent/ e de maiors mesures los dits bons homens noli sõ tenguts de fer iunta alguna: sino axicor ell los ho feu entenent. E si la dita bar/ca sera maior/ e costara mes: q̃ nols hau ra fet entenent: los dits bons homẽs hi deuen hauer la dita part: que li promete/ren de fer: tot en axi com siy hauien fet cõ pliment entot aquell crex: que ell fet hau ra/ sens tot cõtrast. pusque sens sabuda e sens voluntat dels dits bons homens qui la part li prometeren defer: ho haura fet. Empero si ell ho haura fet ab conse timent e abvolũtat de tots los dessusdits odela maior partida: ells hi son tenguts de fer complimẽt. segons que ia enlo ca pitol dessusdit es contengut. Empero si

alguqui barca vòlra fer: dira o fara en/ tenent a aquells: qui part li prometran que ell fara barca: e ell no fara barca: ãs fara o fara fer lẽy si ell fara lo dit leny sẽs sabuda e sens consentimẽt e voluntat de aquells: qui part li prometeren de fer en/ la dita barca: ells no li son tenguts: que li atenã alguna cosa: que promes li ha/ ien. perço car ell no haura ates a ells ço que ab ells hauia empres. e es rao: ãxi com ell no aten res: que promes los ha gues: axi es rao: que ells no li attenẽ res que promes li haguessen. Empero si ell fara lo leny desusdit ab sabuda e ab con setimẽt e ab voluntat dels dits pſoners: o dela maior partida: los dits pſoners li son tenguts de fer compliment dela di ta part: que promesa li haurã de fer pus ab consentiment e ab voluntat de tots o dela maior partida ho haura fet. E si p ventura algu fara entenent a aq̃lls: qui li haurã promesa de fer part: q̃ ell fara lẽy e ell no fara leny: ans fara nau: si ell la fa ra sens consentiment o voluntat daq̃lls quili prometeren de fer part enlo dit leny ells noli son tenguts de attendre: ço que promes li hauran: sino en aytal guisa e manera: que si ell fara del lẽy nau sens sa buda e voluntat dels dits persoñrs: que los dits personers hagen axi en la dita nau: coz deuien hauer enlo dit leny/ e per aytants diners com la part: que ells ha uien promesa de fer enlo dit leny. costara o haguera costat/ o deguera costar. Si donhs no sera axi fet: com enlo capitol desusdit es declarat. on parla de senyor de nau o de leny: qui començara de fer nau o leny en forma poca. E entrara que sia obseruada la esmena que sobre lo dit ca pitol es stada feta. e allo sia entes de to/ ta nau o de tot leny: quis fara de nou en/ les stepes/ o ans que sia ext del loch: on sera stat fet de nou. E perles raõs desus dites son fet aquest capitol.

de nau qui gitara. cclxxxiiij

Si algun senyor de nau o leny sur/ gira en algũ loch/ o haura surt ab voluntat dels mercaders: si stant aqui la nau o leny surt se metra tãfort temporal que solament la dita nau o leny daquell loch leuar nos poza/ ans haura a gitar dela roba gran part: qui enla nau o leny sera/ o quasi tota: sia que los mercaders facen gitar/ o gitarã: sens que nou farã a saber/ neu diran al senyor delanau o lẽy o sia quel senyor dela nau oleny gitara o fara gitar: sens que nou dira als merca ders: qui enla dita nau o leny serã: daq̃st git qui per aytal rao com desus es dit: se ra stat fet. e per lo cas desusdit: los dits mercaders no poden fer demanda al dit senyor dela nau o leny. nilo dit senyor als dits mercaders. perço car git qui per ay tal rao sia stat fet o esdeuengut: nos deu nes pot iutiar per dret ne per pla git. ãs sedeu es pot iutiar quasi per semblant de naufraig e mes per semblãt de naufraig que de git. e per les raons desusdites no poden fer demanda lo vn al altre per rao del cas e deles raõs desusdites. E axi lo git desusdit deu esser comptat per sou e p liura o per besant segons que git sia. E la nau o leny es tẽgut de metre per dues parts daço que valra. pço car si fos git pla: noy foza tengut sino perla meytat de aço que valia. e p tal rao hi met les du es parts: perço car no es naufraig ente/ grament. que si fos naufrag entegramẽt la dita nau o leny pagara en lo dit nau/

fraig per tot ço que valia. per qual rao paga les dues parts? per ço car no es naufraig/ ne git pla. ans es quasi sem/ blãt de naufraig/ e mes naufraig que git. E si peruentura la dita nau o lèy perdra exarcia alguna axicom ancores o gumenes o barques o alguna altra exarcia ẽ lo cas desusdit deu esser tot cõptat persou e per lura. pço car no es git pla/ nes deu nes pot iutiar p git pla. ans es mes sem blãt de naufraig que de git. que si git pla fos/ e les barques stigessen ormeiades de popa o a lats dela nau o del leny/ els fallien los caps/ e omplien es perdien: serien perdudes al dit senyor dela nau o leny. guardas se ell: ia quis caps los da ria/ o quins los faria donar. E si era git pla: e li fallien gumenes: e les ancores se perd/en: on eren ormeiadea les dites gu menes: deuẽ esser perdudes ala nau o al leny. que mercader noy es tengut de res a merre ne encara la roba sua: qui roma sa li sera. E mpo si algun mercader o mr caders gitaran ofaran gitar: sens q̃ nou farã a saber al senyor dela nau o leny/ ne ab consentiment ne ab sabuda del dit sẽ yor: e los dits mercaders gitaran o farã gitar: que aquella nau o leny sia surta/ o que vaia ab veles: e ço que ells gitaran o faran gitar: pora esser dit e en ver mes que pusca esser git pla: lo senyor delanau o leny enaquell git aytal no es tengut de metre part per si ni pla nau: si ell nos vol ra. E si peruentura mercader o merca/ ders haura enla nau o leny: e lo senyor de la nau o leny gitara sens sabuda e sens consentiment dels dits mercaders o mer cader: lo dit senyor dela nau o leny es tẽ/ gut de rette als dits mercaders aquella roba. que ell axicom desus es dit: haura gitada o feta gitar o lo pren. Empero es axi a entendre: que aq̃ll git fos o po gues esser dit: q̃ fos git pla. car git pla vol aytant dir: que nols sobras tempo ral/ e que los vns pogness̃e hauer acort e consell delsaltres. Empero si enla nau o leny mr̃cader algu no haura: lo senyor dela nau o leny pot fer gitar ab cõsell de tot lo cominal dela nau o leny o dela ma ior part: si spay ne haura. Empero si so ptosament temporal los forçara: e lo sẽ yor dela nau gitara o fara g'tar sens que ablos desusdits acort ne cõsell hauer no pora: sia tengut per tanferm: com sils ne hagues demanats/ e per tanferm: com si tots los mercaders hi fossen/ e tanferm com si tota la roba fos sua. que sua es: pus en comanda la te. Empero si com lo git sera stat fet/ e lo temporal desusdit sera abonançat de tot o de partida o no e la nau o leny se leuara del dit loc: on lo cas desusdit li sera esdeuengut: si la dita nau o leny sen leuara ab volũtat dels dits mercaders: e lexara aqui alguna exarcia ab voluntat dells: sia que enla dita nau o lẽy haia romasa exarcia: ab que puga anar e nauegar sanament en aquell loch on deuia descarregar: o no: la dita exarci a que romasa sera: axicõ desus es dit: sis pert: deu esser comptada sobre la roba q̃ romasa sa o saluada sera. e lo cors dela nau deu hi metre perla meytat daço que valra. E si puentura la dita exarcia nos perdra: que sera romasa: ans se saluara: ab aueries que hoz ne haura a fer on fa ra: aquelles aueries deuen esser compta/ des: axicom desus es dit dela exarcia: si p duda fos. Empero es axi a entendre: q̃ lo dit git: no fos pla. ans deu esser entes que fos git semblant a naufraig. E si p

ventura lo git sera pla e no sera semblāt de naufraig ela dita exarcia romandra a aricō dessus es dit ab voluntat dels dits mercaders: sia quela dita exarcia se perda del tot o en partida / e que hom ne haia a fer aueries per aquella exarcia perduda o les auenes fetes perella deu esser cōptat tot per sou e per liura sobre la roba: q̄ saluada sera e restaurada. e lo cors dela nau o del leny noy pagares perço cō la nau o leny assats pert: pusques leua del loch dessusdit / es met a ventura de nauegar ab voluntat dels dits mercaders: la on ells volrā e al cominal dela nau sia vist: que sia faedor. ℰ si per ventura en la nau o leny no baura ney romandra exarcia: ab que la dita nau o leny puga anar ne nauegar en aquell loch: on descarregar deuia: ans sen baura a tornar en aquel loch: on lo dit viatge sera stat leuat e la dita nau o lēy baura carregat: lo dit git o cōtrast que entre lo senyor dela nau o leny e los dits mercaders sera plo cas dessusdit: que es duēgut los sera: deu esser determenat en aquell loc: on la dita nau carrega / e encara hi sera tornada per lo cas dessusdit. ℰmpero es axi a entendre que si lo dit cas de ventura los sera esdeuengut passada mija via auāt: deu esser determenat en aquell loch: on la dita nau o leny deuia descarregar. iatsia aço: quela dita nau o leny sia o fos tornat en aq̄ll loch: on carrega o hauia carregat. ℰmpero si lo dit cas sera esdeuengut ans de mija via daquell loch: on deuiā descarregar: deu esser determenat alla: on la dita nau o leny carrega: si ab aço que romas li sera: hi sera tornada. ℰ si lo dit senyor dela nau o lēy demanara nolit axi dela roba perduda com dela saluada: deu li esser donat. e ell per aquell nolit deu aiudar a la roba: que pduda sera e gitada. e si ell nol ne demanara / ne pēdre nol ne volra per aquell nolit ell no es tengut de res a metre enlo dit cas. ℰ silo dit senyor dela nau o leny volra bauer nolit dela roba: que saluada sera: ell es tēgut de complir lo viatge ab aquella roba: que saluada sera / e de que ell demanara nolit als dits mercaders. ℰ si lo dit senyor dela nau o leny no volra nolit dela roba perduda ne deaquella qui saluada sera: lo dit senyor dela nau no es tengut de complir lo viatge als dits mercaders: si ell nos volra. pço que lo senyor dela nau assats hi ba de pdua. pusquey baura consumada la sua psona / e encara baura perdut son tēps e sa vianda / e encara sa nau o leny en ptida consumat. Saluo empero: que sia axi entes: que los dits mercaders fossen o sien en loch menys de perill / e que fossē en terra de amichs / e que fossen en loch: on trobassen nau o leny: qui la roba que romasa los seria los volgues portar ab lurs diners. ℰ aquell pati quel senyor dela nau o leny fara ab los mercaders: a aquell pati meteix deuen esser los mariners. ℰ per les raons dessusdites fon fet aquest capitol.

De nau o leny qui per cas fortuit se baura a leuar. c. cclxxxv

SI alguna nau o leny sera nolieiada: que dega anar carregar en algun loch: si com aquella nau o leny sera iunt en aquell loch: on deura carregar: e stant la nau o leny en aquell loc: on deura carregar: se mūra temporal tangran: q̄ la nau o leny sen baura a leuar: ans que no baura leuatlo carrec: que leuar deuia

o per ventura hi vendran lenys armats de enemichs/ on vendra certenitat: que hi deuen venir: si aquella nau o leny sen haura a leuar per algũa deles raons de susdites:ans que no haura leuat lo carrech:per que hi era venguda e stada no lieiada:e haura sen a tornar perventura en aquell loch:don partí/e fo nolieiada silo dit senyor dela nau o leny cõtrestara ab aquells: quil nolieiaren: que ell noy volra tornar:quãt que haia bones noues/o que lo dit temporal sia abonançat:ans los demanara lo nolit:que ells li prometeren de donar:com lo nolieiaren lo dit senyor dela nau o leny es tengut de tornar. E si peruentura tornar noy volra la senyoria lo deu destrenyer quey torn e si ell p nulla rao tornar noy volra: los dits mercaders poden nolieiar alguna nau o algun leny semblant de aqll. e sils costa mes que aquell no fabia aquell sẽyor de aquella nau oleny que ells primer hauien noleiat deu pagar aquell mes: q als dits mercaders costara. E si ell simplament pagar nouvolra:la senyoria lõ deu destrenyer:si la nau o leny ne sabia ers ser venut. Encara mes los dits mercaders noli son tenguts de donar lo nolit: pusque ell nols haura portada aquella lur roba:que ells hauiẽ nolieiada/ni esromas en lur culpa. Saluo empero sia entes: que si aquells quil hauiẽ nolieiat noli hauien attes: ço que ab ells hauia empres:com lo nolieiaren: e per culpa o per negligencia dels dits mercaders sen sera hagut a tornar menys dela lur roba lo dit senyor dela nan o leny noy es tengut de tornar. ans li son tẽguts de pagar son nolit. pusque per culpa dels dits mercaders sen sera hagut a tornar mẽys de la roba. E si peruentura no sera culpa dels dits mercaders: e lo senyor dela nau o leny hi volra tornar: e si los mariners cõtrastaran: que ells noy volran tornar nou poden fer ne deuen per alguna iusta rao. pusque en culpa no sera stat del senyor dela nau o lẽy/ne encara en culpa dls mercaders. sino tansolament perlos casos damunt dits. Saluo empero:que sila nau oleny hauia lexada alguna exarcia o alguns homens en terra en aquell loch:don se hagueren a leuar per los casos desusdits:lo senyor dela nau o lẽy es tengut de metre exarcia a esmena daquella:que lexada haura/e encara metre homens en esmena deaquells: qui alla serã romasos. E si peruentura lo senyor dela nau o leny fer nou volra:los dits mariners noy son tẽguts de tornar: si ells nos volran/ne lo senyor dela nau o leny nols ne pot destrenyer per alguna rao. pusq̃ ell nols volra fer compliment daço que desus es dit. E per aço fon fet aquest capitol.

De conserua. c. cclxxxvi

Si senyor de nau o leny fara o haura fet cõseruatge ab algu o algũs senyors de naus o lenys: sia q̃ sien grans o pochs o maior o menor o semblant a la sua nau o leny: tot ço qui enla dita cõuinença feta sera per rao del dit conseruatge: deu esser ates e complit: sia que la dita conuinença feta per rao del dit conseruatge sia scrita: o sia que fos feta per paraula. Empero sia axi entes: quela dita conuinença feta per rao del dit conseruatge sia e puga esser en ver mesa. ços a entendre per testimonis/o per scrit: qui sia fet per ma descriua iurat/o per albara fet

ab voluntat dels parts en lo qual alba
ra deu hauer any edia e hora e nomenat
lo loch: on lo dit albara sia estat fet en /
cara mes scrits enla fi del dit albara los
segells deles parts: los quals lo dit con
seruatge faran o empendran o haurā fet
si en loch ne seran. Empero si les parts
desusdites en lo loch on seran com faran
o empendran lo dit conseruatge e tot ço
que dessus es dit noy pozan fer: sino tan
solament per paraules: si aquelles seran
atorgades p totes les parts: qui lo dit
conseruatge faran o empendran valen e
deuen hauer valor tot en axi: com si eren
scrites per ma del scriua iurat e meses en
albara o en cartolari de nau o de lēy abq̄
per testimonis pusquē esser les dites pa
raules empreses en verutat esser meses si
algun contrast hi esdeuendra. E si per
ventura alguna deles dites parts ven /
dra contra les dites conuinenças o aui
nēces o cōtra alguna daquelles per rao
del dit conseruatge fetes o empreses: sia
que sien fetes per escrit o per paraules:
sien tenguts de restituir tot dan e tot in/
teres: que la part a qui seran trencades
les dites conuinēces: ne sostendra. En
axi empero quelo dit dan e interes sia o
pusca esser en ver mes. Saluo empero
en totes coses e per totes tot iust impe/
dimēt: p lo qual la dita conuinença o cō
uinences per rao del dessusdit conseruat /
ge fetes o empreses no pozan esser atte /
ses ne complides. E sots aytal cōdicio
que lo dit impediment sia e puga esser ē
ver mes. E si lo dit impediment en veri
tat mes esser no poza: aquell o aquells
qui lo dit impediment diran hauer ha /
gut: e en ver metre nol pozā sien tenguts
de fer: tot ço que dessus es dit sens tot cō
trast a aquell o a aquells: los quals lo
dit dan e interes hauran en culpa dels de
susdits sostengut. E perles raons dessus
dites son fet aquest capitol.

Denau comanada per per soners a algu. c. cclxxxvij.

Si alguns bons homens o algūs
mercaders hauran feta part a algu
en alguna nau o leny: e com la dita part
o parts haurā fetes e fornides: los dits
bons homens o mercaders comanarā
o faran comanda a aquell: aqui ells hā
fetes les dites parts: que enla dita nau
o leny ell per ells nauech: si aquell a qui
la dita nau sera stada comanada hibau
ra part o no ell es tengut de nauegar e de
guanyar ab la dita nau o leny en totes
parts: on ell guanyar ne poza. Saluo
empero tota via tota cōuinença o mana
mēt que dels dits bons homēs o mer /
caders li sera stat fet lo dia: q̄ells la dita
nau li comanaren/o despuys. E silo dit
a qui la dita nau sera stada comanada:
guanyara: ell es tēgut de retre e de donar
als dits bons homens o mercaders tot
lo guany: que la dita nau o lēy haura fet
saluo lo dret: que ell hauer deu o hauer ñ
deura p la part: que ell hi haura. e si part
alguna noy haura: ell sen pot retenir tot
ço: que aell ne pertanyera: quen dega ha
uer per la sua persona tot en axi: com per
tany a senyor de nau o de leny. E silo dit
senyor o comādatari nols portara guāy
ans los portara consumament: los dits
bons homens qui la dita nau li coma /
naren/o li ferē part el feren senyor del lur
deuen pendre en compte lo dit consuma
ment. si donchs prouar noli pozan quel

dit consumament sia stat per sa culpa. es a entẽdre: que ell ho hagues iugat o bagaçeiat o emblat o mal procurat. E si a ço prouat li sera: lo dit senyor comanda tari dela dita nau o leny es tengut de tot lo dit ꝯsumament a restituir sens tot cõtrast a coneguda evolũtat dels dits bõs homens: qui la dita nau li comanaren o li feren part. E si la dita culpa prouada noli sera: e ell be e diligentmẽt haura fet: tot ço q̃ haura pogut: e en culpa dell no sera romas: que ell no haia portat guãy a aquells: qui la dita nau o leny li comanaren/ o li feren part/ e lo cõtrari prouat noli sera: tot li deu esser pres en compte. E silo dit senyor o comandatari menara abssi scriua de creẽça: silo dit scriua haura iurat al començament com rebe la dita scriuania: sino los dits pseners lo pod̃e fer iurar/ e demanar li sots pena del sagrament: la aquelles messiõs o cõsuma/ment que ell los met en compte: si es axi com ell ha scrit/ e axi com los ho dona ẽ compte. E silo dit scriua dira sots pena del sagramẽt: que axi es: com ell ha scrit e axicom los ho met en compte: sobre a ço lo dit scriua deu esser cregut. si doncs lo cõtrari prouat noli sera. E silo dit cõtrari puat li sera: lo dit scriua deu hauer la pena: que ia es posada en vn capitol E lo dit senyor o comendatari dela nau o leny es tengut de restituir lo dit consumament als dits bons homẽs: qui la dita nau o leny li comanaren. si lo dit scriua no ha de queu pusca restituir. sia que sia fet lo dit consumament per culpa del dit scriua o per culpa del dit senyor o comendatari. perço com lo dit senyor haura leuat aytal scriua: cõ dessus es dit. E si lo dit contrari al dit scriua prouat no sera lo dit scriua no deu sostenir la pena de suspdita/ ne encara lo dit senyor no son tẽguts de res a restituir als dits personers del dit consumament si trobat hi sera. p̃ en culpa dells no sera esdeuengut. E si p uentura al dit senyor li fallira lescriua: o no haura menat scriua iurat: e lo dit senyor scriura o fara scriure algũes messiõs que ell haura fetes: silos dits personers qui la dita nau o leny li hauran comanada: lo tendran en suspita: ells ne poden hauer vn sagrament: que ell quels diga si son veres aquelles messions e que sia ari: com ell ha scrit/ o fet scriure/ e aricoz ell met en compte. e si ell diu hoc sots pena del sagrament: ell deu esser cregut. Si doncbs lo contrari noli sera prouat. e si prouat li es: deu restituir tot lo dit consumament: que trobat hi sera: a coneguda e a voluntat dels dessusdits. E silo dit cõtrari puat noli poza esser: ell deu esser cregut/ e lo dit compte li deu esser rebut: sia que port guany o perdua. pus en culpa dell no sera romas. E es rao: que aricoz los dits personers hagueren fiança en ell coz li feren part enla dita nau o leny: rao es: que lay hagen enlo retre del compte: sia que port guany o perdua. si doncbs lo cõtrari noli pozan prouar: com dessus es dit. E ari sia q̃ haia menat scriua iurat o no: noli nou neli deu noure per les raons dessusdites. Empero tota via que senyor de nau mene o puga menar scriua iurat ab si: es grã descarrech e gran aleuiament. perque tot senyor de nau o leny lo deu menar: que fer ho puga. E per les raons dessusdites fo fet aquest capitol.

Si nau de mercaderia se encontrara ab nau de enemichs. cclxxxviij

SI alguna nau oleny de mercaderia ie encontrara abalguna altra nau o leny de enemichs: si en la nau o leny de susdit dela mercaderia baura mercader o mercaders: lo dit senyor dela nau odel ley los deu demanar: ia ells si volran o vole que ells afferren/ e combaten/ e prenguē aquella nau o leny de enemichs. E si lo dit mercader o mercaders loy atorgan tots o la maior partida: lo dit senyor de la nau ho pot ben fer: que per dan ne p destrich que los dits mercaders ne sostē guen lo dit senyor dela nau oleny nols es tengut de alguna esmena a fer ne de res a restituir del desusdit dā: si los mercaders lon sostendran: pusque ells loy atorgarē e ab lur voluntat sera stat fet. Mas empero si lo dit senyor dela nau oleny fara aço: que desus es dit sens sabuda e sēs voluntat dels dits mercaders de tots o dela maior partida: si los dits mercaders ne sostendran/ on hauran a sostenir dan o greuge algu: lo dit sēyor dela nau o ley los es tengut de tot lo dit dan o greuge: que los dits mercaders ne sostendran on sperā a sostenir a restituir sens tot cō trast: si la nau o leny ne sabia esser venut ols bens del dit senyor dela nau o leny: si trobats li seran en algunes parts. perço com lo dit senyor dela nau haura fet e co mençat ço que desus es dit sens sabuda e voluntat dels dits mercaders de tots o dela maior partida. E si peruentura lo dit senyor dela nau haura aço fet o comē çat ab voluntat dels dits mercaders o de la maior partida per rao del dit guany: q faran o entendran on speraran a fer: lo dit senyor dela nau o leny es mester: qls ho atena sens tot contrast. E si peruen/ tura entre lo dit senyor dela nau o leny e los dits mercaders de tots o dela maior partida empresio ne conuinēça alguna entre ells feta no haura per rao delguay que ells faran o speran a fer: e aql guay aytal per aytal rao com desus es dita: se ra stat fet/ os fara: deu esser partit en aqst ta manera: q lo dit senyor dela nau o ley ablo cors dela nau o leny ne deu hauer e pendre lo terç. e los dits mercaders ab la lur roba ensemps ne deuen pendre lal tre terç. elo notrer e panesos e mariners e tots aquells qui son tenguts e prenen loguer de nau: laltre terç. Empero deu es ser leuat e pres dels dits tres terços: ço de que deuen esser honrats e millorats a quells: qui dela nau oleny son tenguts. e lo dit millorament deu esser donat a coñ guda dels dits mercaders e del scriua de la nau e del notrer e delvn dels panesos e de dos proers. Empero es assi a enten/ dre: que segons quel guany sera gran o poch: si deu esser partit. empero sia lo dit guāy gran o poch: tota via ne deu hauer lo cors dela nau o ley ab lo dit senyor en semps lo terç. e lo romanent del dit guay deu esser partit per testes a coneguda dels desusdits. E si lo senyor dela nau o ley fa ra o començara: ço que desus es dit: sēs sabuda evoluntat dels mercaders o dela maior partida: si dan algu non sostēdrā los dits mercaders: lo dit sēyor dela nau o ley nols es tēgut de donar lo terç. mas es los tengut de donar: çoqueli sera sem blāt a coneguda del notrer e del scriua e de dos proers. e aquesti deuen partir: ço que lo dit senyor deura dar als dits mer caders / segons la roba e segons la va/ lor e la bondat: que quascun dels dits mercader haura en si. Que assats es sem blant a rao: que prou ne bagen: daço q

lo dit senyor dela nau o ley los dara als dits mercaders a coneguda dels desus/ dits. pço car lo dit senyor dela nau o ley era tengut e forsa obligat als dits mercaders de tot dan a restituir: que ells ne sostinguessen en sperassen a sostenir: si los dits mercaders pres lo haguessen. E si puentura en la dita nau o leny mercader algu no haura: si lo dit seyor dela nau vol ra començar a fer: ço que desus es dit: ell nou deu fer ne pot: q no ha poder de fer E de auenturar en aço no cal alre dir. q si lo dit senyor de nau o ley ho auentura ra: si be lin pren: sera bondat e valor sua si regonex los dits mercaders: qui la di ta roba o mercadria haura en la sua nau o leny dalguna cosa. Empero sera ensa voluntat: si ho fara o no. Mas empero si lo contrari si esdeuendra enaço que lo dit senyor dela nau haura auenturat e co mençat lo dit senyor dela nau o leny e en cara los bes dell han ehauran star a rao als dits mercaders: si algun dan hi pen dran/ on sostendran/ on speraran a soste nir: segons que desus es dit. perço com en la dita nau no eran los dits merca / ders. encara per altra rao: perço car lo se yor dela nau o leny en aytal cas co desus es dit: no ha poder meys de sabuda dels dits mercaders. ne es rao: que dega ha uer. q assats ha poder tot senyor de nau o de leny: pusq ha poder en la roba dels mercaders en fet de git e de naufraig: si donchs los dits mercaders no son pre sents en la nau: si cas de git o de naufraig si esdeuendra. Empero si lo dit senyor dela nau o leny pora mostrar o en ver m tre ço que desus es dit: que per cas de ve tura li sera esdeuengut: lo cas de ventura es aytal: que lo dit senyor dla nau o leny noy pogues fugir: es axi a entedre: q la dita nau o leny de enemichs li vengues desus/ e ques afferras ab ell: e si per la ra o desusdita los mercaders dan algu sos tendran: lo dit senyor dela nau o ley no ls es tengut de alguna esmena afer. pus lo dit dan en culpa dell no sera esdeuengut sia que los dits mercaders sien en la nau o no. e per altra rao: que a cas de ventu ra no pot hom res dir. E per ço fon fet aquest capitol per les raons desusdites.

De conuinenca feta per co mandatari de nau. c. cclxxviij

SI algu comanara o haura coma nada sa nau o son leny a algu altr si aquell a qui la dita comanda sera feta dela nau o leny: fara ab algu o ab algus algua conuinença o promissio p rao deal gun fet: qui pertanga ala dita nau o ley si aquell a qui la dita nau o ley sera stat comanat/ e la dita couinença o promissio haura feta: si ell no atendra: ço que cogue gut e promes haura a algu o alguns: si aquells a qui la dita conuinença o pro/ missio feta sera stada: ne sostendra dan al gu: aquell qui la dita nau o leny li haura comenat: los es tengut de tot lo dit dan e greuge a restituir: si la dita nau o leny ne sabia esser venut: abque p culpa daquell a qui ell haura la dita nau o leny coma/ nat: los sia esdeuengut lo dit dan o greu ge. en axi empero que la dita couinença o promissio sia stada feta per rao de fet: qui pertanga o pertayer dega ala nau o leny. Empero si aquell qui la dita nau o leny haura comanada ne sostendra o haura a sostenir algun dan en culpa de a all: a qui ell haura comanat la dita nau o leny: si aquell ha algums bens: ell li es

tengut de tot aquell dan o greuge aresti
tuir:que per culpa dell haura sostengut.
e si aq̃ll a qui la dita nau oleny sera stat
comanat:no ha de que pagar:e es acon
seguit:e lo dá dessusdit pagar ne restituir
no poza ell deu esser mes en poder d'la sẽ
yoria estar tant tẽps en aquell loch: tro
que ell haia satisfet e pagat totlo dit dã
o que sen sia auengut ab aquell: qui lo
dit dan haura sostengut p culpa dell. e a
ço dessusdit sia fet menys detot frau. Em
pero si aquell a qui algu haura comana
da la sua nau o leny: fara alguna cõuinẽ
ça o promissio ab alguns:een culpa dell
no romandra:que ell nola atena: ell ni a
quell qui la dita nau o leny li haura co/
manada:no son tenguts de alguna esme
na a fer a aquells: a qui la dita pmissio
sera stada feta. pus per culpa dell no ro/
madra ne sera romas:que ell no lals ha
ia atteса. Perque quascus guart a qui
comanara son vexell/ e com e com no p
ço que dan algu no lin puixa escdeuenir
nẽ hagues a sostenir per alguna rao. E
ples raõs dessusdites so fet aq̃st capitol.

De nau presa e recobrada

c. cclxxxx.

NAu o leny qui sera stada presa per
sos enemichs: si alguna nau altra de a/
michs sencontrara ablos dits enemichs
qui la dita nau o leny pres hauran: si la
dita nau o lẽy qui ablos dits enemichs
sencontrara:tolra o poza tolre per qual/
seuol rao la dita nau o leny als dits ene
michs:qui axicõ dessus es dit:presa lau/
ran:la dita nau o leny e tot quant en ella
sera:deu esser saluo a aquell o aquells de
qui sera e esser deu:si alguviu ni haura. a
quell empero donant a aquells: qui als
dits enemichs tolta la hauran:trobadu
res conuinents segons lo maltret:q̃ ha/
gut ne hauran/ e segõs lo dan:quẽ hau
ran sofert. Empero sia e deu esser axi en
tes:que silos dits amichs lahauran tol
ta als dits enemichs dins la senyoria e
la mar:de on la dita nau o leny sera o en
loch on los dits enemichs no la hagues
sen rera si: aço es entendre en loch saluo
ells ne deuen hauer segons que dessus es
dit. Empero silos dits amichs tolran o
hauran tolta la dita nau o leny als dits
enemichs en loch:on ells la tẽguessen re
ra si e en loch saluo: nols ne deuen esser
donades trobadures: si ells se volran.
ans deu esser del tot lur sens tot contrast
q̃ senyoria ne alguna altra persona nols
hi deu nils hi pot palguna iusta rao me
tre contrast. Encara mes si alguns ene
michs hauran tolta alguna nau o lẽy a
algu o algũs: si puentura veuran o hau
ran vista dalguna nau o leny: de que los
dits enemichs haguessen dubte o paor
e plo dit dubte o paor los dits enemics
lexaran e desempararan la dita nau o lẽy
que ells presa hauran: axicom dessus es
dit:sila dita nau o leny de qui los dits e
nemichs hauran lo dit dubte o paor:pẽ
dran e amarineran o sen menarã la dita
nau oleny: quels dits enemichs hauran
desẽparada perla dita paor: la dita nau
o leny deu esser retuda a aq̃ll: de qui sera
o deu esser:si ells vius seran o als probis
mes de aquells sens tot contrast. ells em
pero donant a aquells: qui la dita nau
o leny o la roba o mercaderia:que en la
dita nau o lẽy sera:haurã presa:trobadu
res cõuinẽts/ segons que dessus es dit:si
entre ells auenir sen pozã. E si entre ells
auenir no sen pozan:sia mes lo contrast

dessusdita en poder de bōs homēs. Mas empo si algu oalgūs desempararan lurs naus o lenys per dubte o per paor de sos enemichs: e alguna altra nau oleny encō trar sa abla dita nau o leny: que axi com dessus es dit: hauran desemparat: e amarrinar e menar laban en loch saluo: es axi a entendre: que aquells qui la dita nau o leny hauran amenat: e no la haien tolta a enemichs/ e enemichs no la han haguda en si ne rera si: es axi a entendre: q̄ los dits enemichs nola hagessen tolta a aquell: de qui es/ e qui deu esser: aquella nau o leny ela mercaderia que dis es no deu esser daquell o daquells: qui axi cō dessus es dit: la hauran trobada. mas segōs vs de mar poden ne demanar trobadures conuinents. E si peruentura entre ells auenir no sen poden: sia e deu esser mes lo contrast dessusdit en poder de bons homens: perço car totavia es bona la cominalesa e la egualtat el temprament de bons homēs. e es rao: que algu no deu fer ne encercar tant de dan a altre com peruentura fer poria. perço car nengu no sab ne pot saber ne es cert: a on es lo seu dan ni lo seu pill. perq̄ quascu deuria posar tot contrast: que haia ab algu en coneguda de bons homens/ e maior ment sobre los casos damuntdits o sē/ blants daquells. perço que deu ne gents nols puguen rependre per alguna rao. Empero es axi a entendre: que tot ço q̄ dessus es dit: que sia e deu esser fet menys de tot frau. pço car ales vegades tal cuyda enganar e fer dan a altre: qui fa a si/ meteix. perço com null hom no sab ne es cert: que li ha esdeuenir a si meteix ni als seus/ ne que no. perq̄ negu no deu anar a dan ni a enguan ni a perdicio daltre p alguna rao. perço com no sab: on ses lo seu. Empero si algu sabia: que alguna nau o leny deuia anar o sera anat en algū loch: on haura dubte o paor de sos enemichs: e aquell oaquells dessusdits armaran lur nau o leny p fer dan ala dita nau o leny o als altres: perço que pugā guāyar les dites trobadures/ o pço que hagen o puguen hauer la dita nau o leny o la roba: que en ella sera/ o laltra per rao alguna: si aquell o aquells qui axi cos de sus es dit hauran armat e prouat los sa que ells hagen o hagessen armat p les raons o condicions dessusdites aquell o aqlls aytals no deuē hauer les dites trobadures/ ni la dita nau o leny del tot ni ē partida/ ne la roba: q̄ en la dita nau sa. si be aquells de qui es o deu esser: la haui en abādonada/ o encara quels enemics lals hagessen tolta Si dōchs los dits qui armat hauran: en ver no poran mentre: que ells no hauien armat per les raons o condicions dessusdits. Empero si prouat los sera: que ells hagessen armat per fer dan a algu o a algūs o a tot hom: ab qui ells sencōtrassen ē forma o manera de enemichs/ o axicos enemichs fan: per qualsevol rao o manera ells alguna nau o leny menaran: sia que la menen ab roba o menys de roba: o sia que la hagen tolta a enemichs o trobada axicom dessus es dit: non deuen hauer alguna cosa. ans deu esser saluada a aquell o aaquells: de qui es o de qui deu esser. E aquells qui axicom dessus es dit: haurā armat: deuen esser presos e mesos en poder dela senyoria/ e deu esser fet dells axicō de robadors: si ço que dessus es dit: prouat los sera. Empero si prouat nols sera: que ells hagessen armat per les ra/

ons dessudites: si ells alguna nau o leny hauran tolta a enemichs/o la hauran a trobada:segõs que dsus es dit: deu loss esser donat e saluat tot lur dret:q̃ ells hauer ne deuen o hauer ne deuran p alguna deles raons dsusdites. Empero si dub/te sera: que ells haguessen armat per les raons dsusdites:si peruẽtura sera cas:q̃ los dsusdits hagen a reprouar les raõs sobre ells dites e posades: los dits ne algu qui ab ells fos ne encara alguna p sona que dan o prou ne speras hauer ẽ les raons e condicions sobre ells dites e posadas no puga aells fer testimoni a lur prou per neguna rao/ ne encara algu na persona que fos auaricios a/ o q̃ hoz hagues dubte q̃s giras per diners. Em pero si peruentura com los dits enemics haurã presa alguna nau o leny o alguna altra roba: si los dits enemichs la dita nau o leny o roba que presa hauran:ia/quiran o hauran iaquida per lur volun tat/e no p poz que haguessen/ne hagen haguda de alguna nau o leny de que ells haguessẽ haguda vista ne haguessẽ dub te ne poz:que dsus los pogues venir:si algu o alguns la dita nau o leny o roba que los dits enemichs hauran iaquida axi com dsus es dit:atrobaran o haurã atrobada en loch saluo:e la metran o la menaran:no deu esser lur de tot: si senyor trobat li sera. mas deuen los esser dona des trobadures conuinents a coneguda dels bons homens del loch:hon la dita nau o leny ola dita roba sera stada ame nada sots les raons e condicions dsus dites. Empero si ala dita nau o leny o roba dins temps couinent senyor exit o vẽgut noy sera: los dits qui la dita nau o leny o la dita roba atrobada haurã:de uen hauer per lurs trobadures la meytat de aço:q̃ valra. e dela altra meytat deu es ser fet:segons que demostra e declara en lo capitol qui parla de roba que sera tro bada. E si peruentura los dits enemics sen menarã alguna nau o leny o sen por taran alguna roba:e los dits enemichs no lexaran la dita nau o leny o roba per lurvoluntat:ans la hauran a lexar per tẽ poral o per algunes naus o lenys: de q̃ hauran dubte o poz: deaquella nau o lẽy o roba:quels dits enemichs axicom des sus es dit:hauran haguda a lexar:deu es ser fet axi com daquella quels enemichs hauran iaquida anar per lur autoritat. e en aquellamatexa forma. E tot aço deu esser fet menys dalgun frau. E si peruẽ/tura los dits enemichs vendran o starã en algun loch:enlo qual ells rembran al guna nau o leny o alguna roba:que ells hauran presa: si aquell o aquells de qui la dita nau o leny o roba stada sera:vol ran cobrar dita nau o leny o roba: aq̃ll o aquells qui remuda la hauran:son ten guts de retre la a aquell o a aquells: de qui stada sera/ ells empero donant e re tent la dita remso/ e encara donant aells guany:si ells pendren volran. E si per/uentura com los dits enemichs hauran presa alguna nau o lẽy o roba: ells ne fa ran on hauran feta donacio a algu:aq̃l la donacio no val ne deu hauer valor p alguna rao. Empo si los dits enemics la donaran o retran a aquell:de qui sta/da sera: tot communament sens alguna rẽ ço:aquella donacio aytalval e deu hauer valor. een aquella donacio aytal no ha ne pot hauer algun contrast. Mas si p uentura los dits enemichs durã al dit sẽ yor dela nau o leny:a qui farã la gra: axi

nos te retem la tua nau o leny franca de
tota remço. mas volem hauer remço de/
la roba: q̃ enla dita nau es: aquesta do/
nacio no val. perço cõ los dits enemics
nola han en loch saluo: que puguen dir
e esser certs: que abans que la hagues-
en loch saluo: nola pogues-en hauer per
duda per alguna rao. iatsia que hagen
poder de cremar la o metre a fons: si ells
se volran. empero nau o leny o roba p9
es cremada o guastada: no es bon a nẽ
gu/ne algu non pot fer de son prou ne a
michs ne enemichs. que axibe es perdu
da als vns com als altres. E sia entes
aço: que dsus es dit de nau o leny: axibe
dela dita roba o mercaderia cõ dela nau
o leny. E si peruentura la roba que enla
dita nau o leny sera: rembran los merca
ders o los amichs daquells dels dits e
nemichs: lo sẽyor dela nau o los amichs
daquell son tẽguts de metre en la dita rẽ
ço per sou e per liura o per besant: de tot
aytant com la dita nau o leny valra. e a
ço deu esser fet sens tot altre contrast. E
sia e deu esser tot aço entes: que dsus es
dit: axi be dela nau o leny cor dela merca
deria/ e dela mercaderia com dela nau o
leny dsus dit. Empero si los dits ene
michs tendran o hauran tenguda la di/
ta nau o leny o roba en loch saluo: ço es
a entendre: que la hagen treta dela mar
de sos enemichs: es a entendre: q̃ ells pu
xen hauer recobre de sos amichs: si com
los dits enemichs tendrã o hauran ensi
o rera si la dita nau o lẽy o roba q̃ a sos
enemichs hauran tolta: axi com dsus es
dit: donaran o faran donacio o venda a
algu dela dita nau o lẽy o roba: val e deu
hauer valor sens tot contrast: que seny/
ora ne altra persona noy pot metre con
trast. si dõchs aquell a qui la dita dona
cio hauran feta: no volra fer alguna gra
cia a aquell: de qui la dita nau o leny sta
da sera. ell ho pot fer: si fer ho volra. que
en altra manera senyoria ne alguna altra
persona nol ne pot forçar ni destreyner p
alguna iusta rao. si donchs aquell de q̃
la dita nau o leny o roba stada sera frau
algũ per algũa iusta rao mostrar noy po
ra. E si lo dit frau en ver mes esser pora:
la dita donacio no deu valer/ ni deu ha/
uer neguna valor p alguna rao. ans pot
e pora esser ental manera o condicio lo
dit frau: que aquell aqui la donacio se/
ra stada feta deu esser pres per la seny/
ria e deu li esser donada pena en hauer e
en persona/ segon la condicio e lo cas q̃
en lo dit frau trobat sera sens tota merce
e la dita nau o leny o roba si lo dit frau
trobat sera: sens tota merce deu esser re/
tuda a aquell o a q̃lls: de qui estada sera
sens tot ptrast. E si peruentura los dits
enemichs faran o hauran feta venda a
algun o a algus de alguna nau o leny o
roba: que ells presa hauran: la dita ven
da val e deu hauer valor en aquesta ma
nera: que aquells qui la dita nau o leny
o roba hauran comprada: pusquen mo
strar: que la dita venda los sia stada fe/
ta dels dits enemichs en loch saluo. ço/
es que la tengues-en rera si. E si p ven/
tura aquelles diran hauer comprada a/
quella roba per iust cas o per iustes ra/
ons: e mostar ne en ver metre nou porran
la venda que diran a ells esser feta: no
deu hauer valor ans si enla dita roba o
enla dita nau o lẽy demanador o senyor
algu era: qui en ver metre puga la di/
ta nau o leny esser sua: deu li esser retuda
en aquesta manera: que lo dit contrast

sia mes en poder de bons homens o de la senyoria: alla on sia fet. e que sia sens tot frau. E si lo dit frau puat hi sera: la part cõtra la qual lo dit frau prouat sia sia e deu esser tenguda de restituir ala pt la qual lo dit frau sostengut haura/ e totes messiona e dans e interessos. encara la patt que enlo dit frau consentira: deu esser mesa en poder dela senyoria. Empero si lo dit senyor dela nau o hom p ell cobrara la dita nau o lēy o roba: p qual seuol rao ques cobre: ells son tēguts de regonexer a tots aq̃lls: qui part hi hauran: la part: que ells ladonchs hi hauiē com los dits enemichs lals tolgueren a quells empero donant aell tot ço: quela lur part costat haura per sou e per liura: segōs que a quascun pertanyera. Mas empero silo dit senyor dela nau o leny cobrara alguna roba: e fara algun pati o alguna conuinença: pço que ell puga cobrar la dita nau o leny o roba: ab voluntat de tots los personers o dela maior partida: lo dit sēyor dela nau los pot forçar e destrenyer ab senyoria: si ell se volra. q̃ axi li son tenguts e obligats: com sili hauien promes de fer part en nau o leny: q̃ ell volgues fer de nou. o que la compras nouellament. Empero si lo dit senyor de la nau auinença o pati algu fara menys de tots los personers o dela maior partida: nolin son tenguts de res: si ells nos volran ne lo dit senyor dela nau o leny a ells respondre ne regonexer deles parts: o dret: que ells hi hauien: com los dits enemichs lali tolguerē. saluo de compte si entre lo dit senyor dela nau o leny o roba e ells dits personers ne hauia romas per rao deles dites parts: que ells haui en enla dita nau o leny o roba: com los dits enemichs lali tolgueren. Empero si ells volrā cobrar les dites parts: e lo dit senyor algun contrast los hi metra: ols volra metre: senyoria lon pot/ el ne deu destrenyer. que per alguna iusta rao lo dit senyor dela nau o leny o roba no sen pot ne deu escusar ne defēdre. pus los dits personers pagaran o pagar volrā tot ço: que a ells ne pertanyera o pertanyer ne deura: per sou e per liura. segōs les dites lurs parts seran. car no seria rao ne egualtat que algu dega obaia poder de despossesir algūs del lur peralguna rao ells empero faent lo que fer deuran enlo cas dessusdit. Empero deu esser axi entes que silo senyor dela nau oleny o roba cō prara o rembra o hō per ell la nau o lēy o roba: que ia era o fo sua: dels dits enemichs/ o daltres: qui dels dits enemichs la bagessen baguda per iusta rao: si aquells qui part hi hauien: no volran pagar: segons que dessus es dit: lo dit senyor qui comorada la haura o hom per ell: se deu fadigar o hauer fadiga en los dits personers vna o moltes vegades. e si los dits personers pagar no volran ell la deu donar al corredor: si ell se volra ab consentiment dela senyoria. E qui mes hi dara: aquell la deu hauer. e si per ventura deles parts quels dits persoñs hauien enla dita nau o lēy o roba sua: sera trobat mes: que costat no haura dela dita vēda o remço: aquell mes deu esser donat e retut a quascu dels dits psoñrs segons que lin pertanyera. Enaxi empero sia e deu esser entes: si lo dit senyor per gracia fer hovolra. que en altra manera nols nes tēgut: si ell nos volra. Elo dit senyor dela nau o leny o roba/ o aquell q̇ per ell la haura comprada o remuda: ne

deu hauer auantatge: que las puga rete/
nir per aytant: cō altre donar hi volra oy
dara: silo dit senyor a cozredor donar la
volra. E si peruentura no trobara hom
tant dela dita nau o leny o roba: com de
compza o de remço costat haura: silo dit
senyor o hom per ell sens voluntat e cō
sentiment dels dits persoñrs la compza
o la reme: los dits personers noli son tē
guts del dit mēyscap: si ell ni fara si dōcs
ells per alguna gracia fer nou volran. e
ari es rao: quelo dit senyor o aquell qui
per ell la haura compzada o remuda: ne
haia en dega hauer auantatge de retenir
la per aytant: com altre dar hi volra: tot
en ari com ha auantatge del cōsumamēt
que es e deu esser seu. Saluo empero: q̄
si algūs daquells qui part hi hauien: re
tenir las volran: ells son tenguts de pa/
gar part al dit menyscap segons q̄ a ells
ne pertanyera per alguna rao. E totes
les raōs qui desus son dites/ e tots los
casos e condicions desusdites sien ente/
ses a bon enteniment: q̄ls dits enemics
la haguessen tenguda en loch saluo. Ex
ceptada la dita remço o compza: si mēys
de frau sera stada feta.

De carrech de lenyā. ccxci

SI alguna nau o leny carregara o
haura carregat en algun loch de lē
yam per portar en algun altre loch: si en
tre lo senyor dela nau o leny e los merca
ders de qui lo lēyam sera preu algu de no
lit entre ells no haura del dit lenyam: lo
dit senyor dela nau o leny pot pendre la
meytat del dit lēyaz: si ell se volra per rao
de son nolit. que mercader ne alguna al/
tra pſona ne encara senyoria no loy pot
ved..r per alguna rao. perço car axi es e
fo stablit e ordenat/ e es sa costuma del
començament: quels antichs començarē
anar perlo mon/ e stablíren e ordenaren
axicom damunt es dit. e axi deu esser se/
guit: com antigament fo ordenat eno ē
altra mañra p alguna rao. Saluo em/
pero en aytal ma..era: que si lo dits mer/
cader de qui lo dit lenyā sera: dira o hau
ra dit al dit senyor dela nau o leny: ans q̄
lo dit lenyam carregassen: que ells voli
en fer preu del nolit per rao del dit lenyaz
e silo dit senyor dela nau o lēy dira o hau
ra dit als dits mercaders: q̄ nols cal fer
preu de nolit per rao del dit lenyam: que
ell ne fara tot ço: que ells ne volran en tē
guen per be. E si los dita mercad..rs car
regaran sobre les paraules e condiciōs
desusdites: q̄l dit senyor delanau los hau
ra dites: los dits mercadero no son ten
guts de donar la meytat del lenyaz. pus q̄
ells sobre ls paules e ꝯdiciōs desusdites
carregarā. ne lo dit senyor dela nau nols
ne pot ne deu gens demanar per les con
dicions damuntdites: qui seran stades
empreses. Empero los dits mercaders
son tenguts de donar nolit conuinent al
dit senyor dela nau o leny del dit lenyam:
segōs que nolits se daran en aquell loc
on ells seran o segons que ablo dit sen
yor auenir se poran. E si peruentura los
dits mercaders ablo dit senyor dela nau
o leny auenir nos porā del dit nolit: deu
esser mes en poder de bons homens e a
ço que ells ne diran: allō deu esser seguit
e als no. Saluo empero es ari entendr
q̄ los dits mercaders puguē o poguess/
sen en ver metre les dites paraules o cō
dicions damūdites: que ablo dit senyor
dela nau foren empreses per scrit oper te
stimonis. E si en ver metre nou porā:

los dits mĩrcaders son tẽguts de donar la meytat del lẽyam per rao de son nolit.

De conuinenca. cclxxxii.

SI alguna conuinença sera stada entre alguns p quasevol rao abq̃ la dita conuinença sia stada feta a bo e sa enteniment: deu esser observada e tenguda entre aquells: los quals sera stada feta en loch cõuinent. E si la dita cõuinença sera stada feta en loc conuinent: e ab iusta rao e ab bõ enteniment: deu ester observada e tẽguda entre aquells: entre los quals feta sera. E si peruenttura algu de aq̃lls entre los quals la dita cõuinença sera stada feta: no atendra la dita cõuinença: e aquell o aq̃lls als quals la dita conuinẽça observada o atesa no sera: ne sostendra algun dã o algun greuge: aquell qui la dita conuinença observada no ha: es tengut de tot a restituir sens tot contrast. Saluo empero que a aquell quila dita cõuinença no haura tẽguda ne observada: nou hagues tolt o vedat algun iust impediment. lo qual si en ver mes esser poza: aquell al qual lo dit iust impediment esdeuengut sera: per lo qual ell haura haguda arompre e trẽcar la dita conuinença: no sia tẽgut de esmena a fer a aq̃lls: als quals ell hac la dita cõuinença a rompre o trencar p rao del dit impediment. E si peruẽtura ell lo dit impediment en ver metre no poza: ell sera tengut de restituir: segons que desus es dit. Mas empero si aquell haura haguda a rompre e no haura atesa la dita cõuinença a aquell o a aq̃lls: als quals ell feta la haura: per culpa e negligencia dels desusdits: si ell la dita culpa o negligencia en ver metre poza: si ell perla dita culpa o negligencia algun dan o greuge sostengut ne haura: aquell o aquells contra los quals la dita culpa o negligẽcia prouada sera: son tenguts de tot a restituir sens tot contrast. E tot ço que desus es dit: deu esser fet menys de tot frau E saluo empero tot iust impediment a quascuna deles parts. E per aytal rao son fet aquest capitol.

De mercaderia encamerada o falsa. c. cclxxxiii.

SI algun mercader vendra o haura venut a algũ altre mercader alguna mercaderia en esta manera: que si lo dit mercader quila dita roba o mercaderia ꝓpzara: no la veura ne haura vista o no la volra veure ans sen fiara enla fe del mercader: qui la dita venda li fara o li haura feta: qui dira o fara entenent al dit mercader: a qui ell ven la sua roba o mercaderia: que ell lali ven per bona e p fina: si lo dit mĩrcader qui la dita roba cõpzara o haura compzada: la haura rebuda sobze la condicio desusdita: si la dita roba o mercaderia no sera axi bona o fina: com aquell qui venuda lay haura: li fabia entenent: ans sera trobada mala e encamerada en qualque loch: on aquell qui la dita roba o mercaderia: la pozta ra o la fara portar: si l encamerament desusdit trobat sera: lo dit mercader qui la dita mĩrcaderia haura venuda sots la cõdicio desusdita: es tengut de retre e de donar a aquell mercader: qui la dita roba haura dell compzada: tot aytant coz altre bauer semblant daquell e de semblãt natura daquell que ell venut haura: valia en aquell loc: on lo dit mercader lo pozta. E encara li es tengut: que si per rao

dela falsia o del encameramẽt desusdit dã o greuges o messio haura sostẽgut algu de tot a retre e a restituir sens tot cõtrast Encara li es mes tengut: q̃ si lo dit mer cader quila dita roba haura comprada pendra alguna falla: que ell no pora ha uer ne cobrar sos diñrs per rao dela fal sia o del encameramẽt desusdit: lo dit mr cader qui la dita roba haura venuda so ta la condicio desusdita li es tẽgut de do nar per sou e per liura p rao dela falsia o encamerament desusdit: per ço car ell no haura pogut cobrar los diñs: tot aytãt com ell dira per son sagrament que ha/ guera guãyat: si los diners pogues ha uer cobrats: segõs lo preu que ell haura venuda la dita roba: si la dita falsia o ẽ camerament noy fos stat trobat. e tot a ço desus dit q̃ sia e deu esser menys de tot frau. Empero si aquell qui la dita roba vendra o haura venuda: dira a aquel: q̃ la dita roba comprada haura: que ell la li vẽ per aytal: com es/ dient: veiats la o la fets veure: e sius altara vos la preñts e sino vos la lerats: si aquell qui la dita roba cõprara: sia q̃ la veia o la faça veu re o no: si ell la rebra: sia que ell hi guany oy pda: en esta manera nolin es tẽgut: si nos volra pusque axi sia stada feta la di ta venda com desus es dit/ e en aytal cõ dicio la haura comprada. Empero que si mester sera les dites condicions en ver poguessen esser meses. E per les raons desusdites fo fet aquest capitol.

De bescompte allegat per psoners ptra los here⁹ del patro. ccxciij

SI algun senyor denau o leny hau ra retut compte o lescriua per ell a tots sos personers oala maior partida del guany: que ell fet haura/ o del cõsuma ment: si escdeuengut hi sera/ o de qual que rao que lo dit senyor de nau o leny sia o dega esser tengut de retre compte als dits personers: silos dits personers o la ma/ ior partida rebran o ourã lo dit compte e sen tendran per pagats: si lo dit seny/ or dela nau o leny viura lonch temps o poch apres: e stant ablos dits persoñrs ensemps en vn loch o no/ e nauegara: e quascũ viatge o alguns ell vendra ena quell loch: on seran los dits personers o alguns/ o peruentura coz lo dit comp te haura retut o a cap de temps o encon tinent: lo dit senyor dela nau o leny ira en viatge: e per voluntat de deu anant alvi atge ell morra: e coz la dita nau o leny se ra vengut del dit viatge: on lo dit senyor sera mort: los dits personers tots o par tida diran: que ells troban o bã trobat algun bescompte o falla enlo compte: q̃ ell retut los haura: e los dits personers tots o partida faran o faran fer deman/ da del dit bescompte o falla als bens del dit defunt o a sos hereus o a aquells: q̃ tendran los bens daquell: si lo dit defũt haura fet testament despuys: quel dit cõ pte bac retut als dits psoners si enlo dit testament sera trobat: quel dit mort ha/ ia regonegut lo dit bescompte o falla/ o haura regonegut algun tort: que ell ten/ gues als dits personers: lo dit bescomp te o tort deu esser restitut als dits perso/ ners sens tot contrast: si tots los bẽs del dit defunt ne sabien esser venuts enari: q̃ hereu ne alguna altra persona noy pot ẽ res contrastar. Saluant los mariners: si de lurs loguers no seran stats pagats E si peruẽtura lo dit defunt haura fet te stament: segons q̃ desus es dit: eno hau

ra regonegut lo beſcompte::los dits he reus no ſon dꝛ res tẽguts als dits perſo ners dꝛ eſmena a fer. Saluant enaytant que ſi enlo cartolari on lo dit dꝛfunt rete compte:com viu era:als dits perſoners ſera trobat lo dit beſcompte o falla. e q̃ lo dit cartolari ſia aquell p aquell / e no altre. e encara leſcriua quilo dit cartolari ſcriui:que ſia preſent:ſi viu ſera:perveure e per diſputar lo dit beſcompte o falla ſi ſera ver o no. E algun altre ſcrit no ſia ne dꝛu eſſer cregut. ſaluant en eſta guiſa: que ſilo dit cartolari on lo dit dꝛfunt rete compte:com viu era: als dits perſoners no ſꝛa trobat:ſi los dits perſoners poꝛã moſtrar tranſlat dꝛl dit cartolari: que ſia traſlat dꝛl dit cartolari e no dꝛaltre e quel baia traſladat aquell ſcriua per aquell e no altre:ſi viu era o viu ſera:ſilos dits p ſoners aço que dꝛſus es dit en ver metre poꝛan:e ſi enlo dit traſlat lo dit beſcom pte o falla atrobat ſera : los bens dꝛl dit dꝛfunt e los hereus dꝛaquell ſon tẽguts dꝛytant:com los dits bens baſtaran:dꝛ reſtituir als dits perſoñrs per rao dꝛl dit beſcõpte o falla:ſi trobada hi ſera. E ſi peruentura lo dit dꝛfunt no haura fet teſ tament:dꝛſpuys que lo dit compte rete:ſi lo dit cartolari o traſlat trobat ſꝛa:axicõ dꝛſus es dit:ſi lo dit beſcompte trobathi ſera:dꝛu eſſer reſtituit:axicoꝛ dꝛſus es dit E ſi no ha fet teſtamẽt ne cartolari nos troba:hay gran treball e gran contraſt. empo lo contraſt dꝛu eſſer mes en poder dꝛ homens:qui tengan cura dꝛ animes. e dꝛu eſſer encercat : ſi lo dit dꝛfunt haura confeſſoꝛ en aquell loch:ab qui ell ſe cõ/ feſſas/os fos confeſſat. e ſi trobat hi ſe ra:dꝛu eſſer mes enpoder dꝛl confeſſoꝛ lo dit contraſt. E ſi peruentura cõfeſſoꝛ tro bat noy ſera: lo contraſt dꝛu eſſer mes en poder dꝛ homẽs: qui temen dꝛu e anima e que ſien dꝛ religio/ e q̃ ſien homens ho neſts e dꝛ bona fama. E com los dꝛſuſ/ dits bons homens hauran rebut lo dit ꝓtraſt en lur poder:ells dꝛuen hauer totſ los dits perſoners e dꝛuen hauer dꝛ qua ſcu dꝛlls vn ſagrament:que diguen verí tat dꝛl dit beſcompte o falla:ia com es e com no/e com es eſdeuẽgut lo dit beſcõ pte o falla. E los dits bons homẽs dꝛ uen guardar la fama e la valoꝛ dꝛls dits perſoners. Empero los dits bons ho/ mens non dꝛuen pas creure los dits per ſoñrs. ans los dits perſoners dꝛuen do nar teſtimonis ſobꝛe lo dit contraſt que ſien ſens tota ſuſpita/ e que no ſperẽ ha uer dan ne ꝓu dꝛl dit cõtraſt. perço car ſegons tota rao algun hõ nopot ne dꝛu fer teſtimoni en algun fet:dꝛ on ſper dan o ꝓu hauer per alguna rao. ſi donchs les parts no ſi acoꝛdaran. E qualſeuol coſa : que los dits bons homens diran o ꝓnunciaran ſobꝛelo contraſt dꝛſuſdit: allon dꝛu eſſer ſeguit/e als no. E per a/ ço fon fet aqueſt capitol.

De nau qui alleuiara de ex arcia apꝛes q̃ haura carregat. ccxcv.

SI algun ſeyoꝛ dꝛ nau o leny hau/ ra carregat en algun loch dꝛ roba dꝛ mercaders:ſi lo ſenyoꝛ dꝛla dita nau o leny aqui en aquell lochmetex:on haura carregat:o en altre loch alleuiara o hau/ ra alleuiat per qualſeuol rao: e cõ lo dit ſenyoꝛ alleuiara o fara alleuiar dita nau o leny:ne traura o fara traure veles o an coꝛes o alguna altra exarcia:ans que la dita nau o leny ſia dꝛſcarregada: e ala di ta nau o leny vendra o ſoſtendra algun

dan o perdua o consumament: si al dit se
yor prouat sera: que per culpa dell o dela
rarcia que tretan haura: sera esdeuegut
lo dit dan: lo dit senyor es tengut de tot
esmenar e restituir sens tot contrast. E si
al dit senyor trobats no seran algus bes
ne haura de que puga esmenar e restituir
lo dit dan als dits mercaders: si es aco
seguit: ell deu esser pres e mes e poder de
la senyoria. axico a comandatari. car tot
senyor de nau o leny es e deu esser dit e re
but per mercader e per comandatari en
tots los negocis: que ell haura a fer ab
mercaders per rao de sa nau oleny. e aco
per moltes raons. les quals no cal ara
dir. E per aco fon fet aquest capitol.

Lor deu pagat nolit en fet de get. c. cclxxxxvi.

Com la opinio de molts sia en di /
uersos maneres del nolit: com deu
pagar en fet de get/e com no: opinio es
dalguns de tot lo nolit: quel senyor dela
nau o leny reb de sos mercaders. que sila
nau o leny haura gitat en aquell viatge
que per tot aquell nolit deu pagar lo sen
yor dela nau o leny en aquell git. Item
es opinio daltres: q̃ silo senyor delanau
o leny pren nolit axi dela roba gitada co
dela saluada: que deu pagar enlo get tan
solament per aquell nolit: que ell reb dela
roba gitada. Item es opinio dalguns
altres: que silo senyor dela nau oleny no
pr̃e nolit dela roba gitada: que ell no deu
pagar daquell nolit: que rebut haura en
lo get. E quascu dels mercaders o altrs
persones: qui les dites opinios ha en si:
les pensen hauer e dir ab bon entenimet
e en aquell los deu esser pres. E p̃co los
antichs antecessors nostres qui primera
ment anaren per lo mo en diuersos locs
e partides: ells veent e entenent les opi
nions desusdites hagueren de consell e a
cort en simeteixs: en quina manera ells
porien tolre e remoure les dites opinios
E aço per tolre contrasts e treballs/e q̃
no puguen esser ne esdeuenir entre los se
yors deles naus e lenys e los mercaders
ne encara ab altres persones: qui ab ells
hagussen afer per alguna rao: perço ells
no planyent lurs treballs nou gitaren a
negligencia: per hauer ne merit de deu e a
mor e gracia de gents e per tolre los co
trasts e les opinions desusdites: diguer̃
e declararen bo axi: co en aquest capitol
es scrit e ordenat. Que tot nolit qui pro
mes sera de donar per mercaders o per
altres persones al senyor dela nau o leny
queli deu esser donat e pagat sens tot co
trast. segons empero les cõuences e e/
preniments: que seran fetes e empreses
entre los mercaders e totes altres pso /
nes ab los senyors deles naus o lenys.
e los senyors deles naus o lenys son ten
guts de pagar en fet de git per tot aytant
com los sobrara delnolit: que ells rebut
hauran dels dits mercaders e encara de
altres persones perlo ditviatge. Empe
ro es axi a entẽdre que los senyors dels
na9 e lenys deuen abatre e leuar dels dits
nolits lo loguer dels mariners e la vian
da e totes aueries: que fetes hauran p
lo dit viatge: que iustes sien. E de tot a
co desusdit deuen cõptar los senyors de/
les naus e lenys o home per ells ab los
mercaders o ab qui ells se volran. E si
ho volran lexar en lur fe: aco sia en volũ
tat dels mercaders. E axi los senyors de
les naus e lenys son tẽguts de metre e de
pagar en git p tot co: que net los sobra

ra del nolit: q̃ ells rebut hauran dels dits mercaders per lo dit viatge: on lo dit git sera stat fet per sou e per liura: axi coz fa ra la roba saluada ala gitada e si peruẽ tura hi haura alguns dels mercaders o tots: qui diran: que lo senyor dela nau o leny mete e paga enlo dit git per lo torn que ell haura: ço es a saber del nolit: que ell dit senyor hauran de altres mercades o de aquells materos o de altra roba o de aquella meteira: si ab ell sen tornaran: los senyors deles naus o lenys nols ne son tenguts per alguna rao. pus lo git sera ia comptat del altre viatge. e p̃o q̃ la roba que la nau oleny porta al retorn del viatge: no es aquella/ne de aquells mercaders. ne es obligada a aquella ne es rao: queu sia/ne ho dega esser per al/ guna rao. E axi perles raõs desusdites e encara per moltes altres no es tengut enlo git: que fet sera enlo primer viatge del nolit: q̃ haura del torn per alguna rao E perço fon fet aquest capitol desusdit e perles raons en ell cõtengudes. no cõ trastant algunes raons en alguns altres capitols contengudes.

De patro e mariners quis volrã abstrer danar enlo viatge. ccrcvij

SI algũ senyor de nau o leny acor/ dara o haura acordat mariners p anar en algun viatge: lo qual viatge se/ ra ia ẽtre ells declarat e certificat enlo dit acordament: los mariners son tenguts de anar e de seguir lo dit viatge: segõs la forma en que serã stats acordats ab lo dit senyor dela nau o leny. si donchs los dits mariners abstraure no sen porian p algunes raons o condicions: que son ia declarades en vn capitol: on parla deles dites condicions. E aço desusdit deu es ser menys de tot frau. Esi peruentura cõ lo dit senyor dela nau o leny haura acor/ dats los dits mariners: ell se volra en p sona abstrer de anar en lo dit viatge per sa autoritat e no per alguna rao: que ell escusar se puga/ ni romandre dega del dit viatge/ sino tansolament que es sa volũ tat que romanga: si lo dit viatge on lo dit senyor haura noliejada sa nau o lẽy: e encara haura acordats los dits mari/ ners: sera enloch perillos e de dubte: si lo dit sẽyor se abstraura de anar enlo dit vi atge: segons que desus es dit: aytambe sen poden abstraure los dits mariners: si ells se volran. Mas empero silo dit senyor romandra o volra romandre per iusta rao o escusa: que haura: e feu ho en tenent als dits mariners: com los acor/ da: ell pot ben romandre: e los dits ma riners nos poden escusar: que no vagen enlo dit viatge per alguna rao. saluo p aquelles: qui desus son dites enlo dit ca pitol. Empero si lo dit senyor roman o vol romandre: o romanga ab iusta rao o no iusta: e los dits mariners iran en/ lo dit viatge/ ey volran anar: lo dit seny or los es tengut de donar e de metre ho/ me: qui sia sufficient de tenir lo seu loch. e encara que sia tẽgut e obligat als dits mariners de complir tot ço: que entre lo dit senyor e los mariners son empres: com los acorda. Lo qual dit empre/ ment deu esser legit en presencia daquell qui los dits mariners acorda/ e en pre/ sencia dels dits mariners e encara daq̃ll qui per senyor enla dita nau o leny entra ra. E en axi los dits mariners son ten/ guts de fer e de obeir tots los manamẽts qui iusts sien: de aq̃ll qui per senyor los

sera mes e donat:tot en axi com feheren a aquell quils acorda. E si per ventura aquell qui los dits mariners acorda:e la donchs era senyor: dira e manara alls dits mariners: yo coman a aytal la mia nau o lo meu leny: ell vos don e ell vos met per senyor. que vosaltres façau a / xi per ell com ereu tenguts a mi: si en lo dit viatge anas. si ell dira les paules de sus dites als dits mariners sens algun reteniment que ell noy fara: lo dit senyor qui los dits mariners ha acordats:ses desexit dels dits mariners/elos mariners dell e de tota obligacio e cõuinença : que ab ell haguessen:silos dits mariners cõ pliran e attendran totço que ab ell hau/ ran empres per lo dit viatge a aquell: q ell los haura dat emïs per senyor. Mas empero si los dits mariners no atten / drã a aquell: qui per senyor los sera mïs e donat:les cõuinençes o empresions q̃ ab aquell quils acorda: hauien prome/ ses e empreses per lo dit viatge:aq̃ll los ne pot demanar e fer demanda totabora q̃ ell se volra. E si puẽtura los dits ma riners attendran o hauran attes e com/ plit tot ço: que en conuinença sera em / pres:a aquell qui per senyor los sera mïs e donat enlo dit viatge:e stant enla dita nau o leny a quell qui per senyor los se / ra dat fara ab los dits mariners algun contracte per cambiament de viatge o p alguna altra manera : si per lo contracte nouell:que los ditsmariners hauran fet ab aquell : a qui la dita nau o leny sera stat comanat/ e encara per senyor los se/ ra stat mes e donat : se moura entre ell e los dits mariners alguna questio o de / manda per rao del contracte nouell entre ells fet:si aquell qui dela senyoria dela di ta nau o leny se despossehi / e hi mes a / quell:abqui lo contracte nouell sera stat fet:el mete en possessio/ e encara se desen dels dits mariners / els mes per senyor aquell:ablo qual lo dit contracte fonfet si ell moura questio o demanda contra los dits mariners per rao del dit nouell contracte en nom seu propri : no ho deu ne ho pot fer per alguna iusta rao. nels dits mariners noli son tenguts de respõ dre. ne algun hom ne iutge nols ne pot forçar/ segons les raons enlo capitol de clarades. Mas empero si aquell a qui ell haura comanada la sua nau o son lẽy li dara o li haura donat son loch:ell pot fer la dita questio o demanda en loch e en nom de aquell. mas en nom seu pro/ pri no pas . E axi si ell fara axicom de/ sus es dit:los dits mariners li son ten / guts de respondre e en altra manera no Mas empero si aquell aqui la dita nau o leny sera comanat: fara o haura fet al/ guna cosa que sia o dega esser adan dela dita nau o leny per alguna manera:que iusta rao no sia: aquell qui ladita nau o leny li haura comanat lin pot fer deman da. dela qual cosa no cal altre dir ne reca pitular. perço car quascu es tã cert: que sab:ques ba a fer del seumeteix e queno E perla rao damuntdita e declarada fo fet aquest capitol.

Fins aci hauem parlat de/ les leys e ordinaciõs de ac tes maritims mercantiuoll ara posarem ordinaciõs é fet de armada maritima.

Ordinacions de totverell qui armara p anar en cors

e de tota armada: ques faça per mar. E primo de almirall capita e armadors.

c. cclxxxviij.

PRimerament deuen iurar lo almirall e lo capita e los armadors: que elis pagaran los senyors dels naus o de les galeres o delf sageties del guany que fara la nau. q̄ pagada la vianda qui sera manleuada o exarcia o alguna manleuta: ques fara p autoritat dela nau que pagada aquesta manleuta o despesa que ells degue donar a quascū leny la sua part. e en aquesta forma paguen aytambe les altres messions quascuna ala sua forma. E si peruentura algun hom fos en la nau: qui per auctoritat dela nau bagues manleuat/o fos fermança per comandament del almirall e dels armadors: qui bagues manleuat o fet fermāça sobre los seus bens aquell almirall lō deu trer e fer pagar del primer guany: que la nau faça o los lenys: qui van ab ella. E perço fo fet aquest capitol. car moltes naus se desermanen: que alguns regidors manleuen/e fan fer fermances perque sescruxen: eles naus fan lur viatge.

Com deu esser cōptada la messio elo guany en nau armada. cclxix

QUcara deueu saber: com se fara de aquells homens: q̄ venen en nau com han guanyat/o no guāyat. que los dits homens qui venen: es mester: que paguē axi be lurs parts dela dita messio com siy hauien stat tota via. e segons q̄ lom sera: deu bauer millorament o pijor/ rament daytāt: com hi haura stat oy stara. axi com ara que vn home entre en la nau: e noy sta mīs de. x. iorns ovn mes o dos o quant quey stiga: e los altres hi hauran stat vn any o mes: e hauran refrescat la nau dues veguades o tres del guany que hauran fet o de manleutes: a quells qui mes hi hauran stat: aquells ne deuen bauer miloz millorament. mas en aço deuē bauer lalmirall e lo capita e lo notxer maior e los clauaris e lo scriua esguart sobre lur sagrament que ells ho degan arbitrar segōs lestat. e segons la forma del hom. car aquell poza esser tāt prous/ o que fos tant bo darmes: que aquell deura bauer tant bona part: com si tota via hi hauia stat.

De comit o senyor de galera o de fusta manca armada. c. ccc.

SI algu qui ira persimatex ab galera o ab sagetia: sol q̄ vage mēys de nau o de armada de sēyoria: deu bauer la quinta. e tots los homes son tēguts de fer son comandamēt: axi com a comit deuen fer. Encara si va detras nau/ o q̄ sia ab companyia de nau: e la nau haia per si de nau o altre leny estrena: si es strena de. x. besāts: deu ne bauer lo comit. ij e si es de. v. besants: deu ne bauer. ij. E ē aytal forma: que estrena de. v. besants ē auall son del comit dos besants/evn besant es del capita/e los dos besants de/ uen esser del notxer dela nau. E si monta mes de. v. besants: deu venir en poder del almirall e del cominal dela nau. mas tota via aquests tres al comit saluats: si son mes de. v. besants. E si son mes o menys: en aquella forma ne deu bauer. Encara mes: que silo dit comit pren lēy

de batalla: que sia altre lēy armat: deu ha uer les armes del altre comit. E encara que pot cambiar les armes per millors: fins al cap del viatge. Encara de tot lēy que prenga a batalla galera o altre leny que sia: deu hauer vna ancora e la senye ra. Encara deu hauer de refrescament la nau vna part e mija. E tots aquells q̄ son enla galera: deuē fer lo comandamēt del comit: o sia galera o sagetia o altre leny.

De comit. c. ccci.

Comit deu iurar e fer homenatge al almirall e al comial dela nau deno partir sens sa voluntat del almirall o co minal en pena dela persona e deno tallar cap de nau: si donchs lo raiayre nolí pre nia lo timo. e si ell lo talaua: quel deu al pus tost que pusca recobrar. E si ell p altra rao ho fabia: ell es tengut per fals e p desleal/e deu perdre la ma: si ell lo tal la ol fa tallar. E si tant sera que ell lo tal las que fos fet per rasa o p altra tracio: que hom loy puga prouar: deu esser mes en vn pal perlo ces/e queli isca al cap.

De conuinences. c. cccij.

Comencem primerament dela nau e dela vianda: q̄ lalmiral e los ar/ madors elo capita e aquells qui arma/ ran la nau: faran segōs: ques empendrā e segōs se partiran. mas lalmirall e lo ca pitā ho deuen manifestar: sin son demā/ nats. e si non son demanats: no son ten guts de dirho. en aytant empero: que lal mirall deu donar poder al scriua: que ell ho manifest. e deu ho dir als homens: q̄ vendran en terra e en nau per acordar se que axi es: que coz los armadors armē la nau: ells poden metre: segōs que ells se posaran. E com los homens se acor daran: guarden se: siy volen anar o no.

Deles parts ques deuen fer en nau armada. c. cccij.

Encara deuets saber: quantes pts deu fer la nau e quantes no. Si la nau es ab galeres o ab lenys armats: si son mil persones: deuen fer. vi. milia. cc. parts. encara sila nau ha. d. persoñs ab los lenys armats: deu fer. iij. milia. c. pts encara si la nau ha. ccl. persones: deu fer mil e. dl. parts. encara sila nau o leny ha .cl. homens: deu fer. dcclxxv. parts. E a xicom crexen los homens: enaxis crexen les parts. e ables parts se millozan los homēs: segons q̄ls homens seran stats prous e sufficients dels officis: que farā Empero aço deu iurar lo capita e lo no xer maioz e los clauaris e los conesta/ bles en aquesta forma: que hi deu hauer .iij. notxers los millors q̄y sien enla nau e tres proers e dos clauaris e dos balle sters ablo conestable lur e dos homens darmēs ab lur conestable. que no puguē res fer per parentesch ni per altre seruey: que degan hauer/o quen hagen pres. e enaxi ab voluntat de tot lo cominal dela nau axi dela vna part com delaltra aq̄lls hi diguen ab veritat. e que partesquen le alment en presencia del almirall. e aquell qui fara a millozar: quel millozen. E axi be deuē millozar lalmirall sobze les sues parts cō los altres. si ell es digne de mil lozament/e que sia sufficient de millozar. Encara atresi clauaris e notxers e balle sters e a tots homens darmes. Mas a nengu no poden tolre res deles lurs pti coes si es proer o ballester o altre hom: segons que deu hauer.

De notxers e altres officis e dela partio. c. cccliij.

ET tota nau de cors de. c. marinerś deu hauer: xvi. notxers e. xxiiij. p/ers. sol qy haia mil psones. E sin hi ha .d. deu hi hauer. xij. notxers. E sin hia .ccl. deu hi hauer. viij. notxers. E lescri/ua el notxer maior deuen hauer millora/ment per notxers. Saluant la conuinē/ça que haura feta lalmirall al notxer. q si li conue mil morabatis sobre les. x. pts ell los deu hauer. empo quel capita sia a la conuinença elescriua maior. saluant q aquell notxer hi sia sufficient. e si noy es sufficient: pot lon gitar e metren hi altre Encara scriua deu hauer. x. parts axicō notxer. E capella e metge aytambe. e a/quests son aquells: qui deuen hauer pt de notxer en nau. Mas si peruentura des que hagues conuengut notxer oproer o altre hom enla nau: e nou sabes fer: o q noy fos sufficient: axicom es dit delsnot xers: axi es fet dels proers e dels altres. Encara tornez ala partio deles parts: q com sera leuada la vianda el fet delanau los senyars çoes a dir lalmirall e capita els armadors deuen hauer fet encant a .viij. iorns en pena deles parts. E deu esser partit: com lencant sera fet: en. iij. iorns. E perço fon fet aqst capitol. car los almiralls e los capitans e los altrs armadors farien tant star los homens enles terres: que ells ne haurien damnat ges e molts destrichs. Encara deu do/nar lalmirall poder al scriua e al notxer maior: que ells puguen pedre tantes de robes: q ells puguen metre penyora fins que la nau volra encancar. perque lescri/ua puga prestar del fet de lur guany. per/que los homens se puguē fornir de mē/iar e de beure fins que la nau haia fet len cant. E si la nau ha fet tant de guany: q pagades les māleutes hi sobrara: al scri/ua ablo notxer se deu donar de aço seny/oria: que ells degan pendre tanta de ro/ba dela nau: que aquells homens pugā hauer que menar e que vestir: segons q ellsveuran lo guany. empero quel guāy sia sufficient e bastant per ala damuntdi ta cosa. e per aquesta procuracio deu ha uer lescriua dos millaresos. e la maytat es del notxer. E lescriua es tengut de fer albara a quascu daço: que haura pres. E si los homens prenen mes: que no de uen: lescriua nes tēgut. que perço sondo nats aquells dos millaresos al scriua e al notxer. E lescriua e lo notxer deuen te nir leal compte per tots los homens: q enla nau uan/e per los armadors. E a questa batlia ha lo notxer ab lescriua en fet de cors o de nau armada o altre leny.

De almirall. c. cccv.

ALmirall pot fer millor de part a quis volra: de. ij. parts o de. v. ode. iij. fins en. x. e aquells deuen esser de. v. homens fins en. viij.

Almirall pot fer conestables. e pot los millorar de vna part sobre los altres / e sobre la coneguda de aquells: qui haurā multiplicades les parts.

Almirall pot millorar tot official: solq̄ sia sufficient ab voluntat del cominal dela nau. Tot aço axicom desus es dit: fon fet e fermat: tot en axi com los altres ca pitols.

Ordinaciōs de cors. cccvi

ETMles costumes del cors de nau o de lēy de rems sia entes: q̄ tot leny qui no rem/ e que haia gabia: fa aytal ca

pitol com nau.axi fo ſtablit. Comencē al almirall:qui ſera vamunt larmada: q̄ primerament deu iurar als armadors:q̄ ell ſia feel e leal e obſeruāt en totes coſes que conuenguen ala nau e als perſoñs qui armaran.ço es dela nau e de exarcia que ell prometra e haura aſſignada als armadors. E ſi algu es leuat almiral/o lanau ſia ſua: ell deu manar al notrer ab pena de ſagramēt : q̄ ell dega manifeſtar tot ço: que pertanga al cors dela nau p aiudar ſe de tot lo que ha meſter. E lo dit notrer maior ablos pañſos:los q̄ls ſō apallats notrers en cors: hi deu anar ab.iij.fins en.viij.ea quells ablo dit no rer deuen ho manifeſtar ala nau e alalmi rall ab ſagrament enaxi: que ells no pu guen dir ſino la veritat. E lalmirall tot enaxi cō lo notrer ab aquells altres not rers ab ſagrament hauran dit:ell ho deu fer a ſaber als armadors aytanbe per ſa grament.q̄ ell noy faes dir mes ni mēys dela veritat. E ſi lalmirall axi nou fa:ell deu pdre.x.parts deles ſues.e deuen tor nar al comunal dela nau: ſia la nau ſua o no.encara lo ban que ſera poſat en nau a quis periurara. ços es lapena que ſera donada a algu per ſagrament fals:tot ē axi deu ell pagar aquella pena.e qualſe/ uol altre del menor tro al maior. Enca ra ſilo notrer hauia fet ab ell algun pati: que ell digues dela exarcia o deles altres coſes:lo que no ſera: lo dit notrer deu p dre les ſues parts e totes les armes.e de uen eſſer del comunal dela nau. Encara lalmirall deu fer ſcriure en poder dels ar/ madors:ço quel notrer haura dit dela e xarcia e deles altres coſes. E ſilo notrer no dira la veritat: deu hauer la dita pena L almirall deu aço fer als mercaders en pena ſobredita. E los mercaders deuen atendre al almirall ſots pena dobla : ço queli hauran conuengut. L almirall es tengut al notrer e a tot hom de dir:quāt pren perla nau e perla vianda/ e com mā leua e com no:ſi loy demanen. Encara almirall no deu metre algū ſon parent p notrer maior ſots la dita pena. ſinou fa hia ab voluntat dels perſoners e arma/ dors e del capita. Sapiau encara:que almirall no pot metre capita ne capita al mirall ſino ab voluntat dels armadors Encara almirall ni capita no pot gitar algun hom de offici per alguna eſquira: q̄li haura:ſi ell no era malmerint o q̄ ha gues fet pque / e que tot lo cominal ho conegues o q̄ no fos ſufficiēt. en tal cas lon pot gitar/ e metrē altre. empero que no valgues menys de aquell. ſi donchs nou fabia ab conſell dela nau. E lalmi/ rall deu iurar de attendre: ço que promes ha:a tot home:ſia perſoner ſia armador ſia notrer ſia coneſtable ſia hom darmīs o ſeruicial ſia mercader ſia ſarrabi o creſ tia o iueu. e tot ço q̄ prometra enla nau o ē terra a tot official dela nau:ell ho deu tenir tot enaxi: com promes los haura. ſaluāt empero: que aquell ſapia fer ço p que la couinença li haura feta lalmirall. e ſi aquell no ſabia fer ne dir ne obſeruar : ço que haura cōuengut:lalmirall noli eſ tengut dela couinença: que li hauia feta. e pot ni metre vn altre qui hi ſia ſufficiēt en preſencia del cominal dela nau.

Encara almirall deu demanar de conſell com deu partir de algun loch: a tot lo co minal dela nau. Item ſi manleua res en la mar o pren dels amichs res: atreſtal Encara ſi deu fer vna farida: atreſtal. en cara ſi cambia nau: atreſtal. ey fa tornes

atrestal. Encara de exarcia o de alguna gran cosa atrestal.

Almirall quiva aparts pot refrescar sol que los armadors e personers hovullē Encara almirall o senyor de nau no pot donar ni vendre exarcia de. v. besans a munt sens sabuda dels armadors e dels personers. e si munta mes de. v. besants tot lo comu na a demanar e sin hi haura sol vn mes dela part qui dignes hoc: en cara q̄ laltra part diga no. lalmirall ho pot fer. e atrestal pot fer de aquella part que dira no. Adas aços deu iurar plos notxers e per los proers e sobre tots p los armadors eperlos personers qui sō ab ells ensemps daquella part maior.

Encara deu lalmirall ab coneguda e ab voluntat dels notxers e dels proers me tre clauaris e dels ballesters e homens darmes. ço es de vn notxer e vn persoñr ço es armador e vn proer e vn hom dar mes de lāça o ballestier. e aço que la ma ior força sacordara: siē fets los clauaris E scorcolladors atrestal cō de clauaris.

Almirall pot metre proer a coneguda del notxer: perço car lo notxer coneix los mariners.

Almirall pot metre e leuar conestable dels ballesters ab voluntat del capita.

Almirall pot leuar gantanoner ab vo/ luntat del capita.

Almirall pot leuar guardians dels sar/ rains e dela vianda. Almirall pot leuar gabiers e timoners e sobreguardians.

De notxer. C. cccvii.

Notxer deu hauer honrament. ço es que si pren algunes armes: ell les pot tenir fins al cap del viatge. e en totes parts res queli sia donat de vianda: deu esser seu. e pot sen pendre. E totes coses que pren en esuebimēt de nau: que valla de. v. besants en auall: es seu. E en tot carnatge se pot pēdre vna bestia de mil/ lorament. Notxer pot manar totes co ses: que facen a fer en nau. Notxer deu hauer de honrament: com refrescament ve en nau: vna part e quarta. Notxer deu hauer. x. parts. e puys deu star a cosi ment deles sobreparts: que faran. Not xer pot pendre del encant menys. i. besāt Notxer deu hauer vna vela de mig: que sia en entena. e sino es en entena: prenga qualsevol.

De proers. C. cccviij

Los proers deuen esser a comāda ment dels notxers de popa. E de/ uen saluar e guardar tota la exarcia. E deuen hauer vna ancora e vna gumena la millor: que trobē enferida ala ancora e si peruentura noy hauia gumena enferi ala ancora: deuen pendre la millor: q̄ tro ben enla nau. E deuen hauer quascu. v. parts. e dels parts ques faran en la nau de millorament: lo notxer els dos proers e dos clauaris deuen iurar: que per diñs ni per parentesch ni per amistat ni per de samistat no diran: que aquells qui farā a millorar: que sien millorats. E si per no ha meses les armes que deu metre: lo almirall el capita les poden metre per ell e metre les hi en tal preu: com ells sevol ran: ala paga: que li faran.

Ballesters. C. cccviij.

Ballesters deuen hauer enaxicō stan per conuinent ab los armadors e almirall e capita/ e com deuē hauer dues ballestes de dos pe9 e vna de strep e. ccc. passadors/ e perpunt e cuyraces e facet e coltell e cuxera e capell de ferre e. ij. crocs E si aço conue e nou met: sta a merce del

.l.ij.

almirall. e lalmirall ho pot cõpzar e me/
tre p ell: e pot lin cõptar de vn diner dos
o ala volunta del dit almirall e del capita
e dels armadors. Balleſter deu hauer. v
parts, é deles parts ques deurã millorar
ſia en coneguda de. iij. balleſters ab lur
coneſtable: quu deu iurar ab aquells. iij
balleſters. enaxi com lo notxer iurara p
los mariners. e lo capita hi deu dir aytã
be perlo ſagrament: q̃ ell haura fet. Ba
leſters deuen hauer tots los cayrells: q̃
trobaran enla cuberta dela nau: quis pẽ
dra/ e tots los crochs: qui abans hi fa

Homens darmes. cccx.

LOs homens darmes ço que han
promes al almirall. e a ſos cõpãy
ons: deuen metre. e ſino: per aquell cap
en que ſon los balleſters; ſerẽ ells a vo
luntat del almirall. Los homens dar/
mes deuen hauer tot ço: que pugan tol/
re als altres homens darmes: que ten/
guen al cap: al eſuair que faran. mas p?
que la nau ſera eſuahida: nols deuen to
car res. E han. iiij. parts. mas tot ço q̃
lalmurall los prometra per eſuahir o per
mũtar o per fer armes: los deu donar ell
e lo capita. E ells deuen fer axi: com hã
conuengut. e perla conuinença: que lal/
mirall los ha feta/ e ia la los attẽ: ells ſõ
tẽguts de tenir e de guardar la ſua perſo
na a mort e a vida. E ſi ell no lals aten:
ells aytanpoch no lin ſon tenguts.

Gabiers. c. cccxj.

GAbiers deuen hauer: axicom han
gran empzes e prometran. E deuẽ
eſſer en proua dos e dos en mig. E de/
uen hauer les armes dels altres gabiers

De pes e meſura. cccxij.

Si algun home te fals pes/ o te falſes
meſures/ o metra aygua en lo vi deſpuix
quel haura cridat: deu perdre la bota del
vi e tot ço: quẽ haura hagut. e deuen ho
pendre los cõſols e dar al cominal dela
nau. E ſi los conſols hi conſenten: deuẽ
eſſer marcats al front de foch.

Sobzeguardians. cccxiij.

SObzeguardians deuen eſſer. viij.
e deuen hauer per cert. viij. beſãts
per home/ e los archs e les ſabates da
q̃lls: q̃ hõ pzẽ en terracena e les ſpdẽyeſ

Timoners. c. cccxiij

OTimoners deuen hauer: axicoz lal
mirall e lo capita e lo notxer empẽ
dzan ab ells. E lalmirall es tengut deer
los paga ſaluant lurs parts.

Barbers. c. cccxv.

BArbers atreſtal com los timoñrs
e ſentiners axicom ſe pozan poſar

Banfanoners. cccxvj.

GanfanonerS deuen hauer. v. beſants
per gãfanoner. E ſi ha ſenyera en proa
enla nau que pendran: deu eſſer lur.

Barquers. c. cccxvij

BArquers deuẽ hauer tots los col
tells daquells: qui remen. e totes
les teſtes deles beſties: quis mengen de
refreſcament enla nau.

Eſuehidors. c. cccxviij

ESuehidors deuen hauer ço: quel
almirall los prometra. o. l. beſãts
o. c. o. x. e aço deuẽ temr tots aquells de
la nau per ferm.

Afferradors. c. cccxviiij

AFferradors deuen hauer. v. beſãts
e tots los rompogolls: que ſien ẽ
cadena delaltra nau.

Dela guarda del almirall.

OTs los homens dela nau son tẽ guts per lealtat al almirall de sal/ uar e de guardar a mort e a vida de tot ço queli prometran en loch de homanat ge:aytant com ab ell staran en aquell p/ sentviatge/e mentre que sien al cors. E lalmirall es tengut a ells de tot ço:quels prometra de attendre de son poder. sal/ uant que ells li sien sufficients. E si lal mirall nols atenia ço: que promes los haura:aquells noli son tengat dalguna cõuinença. pusque ell lals hagues rota. Empero que ell lals pusca atendre de sõ poder. car altrament ells li son tenguts: pusque ell no ho pot fer.

Escorcolladors. cccxi.

OScorcolladors deuẽ hauer. x. be sants per home. E si menaran a/ mor a algu:deuen hauer les lurs parts ẽ corregudes. sol quehom los ho puga p uar. E deuen hauer de tota moneda:ꝗs trobe en lescorcoll de. c. besants. v. mille resos/e de. c. canes de tela. v. E si peruẽ tura hauran feta maestria/e que diguel/ sen:que nou han vist:e que fessen:que ẽ altra part guardassen:e ꝗls lexassen pas sar:deuen perdre lo vn vll.

Seruicials. c. cccxij

SEruicials deuẽ hauer dues parts E deuen pensar dels sarrains ma lalts/e dels malalts dela nau/ e escõbrar la nau. E si lo seruicial es hom darmes deu lo millorar lo capita enla sua lealtat axicom ha iurat.

Mestredaxa. c. cccxiij.

MEstredaixa deu hauer los ferra/ ments del altre mestredaixa: ab ꝗ clauara.

Ballester. c. cccxiiij.

BAllester deu hauer tots los ferres dels altres ballesters. E es tẽgut de fer cordes ede adobar ballestes alf ba llesters e ala nau/e de amostrar: com ho facen los altres:qui fer no sabran ço ꝗs pertãy a ballesters de empenar e de fer as tes e cordes e serralles. E perço deu ha/ uer los ferres del ballester:qui sera en lal tra nau e lo seu aparellament:qui pertã/ yera a ballester.

Calafat. c. cccxv

OAlafat deu hauer los ferros dels altres calafats e vna gonella o v na cota del altre calafat.

Rey de seruicials. c. cccxvi

REy de seruicials deu hauer los mil lors ferros:que sien enla nau e vn caldero entre ell e los infants. E deu lo dit rey pendre. v. parts. e nõ deu vendre sens volũtat dels infants. E silo dit rey se vol:no deu algun home metre daus ẽ taulell sino ell. esi algu ni met:ell los pot gitar.

Consols. c. cccxvij.

SI lalmirall vol leuar cosols: ell ho deu fer ab tot lo comunal dela nau E deuen iurar de attendre tot ço: quels capitols:que hauran fets:diran/ e ꝗ ells de son poder siẽ tẽguts. e deuẽ hauer dels penes e bans mesos enla nau la meytat.

De cõuinences. cccxviij.

LAlmirall deu tenir e donar tot ço: ꝗ haura conuengut o promes als officials o a altre hõ dela nau. e si ell loy aten:lo dit hom li es tengut de tot ço:ꝗ li promes. axicõ si era son hõ. ços enlo dit viatge e a mort e a vida e aiuda cõ/ tra tots homẽs:qui sos guerrers fossen e si lalmirall nou attẽdra:aꝗll noli es tẽ/ gut de res. pꝗ ell li romp la sua cuinẽça

Eperço fon ſtablit en axí: quel almirall attena la conuuença a aquell: pus aq̃ll ſia ſufficient e baſtant a aquella conuinẽ ça e aaquell offici: que baura conuengut al almurall: queu ſapia fer. e ſino: lalmi / rall no lin es tengut.

Lalmirall e lo capita deuen lenar del pri mer guany: que la nau fara: tot ço: que dura per manleuta oper tolta que baia feta de vianda o de exarcia. E pot bo le uar e pagar ſens demanar al comunal de la nau.

Lalmirall e lo capita ſi ban preſa roba o bom dela nau o leny: ſon tenguts de re tre la. ſol que aquell proue: qui la baura perduda: ells ſon tenguts de retre. perq̃ ells poden leuar deles parts aytant: coz aquella roba valra / o poden leuar del p / mer guany: que la nau fara. E ſi los de / manadors principals noy ſon: deuen bo ſtoiar e guardar entro: que demanat los ſia. E deuen trametre letres: la on los ſa bran: que venguen pendre la lur roba. E ſi axi nou fan: la ſenyoria los pot do nar rompiment puſquels homens tots enſemps ſeran / e ſeran dexelats: que ells bo bauran pres.

Totes les coſes quel almirall baura de ſpeſes en menar e en altres coſes a mã tenir la cõpanya: que tendra ell deſpuys: que ell comença de anar al viatge e que ell fo leuat almirall en aquell preſent vi atge tot bo deu pagar del comunal: fins que la nau baia deſarmat.

Almirall pot fer iuſticia de tolre orelles o de cozrer la nau o per illa: que ſia poca on ſia la nau ſurta: enq̃ no baia ſenyoria

Almirall no deu metre ſcriua ſẽs parau la dels armadors.

Almirall deu fer algũ clauari. e fer tenir a quaſcu enles cambres eenles caxes tã cadures.

Almirall pot iuſticiar tot hom: qui rõ / pa caxa o bala o farcell de roba.

Almirall pot fer iuſticia dehomens: per que no faran comandament dels offici / als: qui ſeran meſos enla nau.

Almirall deu bauer de. xx. parts fins en .xxxx. ſegons ques poſara ablos arma dors / de. xx. o de. xxv. o de. xxx. o de. xxxx tro enaxi com ſera ab ells auengut.

Almiral deu bauer: com nau ſe pendra: vn guarnimẽt o veſtidura: lo qual ſevol ra / o que lo milloz home veſta: qui ſera enla nau: que ſera preſa.

Almirall deu bauer vn lit de roba dequa ſcuna nau: que prenguen.

Almirall deu bauer vna copa dargẽt de nau: que prenguen.

Almirall deu bauer tots los ſcnts. ſal / uant aquells dels gabiers.

Almirall deu bauer vn anell: que tenga algũ hom dela nau en ma: que valega de .xx. beſants en ius.

Almirall pot bauer ioya ſens damnat / ge dela armada de. xx. beſants en auall. e ſi mũta mes de. xx. beſants: deu tornar al comunal dela nau.

Almirall es tengut al ſenyor dela nau de fer lo pagar en axí: cõ ab ell e ab los ſeꝰ companyons bauran empres: quant la nau baura guanyat.

Almirall com la nau fa camp: deu bauer honrament ſobre les parts a conexença e a voluntat del comunal. E ell deu iurar com la nau baura feta vela / e partura del port: on baura armat: de tenir lealmẽt: co que ha promes. ſaluãt ſi lome no era ſuf ficient enla coſa: que baura promeſa.

Almirall deu preſtar: axicoz ell manleua

ala gent. E si ell manleua:deu los ho fer a saber. E los mariners e tots los ho/mens del cominal dela nau lo deuē seguir fins que ell desarm: pusque sien a parts E silo mariñr lo segueix:ell pot refrescar en totes parts aytant:com ell se vulla: e si lo mariner lo segueix fins ala sua volū tat:e desarma: ell no pot res dir als mari ners ne als homens:qui en la nau seran de demanar res:que prestat los haia:en/cara que en algunes parts ala sua volū tat haia refrescat. que no roman per los homēs. Mas siy hauia algu: quin vol gues exir:ans que la nau desarmas: deu retre tot ço:que haura pres/e lexar totes les armes enla nau. e aço no pot fer sēs voluntat del almirall fins que haia refre scat dues vegades per armar de nou. E pusq̄ duesvegades haura armat denou ell ho pot fer axi: com es dit damunt: q̄ reta los diners/e lexe les armes. E per/ço fon fet aq̄st capitol:quels prenedors dels diners no deuen retre res. perço cor lalmirall no ret res als prestadors:com manleua. ço es de vn diner dos. e axi cō ell ho reb dels armadors enaxi ho ret lal mirall als armadors.

Que deu fer capita. cccxxix

Capita es tengut de attendre tot ço que cōue o promet de aiudar enla nau aytant: cō ell puga fer iusticia tenir.
Capita deu fer a saber al almirall: e als armadors totes coses q̄ sapia. que fos/sen damnatge dela nau. E deu esser enla iusticia cominal a tots cells dela nau. e fer tenir tot ço:que prometrā al almirall e al dit capita.
Capita deu fer o dar cōpte al scriua: lo dia:que la nau haia feta vela dalla: on haura armat o refrescat:si hor ne vol ha uer compte. E aquest compte se deu fer ab.iij.notxers/e ab.iij.clauans/e ab .iij.proers e ab.iij.ballesters. e ab dos homens darmes.
Capita deu mostrar:e dir tot ço que lal mirall deu fer a algū hom enla nau: si lal mirall li ten tort: que ell ablo cominal de la nau li ho deu mostrar e pagar: fins q̄ sia fet. Capita deu axi be guardar la pt en la nau dels maiors com dels menors que quascu haia son dret. E deu guar/dar:quels consols nels officials:que sō enla nau no puguē res fer: qui tort o dā natge tornas dela nau ni del almirall.
Capita deu tenir loch de almirall:si lal/mirall no es enla nau. e ha aquell poder
Capita deu trametre lenys en totes pts ab consell del almrall/e ab manament.
Capita deu anar parlar p lalmirall/e p si. e per lo cominal dela nau a totes na^{s}. per saber qui seran. e ço que ell fara:sera tengut.
Capita deu metre enles galeres e enlos altres lenys cap: cell qui ell volra en loc seu e puirs menar lo dauant lalmirall. e ço que ell comandara:allos faça.
Capita deu fer partides dels homens: qui van enlos lenys armats/e mītre e gi tar quis vol.
Capita deu fer atrestal al leny de rems e de veles e de tot ço que ops hi sia.
Capita deu fer donar la vianda en axi: com ell volra/e per aytans iorns.
Capita deu stablir les batalles de tots los lochs dela nau: e de tots los homēs.
Capita deu hauer responsio de conesta ble. e dar se guarda. e si no ho fan be: ell ho deu mostrar al almirall. e ço que lal/mirall ne dira: quen sia fet.

Capita deu fer mostrar e apellar e par/
tir les armes: q̃ son cominals en la nau.
Capita deu gitar los homens com vã
a terracenia. e aytal poder ha en los ho
mens: com es foza la nau: com ha talmi
rall ẽta nau. que talmirall loli deu donar
Capita ha aytal poder com talmirall:
quant talmirall noy es: q̃ ell te lo seu loc
tota via faent a saber si ell sera enla nau
Capita deu metre los ganfanoners en
aquell loch: on veura que faça afer.
Capita deu fer recollir la gent tota via e
destrenyer los.
Capita deu hauer lo quart deles iustici
es e dels bans: ques fan en la nau.
Capita deu esser cominal en los consols
que si la vn consol ha ab laltre contrast:
ell ho deu iuuar.
Capita deu stoiar tota la roba del mort
asos amichs o asamuller. e si sen pert res
ell ho deu esmenar als amichs del mort.
Capita pot fer encãtar la roba delmort
sis volra.
Capita deu veure enlos fets dela partio
del refresament: ques dona enla nau.
Capita pot millorar lo seruicial darmꝫ
ab voluntat del almirall de mi a part.
Capita deu partir los draps devestir si
hom fa vestidures/ e altres empreses: q̃
facen a donar ab voluntat del almirall e
dels armadors.
Capita deu fer fer leals pesos e mesu/
res als consols. e si ells nou fan lealmẽt
en poder seu deuen esser mercats al front
si ells consenten en alguna malesa. Ep
co fon fet aquest capitol: que ells stiguẽ
lealment al cominal dela nau.
Capita es tengut: que pẽyora que sia
mesa en nau a tauerna o a vianda: nola
leix vendre: tro que la nau isca de cors.
Capita es tengut: q̃ algun home den au
no vena vi ni carn ni vianda: sens que
lo dit capita mola veia. e que veia lo pes
e la mesura. e sila troba falsa: lo dit capi
ta liu pot tolre ab los consols ensemps
e los consols ho deuen donar al comi/
nal dela nau.
Capita es tengut: que si la penyora q̃
sera mesa ala vianda: nou valra: que ell
la deu fer valer: com en la nau se encanta
ra daço: que haura guanyat/ e fer resti/
tuir: que aquell noy perda.
Capita es tengut: quey faça venir los
consols: si aygua se met al vi: quis vena
en nau: despuys que sera cridat.
Capita deu hauer. xxv. parts o mes: si
fon voluntat dels personers al comença
ment del viatge/ e si es voluntat del almi
rall. mas aquelles. xxv. parts noli po/
den fallir.
Capita deu hauer totes les spases dela
nau o leny: qui sera pres. mas es a entẽ/
dre: ques spasa ques port a vendre: q̃
sia ligada en bala: no deu esser sua. sols
aquelles ques portan per fer armes en
nau o que algun home la porta per son
armar: aquelles son sues.
Capita deu hauer totes les senyeres: en
q̃ hata corda stada ligada o fil o agulla
Encara deu hauer de quascun sarrabi:
quis vena: mig besant p testa axi be del
poch com del gran. Encara del sarrabi
quis rema mes de. c. besants: deu hauer
v. besants e de. c. besants en auall. ij.
Item deu hauer totes les capes. ço es
a entendre gelebies e atzuuars e capes:
que porten sarrabins.
Capita pot pendre algunes armes: sili
fallen/ o quen pogues millorar. pero q̃
torn les sues al comu dela armada. çoes

a entendre coltell o cuyraces o capell de ferre o golero o altrs armadures sols. i

Scriua. c. cccxx.

Scriua deu esser leal axi ala vna pt com a laltra. e deu aço iurar en presencia del almirall e dels armadors. e cō es en mar que han feta vela: deu iurar ē presencia del cominal dela nau.

Scriua deu retre cōpte als proers e als notxers e als balesters e als homēs dar mes: com haurā feta vela. enaxi quelos notxers ni deuē metre. iiii. e los probers iiii. e los ballesters. iii. e los homēs dar mes. ij. e los clauaris. iiii. e aaquells ell deu retre cpte p tot lo cominal dela nau.

Scriua deu tenir lo cartolari: on algun hom no puga scriure ne legir ne tenir. e si alguna psona lo te foza ell: no deu res valer lo cartolari. elescriua deu perdre totes les sues coses e parts. e deu esser gitat dela scriuania e pert la ma en poder de cort: si prouat li es.

Scriua es posat ala maior leyaltat dela nau e de testimoni. car lescriua val per. ij testimōis. e tot ço ql scriua fa atē la nau

Scriua hi deu esser: cō lalmirall promet alguna cosa a algun hom de nau. E tot ço que prometra lalmirall a altre hom: que lescriua ho oia: ell hodeu scriure. eno deu metre res sino axi com sera stat dit. E si nou scriu: e lon demanē a testimoni en demanda o plet: ell deu dir la veritat de ço quen oi o vee. E aço deu fer axi be en mercaderia com en cozs. car tots los testimonis dela nau venen al scriua.

Scriua no deu res scriure en nau: sila di ta nau no es a prois. çoes cō es en mar car no seria tengut.

Scriua es posat en loch de lealtat. e tot ço que ell fa: es tengut de noliciar ede cō prar o de vendre o de donar vianda a algunS homens. E despuysque ha iurat: deu esser cregut persa plana paraula.

Scriua ha aytal batlia: que noes res tēgut enla nau de alguna conuenença: si lescriua no es en presencia. Encara sol q lescriua oia lavna part e laltra: e ell es en mar: q̄ sia a prois la nau: ell bo pot scriure: e es tengut. encara que noy sia lavna part ni laltra. Encara si lescriua no trames als guardiās dela nau: no deuen rebre ni donar res sēs albara del scriua ab son segell. que si s perdia: nō seria tengut Encara mes: que sens voluntat del scriua lo senyor dela nau no pot a algu donar algun bauer sens albara del scriua. Ne algun mariner noy gosa tocar sots la pena del capitol. Encara que si algū nolit es fet ablo senyor delanau: no es tēgut: si la part se vol: si lescriua noy es/ o non bi ha carta feta. E si lescriua bi es: es tengut: sol que ell ho baia oit: que tota via ho pot scriure.

Scriua pot encara acordar tot mariner sol que no sia proer: defora. elo senyor de la nau es li tēgut axi be: com si ell lo hauia acordat.

Scriua deu esser en totes les coses: que porten en nau: sia vianda o altres coses E si peruentura ve vianda ala nau: de p̄ set lescriua ho deu fer partir. e ala sua voluntat pot millorar qual seuol.

Scriua pot pendre lo millor terme/ eferfer ala sua volūtat dela porta enuers pa E pot bauer scriua sota ell scuicial mas aquell scriua qui sera sota ell: no deu tenir lo cartolari. que lescriua nebauria la pena damuntdita.

Scriua deu bauer en nau armada segōs vn dels panesos: qui son notxers apel/

lats. x. parts. Encara deu hauer tots los libres: qui vallen mēys de. v. besatns lo libre. e si eren que valguessen mes de. v. besants no. ne libres qui fossen en bala tanpoch. E tot paper qui fos encara o en altre lochres del scriua. e tots tinters de scriure e totes les abines de scriure: q̄ fossen del altre scriua. Item si laltre scriua dela nau que prēguessen hauia algunes armes millors: ell les pot cambiar ples sues. Item deu hauer atot encāt. ij milleros per persona. e de persona q̄s rembra. v. millares. e en totes parts q̄ sia: despuys que ell sera leuat scriua: la nau li deu fer sos ops a ell e ason seruici al de meniar e de beure e de sabates.

Scriua pot damnar home: pus ha ser vit son temps. que hom nol pot retenir per força. pus cōuinença li feu hom: que hom lo pagara: com hom lotrasch enla nau o quant arma. Aço es ferm e cert.

Scriua es tengut que ell pot leuar del premer guany: que la nau faça: la manleuta e ques pach qualque manleuta que sia de q̄ la nau haura refrescat en algū loch E nos deu res partir: fins que les manleutes sien pagades. e daço ha poder scriua.

De clauaris. C. cccxxii.

QUant clauaris seran leuats en la nau: ells son tenguts lealment ab lescriua dela nau de guardar e fer escriure e quascu ne deu hauer vn scrit. e quascu deu hauer sa tancadura. e quel vn mēys del altre no puga obrir ni metre ni traure e tota via lo scriua sia ab ells al metre e al traure. E si per vētura ni hauia algu que prēgues o donas per comendamēt del almirall o daltri qui fos enla nau sēs sabuda daquells companyons odel scriua: aquell deu perdre la ma/ e esser gitat dela clauaria e esser en merce del comunal dela nau/ e perdre les sues parts.

Clauaris han vn march dargent enlo cors. Clauaris han de quascūa nau vna caxa la millor quey sia mēys de roba sol lo fust. Clauaris hā totes les tancadures: q̄ fossen enla nau o leny que hom prengues. Clauaris han totes les cordes dels farcells. Clauaris hā tots los aguts: qui sien en la nau. que no sien en bala ne en farcel ne en esporta.

Clauaris han de quascun sarrahi. ij. millares. E ells deuen donar los claus: ab que clauen les comūs. Clauaris hā los scarpres: qui no sien de mestre daxa e deuen los prestar a ops dela nau. E deuen dar cordes a ligar farcells: entro q̄s ēcantē/ e a clauar e adesclauar los presoners. E deuen donar cordes a ligar los presoners/ e a badafiōs a ops dela nau si non hauien.

Notrer maior. C. cccxxiii

NOtrer maior dela nau es tēgut al almirall/ e al capita/ e als armadors dela nau de esser leal/ e de no donar triga ales coses de vtilitat: ques puguē fer en vn iorn: que non hi meten altre. pço com nau armada sta quascun iorn e quascuna hora en sperança de seguir sō enemich o de fugir: si ops li era. perquel notrer deu fer al pus tost e sauiament ço que haura a fer. e aço deu iurar. Item que per parentesch ni per hauer que lin fos donat: ell no stiga: que no comande a tots aquells: qui beu poran fer. e aço deu iurar lealment. Item que permaluolença que ell haia a algun home: quenol meta: la on sapia: q̄ altre bo fara millor que aquell. E aço deu iurar. Item deu

dir totes les magãyes:que ſon enla nau de arbres e de antenes e de ancores ede e xarcia:quey ſia. E ſiu cela:e queli ſia p/ uat:ell deu perdre les ſues parts e les ar mes. Item ſi veu res emblar o raſa o bando fer:deu ho manifeſtar e caſtigar. e ſi no ſen volen ſtar:deu ho dir al almi/ rall o al capita. Item que ell no faça hõ acordar enla nau:ſinol conex. ne di/ ga:que aquell ſia marmer:ſinou es.e ſiu fa:tot lo damnatge que la nau ne pren/ gues:ſia ſobre ell. e ſi mar li fabia mal:q̃ ell no ſen pogues aiudar:ſila nau ne ha uia a logar altre:lo notxer la a pagar. Itez ell deu fer totes coſes que ell ſapia e ſi perventura ell noles ſabia fer : e que altrẽ hagues hom a logar:entro que ſia fet:ell ho deu pagar. ço es a entendre tot ço que enla nau ſe pertany p lo nauegar car a altres coſes foza lo naurgar noy eſ tẽgut. mas de tot lals es tengut: puſque a notxer maioz la hom puiat. Encara ſi fer nou ſabia:deu ne eſſer gitat/ e deu per doze:ço que hom li hauia promſs. Altra ment ell deu attendre:ço que haura pzo/ mes.e hom aximeteix aell ço que homli prometra. Item que ell no deu exir de pozt ne entrar en pozt ſens voluntat del almirall e del capita e del comial delanau Tot aço deu iurar/ e encara que p amiſ tat del almirall ne del capita ne dalgũ hõ no cele:ço que veura que fara a fer / ne diga ço que no fara a fer.e que faça e fa ça fer tot ço que ſia profit dela nau.e ſi li era vedat:deu ho dir al almirall e al capi ta.e ells deuen li aiudar a tot ſaluament dela nau. E ſino li aiuden ne li attenen: ço que li bauran promes:ell nols es tẽ/ gut de res. Notxer deu bauer aytal bat lia enla nau: que cõ ſera lo conſell donat dell e del almirall e del capita e dels pzo/ mẽs dela nau:ell deu fer collar e meteve les:cõ ell conexera:que faça a fer. Not xer ha a comendar a exir de pozt e entro que ſia en pelech foza. Item que tota via que la nau deu mudar: ell deu comã dar a popa/e donar ſaluament e collar Item que com volra pendre volta: q̃u deu demanar al almirall e al capita e als paneſos. e com ſeran acozdats: que ell faça mudar. Item al entrar de algun pozt ell deu comandar.e meſa vna anco ra daça e altre dalla:ell don ſon loch aa quell: a quil haura donat lo iozn de co/ mandar. Item que com veura:que fa ça argir e collar de mig:ſi ops ſera/ e mu dar laltra vela:que conega q̃ faça a mu/ dar: queu faça fer. E ſi fa aiũyer alguna vela:ell la pot iuyer . e ſiy fa aminuar:ell la deu minuar ſens licencia. Item que neguna ancoza nos deu donar ala nau : que ell noy ſia demanat. Itẽ que ſi gu/ mena o algun grupial fa a tallar o aium yer:ell ho pot fer. Item la nau no deu mudar ſens paraula del notxer/ ne leuar ancoza ne prois ſens ſa paraula . Ne deu partir barca denit ſens ſa paraula . e ſin partia:deu ho manifeſtar al capita . E lo notxer deu partir als altres ſos cõ panyons la venda de comandar/ ells fa ent a ſaber al notxer:ço q̃ faran. Not xer deu eſſer a arbitrar les parts. pço cõ ell coneix los marmers. e deu iurar leal/ ment e dir ab aquells:quiy duran. Not xer maioz no es tẽgut de fermança: q̃ ell faça:p̃ lome ſera anat enla nau vn mes que ell lacozda / el amena per autozitat dela nau. Notxer pot cambiar les ſues armẽs ab altres:ſi millozs les troba:ſi p̃ nen nau.e les pot tenir:fins que la nau

dela me. e puys que les tom al comunal dela nau. car ell deu esser armat: qui sta en popa. mas vna arma deu esser sua. Item deu hauer la quarta part de vianda de mil lorament. E de tota nau ques rembra. x besants. e de leny. v. besants. Item deu hauer de tota vela quis partesca ab los altres notxers vna part e quarta. E pot demanar de refrescament vn besant a tota nau e leny. Notxer es tengut de star enla nau: fins que tots aquells dela nau sen sien anats. e de no partir entro sia a saluament la nau. e que sen partesca ab voluntat del senyor: ço es a saber: que sia la nau desarmada. E si la nau hauia sō cabal: no es tengut lo notxer: si sen vol anar: pus la maior força sen anas.

De consols. c. cccxxiij.

CONsols deuē iurar en poder del comunal dela nau e dels notxers e dels armadors e dels proers e dels ballesters e dels homens darmes: que ells per algun senyor qui sia enla nau ni per parent ni per altre home ells no faran si no ala maior lealtat que fer puguen e conegan. e tota via ab cōsell daquells ql̄s parra. e que per parentesch ni per hauer ni per res no facen sino la lealtat. E deuen fer fer leals mesures de vi e de tot ço: ques vena en la nau. E deuen hauer vn scriua. e deuen hauer. xv. besants per cōsol. E deuen donar al capita lo terç dels iusticies dela lur part e vna part al scriua Item deuen hauer la meytat deles iusticies. E deuen hauer de quascuna nau: q̄ prenguen: vn tapit. Item deuen hauer de quascuna nau. y. besants per hom. ço es a entendre per consol/plos contrasts dels homens: que partexen. Item es tengut quascun consol: que faça lealmēt E si ell consent maluestat: deu perdre les sues parts el consolatge/ e deu esser marcat al front.

Los guardians qui son senescals: denē iurar lealment: que donen aytanta vianda al vn com al altre. foza al almirall. iij parts/ e al capita e al notxer maioz vna part e vn quarto de part. E no deuē donar al maioz mes que al menoz sens paraula del almirall e del capita e del scriua. Deuen hauer los guardiās les pells de les besties qui enla nau se mengen de refrescament. E deuen hauer los sachs e les sarries del pa: sila nau guanya. Item deuen hauer de quascun sarrabi. iiij millaresos. e ells deuē los guardar e clauar e desclauar. e si los sarrabis se remen deuen ne hauer vn besāt. Item los guardians deuen hauer les parts: segōs que sera. E si los serrabins fugē: ells ne son tenguts.

Com se leuen les quintes. c. cccxxiiij.

SI algu armara nau o leny o galera o altre vexell: si costara darmar deu milia sous o mes o mēys: si los dits vexells guanyaran: del cabal e del guany deuen esser leuades dues quintes. e la vna quīta deu esser del almirall e dels notxers. e laltra deu esser partida entre aq̄lls qui hauran part enlo fust. Item si algu armara: e no guanyara/ mas acabalara: de aquell cabal deuen esser leuades dues quintes e partides: axicō damūt es dit Item si algu armara e no guanyara/ ne acabalara: de tot ço q̄ portara sia poch ara sia molt: deuen aytābe esser leuades dues quintes e partides: axicom dit es. Item si algun notxer emprara algu: que li arm la sua notxeria: si aquell lali arma

e sera empres entre ells que ell lali arma a mig seguīt e a mig plant: si lo vexell on armara: guanya: lo guany dels diners que armara: deu esser mesclat ab ço: que pertanyera al notxer dela notxeria: e esser partit mig per mig. E si lo dit vexell no guanyara: lo dit notxer es tengut de donar a aquell qui armat li baura: la meytat dla notxeria. Item si li armara a tot plant e a tot seguīt: si lo vexell guanyara: lo guany dels diners deu esser tot daqll: qui arma. e axi lo guany quel notxer fara en sa notxeria: deu esser tot seu. e axi lo armador no es tēgut de res al notxer/ni lo notxer al armador: sia que aqll leny guany o perda. pus axicoz dsus es dit: sera fet lo dit armament. Item se leuan axi les quintes que si monta en suma de. x. milia sous: leuen hoz per les qntes. iiij. milia. esi mes monta: mes. e si deualla a menys: leuen hom: segōs que sia.

Aci acaba lo libre vulgar/ment apellat de cōsolat. en lo qual son los capitols e leys e bones ordinaciōs: q̄ los antichs ordenarē perlos fets maritims e mercātiuols/ e encara en fets de cors o arma/da. Los quals capitols e ordinaciōs foren loades fermades e promulgades perles senyories dauall scrites.

En lany de nostre senyor deu Jesuchrist. MD. lxv. enles kalēdes de mars foren fermats per los romans en Roma enlo monestir de sant Joban de letra per esser tengut tostemps.

En lany. MD. ciij. enles kls de setembre fozē fermats en acre enlo passatge de hierusalem perlo Rey Luis e per lo Cōte de Tolosa. per tenir tostemps.

En lany. MD. ciij. fozē fermats en Mdallozques perlos pisans per tenir tostēps

En lany de. MD. cxviij. fozē fermats en Pisa en sant Pere dela mar enla potestat de Ambros mils per tenir tostēps.

En lany. MD. clxij. en lo mes de Agost fozē fermats en Marcella ala mayso del espital enla peostria de ser Jaufre antor per tenir tostemps.

En lany de. MD. clxxv. fozen fermats ē almeria per lo bon comte de Barcelona e per los genoueses per tenir tostemps.

En lany de. MD. clxxvi. fozen fermats enla ciutat degenoua enla peostria de ser pinell mirs/ e dels ancians ser Pere ambrosi/ e de ser Johan de sant donat/ e de ser Guillē de carmesi/ e de ser baldoni/ e de ser Pere de arenes. E aço iuraren al cap del moll per tenir tostemps.

En lany de. MD. clxxvij enles kls de febzer fozē fermats en Brandis per lo rey Guillem/ per tenir tostemps.

En lany de. MD. clxxx. fozen fermats ē Rodes perlo Galeta. els iura per tenir tostemps.

En lāy de. MD. cc. fozē fermats e iurats plo Princep dela mozea de tenir tostēps

En lany de. MD. ccxv. fozen fermats p lo comu de venecia en Constantinoble E fermals per ells lo Rey en Joban: tantost que fon tolt als grechs/ enla esglesia de santa Sofia per tenir tostēps.

En lany de. MD. ccxxiij. fozen fermats per lo compte alemany e iurats per tenir tostemps.

En lany de. MD. ccxxv. fozen fermats e iurats enla ciutat de Mdecina en la esglesia de sāta Maria la noua/ en presencia

del Bisbe de Cathania per Frederich Emperador de Alamanya/ per tenir to stemps.

En lany de. M.D. ccl. foren fermats p en Johan de bellmont /sobre la anima del Rey de França. qui en aquella hora no era be sa/ en presencia dels cauallers dela host e dels tēplers e dels espitalers e del almirall de leuant. per tenir tostemps.

En lany de. M.D. cclxij. foren fermats en Constantinoble/ a sant angel/ per Paleogolo Empador/ de fer tenir en la sua terra per tostemps.

En lany de. M.D. cclxx foren fermats en Suria per Frederich Rey de xipra. E en Cōstantinoble per lemperador Cōstanti per tenir tostemps.

En lany de. M.D. cclxx. foren fermats e atorgats perlo molt alt Princep e senyor lo Rey en Jachme per la gracia de deu Rey de Arago de Ualencia de Mallorques Compte de Barchīa e de Urgell e senyor de Montpeller. en la ciutat de Mallorques. E perlo dit senyor foren atorgats Consols ala ciutat de Ualencia/ perla manera: que damunt es dit

Deo gratias.

Fon acabada de stampar la present obra a. xiiij. de Juliol del any. M.CCCC lxxxiiij. en Barcelona per Pere posa prouere e stampador.

Capitols del Rey en pere

NOs en Pere p la gr̃a dæu Rey dAragó ⁊c̃. Als nobls e amats lo procurador nostre general e al portant ve⁹ dæ gouernador enlo regne dæ Sardenya e dæ corcega/ e a tots los altres officials nostres enlo dit regne/ e als batles generals dæ Cathalunya regne dæ Ualencia Ueguer e sotsueguer e batle dæ barchñona e noresmenys als veguers e iusticies e salmedines marítims e iurats alcayts/ e altres tots e sengles batles locals dæ q̃l seuulla lochs dels regñs dæ arago de valencia dæ sardenya de corcega e cõdat de barchñona/ e noresmenys ꝑsols qualseuulla p nos ꝑstituits e pauãt ꝑstituidors/ e atots e qualseuol altres officials e subdits nr̃es presents e q̃ p auãt sã: salut e dileccio: La discrecio humana p ꝓiectures dels coses passades cõsidera les esdeuenidores. e quãt maiors coses mira: maiors cauteles se preséta. e cõ baiã conegut p experiẽcia fins ací: q̃ pço com les na⁹ lenys e altres maritis vexells no erẽ regits p dæguts e ꝓplits gouerns: no solsen seguiẽ pdues dæ ifinides robes e mercaderies mas encara mort dæ molts. volẽts pço quãt possible sia a nos sbleuar los pills dæls psones e bẽs/ e pueir ala seguretat dels nauegãts: los capitols dl tenor seguẽt manam esser ordenats.

PRimerament q̃ tot mariner o ballester o seruicial e tot altre qui sia acordat dæ nau o galera o dæ leny o daltre vexell: sia tẽgut e dæga seruar e ꝓplir al patro dæ nau o dæ lẽy o altre vexell: qui acordat sia: tot ço q̃ en lo seu acordamẽt haura pmes dæ seruar e ꝓplir. axi q̃ aq̃ll mariner o ballester o altre acordat dæ nau odæ leny o altre vexell: si haura presa paga o prestech dæ son patro o loctinẽt dæpatro que dæga seguir lo viatge: q̃ haura pms: si dõchs no hauia necessitat dæ malaltia o q̃ prẽga muller o si algũa heretat li sia puenguda: dæspuys q̃ sia acordat. e q̃ dæ cõtinẽt q̃ malalt sia: o psa muller haura: o la heretat li sia puẽguda: q̃u dæia dænũciar a aq̃ll: dæ qui acordat sia: e retre ço q̃ pres haura dæ paga o prestec. E q̃ ꝑtra/ fara: en aq̃st cas dæga esser pres: e q̃ reta al patro lo prestec o paga: q̃ haura pres e q̃ pach dæ pena. c. ł. o stiga pres. c. dies al castell. e tot altre patro quil acordara: ol sen mẽ: pus q̃ li sia dænũciat: q̃ es acordat daltre: pach dæ pena. c. ł. en axi q̃ leis criua dæ nau o altre vexell ẽlo acordamẽt q̃l patro o loctinẽt dæpatro fara dels manners ballesters o seruicials: dæia metre les ꝓmẽces en scrit enlo cartolari del dit acordamẽt. E q̃l dit scriua ans q̃ comẽç a vsar del offici: faça sagramẽt en pader del batle dæ Barchñona o dæ son loctinẽt o del loc: on lo patro scriua posara en la dita nau o vexell: dæ vsar sõ offici lealment Item que tot manner o ballester oaltre acordat qui fuge o dæsempar per por dæ mals lenys o per por dæ fortuna la nau o lo leny o altre vexell: perque sera acordat si donchs lo patro nola dæsemparara primer o son loctinent del patro: que dæia ess ser pẽiat per la gola. Empero si lo patro o son loctinent dæ patro dæsemparara la nau o altre vexell: que ans que isqua dæ la dita nau o altre vexell: que en pẽsencia dæ aquells qui aquí seran presents: dæga dir que ell dæsempara aquell vexell axicõ aquell qui nol pot saluar/ e que licencia tot hõ quil dæsẽpar. E dæaq̃st dæsẽpamẽt faça fe lescriua: si en lo dit vexell sera.

Item que tot mariner o balleſter o altre acordat qui tall orri de nau o de altre ve rell/ o leuara volta al orri de nau o de lēy quen vaia en terra ſens voluntat del pa tro o de ſon loctinent: que ſia peniat per la gola.

Item que tot mariner o balleſter o altre acordat qui fuge a nau o a leny o a altr̄ vexell deſpuys que ſeran partits dela pla ia de barchña o de altre loch on ſia acor/ dat: e no haia ſeruit lo temps: de que ſia tengut ala nau o altre vexell ſi es trobat que ſia pres/ e que dega retre en tot cas tot ço que haura pres dela nau o leny o altre vexell/ e que perda tot ço que hau ra ſeruit ala nau o altre vexell e que ſia d' patro. e que pague de pena cent ſous o que ſtiga cent dies al caſtell o en preſo.

Item que tot mariner o balleſter o altre acordat o altre hoz de qualque cōdicio ſia qui moga baralla en nau o en galera o en leny o en altre vexell: que dega eſſer pres p los altres acordats del dit vexell ſi lo patro o ſon loctinent los ho mana de part del ſenyor rey. e quel degan metre en vn cep. e quey ſtiga tāt: tro que ſia en terra dela ſenyoria del rey. e que ſia liurat ala cort. e que pach dos cents ſous. e q̄ no compte lo ſeu loguer tant: quāt ſtara al cep e ſia del patro. E ſi los mariners nol volien pendre: que pach de pena cēt ſo⁹ quaſcu. Empero ſi perla dita baral/ la ſe ſeguia nafra o nafres: quel dit ba / rallant dega bauer aquella pena: que de vſatge o de dret deura bauer/ ſegons la qualitat del acces.

Item que tot patro de nau o de leny o daltre vexell ſia tengut a mariner e a bal leſter e a altre ſon acordat de pagar li lo loguer: queli haura promes: com haia ſe uit lo temps el viatge: de que ſera tengut al patro. Empero ſilo patro li donaua paraula abans: quel temps no hagues ſeuit: quel dega pagar de tot ço: queli ſia tengut: axicom ſi tot lo temps li hauia ſe uit. ſi donchs noli daua paraula per la/ dromici prouat/ o per baralla/ o per ga/ bella/ o ſino ſtaua a comandament de ſō maior. Eaxi empero que noli dega eſſer dada paraula en loch de ſarrains.

Item que ſi lo mariner o altre acordat pren colp enla nau o altre vexell faent lo ſeruey dela nau/ oy pren malaltia: que de ga cōptar ſon loguer: mētre ſia enla nau o altre vexell: axicom ſi era ſa. e quel pa tro li dega pagar ſon loguer e altres co ſes complir ſegons forma econdicio del ſeu acordament. Empero ſi era en viat ge de vltra mar: quel patro ſia tēgut e de ga en tot cas tornar aquell ab aquella nau o leny o altre vexell/ cōptant ſon lo/ guer: tro q̄l haia: la on acordat ſia ſtat.

Item que tot mariñr o balleſter de nau o de leny o daltre vexell q̄ prenga loguer de nau: ſia tengut de metre armes. ço es a ſaber bōes cuyraces gorgera e capell de ferre ſpaſa e coltell e bones dues balleſ/ tes e vn croch e. cc. paſſadors o viratōſ E que dega aquelles armes empzar to ta vegada: que per ſon maior ne ſia re / queſt per defenſio dela nau o del leny. E qui contrafara: pagara per ban quaſcu na vegada. xx. ſo⁹. E ſi aquell mariner no metra les armes deſuſdites en nau o leny o altre vexell de qui acordat ſera: e aquelles cō requeſt ne ſera: no empzara: que no dega bauer cōptat de ſon loguer del temps que ſeruit haura. ans ſia guan yat al patro.

Item tē q̄ tot mariñr o balleſter de nau o de leny q̄ ſia acordat: q̄ vaia en viatge de vl tramar e haia pres preſtech o paga: dela

iaure enla nau oleny dpur q̄ la nau o lēy haura comēçat a carregar: fin es requeſt del patro e dls mercaders: axique d qua tre nits ni iaga la. i. quaſcuna ables ſues armes. axique faça bō cōpte quel quart dela ypanya iaga en la nau tots veſpres e aquella nit haia e cōpte tot ſon loguer ſgons que pēdra lo mes. e ſi es aviatge haia lanit. xij. dīs barchīs: ſi dōcs enlo acordamēt no ſia empres q̄ ſens loguer hi bagē a iaure. Empero en aço no es entes les nits: que enla dita nau overell iauran: apres q̄ aq̄lla nau o lēy ſe comēç a deſormeiar p anar en ſon viatge. E q̄ yfara pagara p pēa cada vegada. xx. ſ̄

Item q̄ tota nau o leny o altrevexell que haia comēçat o no comēçat d carregar ſi noues de galeres o d altres vexells d enemichs o coſſans ſeran enlo loch: on la nau o lēy ſia q̄ tots los mariīrs e bal leſters acordats qui hagē pres preſtech o paga: feta req̄ſta aells plo patro oſcri ua oaltre enloch daq̄lls: dnā entrar enla nau o lēy ab lurs armes p defendre. e q̄y degā ſtar tāt cō al patro o a ſon loctinēt placia. axi empo q̄ls dits mariīrs yptē a tot loguer. E ſilo mariner o altre acor dat nos recollia feta la req̄ſta pac. xx. ſ̄.

Item q̄ tot mariner o balleſter o ſenicial o altre acordat de nau o lēy o altre vexell dega ſtar a manament e a obediencia del patro o d cō loctinēt: d qui acordat ſia e ſi algu daq̄ſts ytraſtaua roſamēt oab malicia al dit patro o a ſon loctinēt: q̄ls mariners els altres acordats dla nau o vexell prēguē aq̄ll o aq̄lls: q̄ aq̄ſt cōtraſt farā. e quel meten en cep/e tenir lo: tro q̄ aq̄ll haiē ē ſenyoria del loch: on ſia lo pa tro. e aq̄ll metē en poder del ordinari del ſeyor rey: qui faça ço q̄ d dret e p iuſticia los parra faedor. e q̄ lo dit acordat no cōpte d ſon loguer: mentre ſtara al cep

Item q̄ tot mariner e balleſter ſe dega recollir aq̄ll dia: quel patro li haura dit ſila nau o lēy ſe deſormeiara. eque encōti nent que ſia recollit: dega yptar entot ſō loguer. E ſi algū mariner o balleſter tro bat ſera en terra: com la nau o leny haia feta vela: que dega pagar p pena. xx. ſ̄.

Item q̄ ſi algū mariīr o balleſter o ſenicial ptira o exira d nau o delēy o altre vexell ſēs volūtat del patro o d notrer o d lur loctinent: que pach p pena quaſcuna ve gada. v. ſo9 o ſtiga. v. dies pres enlo ca ſtell: ſi pagar nols pot. o ſi lo patro ho volra: que ſtiga al cep dela ſua nau per cinch dies. e que no compte ſou.

Item q̄ ſi algu o algūs mariīrs o balleſtes o ſenicials partirā d nau o d leny ſēs vo lūtat del patro o d notrer o d ſō loctinēt barca: q̄ pach p pena quaſcuna vegada ſi es barca d peneſcalm d nau: ço es q̄ſ cū daq̄lls. xx. ſ̄. e ſi es barca altra d nau o altrevexell: pach quaſcu daquells. x. ſ̄ p pena. E ſi pagar nols pot: que ſtiga q̄ſcu daq̄lls pquaſcū ſou. i. dia al caſtell

Item q̄ ſi algun mariner ſe auendra ab lo patro o ab ſon lochtinēt d ſtar ē nau o leny ſtant en plaia o en algun altre loc e aquell mariner exira fora la nau o leny ſens volūtat del patro o ſon loctinent: q̄ pach p pena quaſcuna vegada. xx. ſous e que perda lo loguer: que li ſera degut tro en aquell dia.

Item q̄ ſi algun mariner o altre acor dat ſera atrobat dormēt ala ſua guayta que per quaſcuna vegada pach per pe na: ſi es mariīr dpopa dos ſous e ſi es d proa vn ſon.

Item ſi alguna nau o leny o altrevexell per fortuna d mar o dvēt vendra en ter ra a fōs: quels mariners e balleſters e ſ̄/

uicials e altre hom q̃ seran acordats de aquella nau o leny o altre vexell: sien tenguts e degan aiudar continuament a restaurar e a saluar la nau o leny o altre vexell el armes daquella e encara les robes e mercaderies: que en aquella seran. Axi quels dits mariners eseruicials comptẽ tota hora a tot lur loguer: tro quel pat° los ho diga. Axi que si aquells marins o seruicials sen partiran e sen lunyaran: axi que no aiudarã a saluar la nau o lẽy e exarcies e armes daquella ne les robes o mercaderies que en aquella seran que no hagen comptat del temps: que seruit hauran. ans hagen a retre: ço que pres haurã a prestech o a paga: al patro e no res̃menys sils mariners o seruicials qui aiudar no volran: haurã armes seus e robes en aquella nau o leny o altre vexell e seran saluades: e no aiudaran a saluar e a restaurar la dita nau o leny o altre vexell: quel armes e les robes daquells sie cõfiscades al senyor rey. E que tota hora hagen aquells mariners o balleslers o seruicials qui no aiudaran: star presos tro quel prestech o paga hagen tornat al dit patro.

Item si algun marmer o seruicial sera acordat per patro de nau o de leny o dalt̃ vexell o p escriua daquella cocha o lẽy: que daquell acordament o paga o prestech dega esser cregut lo patro o scriua de aquella nau o leny o altre vexell. axi que la cort del loch on lo patro o scriua accusara o requerra lo marmer o seruicial de seruar les comunences entre ells emprises: dega encontinent pendre lo marmer o seruicial e aquell pres tenir: tro que haia satisfet plenariament al dit patro o a son loctinent: en ço que aquell marin̄r o seruicial sera tengut segons la comunença del seu acordament.

Item que algun barquer o mariner ne altre no gos traure ne descarregar denit̃s de nau o de leny o altre vexell/ o en nau o en leny o altre vexell gra ne altres robes sens voluntat del patro o de son loctinẽt E qui cõtrafara pach per pena quascuna vegada. c. sous. e nozesmẽys sia aq̃ll q̃ cometra tals faenes tẽgut destar adzet al dit patro o ason loctinẽt: enço q̃ deura

Item q̃ si alguna persona fara fer nau o leny o barca oaltre vexell enla plaia de barchña: e a ops dela construccio de a/quella nau o leny o barca cõprara fusta stopa clauo cotons ancozes e altres fozniments e exarcies necessaries a ops dela dita nau o leny o altre vexell ples quals deura diners ales persoñs dequi compra des les haura: o si peraq̃ll patro o exercidor sera degut per iornalls als mestrs p̃ stant lurs obzs en construccio daquella nau o leny o altre vexell: e aq̃lla persona qui construira aytal nau o leny o altre vexell dementre q̃s construira se mozra o se absentara o aquella nau o lẽy o altre vexell nauegar nopora axi que couendras de vendre aq̃lla nau o leny o altre vexell que aq̃lles persoñs a qui sera degut per rao defusta clauo stopa cotõs ancozes e altres fozniments, coaprints a ops dela dita nau o leny o altre vexell oper rao de iornals: sien prim̃rs en temps e pus poderosos en dret enlo preu q̃s haura de aquella nau o leny o altre vexell en sempsables altres psones daquella nau o lẽy o altre vexell: en ço q̃ bestret hauran. axi que muller ne altre creador daquella p/sona no puga esser primer en temps ne pus poderos en dret a aquelles psoñs a qui sera degut perles dites raons: tro que la nau o leny o altre vexell haia feta

vela enlo loch: on sera ꝯstruida: sens em barch daq̃lles persones: aqui per aq̃lla rao sia degut. Feta empero vela daq̃lla nau o leny o altrevexell sens contrast da quelles psones a qui sera degut: que de puys qualque vegada si la dita nau o leny se haura a vendre: que enlo preu de aquella venguē primers aquells: ą dret comu ordon. Saluo tota vegada: quel personer sia primer enla sua part a tota altra persona qui sera creador daquella persona: qui aytal nau o leny o altre ve/ xell haura construit.

Item que algun barquer no gos trau re de nau o de leny o altre vexell marīer o seruicial sens volūtat del patro o dels loctinēt. E qui contrafara: que pague per pena cent sous.

Item que algū exauaguer pescador ne altre no gos metre ne lançar nançes ab pedra ne ab senalles ne en altra manera enla mar de fōs de. xxv. passes enius. ço es aricō es del mur dela dreçana en seyes de axaloch tro al mur de sant daniel per aquellesmetexes senyes. E qui contrafa ra: que pague per pena. c. sous. E nores menys quel patro o son loctinent o los mariners de nau o de leny o altre vexell pugan aquelles nances si trobades hā: enla mar axicom diu de mur a mur: pen/ dre e tallar sens alguna pena. Empero si algun pescador exaueguer o altre vol ra calar nança o nāces dis los dits ter/ mens: bo puxen fer tansolamēt calant a quelles ab senalles plenes de arena.

Item que algun barquer o grondoler no puga hauer ne tenir en son alberch p barqueiar sclaus sino tansolament dos axi que al lauor de descaregar o carregar no puga tenir ne hauer sino tansolamēt dos sclaus. axi que aquells sien seus p/ pis/ e no daltre. E qui contrafara: que perda aquell o aquells sclaus: que mes haura en aquell lauor.

Item que algun patro o exercidor o so brepost en loch de patro no puga man leuar sobre les parts ne a ops daquelles les quals los psoners hauran fornides en nau o en leny o altre vexell: si aquells personers seran presents enlo loch: on aquella manleuta se fara. Ne aquell pre stador no haia alguna obligacio sobre les parts daq̃lls personers: la on lo seu prestech diga: que sia conuertit en profit daquella nau o leny o altre vexell. si dōch nou fa de expres ꝯsētimēt deaq̃lls psoñs

Item que tot personer de nau o de leny o altrevexell puga perla sua part donar al encāt la nau o leny o altre vexell ables sues exarcies/ e aq̃lla vendre a qui mes bi do publicamēt. e lo preu rebre e a si sa tisfer/ sens embarch e contrast del patro daquella. ans si request ne sera lopatro sia tengut de loar aquella vēda: qui feta sera. E que haia a pendre: ço que sobra ra del preu/ leuada la part daquell perso ner. en tot loch on se vulla lo psoner sal uo en terra de sarrains. axi empero quel comprador de aquella nau o leny o altre vexell haia a seguir e ꝯplir lo viatge: lo q̃l la nau olēy o altrevexell fermat haura

Item quesi alguna persona construira nau o leny o altre vexell: e aquella cōstru ctio sera en couinent ab alguna persona que li dega fornir e fer certa part: e sia en tre ells empres de certes mesures deaq̃lla nau oleny o altre vexell de que ꝑmesa se ra aquella certa part: que aq̃ll personer haia a fornir e pagar dels seus bens aq̃l la part dela qual cōuengut sera entre ells

axi quel batle del seyor rey dega aquella persona forçar afer complument a aquel la part cōuēguda entre ells. Empero si les mesures crexara lo dit cōstruent sens volūtat daquell personer: que en aquest cas no sia tengut de fer la dita part.

Item que si alguna nau o leny o altre ve rell sera carregada o carregat de robes e mercaderies e aquella nau o leny o altre vexell sofferra fortuna o tēpestat de mar o devēt e cozrera aquella fortuna de mar o de vent/ o sera la dita nau o lēy o altre vexell oppresa de naus o lenys o galeres de enemichs o altres axi: q̄ la dita nau o leny o altre vexell per restaurament e sal uament deles persones o dela nau o leny o altre vexell e mercaderies e robes que en aquella seran: haura afer git deles ro/ bes e mercaderies qui en aquella o aq̄ll seran: quel patro ne son loctinent no pu ga ne dega fer git de aq̄lles robes e mer/ caderies sens voluntat dels mercaders: qui en aquella nau o lēy o altre vexell se ran o dela maioz partida de aquells/ e de qui mes robes e mercaderies haura en la nau o leny o altre vexell o de lurs locti nents. Empero si enla ditanau o leny o altre vexell mercader o son loctinent no haura: e couēdras de fer lo git per lo mīs dan esquiuar quel patro no puga fer lo git daq̄lles robes sēs voluntat o req̄sta dels mariners: qui aqui seran/ o dela ma ioz partida daquells. Declarā empero que si lo dit git se haura a fer es fa: que totes robes e mercaderies e moneda e tot argent axi en peça com en vaxella cō en ioyes e cambi e cartes de deutes quel facen per rao dela nau e deles mercaderi es: q̄ en aq̄lla seran e margarites e drapf doz e de seda e totes altres coses degue pagar. Exceptat caixes. ço es la fu/ sta e armes e vestidures e arnes de lits de qualque persones serā. E sia que les robes sien en cuberta/ o sie sota cuberta

Item que les robes saluades e gitades degan esser preades e estimades: axicoz valrā elo loc: on la nau o lēy o altr vexell port fara p rao del seu descarregament.

Item que la nau o leny o altre vexell de ga esser estimat: segons la valoz: que val ra apres: que sera escapada dela fortuna e sera en lo loch on port fara per descarre gar. axi q̄ dega pagar enlo git per la mīy/ tat dela valoz: que estimada sera.

Item que dega pagar la dita nau o lēy o altre vexell o son patro enlo dit git per tot lo nolit: que li sera degut axi p les ro bes gitades com saluades. axi quel dit patro haia tot son nolit axi de robes gi/ tades com saluades. E axi meteix quel patro sē pura retenir pço: que sera degut perlo loguer als marmers o queli couē dra a pagar en aquell git: de ço que sera degut a aquells mariners/ sens contrast e embarch algu.

Item que si algun pa tro o son loctinēt metra e carregara algu nes robes o mercaderies sobre la cuber ta dela nau o lēy o altre vexell sens volū tat del mercader: de qui seran: e aquelles robes o mercaderies couendra pla dita fortuna gitar q̄ les robes o mercaderies axi carregades se degan perdre al patro e no al mercader. si donchs no seran car regades enla dita cuberta devoluntat ex pressa del dit mercader. axique les robes de sota cuberta ne altres daquelles desus expressades en quesquesiē no facen ales robes: que sien sobre cuberta. Declarā encara: q̄ aq̄lles robes se haiē pmer a gi tar q̄ aq̄lles q̄ fan les vnes ales altres.

Jtem declaram: que les robes qui iran
desota cuberta: no facē ales mercaderies
qui seran de sobre cuberta si dōchs no e
rē robes o mercaderies: q̄ fossē dis caxes
Jtem que sia licit al patro o a son loc/
tinent de nau o de leny o de altre vexell de
aturar se tantes robes o mercaderies de
aquelles: que aportades seran enla nau
o leny/o altre vexell: qui basten al valer
del nolit/e del git/o de algun de aquells.

Jtem que si alguna nau o leny o altre
vexell sera pres per cossaris enamichs
o altres: e aquella nau o leny o altre ve/
xell se haura a rescatar: quels mariners
haien a pagar en aq̄ll rescat p lo loguer
Jtem que si alguna nau o cocha/ o al/
tre vexell gros dels sotsmesos del senyor
Rey nauegant ala vela encontrara ga/
lera o coches o altres lenys armats de e
nemichs o de altres cossaris/e aq̄lla nau
o cocha o altrevexell gros se entendra a
defendre als enemichs: quels patrōs de
aquella nau o cocha o altre vexell gros
per esquiuar lur perill puxen essondrar o
desser o metre a fons o fer essondrar o de
sser o metre a fons: si sera vist faedor a/
la maior partida dels mariners daquel
la nau o cocha o altre vexell gros: totes
tarides lenys o barq̄s o altre vexell poc
qui ensemps ab aquella nau o cocha de
aquells sotsmesos nostros nauegaran.
feta primerament denunciacio als naue
gants en aquella tarida leny o barcha
ab scriptura feta per lescriua daq̄lla nau
o cocha: com lo patro e marineres de a/
quella se volen defendre de aquells ene/
michs p saluar lurs persones e lurs bēs
sens que no sien tēguts en pena alguna
ne en restitucio faedora de aquelles tari
des lenys o barques ni robes: que en a/
q̄lles seran. Empo siles tarides o lēys
o altres vexells pocs stant surts: e aqui
meteix haura cocha o altre leny gros: e
los dits enemichs o cossaris sobreuen/
dran en aquell loch: on aquelles tarides
o lēys o altres vexells pochs serā surts
e la dita cocha o altre vexell gros se vol
ra defendre: que en aquest cas sia licit al
patro dela dita cocha o altre vexell gros
denunciant ho als patrōs deles tarides
o lenys o altres vexells pochs: que per
saluamēt de lur cocha o altre vexell gros
se entenen a defendre: puxen metre a fōs
les dites tarides o lenys o altres vexells
pochs per lur saluament. en axi empero
que la dita cocha o altrevexell gros els
robes que en aquella seran: hagen a pa
gar lo dan donat a aquelles tarides o
lenys o altres vexells pochs/a sou e liu/
ra comptāt. e aximetex que les dites ta/
rides o lenys o altrs vexells pochs ha
gen a pagar per lur valor/e perles robes
que en aquells seran: enla quantitat del
dan donat/ aximeteix per sou e per liura
per semblant forma: q̄ es ordenat en git

Jtē q̄l patro haia anauegar lanau olēy
o altre vexell ab aquelles places netes
e ab aquells mariners o altres aparella
ments: que sera conuengut entre ell e los
mercaders nolieiants aquella nau o lēy
o altre vexell. E si lo patro carregara la
nau o lēy o altre vexell: e fara vltra la cō
uinença: que sera conuenguda entre lo
patro e los mercaders: quelo mercader
ho haia a denūciar o notificar al ordina
ri: sis volra. pertal que aquell patro sia
punit enla pena: que posada sera entre
lo mercader e lo patro en lo nolieiament
E semblantment lo patro dels mercaders
enlos couinents per ells promesos.

Jtem que nulla persona estrãya que no sia dela iurisdiccio del senyor rey: no gos boscar ne tallar ne trer ne fer trer fusta de roure o de olzina deles terres del senyor rey. E qui cõtrafara: que la fusta sia cõfiscada al senyor rey o pague p pena mil sous. E axi metex lo patro dela nau oley o altre vexell qui aquella carregada haura o assaiara de traure: que pague per pena altres mil sous. Declaram empero ql notrer e scriua e guardia son entesos per loctinent de patro: quascu daquells com lo patro no sera present. E aximeteix aquell: qui per patro sera posat perlo senyor e ver patro de aquella nau o leny o altre vexell.

Jtem quel senyor Rey ne officials seus ne altres nopuguen enquerir demanar o hauer les desus dites penes dels mariñrs o ballesters o alguns: qui seran cayguts en aquells bans: sino com sera denunciat perlo patro o son loctinēt o scriua de aquella nau o leny o altre vexell e no en altra manera. Dels quals bans ho penes/ o qualsque altres quantitats guãyades depart a part haia la cort o iutge on seran conuengudes: les dues parts e aquell quil acusara: la terça part. E daquestes coses deguen hauer manament tots officials del senyor rey e consols de seuar etenir aytãt: cõ al senyor rey plaura.

Quocirca vobis et vnicuiq; vestrum dicimus/ et districte precipiẽdo mandam⁹ quatinus predicta capitula et eoz quod libet: que pro euidenti vtilitate et publica sunt (vt predicitur) ordinata: iuxta eorum series seruetis actẽtius/ et seruari faciatis ab omnibus inconcusse. Datis Barchñe. x. kls decembris/ anno domini. M.ccc.xxxx.

Ordinaciõs de Cõsellers de Barchña perlo consolat de Sicilia.

PRimerament ordenaren los consellers els promens dela ciutat de Barchña per tots mercaders e patrõs de naus e detots altres vexells de dita ciutat en aço requests e apellats: que lo cõsol qui sera trames a Mdecina o a Saragossa o a Palerm o a Trapana: sia tengut de iurar: que faça tenir e obseruar e de mantenir de son poder tots los furs e priuilegis: que la ciutat de barchña e de Mallorques e la vniuersitat daquells han en Sicilia. E de mantenir tots los mercaders e patrõs de naus e de tots altres vexells e tot altre home qui sia dela senyoria del Rey darago/ e dela senyoria del Rey de mallorqs: de qualseuol condicio que sia e totes les lurs coses en cort e en doana e en tot altre loc: on los fos fet tort e sobres.

Jtem ordenaren: que tots mercaders e patrons de naus e de tots altres vexells e mariñrs deuẽ iurar empoder del consol de manifestar la moneda: que hauran es merçada en aquell consolat e dela mercaderia que hauran venuda. e que sia pagat lo dret al consol: segons que deuall es contengut. e quascu sia cregut per sõ sagrament.

Jtem ordenaren: que tot mercader qui vendra en Mdacina o en Saragossa o en Palerm o en Trapena: vulles que sia dela senyoria del senyor Rey darago o del senyor Rey de Mallorques: q̃ dega pagar al cõsol de tota la mercaderia: que portara. i. gra e mig per õz. e quel mercader ne sia cregut person sagramẽt

E si peruentura algun mercader no po/
ra vendre la sua mercaderia en algun de
aquests lochs de Sicilia: e la volia por
tar en altres parts: dien: que pague. 1. ḡ
menys quart per ōz e no pus.

Item dien: que si algun mercader o al/
tra persona portara moneda o cambi ē
Sicilia: e la esmerçara: q̄ dega pagar al
consol 1. ḡ. e mig per ōz. axicom dit es.

Item ordenā: que tot patro de nau o al
tre vexell dega pagar al consol per qua/
scuna cuberta: que la nau haia. v. tarins
els vexells altretal. çoes asaber per qua
scun viatge: quel vexell carregara/ o des/
carregara.

Item que quascun mariner dega pagar
per quascun viatge: q̄ la nau o lo vexell
fara. 1. carli al consol. ço es a saber: que
venga fora de Sicilia. Empero dien: q̄
si algun mariner haura mercaderia: que
puge a mes de. vij. ōz: que dega pagar
per la mercaderia/ e no pague res per la
sua persona.

Item dien: que algū patro de nau o de
altre vexell no pague res al consol per la
sua psona. mas tots los altres deuen pa
gar. Adas si lo senyor dela nau o del ve/
xell haura mercaderia o moneda ocābi
que dega pagar: axi com los mercaders
pagaran.

Item ordenaren: que tot patro de nau
o daltre vexell e tots mercaders e mari/
ners degan pagar al consol tot lo que li
sia degut p son cōsolat: abans. iij. iorns
ques degan partir dela terra ne del port.

Item ordenen: que tot patro de nau o
daltre vexell e tot mercader e mariner pa
guen: lo que deuen pagar al consol: la ō
lo vexell fara port. e si en algun altre loc
de Sicilia descarregara alguna roba: q̄
pague dela dita roba alla: on descarrega
ra: si lay ven. çoes lo consolat. de tant cō
aquella roba sia venuda. E com haia
pagat consolat: aquell consol li deu fer
albara deaytant. com haura pagat per a
quella roba/ e puys que no sia tengut de
pagar consolat en altre loch: pusque pu
ga mostrar albara daço: que haura pa/
gat en algun loch de Sicilia: on haura
venut.

Item ordenan: que si voluntat de deu e
ra: que algun mercader o altra persona
moria en Sicilia: e aq̄ll no hagues cō/
panyo: qui les coses deaquell procuras
volen: q̄l consol ab promens mercaders
degan pendre los bens e les coses de a/
quell defunt/ e quen degan fer inuentari.
e q̄ sia mes enloch saluo per als amichs
del mort o als consellers.

Item ordenan: que si cas se escdeuenia
que fossen companyons: qui haguessen
tretes comandes de barchña o de mallor
ques o daltre loch: e que fos discordia
entre ells e que lo vn no volgues seguir
la voluntat del altre: e q̄ lo vn deaquells
volgues portar la meytat deles coman/
des en altra part saluo enla ciutat de bar
chña o en mallorques o alla on fos ten
gut deles comandes: e laltre companyo
nou volgues: e que requeris lo consol:
quelin aiudas: dien: quelo consol noliu
deu donar leser. ans ho deu liurar a aq̄ll:
qui les comādes vulla tornar alla: don
les haia tretes. empero assegurant: que
noles port en altre loch.

Item ordenan: que si cas sera: quel cō
sol e los promēs mercaders vehien e co
nexien: que algun mercader qui coman/
des tengues daltre o daltres: e per ioch
o p altra follia guastaua e malmetia: ço

que hom li bauia comanat: dien quel cō
sol ablos altres promens mercaders q
a qui serien queli degan leuar tota la mo
neda: que li trobassen/e les altres mer/
caderies. e que ab consell seu li esmerças
sen: en ço que esmerçar fes. e pux que loy
metessen enla nau: que anas en Catha
lunya o en Mallorques. e ellmeteix vē/
gues enla nau: on la roba iria. e que fos
scrit enlo cartolari del scriua dela nau: q̄
ell non pogues vendre gens ni alienar.
e que dega esser liurada a aquells: dequi
tengues les comandes. E si aquell no
sen volia venir ab la nau: dien quel con/
sol ablos mercaders metessen en loch sal
uo les coses daq̄ll: entro que aquells de
qui serien les comandes: hi baguessen
trames. e quen fos fet: ço q̄ ells manarie

Item ordenan: que si algun mercader o
patro de nau o altre vexell hauien mester
lo consol: e ell ne hauia anar forza del loc
on fos per defendre o per mantenir algu
aquell li deu fer sos ops de menjar e de
beure e de caualcadures axicom a consol
pertanga. e aquell consol no degua pen/
dre salari.

Item ordenan: que si cas se esdeuenia:
que p duaners o per altres officials del
senyor Rey de Sicilia era fet tort a tots
los catalans en general. e que ∂uengues
anar dauant lo senyor Rey: dien: que si
en fetes les messions al consol: quy ira
axicom a consol pertany. e les messions
se degan fer per tots comunalment. ço es
a saber: que fos feta talla als mercaders
e als patrons dels vexells: qui en aquell
loch sien.

Ordinacions de cōsellers de Barchīa sobre fets ma

ritims. Les quals foren publicades a
.xxi. de Nouembre del any. M.cccxxxv.

Ara hoiats per manamēt dels ho
norables mossen Guillem de sant
climent caualler Veguer de Barchīa e
del honorable en Mateu de çvalls batle
dla dita ciutat ço es quascū dells tant cō
se pertanga en lur iurisdiccio. Ordenarē
los consellers e promēs dela dita ciutat
p fauor e endreçar los naulis e altres
fustes e la mercaderia: que daciauāt tots
e sengles patrons de naulis e daltres fu
stes que sien de port de. d. salmes en sus
bagen e sien tenguts hauer e menar ab
tals naulis e fustes scriua iurat. lo qual
hagen a fer iurar segons capitol de con/
solat. e que seruaran les ordinacions se
guēts. Axi que sens scriua iurat tals na
ulis o fustes no puguē esser nauegades
ne patroneiades. ne scriua algu puga v
sar: si iurat no es. E silo contrari faran:
no puguen comptar ne guanyar sou de
lurs officis de patronies ni de scriuanies

Item ordenaren los dits cōsellers e p
mens: que daciauant tots e sengles cā/
bis o prestechs fets e donats a risch de
naulis o fustes hagen a parer ab cartes
publiques e autentiques. axi que altra/
ment no si a feta execucio ne paga per cā
bis ne prestechs alguns donats a risch
de naulis o fustes: segons dit es: sinos
mostra ples dites cartes. Enles quals
cartes hagen afermar los dits patrons
e encara los scriuans: sin hi haura: hi cō
senten/confessant tots ab iuramēt: que
aquelles quantitats quis donan a cam
bi o altre contracte a risch dels dits naui
lis o fustes: son presos reuera tots fra?
cessants/per ops e p necessitat o p spat

rament daquells nauilis o fustes expres
sant enles cartes la ñecessitat ops e spat
rament lur. e que faran e tendran comp
te esparç en lo libre dela nau de quascun
spatrament ops o necessitat de quascun
loch o part: don partirā/ per fer o seguir
lur viatge. Ā fi quels prestadors a tals
cambis o contractes puxen saber e mo/
strar si ops sera: en quin espatramēt ops
o necessitat seran stats prestats e conuer
tits los dits cābis o prestechs/ o se hau
ran reuera a conuertir. tot frau cessant p
los dits patrons o scriuans. los quals
sien tenguts e hagen a seruar e cōplir ad
vnguem les ordinaciōs de barchña e ca
pitols de consolat tant com sesguarda a
quascun dells. E si lo cōtrari faran: que
no pugan hauer ni guanyar sou algu de
lurs officis de patronies ne scriuanies.
ans sien guanyats als altres personers
E mes auant los scriuās dels dites fu
stes encorreguen en les penes contengu
des enlos capitols de consolat. Hoc en
cara los patrons contrafaents sien e ro
manguen obligats en bens e enpersona
per tals cambis o cōtractes: encara que
los nauilis se perden en tal cas. si dōchs
no mostrauen legitimament dauant los
cōsols dela mar a lur coneguda: que tals
cambis o cōtractes reuera tot frau cessāt
hagen seruit/ o haguessen a seruir reuera
en espatrament ops o necessitat de aqlls
nauilis o fustes.

Item ordenaren los dits consellers e p
mens: que daciauant tots e sengles cā/
bis o cōtractes donats o fets a risch de
qualseuol nauilis o fustes dls quals cō
stara enla manera dessusdita de tant com
seran donats e presos per vn meteix es/
patrament ops o necessitat de vn meteix
loch o part: encara que hage differencia
en tals cambis o cōtractes de temps: ço
es: que vns serā donats primers e altrs
derrers o abans o apres o pus lūy o p9
prop: hagen esser graduats e executats
e pagats dels dits nauilis o fustes odlī
nolits e guany daqlls/ e en son cas dls
bens del patro o altres obligats/ egual
ment comptant e compartint aquells cā
bis o contractes a sou e a liura sens pri
oritat de temps ne millioria de dret.

Item ordenaren los dits cōsellers e p
mens: que daciauant patrōs alguns ne
altres per ells no pugā pagar dar ne di
stribuir dels nolits guanyats o guanya/
dors envnmeteix viatge ab alguns na/
uilis o fustes de tot aquell viatge quan/
titat alguna per rao de cambis ni credits
dels naulis o fustes: que patronegen: en
preiudici del sou degut o pertāyent ala cō
panya e tenguts daqlls naulis o fustes
de tot aquell viatge. E si ho fahien: que
dels bens de casa los patrōs sie tenguts
fer complimēt al sou degut ala compāya
e tenguts daqlls nauilis o fustes de tot
aquell viatge.

Item ordenaren los dits consellers e
promens: que tots e sengles mariners e
seruicials e tenguts de naulis o daltres
fustes: qui apres que hauran rebut pres
tech senyal o paga: recusara seguir lo vi/
atge daquells nauilis o fustes sens cau
sa iusta segons capitol de cōsolat: no so
lament hagen perdut lur prestech senyal
o paga: segons vol lo capitol de conso/
lat: mas encara sien tēguts tornar lo do
ble als patrons daço: que rebut hauran
daquell viatge. e si los seruicials no po
rā pagar lo doble: sie scobats p barchā

Item ordenaren los dits consellers e p

mens:que tots esengles mariners seruí cials e tenguts de naulis e altres fustes dementre sien en viatge: sien tenguts e ha gen a seruir aquells naulis o fustes: dō seran acordats/no exint ne partint se de aquells de nit ni de dia sens licencia exprs sa del patro o del notrer o del scriua sots pena de perdre lo sou:quils sera degut o si res hauran rebut: çoes pena derestituir tot ço que rebut hauran ablo doble. e q̄ los patrons sien en libertat de bauer e de donar tals mariners o seruicials e tēguts de nau per fugitius/e escapolar aquells quascuna vegada que contrafarā. En cara los seruicials encorregan en pena de esser escobats.

Item ordenaren los dits consellers e promens:que tots e sengles mariners e seruicials e tēguts de naulis e altres fus tes se hagen a recollir en los naulis e fu stes:don seran acordats: ab lurs armes e fornimēts. pusque tenguen prestech sē yal o paga:tota vegada que seran per p tir en lur viatge/o per dupte de maltēps o en altra manera se hauran aleuar de sō stacī:on que sien. e pusque sien requests perlos patrons o scriuans de paraula/o sia tocat reuera a recollir perlo trompeta sots pena descobar als seruicials / e als mariners e altres tenguts de naulis oal tres fustes sots pena de cent sous pqua scuna vegada. los quals puguē esser me sos en compte de paga de lur sou.

Item tē mes ordenaren los dits consellers e promens:que tots e sengles mariners seruicials e tenguts de naulis/ venint de viatge ab qualseuol naulis ofustes en la plaia de barchīa o enla costa:sien ten guts e hagen star a seruir en aquells na ulis o fustes a volūtat e ordinacio dls patrons/e acompanyar aquells : fins q̄ sien licenciats perlos patrons/sots ban de cent sous.

Item ordenaren los dits cōsellers e p mens:que tots e sengles patrons e scri uans de naulis e altres fustes:qui seran fetes o cōstruides de nou enla stepa/o se ran comprades ia fetes abans que par/ tesquen per fer viatge: sien tenguts de fi nar e cloure los comptes e libres delcost dela cōstruccio daquells e de lur espatra ment. E que aytals comptes e libres le xen en barchīa en poder dels personers o dalguna altra persona a sa voluntat. Enlos quals comptes e libres los dits patrons e scriuans sien tenguts e hagen scriure e continuar los fornments deles parts:que quascu dels personers haurā fornides/e ço que resta a fornir de quas cu. E si lo contrari faran:que no puguē guayar ne comptar sou ne salari algu de sos officis de patronies ne scriuanies ne metre en cōpte a personer algu daquells naulis o fustes.

Item ordenaren los dits cōsellers e p mens: que tots e sengles patrons e scri uans de naulis e altres fustes siē tēguts e hagen quascun viatge a cōptar ablurs personers detots nolits profits e emolu ments e guanys deaquells naulis o fus tes:segons vol capitol de consolat/e do nar e liurar scrits a quascuns personers e albarans dels emoluments profits e guanys quels pertoquen de aquell viat ge/e mostrant e comunicant a quascū p soner a sa volūtat los libres e comptes dela nau/oa alguna tercera persona:dela qual se acordaran. E encas que no sen puguen o vullen acordar:los dits libres e comptes a requesta de qualseuol perso

ner hagen a venir en poder dels cõsols o d aquell od aquells:qui per ells hi seran elegits. los ql̈s hagen poder d caucular e diffinir aquell libre o comptes. axi empero que abans quel patro ni scriua puga fer altreviatge ab aquell nauili ofusta ne puga comptar ne guanyar sou en aquell: sien tenguts e hagen a donar fi e conclusio alsdits libres e comptes e pagar: ço que sia degut als personers p les lurs parts daquell nauli o fusta daquell viatge.

Item mes ordenaren losdits consellers e promens: que tots e sengles patrons e scriuãs d naulis e daltres fustes abãs que partesquen per fer lur viatge: sien tẽguts e hagë adonar e fer mostra daq̃lls als consols dela mar o a aquells: qui p ells hi serã assignats: si serã nauegadors encunç acompanyats fornits e stanysse gons deuen e axicom se pertany. E silo contran, faran: que no puguen guanyar ne comptar sou algu d lur offici d patronia ni d scriuania d tot aquell viatge. Encas empero que la dita mostra donada o feta sera: e perlos ꝓsols sera vist e conegut algun defallimẽt enaquells naulis o fustes: quey puga esser per ells profeit/migençant consell d promẽs/ a carrech d quis pertanga per conseruacio e vtilitat dela cosa publica.

Dels quals bans pecuniaris sien fetes tres parts eguals. la vna dels quals sia del official: q̃ fara la execucio. e laltra pt sia del acusador. ela restant terça part sia dles obres dels murs e dels valls dela dita ciutat.

Retenen se empero los dits consellers e promens: que si enles presents ordinacions e bans hauia algunes coses escures o dubtoses: que ells o los successors lurs ho pugan esmenar e declarar e interpretar aytantes vegades: com se vullen a lur coneguda.

Seguexen se algunes leys e ordinacions tretes de Recognouerunt proceres. e daltres tocãts a casos martims e mercantiuols.

In Recognouerunt ꝑcer. a. xxiij. capi.

Item quelos mercaders o mariners q̃ han promes anar per mar e son d espatxament: aquells tals p noues causes no puguen esser detenguts: pus hagen assegurat enlo retorn delviatge prosseguir la dita causa. e aço pus la nau barca o lẽy sia en mar/o apparellada per varar.

In Recognouerunt p. a. lxviij. capi.

Item si algu sen porta comãdes en viatge: que la muller daquell qui te les comãdes ne altre creador no puga demanar ne defensar aquelles mercaderies: q̃ seran portades d aquell viatge: enlo ql les coses seran stades comanades: per rao d dot/o p altra qualseuol: fins a tãt q̃ aquell o aquells qui hauran fetes les comandes: hagen recobrat aquelles comandes/o les mercaderies comprades d aquella pecunia.

Altra del Rey en Jachme d allometeix

Nos en Jaume perla gracia d deu ꝛc. Als fels e amats nostres lo Veguer e Batle d Barchña ꝛc. Entes hauem que alguns mercaders fan viatges en algunes parts prenent comandes d algu o d alguns ciutadans d barchña: esi

en aquell viatge se moren: les mullers de aquells fan aquelles comandes sues p lurs dots. Perço com aço sia cõtra to ta rao: diem e manam a vosaltres: quesi peruentura la dita causa se esdeuẽdra en esdeuenidor: no obstãt la demanda ples mullers deaquells mercaders defunts fe ta: les dites comãdes retre e restituir fa/ çau a aquells: qui les hauran dades: e qui aço mostrarã per publich instrumẽt o per testimonis sufficients. Eaço en al guna manera no muden. Dada en Ca ranyena a.ij.idus de Agost. Ad.cclxxi

Ordinacio de cõsellers de barchña per fet de cambis.

Ara hoiats per manament del ve guer. Ordenaren los consellers e pmens dela ciutat de barchña per esqui/ uar grans fraus e diuersos damnatges que souint en complir los cambis deus contenguts se seguien a molts: que tota persona de qualque stament ley o condi cio sia: a qui del dia present enauant sera presẽtada en la dita ciutat perqualseuol alguna letra de cambi: haiã arespõdre a aqll: qui la li presẽtara: dins. xxiiij. hors apres: que lali haura presentada: si cõ/ plira lo cãbi o no. E la resposta que fa/ ra: haia scriure al dos dela letra/ e la ior/ nada e hora: quels sera presẽtada. e ha ia a tornar la dita letra a aquell: qui la li haura presentada. E si aquell aqui la di ta letra de cãbi sera presentada: no hau/ ra feta la dita resposta dins lo temps de .xxiiij. hores: que lo dit cambi li vaia p atorgat. e noresmenys sia tengut e obli/ gat a fer bon compliment dins lo tẽps: enla dita letra del dit cambi contengut.

Privilegi del Rey alfonso donat en Barchña a. xxv. de Maig dl' any. Ad. cccc. xxxij.

Item atorgam capitol: que qualseuulla tenint offici o ministeri qui comprara al guna mercaderia a ops de sõ offici o mi nisteri/ o sia mercader o altre: quis aba/ ta: que sia pres en persona: axicom seria pres per comanda: si dõchs mostrar no pora: que per cas fortuit haia perduda aquella. E perço statuim perpetualmẽt esser obseruat enla dita ciutat de barchña que qualseuulla qui haura pres alguna cosa p al offici seu: e request dauant los iutges nostres ordinaris no satisfara a son creador: sia entes e hagut p abatut. e sia pres encõtinent. e pres sia detengut iuxta la constitucio.

Capitol de cort en barchã

a. viij. de octubre. Adcccclxxi. Que cau sa no sia treta de consolat per donacio fe ta a pubil o a viuda o a miserable.

Item com per traure algunes causes de pendents de fets e actes mercantiuols e maritims dela cort del cõsolat/ on les di tes causes sumariament e de pla ab con/ sell de promẽs son decisides e determena/ des souit se seguesca: que fraudulosamẽt e estucios son fetes donacions trãspo/ stacions e altres cõtractes a algunes p sones: coes viudes pubills o miserabls los quals apres sots color dels casos p meses traben les dites causes dela dita cort del dit consolat/ faent aquelles euo car en altra part: e axi fan dilatar les di/ tes causes. Pertãt supplica la dita cort sia merce vostra proueir e ordenar: que

Ordinacions de cõsellers de Barcelona derreramẽt fetes sobre les seguretats maritimes.

AIRa oiats tot hom generalmẽt p̃ manament del honorable mossen Antoni pe de rocacrespa caualler regent la vegueria/e de mossen Guillem põçgẽ batle dela present ciutat de Barchña.ço es de quascun dells tant com ha esguart a sa iurdiccio. Ordenaren los cõsellers e promès dela dita ciutat:que cõ en tẽps passat sien stades fetes diuerses ordinacions sobre les seguretats maritimes e mercantiuols:quis fan sobre rischs e perills de naulis robes cambis mercaderies e bauers:les quals perla concorrença del temps han mester correccio mutacio e esmena que aquelles dites ordinacions sie cõmutades enlos capitols seguents . e q̃ les presents ordinacions tantsolamẽt de vuy auant en e sobre totes seguretats daquen faedores sien obseruades / hauents per reuocades e nulles qualseuol ordinacions fins lo dia present fetes sobre les dites seguretats. Primerament ordenaren los dits consellers e p mès:que tots e sengles naulis e fustes axi de vassalls e subdits del senyor rey cõ de estrangers:de qualseuol nacio sien / e tots cambis dats a risch daquells/e totes robes mercaderies e tots bauers:qs carregaran sobre los dits naulis o fustes os nauegaran ab aquells en qualseuol parts del mõ:de quis vulla sien:çoes axi de vassalls del dit senyor rey com de estrangers pugã esser assegurats e assegurades en barchña.çoes devassalls del sẽyor rey deles .viij. parts fins en .vij. pts. e de estrãgers deles quatre parts fins les tres parts tansolament del ver cost de aquelles.en lo qual cost puguen esser cõpresos tots los espatxamẽts e altres despeses e cost de tals seguretats. E quelo quis fara assegurar e de q̃ seran los dits naulis cãbis e robes mercaderies e bauers:hagen a correr risch:çoes los vassalls dela magestat del senyor Rey dela vuytena part/e los estrangers dela q̃rta part vertaderament. E si era fet lo contrari directamẽt o indirecta:q̃ entant corra dimesauãt deles set pts dels vassalls del senyor Rey/e deles .iij. pts dels estrãgers:sia nulla/e no apfit als assegurats e los assegurados hagẽ guãyat tots los prey deles seguretats/ne p tãt cõ sia mès dels set pts e dels .iij. quarts:los assegurados purẽ esser q̃uẽguts/ nẽ pura esse fet iuy algu. Entes empo e declarat que sinos pora bauer lo vtader cost dels robes quis carregarã en barchña: se haia a metre lo cost segõs lespatxamẽt del general. E si sobre tals naulis fustes robes mercaderies o bauers seran presos cãbis:q̃ aq̃lls tals cambis se gagẽa deduir dela estima de tals naulis o del cost de tals robes mercaderies o bauers / e mes vltra aquells cambis los assegurats hagen a correr risch:ço es los vassalls del senyor Rey la vuytena pt/e los estrangers lo quart en la forma dessus expressada.

Entes empero e declarat:que robes ne naulis qui sien de persones : qui sien enemigues del senyor rey/ ne de amichs: qui tenguen participi ab aquells en dites robes e naulis:no puguen esser asse

gurades e assegurats en barchña direc/
tamẽt o ĩdirecta. presupposat fossen gui
ades e guats dites robes e naulis. E
si sera fet lo contrari: que tals seguretats
sien nulles/ e no sen puga fer iuy algu.

Entes empero: que abans no puguẽ
esser fetes tals seguretats sobre los dits
naulis e fustes o cambis donats a risc
daquells hagen esser estimats e estima/
des per los honorables consols ab con
sell depromens. e iuxta aquella estima la
q̃l se haia a designar enles cartes detals
seguretats: se haia a deduir la vuytena pt
per lo risch deles fustes: qui seran de vas
sals del senyor Rey. e lo quart per les fu
stes: qui seran de estrangers. lo qual risc
son tenguts correr los assegurats: segõs
dessus es deduit. Axi empero q̃ tot lo risc
de tals naulis e fustes puga esser reduit
e assegurat sobre lo buch daquelles. em
pero si cas sera: que lo buch de tals naui
lis lo risc dels quals sera reduit e assegu
rat sobre lo buch: se perdra e los mem/
bres e arreus de aquells se trobauen os
saluauen: que la valor daquells arreus
haia a contribuir per porrata de lur va/
lor enla perdua del dit buch. çoes per la
valor daço que de aquells se saluara. E
en tal cas dits buch e arreus siẽ haguts
per agermanats. e sia comptat: axicom si
eren agermanats.

Que robes carregades della lestret per
portar en flãdes o en barbaria ꝛc. ne na
ulis nos puxã assegurar. c. ij.

Item ordonaren los dits consellers e
promens: que robes algunes quis car
regarã della lestret de gibaltar en qualse
uulla loch o lochs per porta ales parts
de flandes o de anglatera o en qualseuol
altre loch dalla lo estret de gibaltar o en
tota la barbaria/ ne les fustes quiy naue
garan perquãt es ignorat quines fustes
son/ ne sen pot saber la veritat deles ro/
bes: quis carreguen en dites fustes: no
puixen esser assegurades en barchña/ ne
sen puixa fer iuy algu. ans los assegura/
dors ipso facto sien absolts de tals segu
retats. Exceptat empero les robes qui
seran de ciutadans de barchña: que aq̃l
les puguen esser assegurades/ corrent lo
risch los assegurats dela vuytena part se
gons damunt es dit. E siles robes seran
carregades dalla lestret de gibaltar e les
fustes vendran deça lestret pus no vagẽ
en la barberia puxẽ esser assegurades en
barchña corrent lo rich dela vuytẽa part
los vassals del senyor rey e los estrãgers
del quart/ segons que es dit damunt.

Que totes robes e naulis qui venguẽ
en barchña on iscã se podẽ assegurar. iij

Item ordenarẽ los cõsellers e promẽs
dela dita ciutat: q̃ qualseuol robes e mer
caderies quis carregaran en qualseuol
parts del mon p̃ aportar enla present ciu
tat de barchña/ e per semblant qualseuol
naulis o fustes ab quis carregaran di/
tes robes/ o cãbis dats a risch dels dits
naulis o de robes/ e les robes e merca/
deries quis carregaran en barchña enca
ra que sien de enemichs del senyor Rey e
los naulis o fustes ab quis carregaran
dites robes/ e los cambis dats a risc de
dits naulis o de fustes o de robes puxẽ
esser assegurades en barchña fins enlos
iij. quarts e no mes auãt del ver cost. cõ
pris los espatxamẽts e cost dela seguretat

Robes carregades en Alexãdria se po

cta ne feta per fraū o ꝛecepci
perque altres ſots coloꝛ ꝛ
ne perla ferma q̄ ꝛeſigna: e

Que les ſeguretats ſe hage
pacte ſegōs les preſents oꝛ

Item oꝛdenaren los dits c
mens: quels aſſegurats e aſſe
en lacte e ferma ꝛeles ſegureta
a ꝛeduir totes les preſents oꝛ
entre ells enpacte. e fer e cauſa
iuxta forma ꝛeles preſents oꝛdi
e iurar e prometre: que en tot o p
uaran aquelles ala letra. E que
ꝛeles dites ſeguretats farā luy en
ꝛel conſolat e no en altra part o i
nuncien a lur propi e apropiat e
giat foꝛ en e per la forma: que da
vn capitol ſera ꝛeclarat/ e p los n
milloꝛ parra eſſer adaptat ala ſub
ꝛe aquell.

Que no poden ꝛeclinar de foꝛ ꝛels
fols. c

Item oꝛdenaren los dits cōſellers
mens: que pertant com les dites ſeg
tats ſon contractes tals: ques fan p
ꝛeça ꝛela mercaderia/ e es impertin
ꝛe e per les queſtions quin ſurten/ e e
cucions quis han a fer per cauſa dac
les: ſe haia a fer luy dauant altres con
ſtoꝛis ne perſones ſino dauant los di
conſols ꝛe mar/ e en cas ꝛe apellacio ꝛe
iutge ꝛels apells: qui tals queſtions ꝛe
termena e ha ꝛeterminar/ ſegons forma
ꝛeles preſents oꝛdinacions e ſegons co
ſtum ꝛe conſalat e ab conſell ꝛe promenſ
que daquiauāt algu quis ſera aſſegurat
o haura aſſegurat: no puga ꝛeclinar ꝛe
foꝛ o luy ꝛela dita coꝛt ꝛel conſolat/ ni e/

per alguna dels dites pts
ia fet. per lo qual fos causa
isch del vuyte e del quart se/
it es dit. E si lo contrari fa
guts al dan e interes: que lo
assegurador haurien per ells
tes les dites coses.

eguretats que no seran paga
leguen. c. xv.

edenaren los consellers e pro/
ue les seguretats ques farā: no
hauer effecte algu ne valeguen:
ant los preus de tals seguretats
egramēt pagats realment e de fet
sseguratz hagen fermada la segu
nla forma desusdita.

les fermes dels assegurados ha/
orça de vnmetex concepte. c. xvi.

n ordenaren los dits cōsellers e p
s: que les fermes dels assegurados
nmetex contracte hagen força de vn
er pcepte: encara que sien fetes sots
ersos kalendaris. e que priozitat de
ps entre ells en lurs fermes no puga
r allegada/ ne p iuy algu sia admesa

ue si era noua dela perdua: que no va
ga. c. xvij.

Item ordenaren los dits consellers e
promens: que sis couendra fer posar o
fermar seguretat alguna sobre nauilis fu
stes o cambis mercaderies robes o ha
uers quis carregaran oparteſquē daltra
part fora dela present ciutat: e aquells fu
stes cambis mercaderies robes e hauers
eren ia perduts/ o cas si hauia seqüit en
tal manera: que lo dia dela fermia dels as
seguradors o dalgu daquells podia es

ser sabuda nou
o cas segui:
baguda p
bagen g
stitur a
Me lo
retat
gu

v: que daqui a
erſones ſe fa/
o ſegure /
ues no ſe/
uſtes no
bis do
ban
al/

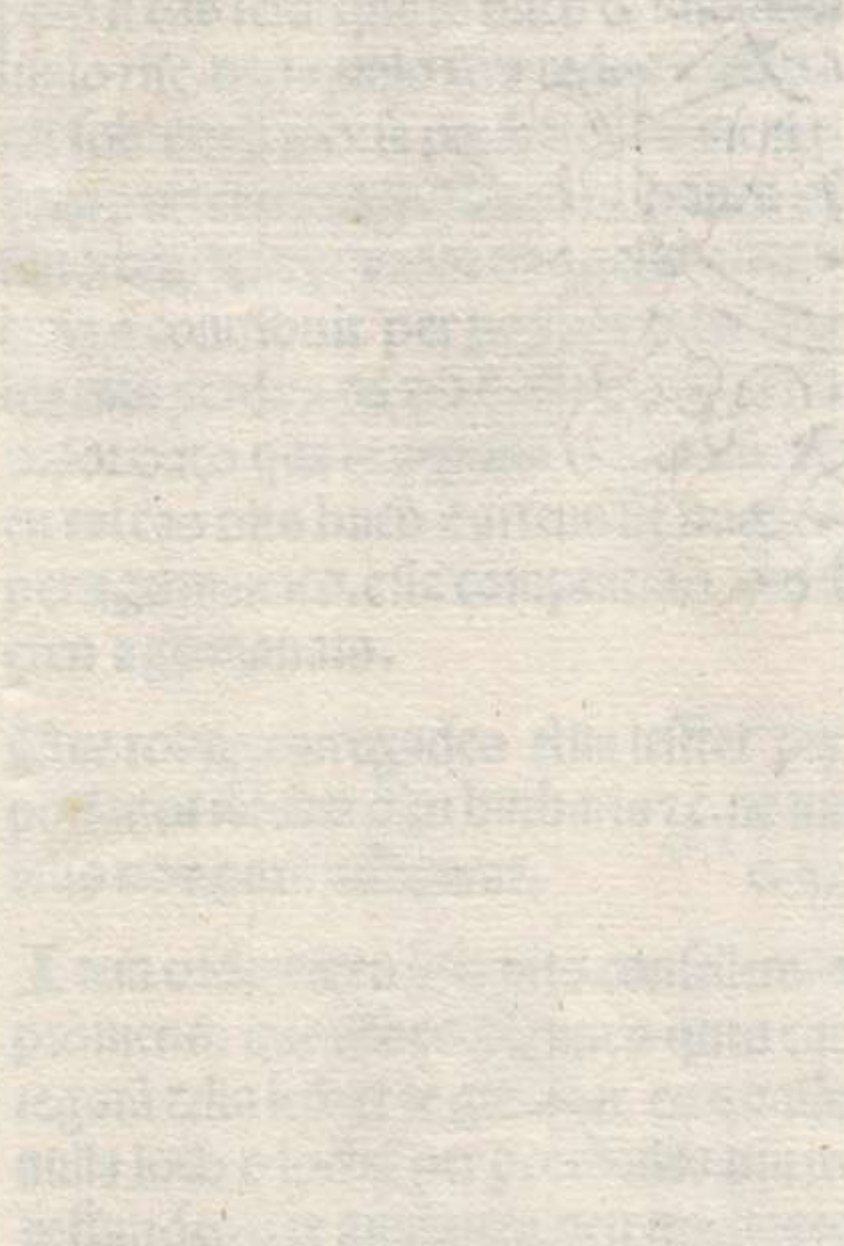

R. 188612

BIBLIOTECA DE CATALUNYA
1001790892

BIBLIOTECA CENTRAL
Bon. 7-IV-9
R. 188.612